

POŽEŠKO-SLAVONSKI SLUŽBENI GLASNIK

List izlazi prema potrebi

ISSN 1845-9013

SADRŽAJ

AKTI SKUPŠTINE:

Odluka o osnivanju i imenovanju Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata na području Požeško-slavonske županije

Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o osiguravanju i raspodjeli sredstava za rad političkih stranaka i drugih predlagatelja čiji su kandidati izabrani za članove Skupštine Požeško-slavonske županije

Zaključak o usvajanju Izvješća o stanju u prostoru Požeško-slavonske županije i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Požeško-slavonske županije, koje je pripremio Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

AKTI POGLAVARSTVA:

Zaključak o rasporedu rashoda za nabavu nefinancijske imovine po mjesecima, namjeni, te načinu doznačivanja sredstava domovima za starije i nemoćne osobe Požega i Velika u 2005. godini

Odluka o rasporedu dodijeljenih sredstava između zdravstvenih ustanova na području Požeško-slavonske županije u 2005. godini

OSTALO:

Izvješće o stanju u prostoru Požeško-slavonske županije

Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Požeško-slavonske županije

Na temelju članka 30. i 32. Zakona o zaštiti prava pacijenata ("NN", br. 169/04) i članka 16. Statuta Požeško-slavonske županije ("Požeško-slavonski službeni glasnik", br. 10/01 i 2/03), Skupština Požeško-slavonske županije na 28. sjednici održanoj 7. travnja 2005. godine, donijela je

O D L U K U
o osnivanju i imenovanju Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata na području
Požeško-slavonske županije

Članak 1.

U cilju ostvarivanja i promicanja prava pacijenata na području Požeško-slavonske županije osniva se Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata na području Požeško-slavonske županije (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

Članak 2.

Povjerenstvo obavlja sljedeće poslove:

- prati primjenu propisa na području Požeško-slavonske županije koji se odnose na zaštitu prava i interesa pacijenata,
- prati povrede pojedinačnih prava pacijenata na području Požeško-slavonske županije,
- predlaže poduzimanje mjera za zaštitu i promicanje prava pacijenata na području Požeško-slavonske županije,
- bez odgađanja obavještava Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi o slučajevima težih povreda prava pacijenata koje mogu ugroziti život ili zdravlje pacijenata,
- podnosi Skupštini Požeško-slavonske županije i Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi izvješće o svom radu,
- obavještava javnost o povredama prava pacijenata,
- obavlja druge poslove određene Zakonom o zaštiti prava pacijenata.

Članak 3.

Povjerenstvo ima pet članova koje se na temelju javnog poziva imenuje iz redova pacijenata, nevladinih udruga i stručnjaka na području zaštite prava pacijenata.

Članak 4.

U Povjerenstvo se imenuju:

1. Branko Regić, dipl.pravnik, Požega, predsjednik
2. Tajana Maroši, medicinska sestra, Požega
3. Nevenka Solić, VKV ugostitelj, Velika
4. Kruno Kelemen dipl.pravnik, Pakrac
5. Marica Pavlović, dipl.pravnik, Lipik.

Članak 5.

Članovi Povjerenstva u svome radu obvezni su postupati tako da ne ugroze dužnost čuvanja službene, odnosno profesionalne tajne.

Članak 6.

Mandat članova Povjerenstva traje četiri godine.

Članovima Povjerenstva prestaje mandat i prije isteka vremena od četiri godine u sljedećim slučajevima:

- podnošenja ostavke na funkciju člana Povjerenstva,
- opoziva, ako se ne pridržava odredbi Zakona i ove Odluke,
- ako više puta neopravdano izostane sa sjednice Povjerenstva.

Članak 7.

Povjerenstvo donosi poslovnik o svome radu kojime se pobliže uređuje organizacija i način rada.

Članak 8.

Povjerenstvo djeluje pri Upravnom odjelu za društvene djelatnosti Požeško-slavonske županije.

Članak 9.

Sredstva za naknade za rad članova Povjerenstva osiguravaju se proračunom Požeško-slavonske županije.

Članak 10.

Ova Odluka stupa na snagu osam dana od dana objave u "Požeško-slavonskom službenom glasniku".

SKUPŠTINA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE

Klasa: 021-02/05-06/3
Urbroj: 2177-01-05/1-05-10
Požega, 7. travnja 2005. godine

PREDSJEDNIK
mr.sc. Vlado Zec, dipl.oec., v.r.

Na temelju članka 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o političkim strankama ("Narodne novine", br. 76/93, 111/96, 164/98 i 36/01) i 15. članka Statuta Požeško-slavonske županije ("Požeško-slavonski službeni glasnik", br. 10/01 i 2/03), Skupština Požeško-slavonske županije na 28. sjednici održanoj 7. travnja 2005. godine, donijela je

ODLUKU

o izmjenama i dopunama Odluke o osiguravanju i raspodjeli sredstava za rad političkih stranaka i drugih predlagatelja čiji su kandidati izabrani za članove Skupštine Požeško-slavonske županije

Članak 1.

Ovom se Odlukom mijenja Odluka o osiguravanju i raspodjeli sredstava za rad političkih stranaka i drugih predlagatelja čiji su kandidati izabrani za članove Skupštine Požeško-slavonske županije ("Požeško-slavonski službeni glasnik", br. 7/01), i to tako da se u članku 3. dodaje 3. stavak koji glasi:

"Za svakog izabranog zastupnika podzastupljenog spola političkim strankama pripada i pravo na naknadu u visini od 10% iznosa predviđenog po svakom zastupniku, a određenog prethodnim stavkom ovoga članka."

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu osam dana nakon objave u "Požeško-slavonskom službenom glasniku", a primjenjuje se od prvog dana sljedećeg mjeseca.

SKUPŠTINA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE

Klasa: 021-02/05-06/3
Urbroj: 2177-01-05/1-05-8
Požega, 7. travnja 2005. godine

PREDSJEDNIK
mr.sc. Vlado Zec, dipl.oec., v.r.

Na temelju članka 16. Statuta Požeško-slavonske županije ("Požeško-slavonski službeni glasnik", br. 10/01, 2/03), Skupština Požeško-slavonske županije na 28. sjednici održanoj 7. travnja 2005. godine, donijela je

Z A K L J U Č A K

Županijska skupština razmotrila je i usvaja:

- a) Izvješće o stanju u prostoru Požeško-slavonske županije i
- b) Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Požeško-slavonske županije, koje je pripremio Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

SKUPŠTINA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE

Klasa: 021-02/05-06/3
Urbroj: 2177-01-05/1-05-4
Požega, 7. travnja 2005. godine

PREDSJEDNIK
mr.sc. Vlado Zec, dipl.oec., v.r.

Na temelju članka 10. Odluke o kriterijima i mjerilima i načinu financiranja domova za starije i nemoćne osobe Požega i Velika u 2005. godini («Požeško-slavonski službeni glasnik», br. 2/05), te članka 48. Statuta Požeško-slavonske županije («Požeško-slavonski službeni glasnik», br. 10/01) Županijsko poglavarstvo Požeško-slavonske županije na 80. sjednici, održanoj 22. ožujka 2005. godine, donijelo je

Z A K L J U Č A K
o rasporedu rashoda za nabavu nefinancijske imovine po mjesecima, namjeni, te načinu doznačivanja sredstava domovima za starije i nemoćne osobe Požega i Velika u 2005. godini

Članak 1.

Ovim Zaključkom utvrđuje se raspored rashoda za nabavu nefinancijske imovine po mjesecima, namjeni, te načinu doznačivanja sredstava domovima za starije i nemoćne osobe Požega i Velika u 2005. godini.

Članak 2.

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine su:

- materijalna imovina-prirodna bogatstva (zemljište),
- nematerijalna imovina u obliku prava (patenti, koncesije, licence, ostala prava i ostala nespomenuta nematerijalna imovina),
- građevinski objekti,
- postrojenja i oprema,
- prijevozna sredstva,
- višegodišnji rashodi i osnovno stado,
- nematerijalna proizvodna imovina,
- plemeniti metali, umjetnička i znanstvena djela i ostale vrijednosti,
- rashodi za dodatna ulaganja ne nefinancijskoj imovini.

Članak 3.

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine koju domovima za starije i nemoćne osobe Požega i Velika u 2005. godini osigurava Požeško-slavonska županija utvrđuju se kako slijedi:

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine		
Dom za starije i nemoćne osobe Velika		350.000,00 kn
Dom za starije i nemoćne osobe Požega		1.650.000,00 kn
Ukupno		2.000.000,00 kn

Članak 4.

Utvrđuje se raspored rashoda za nabavu nefinancijske imovine po mjesecima i namjeni za Dom za starije i nemoćne osobe Velika u 2005. godini.

DOM ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE VELIKA				
Kto	Mjesec	NAMJENA	Kol.	IZNOS/kn
42212	III	Uredski stolovi	5	13.000,00

42212	IV	Metalni kartotečni ormar	1	3.000,00
42231	IV	Oprema za grijanje, ventilaciju i hlađenje - rashladna komora	1	76.000,00
42273	III	Plinska nagibna pečenjara	1	30.000,00
42273	IV	Stalaže inox za kuhinju	2	20.000,00
45111	III	Izrada glavnog projekta za el. Instalacije, projekta i troškovnika za spajanje paviljona C s gospodarskom zgradom, te za adaptaciju vešeraja	1	25.000,00
45111	III-V	Spajanje paviljona C s gospodarskom zgradom i izrada nastrašnice nad vešerajem i kuhinjom	1	183.000,00
Ukupno				350.000,00

Članak 5.

Utvrđuje se raspored rashoda za nabavu nefinancijske imovine po mjesecima i namjeni za Dom za starije i nemoćne osobe Požege u 2005. godini.

DOM ZA STARIJE I NEMOĆNE OSOBE POŽEGA
--

Kto	Mjesec	NAMJENA	Kol.	IZNOS/kn
42122	V-XII	Izgradnja jedinice za pojačanu njegu korisnika	1	1.650.000,00
Ukupno				1.650.000,00

Članak 6.

Doznaka sredstava za nabavu proizvedene dugotrajne imovine i dodatno ulaganje na nefinancijskoj imovini izvršava se na temelju dostavljene dokumentacije o provedenom postupku u skladu sa Zakonom, dostavljenih ovjerenih računa o nabavi roba i/ili ovjerenih (privremenih ili okončanih situacija) za izvršene radove koji su dospjeli ili dopijevaju na plaćanje u mjesecu, a dostavlja se Upravnom odjelu za društvene djelatnosti najkasnije do 05. u mjesecu za protekli mjesec.

Članak 7.

Za provođenje ovog Zaključka zadužuju se Domovi za starije i nemoćne osobe, a za praćenje dinamike ostvarenja zadužuju se Upravni odjel za društvene djelatnosti i Upravni odjel za proračun i financije.

Članak 8.

Ovaj Zaključak stupa na snagu osam dana od dana objave u "Požeško-slavonskom službenom glasniku".

ŽUPANIJSKO POGLAVARSTVO POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE

KLASA: 022-05/05-05/6
Ur.broj: 2177-01-06/1-05-9
U Požegi, 22. ožujka 2005. godine

ŽUPAN
Anto Bagarić, dipl. ing.,v.r.

Na temelju članka V. Odluke o minimalnim financijskim standardima za decentralizirane funkcije za zdravstvene ustanove u 2005. godini (" NN" 185/04), članka 6. Odluke o kriterijima i mjerilima i načinu financiranja decentraliziranih funkcija za investicijsko ulaganje , investicijsko i tekuće održavanje , te za informatizaciju zdravstvene djelatnosti u 2005. godini (Požeško-slavonski službeni glasnik br.2/05, i članka 48. Statuta Požeško-slavonske županije (« Požeško-slavonski službeni glasnik « br.10/01, Županijsko poglavarstvo na 80. sjednici održanoj 22. ožujka 2005. godine donijelo je

ODLUKU
o rasporedu dodijeljenih sredstava
između zdravstvenih ustanova na području
Požeško-slavonske županije u 2005. godini

Članak 1.

Ovom Odlukom raspored dodijeljenih sredstava za investicijsko ulaganje, investicijsko i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova, te za informatizaciju zdravstvene djelatnosti, između zdravstvenih ustanova na području Požeško-slavonske županije u 2005. godini ,utvrđuje se kako slijedi :

Požeško slavonska županija	
Popis prioriteta	Plan 2005.

Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Lipik

INVESTICIJSKO ULAGANJE	
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	1.455.500,00
Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	460.000,00
Postrojenja i oprema	460.000,00
4221 - Uredska oprema i namještaj	30.000,00
konferencijski stol 1 kom	8.000,00
ormari-police 10 kom	8.000,00
stolice 16 kom	14.000,00
4224 - Medicinska i laboratorijska oprema	180.000,00
bolesnički kreveti 20 kom	140.000,00
prenosivi magnet 1 kom	13.000,00
kreveti za elektroterapiju 5 kom	8.000,00
kinetek 1 kom	19.000,00
4227 - Uređaji, strojevi i oprema za ostale namjene	250.000,00
valjak za peglanje 1 kom	250.000,00
Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	995.500,00
Dodatna ulaganja na građevinskim objektima	995.500,00
projekt fizikalne terapije	595.500,00
sanacija "paviljon izvor"	100.000,00
sanacija upravne zgrade	300.000,00
UKUPNO SPECIJALNA BOLNICA ZA MEDICINSKU REHABILITACIJU LIPIK	1.455.500,00

ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	
--	--

INVESTICIJSKO I TEKUĆE ODRŽAVANJE	
RASHODI POSLOVANJA	150.000,00
Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	150.000,00
Adaptacija potkrovlja (II. faza radova) za smještaj Školske službe. Radovi su vezani za postavljanje: pregradnih zidova, el. instalacije, podova i sl. poslova.	
UKUPNO ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	150.000,00

OPĆA ŽUPANIJSKA BOLNICA POŽEGA

INVESTICIJSKO I TEKUĆE ODRŽAVANJE	
RASHODI POSLOVANJA	97.308,94
Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	97.308,94
1. redovni servisi medicinske opreme	57.308,94
2. popravci medicinske i ostale opreme	10.000,00
3. ličenja odjela	30.000,00
INVESTICIJSKO ULAGANJE	
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	3.265.691,06
Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	1.266.693,60
Postrojenja i oprema	1.266.693,60
4221 - Uredska oprema i namještaj	30.000,00
namještaj	30.000,00
4224 - Medicinska i laboratorijska oprema	1.236.693,60
1. centralna stanica za monitoriranje na kardiologiji	200.000,00
2. termokauter s izvorom hladnog svjetla za urološke operacije 1 kom	100.000,00
3. amnioskop 1 kom	20.000,00
4. kardiograf 1 kom	35.000,00
5. dogradnja modularnih monitora u intenzivnoj njezi 3 kom	115.000,00
6. formaldehidski sterilizator - II dio - razlika nabave iz 2004.	236.693,60
7. laminarni digestor 1 kom	130.000,00
8. aparati za dijalizu - 4 kom	400.000,00
Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	1.998.997,46
Dodatna ulaganja na građevinskim objektima	1.998.997,46
1. sanacija ravnog krova -investicija započeta u 2004.god.-radovi u tijeku	1.998.997,46

INFORMATIZACIJA ZDRAVSTVENE DJELATNOSTI	400.000,00
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	400.000,00
42211 - Računala i računalna oprema	400.000,00
1. izgradnja komunikacijske mreže računalnog sustava	300.000,00
2. Računala 10 kom,printer laser 3 kom,print./fax/scan.1kom,printer laser DOS 6 kom	100.000,00

UKUPNO OPĆA ŽUPANIJSKA BOLNICA POŽEGA	3.763.000,00
--	---------------------

OPĆA ŽUPANIJSKA BOLNICA PAKRAC	
---------------------------------------	--

INVESTICIJSKO I TEKUĆE ODRŽAVANJE	
RASHODI POSLOVANJA	352.220,40
Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	352.220,40
32322 Održavanje opreme	352.220,40
INVESTICIJSKO ULAGANJE	
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	1.349.305,02
Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	1.349.305,02
Postrojenja i oprema	1.349.305,02
4221 - Uredska oprema i namještaj	162.000,00
Mobilijar za ambulante i liječničke sobe	162.000,00
4224 - Medicinska i laboratorijska oprema	1.187.305,02
UZV color doppler II dio(interna medicina)-razlika nabave iz 2004.	83.305,02
Operacijska lampa (operacijska sala)- 1kom	177.000,00
Koledokoskop (kirurgija) -1kom	120.000,00
Bifazični defibrilator s EKG monitorom - 2 kom (operacija, JIL)	170.000,00
Aparat za hemodijalizu - 4 kom	465.000,00
Medicinska oprema za oftalmološku ambulantu :	
- Biomikroskop sa apl. tonometrom- 1kom	80.850,00
-Refrakto keratometar- 1 kom	84.200,00
-Panfundoskop- 1kom	6.950,00
INFORMATIZACIJA ZDRAVSTVENE DJELATNOSTI	179.974,58
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	179.974,58
42211 - Računala i računalna oprema	153.974,58
1 server, 15 računala, 16 pisača, kabeli	153.974,58
4262-Ulaganja u računalne programe	26.000,00
42621 Ulaganja u računalne programe	26.000,00
MS Windows 2000 PRO - 15 kom	25.959,00
NERO 6 - 1 kom	41,00
UKUPNO OPĆA ŽUPANIJSKA BOLNICA PAKRAC	1.881.500,00

DOM ZDRAVLJA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	
--	--

INVESTICIJSKO I TEKUĆE ODRŽAVANJE	
RASHODI POSLOVANJA	640.000,00
Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	640.000,00
32321 Održavanje objekata	340.000,00
32323 Održavanje prijevoznih sredstava	270.000,00
32322 Održavanje opreme	30.000,00
INVESTICIJSKO ULAGANJE	
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	200.000,00
Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	200.000,00
	80.000,00

Postrojenja i oprema	
4224 - Medicinska i laboratorijska oprema	80.000,00
42241 Defibrilator- 2 kom	80.000,00
Prijevozna sredstva	120.000,00
42311 Vozila za patronažu- 2 kom	120.000,00

INFORMATIZACIJA ZDRAVSTVENE DJELATNOSTI	60.000,00
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	60.000,00
42211 - Računala i računalna oprema	20.000,00
Računala za prijavno dojavnu jedinicu - 2 kom	20.000,00
4262 - Ulaganja u računalne programe	40.000,00
42621 Ulaganja u računalne programe	40.000,00

UKUPNO DOM ZDRAVLJA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE	900.000,00
---	-------------------

POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA

INVESTICIJSKO I TEKUĆE ODRŽAVANJE	
RASHODI POSLOVANJA	1.239.529,34
Usluge tekućeg i investicijskog održavanja	1.239.529,34

INVESTICIJSKO ULAGANJE	
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	6.270.496,08
Rashodi za nabavu neproizvedene imovine	
Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	3.275.998,62
Postrojenja i oprema	3.155.998,62
4221 - Uredska oprema i namještaj	222.000,00
4224 - Medicinska i laboratorijska oprema	2.683.998,62
4227 - Uređaji, strojevi i oprema za ostale namjene	250.000,00
Prijevozna sredstva	120.000,00
Rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini	2.994.497,46
Dodatna ulaganja na građevinskim objektima	2.994.497,46

INFORMATIZACIJA ZDRAVSTVENE DJELATNOSTI	639.974,58
RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	639.974,58
42211 - Računala i računalna oprema	573.974,58
4262 - Ulaganja u računalne programe	66.000,00

SVEUKUPNO POŽEŠKO-SLAVONSKA ŽUPANIJA	8.150.000,00
---	---------------------

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu osam dana od dana objave u "Požeško-slavonskom službenom glasniku".

ŽUPANIJSKO POGLAVARSTVO POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE

KLASA: 022-05/05-05/6
Ur.broj: 2177-01-06/1-05-8
U Požegi , 22. ožujka 2005.

Ž U P A N
Anto Bagarić,dipl.ing.v.r.

IZVJEŠĆE

o stanju u prostoru Požeško-slavonske županije

Sadržaj

Uvod

I PROSTORNI RAZVOJ

1. Prostorne strukture

- 1.1. Gradska i ostala naselja
- 1.2. Ruralna područja
- 1.3. Naselja i prometni koridori
- 1.4. Sustav središnjih naselja
- 1.5. Struktura korištenja zemljišta
- 1.6. Prostorna povezanost

2. Stanje prostornih problema, interesa i konflikata

- 2.1. Stanovništvo (demografski problemi)
- 2.2. Stanovanje – osnovna funkcija naselja
- 2.3. Socijalno-gospodarska struktura
- 2.4. Korištenje prostora i zaštita prirode i krajobraza
 - 2.4.1. Građevinska područja – Prostori za razvoj naselja
 - 2.4.2. Izgrađene strukture izvan GP naselja
 - 2.4.3. Planiranje, zaštita i upravljanje krajobrazom
 - 2.4.4. Zaštićene prirodne vrijednosti
 - 2.4.5. Zaštita kulturnih dobara
 - 2.4.6. Iskorištavanje mineralnih sirovina
 - 2.4.7. Vodnogospodarski sustavi
- 2.5. Gospodarske djelatnosti
 - 2.5.1. Turizam i rekreacija
 - 2.5.2. Obrt i poduzetništvo (malo gospodarstvo)
 - 2.5.3. Trgovina
- 2.6. Infrastrukturna opremljenost prostora
 - 2.6.1. Prometna opremljenost
 - 2.6.2. Telekomunikacijska modernizacija
 - 2.6.3. Opskrba energijom
 - 2.6.4. Opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda
 - 2.6.5. Društvena infrastruktura
- 2.7. Ekološki problemi
 - 2.7.1. Otpad
 - 2.7.2. Zaštita voda (Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda)
 - 2.7.3. Zaštita zraka
 - 2.7.4. Minirana područja
- 2.8. Područja posebnog državnog interesa

3. Trendovi budućeg prostornog razvoja

- 3.1. Urbani sustavi
- 3.2. Ruralna područja
- 3.3. Razvoj infrastructure

II PROSTORNO PLANIRANJE I INSTITUCIONALNI RAZVOJ

4. Prostorno planiranje

- 4.1. Izrada dokumenata prostornog uređenja i praćenja stanja u prostoru
 - 4.1.1. Izrada dokumenata prostornog uređenja
 - 4.1.2. Izrada dokumenata praćenja stanja u prostoru
- 4.2. Prostorno planska suradnja
- 4.3. Regulativa prostornog uređenja
- 4.4. Ocjena važećih dokumenata prostornog uređenja i njihove učinkovitosti
- 4.5. Provedba dokumenata prostornog uređenja
- 4.6. Uređenja građevinskog zemljišta
- 4.7. Stambena politika – utvrđivanje i zadovoljavanje stambenih potreba
- 4.8. Zemljišna politika
- 4.9. Uključivanje i sudjelovanje javnosti
- 4.10. Informacijski sustav prostornog uređenja
- 4.11. Prostorna istraživanja
- 4.12. Geodetske podloge

5. Prostorno planske perspektive

- 5.1 Smanjivanje prostornih razlika
- 5.2 Unapređenje urbanih funkcija
- 5.3 Poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim naseljima

Uvod

Prostor Županije, zbog dinamičkih prirodnih, gospodarskih i socijalnih procesa stalno se mijenja, a osnovni činitelji koji utječu na prostorni razvoj su uz demografski uvjete, gospodarski interesi, te razvoj pojedinih gradova i općina koje imaju posebnu ulogu i značenje za uključivanje Županije u regionalni, državni pa ako je moguće i međunarodni prostor.

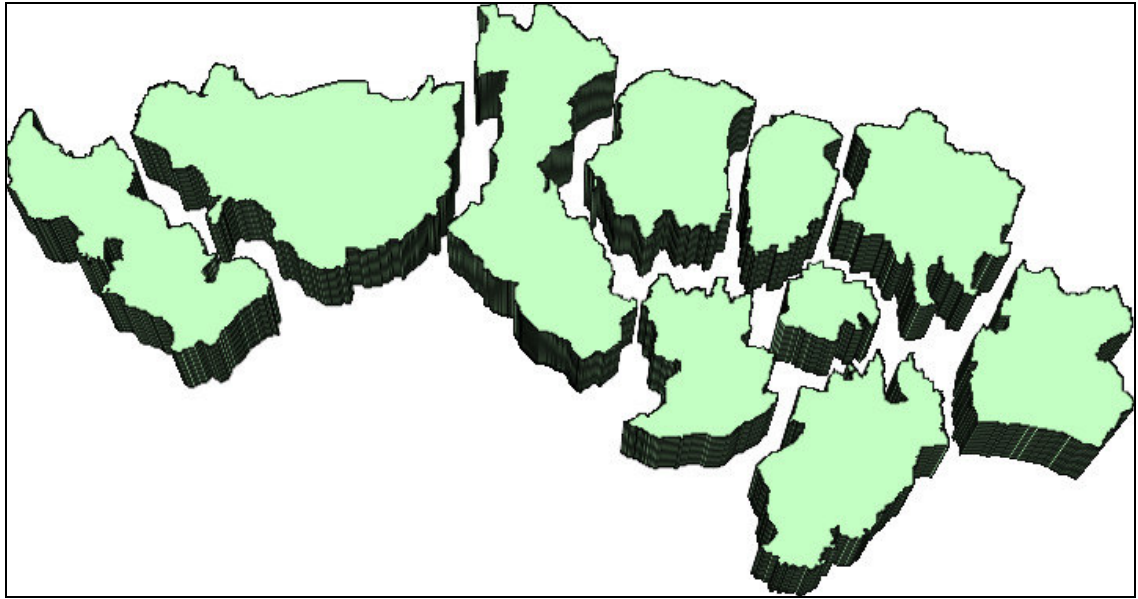
Stoga je neophodno očuvati ulogu prostornog planiranja da, kao kontinuirani proces, usmjerava i usklađuje razvoj aktivnosti u prostoru radi njegove učinkovite i preventivne zaštite, što bi trebalo poslužiti za ostvarivanje preduvjeta za održivi razvoj. Bitno je naglasiti da se kontinuitet prostornog planiranja ne pretpostavlja izradom prostornih planova već praćenjem stanja i procesa u prostoru te povremenim izvještavanjem o stanju i predvidivom razvoju prostornih i naseljskih struktura i odnosa. Spoznaja o potrebi praćenja stanja u prostoru kao i praćenja provedbe dokumenata prostornog uređenja uključena je u odredbe članaka 10. i 11. Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine", br. 30/94, 68/98, 61/00, 32/02, 100/04 – u daljnjem tekstu ZPU), kojima je propisana obveza izrade i način donošenja dokumenata praćenja stanja u prostoru - Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Požeško-slavonske županije.

Dokumenti se, sukladno ZPU, donose za vremensko razdoblje od četiri godine.

Izvješće o stanju u prostoru, te temeljem njega, Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Požeško-slavonske županije (u daljnjem tekstu Izvješće i Program mjera) donosi skupština Požeško-slavonske županije, a objavljuju se u Službenom glasilu Požeško-slavonske županije "Požeško-slavonskom službenom glasniku"

U Izvješću se daje prikaz aktivnosti koje su se dogodile od prethodnog Izvješća tako da se stanje u prostoru, učinkovitost poduzetih mjera i problemi u prostoru nastoje pratiti kontinuirano. Utemeljeno je na činjenicama i sadrži podatke o prostoru i planskim mjerama te primjere koji se koriste za vrednovanje uvjeta i prostornog razvoja u pojedinim dijelovima Županije.

Osnovna zadaća Izvješća i Programa mjera je da na temelju razmatranih prijedloga pojedinih elemenata prostorne strukture tijekom izrade prostornih planova uređenja općina i gradova, kao i drugih aktualnih zahtjeva, koji se postavljaju na politiku prostornog uređenja, ocijene i predlože elemente za izmjenu i dopunu PPŽ-a Požeško-slavonske županije. Sukladno tomu, tek donošenjem Izvješća i Programa mjera ostvariti će se preduvjeti za pokretanje postupka izmjena i dopuna Prostornog plana Požeško-slavonske županije.

I. PROSTORNI RAZVOJ

1. Prostorne strukture

1.1. Gradska i ostala naselja

Od ukupnog broja stanovnika, prema popisu iz 2001. godine, na području gradova Požeško-slavonske županije živi 31.754 stanovnika, odnosno 36,99%, a preostalih 54,074 (63,01%) živi na području ruralnih naselja. Prosječna gustoća naseljenosti stanovništva u Županiji U 2001. godini iznosi 47,28 st/km², što zaostaje za državnim prosjekom (78,39 st/km²), a i razumljivo je s obzirom na gorsko-brdski karakter Županije.

Uzrok je tome istodobno veoma neravnomjeran raspored naseljenosti. Najnaseljeniji prostori Županije su centralni dio Požeške zavale na predgorskoj stepenici Papuka, posebno uz dolinu Orljave, i podgorje Psunja s dolinom rijeke Pakre. Gustoća stanovništva u ta dva stožerna demografska i gospodarska ležišta u gradovima prelaze 200 st/km², a u njihovoj užoj gravitacijskoj zoni doseže vrijednost od 75 do 100 st/km². U pravilu gustoća naseljenosti postupno se smanjuje prema planinskom okviru (25-50 st/km²), što se može objasniti sve siromašnijom opskrbnom sredinom. Područje gorskih masiva i hrptova su u skladu s povećanom dinamikom reljefa (visina, raščlanjenost i nagibi), vlažnošću i pošumljenosti geoekološki najmanje vrijednog područja za intenzivnije naseljavanje i gospodarstveno iskorišćavanje. Prosječna gustoća naseljenosti je tu gotovo svugdje ispod 10 st/km², i s obzirom na tendenciju demografskog pražnjenja, može se očekivati da će stanovništvo gotovo u potpunosti napustiti gorski okvir Županije. Izuzetak tome biti će samo mjesto intenzivnije turističke i šumarske valorizacije. Naravno, ne samo za brdsko-planinska naselja, već i za većinu naselja s manje od 50 pa i 100 stanovnika, kao i ona u kojima više nema stanovnika mlade dobne skupine do 19 godina, sasvim je izvjesno očekivati postupno nestajanje. Kao i u Hrvatskoj tako i u našoj Županiji prostorna preobrazba i preraszmještaj stanovništva kao najizrazitiji oblik urbanizacije stalni je proces tijekom druge polovine prošlog stoljeća. No, određene promjene urbanog sustava kao i demografskih prilika započele su 1990.-te u neovisnoj Hrvatskoj kao posljedica Domovinskog rata, novog ekonomskog sustava i političko-teritorijalne organizacije zemlje.

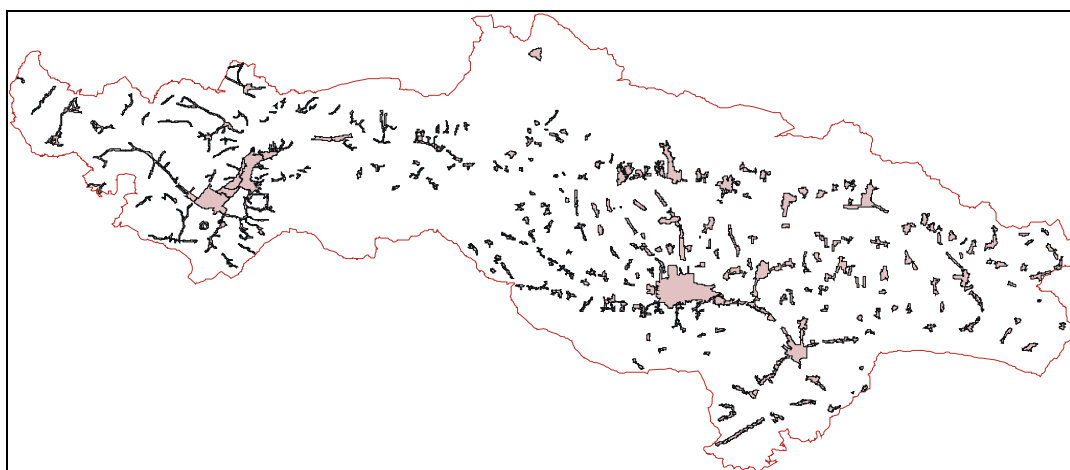
Tablica 1.

Gustoća naseljenosti, po gradovima i općinama
(Popis 1991. i 2001.)

JLS	Površina km ²	Stanovnici 1991.g.	Gustoća naseljenosti st/km ²	Stanovnici 2001.g.	Gustoća naseljenosti st/km ²	
Grad	Požega	133,91	28.157	210,27	28.201	210,60
	Lipik	208,54	11.222	53,81	6.674	32,00
	Pakrac	358,08	16.367	45,70	8.855	24,73
	Pleternica	198,13	13.119	66,21	12.883	65,02
Općina	Brestovac	279,24	5.395	19,32	4.028	14,42
	Čaglin	179,6	3.928	21,87	3.386	18,85
	Jakšić	43,75	4.113	94,01	4.437	101,42
	Kaptol	85,49	3.566	41,71	4.007	46,87
	Kutjevo	173,61	7.366	42,43	7.472	43,04
	Velika	154,88	6.101	39,39	5.888	38,02
UKUPNO:	1815,23	99.334	54,72	85.831	47,28	

Izvor: Podaci o površinama iz Ureda za katastarsko-geodetske poslove Požega i Pakrac, te Zavod za prostorno uređenje Požega.

Važna i zanimljiva značajka prostora Županije je veliki broj naselja, čak 277, po čemu je i postala vodeća među Županijama Istočne Hrvatske. U njoj je koncentrirano 28 % svih naselja makroregije (4,08 % naselja RH), što se može objasniti diferenciranošću prirodne osnove i specifičnim povijesnim razvojem. Prevladavaju relativno mala naselja s prosječnim brojem stanovnika, po popisu 1991. g., 359 st/km², a 2001.g. 309 st/km², što je znatno ispod vrijednosti državnog prosjeka - (704 /91.g.) 656 st/km².

Kartogram 1. Razmještaj naselja u županiji – Građevinska područja naselja

Pozitivna demografska slika i mogućnost razvoja naselja ovisi o određenoj koncentraciji stanovništva. U blizini naselja s boljim demografskim prilikama i s razvijenijim radnim i uslužnim funkcijama, prigradska naselja većinom imaju bolje demografske prilike. Takva naselja (Požega – Vidovci) uglavnom rastu prema broju stanovnika jer privlače novo i mlađe stanovništvo, imaju viši stupanj obrazovanosti i ističu se razvijenijom društveno-gospodarskom strukturom.

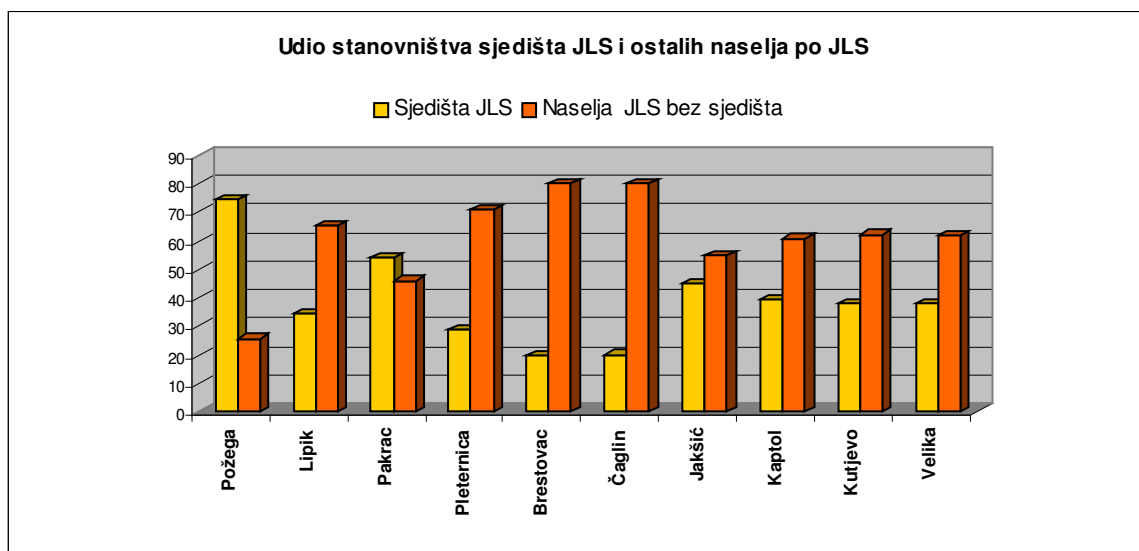
Tablica 2.

Stanovništvo i naselja, po gradovima i općinama
(Popis 2001.)

JLS	Broj stanovnika			Udio stanovnika u %			
	Ukupno	Naselja JLS bez sjedišta	Sjedišta JLS	Ukupno	Naselja JLS bez sjedišta	Sjedišta JLS	
Grad	Požega	28.201	7.258	20.943	32,86	25,74	74,26
	Lipik	6.674	4.374	2.300	7,78	65,54	34,46
	Pakrac	8.855	4.083	4.772	10,32	46,11	53,89
	Pleternica	12.883	9.144	3.739	15,01	70,98	29,02

UKUPNO GRADOVI:	56.613	24.859	31.754	65,97	28,96	37,00	
Općina	Brestovac	4.028	3.232	796	4,69	80,23	19,76
	Čaglin	3.386	2.709	677	3,94	80,00	19,99
	Jakšić	4.437	2.434	2.003	5,17	54,85	45,14
	Kaptol	4.007	2.437	1.570	4,67	60,82	39,18
	Kutjevo	7.472	4.646	2.826	8,71	62,18	37,82
	Velika	5.888	3.639	2.249	6,85	61,80	38,19
UKUPNO OPĆINE:	29.218	19.097	10.121	34,03	22,25	11,79	
SVEUKUPNO:	85.831	43.956	41.875	100,00	51,21	48,79	

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava i naselja 2001. g. DZS-Zagreb 2002.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Graf 1.

Iz analize strukture naselja i istodobno gradova i općina prema veličini u odnosu na broj stanovnika, prikazane u sljedećoj tablici, vidljivo je da u 65,70% (182) naselja živi manje od 200 stanovnika odnosno svega 13,99% od ukupnog broja stanovnika. Stoga, veliki broj malih naselja jedna je od najznačajnijih specifičnosti Županije.

Tablica 3.

Stanovništvo i naselja, po skupinama prema veličini (Popis 2001.)								
Veličina naselja	Broj naselja	%	Broj st.	%	Broj G/O	%	Broj st.	%
10.000 - 25.000	1	0,36	20.943	24,40	1	10,00	20.943	50,01
5.000 - 10.000	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
2.000 - 5.000	6	2,17	17.889	20,84	6	60,00	17.889	42,72
1.000 - 2.000	5	1,80	6.739	7,85	1	10,00	1.570	3,75
500 - 1.000	15	5,42	10.606	12,36	2	20,00	1.473	3,52
200 - 500	60	21,66	17.648	20,56	0	0,00	0	0
do 200	182	65,70	12.006	13,99	0	0,00	0	0
bez stanovnika	8	2,89	0	0,00	0	0,00	0	0
Ukupno:	277	100,00	85.831	100,00	10	100,00	41.875	100,00

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava i naselja 2001. g. DZS-Zagreb 2002.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

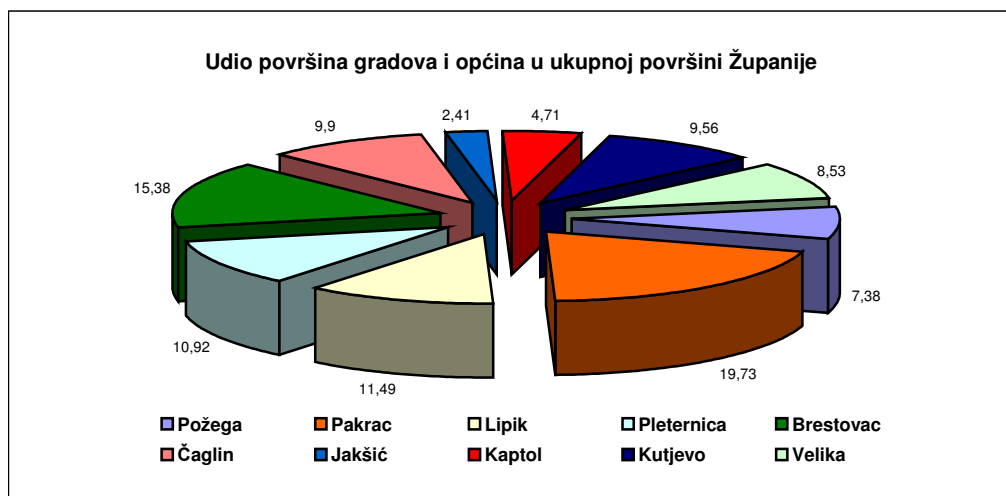
Gustoća naseljenosti, koja se iskazuje omjerom broja stanovnika i površine teritorija naselja, je jedan od značajnijih indikatora za definiciju razvoja pojedinog naselja. Županija ima dosta nisku prosječnu gustoću naseljenosti od 47,28 stan/km². Od JLS najveću gustoću naseljenosti ima grad Požega od 210,60 stan/km², a najnižu općine Brestovac (14,42 stan/km²) i Čaglin (18,85 stan/km²). Istovremeno najgušća naseljenost se ističe u gradskim naseljima, a posebno visoka na području samog Grada Požege gdje iznosi 872,04 stan/km².

Tablica 4.

Površine i gustoća naseljenosti, po gradovima i općinama
(Popis 2001.)

JLS		Površina (km ²)			Gustoća naseljenosti (stan/km ²)		
		JLS ukupno	Sjedišta JLS	Naselja JLS bez sjedišta	Ukupno	Sjedišta JLS	Naselja JLS bez sjedišta
Gradovi	Požega	133,91	24,016	109,894	210,60	872,04	66,05
	Pakrac	358,08	12,806	345,274	24,73	372,64	11,83
	Lipik	208,54	7,833	200,707	32,00	293,63	21,79
	Pleternica	198,13	10,014	188,116	65,02	373,38	48,61
UKUPNO GRADOVI:		898,66	54,669	843,991	63,00	580,84	29,45
Općine	Brestovac	279,24	7,325	271,915	14,42	108,67	11,89
	Čaglin	179,60	8,517	171,083	18,85	79,49	15,83
	Jakšić	43,75	11,434	32,316	101,42	175,18	75,32
	Kaptol	85,49	23,669	61,821	46,87	66,33	39,42
	Kutjevo	173,61	40,644	132,966	43,04	69,53	34,94
	Velika	154,88	29,234	125,646	38,02	76,93	28,96
UKUPNO OPĆINE:		916,57	120,823	795,747	31,88	83,77	24,00
SVEUKUPNO:		1815,23	175,492	1639,738	47,28	238,61	26,81

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava i naselja 2001. g. DZS-Zagreb 2002.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Graf 2.

Tablica 5.

Površine GP i izgrađenog dijela GP te udio u %, po gradovima i općinama (Popis 2001.)									
JLS		Površina GP (km ²)		Izgrađeni dio GP (km ²)		Udio u %			
		JLS ukupno	Sjedišta JLS	JLS ukupno	Sjedišta JLS	GP u ukupnoj površini Županije	Izgrađeni dio GP ukupno	GP sjedišta u površini naselja	Izgrađeni dio GP sjedišta
Gradovi	Požega	20,74	12,84	11,09	7,67	15,49	53,47	53,46	59,74
	Pakrac	19,15	4,59	8,84	2,53	5,35	46,16	35,84	55,12
	Lipik	16,89	4,44	7,41	1,53	8,10	43,87	56,68	34,46
	Pleternica	14,40	3,25	6,78	1,89	7,27	47,08	32,45	58,15
UKUPNO GRADOVI		71,18	25,12	34,12	13,62	7,92	47,93	45,95	54,22
Općine	Brestovac	9,60	0,55	3,55	0,28	3,44	36,98	7,51	50,90
	Čaglin	9,94	1,26	3,64	0,62	5,53	36,62	14,79	49,20
	Jakšić	4,80	2,03	2,48	1,16	10,97	51,67	17,75	57,14
	Kaptol	4,41	1,55	2,27	0,85	5,16	51,47	6,55	55,09
	Kutjevo	11,12	2,54	5,26	1,38	6,41	47,30	6,25	54,84
	Velika	9,81	2,54	4,83	1,71	6,33	49,24	8,69	67,32
UKUPNO OPĆINE		49,68	10,47	22,03	6,00	5,42	44,34	8,67	57,31
SVEUKUPNO:		120,86	35,59	56,15	19,62	6,66	46,46	20,28	55,13

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava i naselja 2001. g. DZS-Zagreb 2002.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Tablica 6.

Gustoća naseljenosti unutar GP i izgrađenom dijelu GP, po gradovima i općinama (Popis 2001.)					
JLS		Gustoća naseljenosti (st/km ²)			
		GP ukupno	Izgrađeni dio GP ukupno	GP sjedišta	Izgrađeni dio GP sjedišta
Požega		1359,74	2542,92	1631,07	2730,51

	Pakrac	462,40	1001,69	1039,65	1886,17
	Lipik	395,14	900,67	518,02	1503,27
	Pleternica	894,65	1900,15	1150,46	1978,31
	UKUPNO GRADOVI	795,35	1659,53	1264,09	2331,42
Općine	Brestovac	419,58	1134,64	1447,27	2842,86
	Čaglin	340,64	930,22	537,30	1091,94
	Jakšić	924,37	1789,11	986,70	1726,72
	Kaptol	908,62	1765,20	1012,90	1847,06
	Kutjevo	671,94	1420,53	1112,60	2047,83
	Velika	600,20	1219,03	885,43	1315,20
	UKUPNO OPĆINE	588,12	1326,28	966,66	1686,83
	SVEUKUPNO:	710,17	1528,60	1176,59	2134,30

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava i naselja 2001. g. DZS-Zagreb 2002.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Tablica 7.

Veličina središnjih naselja prema broju stanovnika
(Popis 2001.)

Veličina središnjih naselja prema broju stanovnika	Broj gradova i općina		Broj stanovnika		Udio broja %			
	Ukup.	Gradovi (JLS)	Naselja sjedišta gradova /općina	Naselja sjedišta gradova (JLS)	Gradovi (JLS) i općine	Gradovi (JLS)	Stanovnici u gradovima (JLS) općinama	Stanovnici u naselju-sjedišta grada (JLS)
do 499	0	0	0	0		0,00	0,00	0,00
500 – 999	2	0	1.473	0	20,00	0,00	3,52	0,00
1.000 - 1.999	1	0	1.570	0	10,00	0,00	3,75	0,00
2.000 - 4.999	6	3	17.889	10.811	60,00	0,75	42,72	34,05
5.000 - 9.999	0	0	0	0		0,00	0,00	0,00
10.000 - 19.999	0	0	0	0		0,00	0,00	0,00
20.000 - 49.999	1	1	20.943	20.943	10,00	0,25	50,01	65,95
UKUPNO:	10	4	41.875	31.754	100,00	100,00	100,00	100,00

Izvor podataka : Popis stanovništva, domaćinstava i naselja 2001. g. DSZ, Zagreb 2002. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

1.2. Ruralna područja

Posebnost Požeško-slavonske županije je veliki broj malih ruralnih naselja s malo stanovnika i malom gustoćom koja je svakim danom sve manja. To govori i podatak da od ukupno 277 naselja u 182 (65,7%) živi manje od 200 stanovnika, a u 60 naselja (21,7%) 200-500 stanovnika. Dakle, sela su još uvijek najbrojnija skupina naselja na području Županije i zauzimaju, pojedinačno gledajući, 98,55%, dok na gradove, obzirom da ih je samo četiri, otpada svega 1,45%.

U gradovima (JLS) 137 naselja (49,5%), odnosno općinama 140 (50,5%).

Prema Popisu 2001.g. od ukupno 85.831 stanovnika u gradskim naseljima živi 31.754 stanovnika, odnosno 37% populacije, a 54.077 stanovnika živi u seoskim naseljima i sjedištima općina, odnosno 63%.

Istovremeno, broj seoskih naselja se ne smanjuje, iako se smanjuje ukupan broj seoskog stanovništva, posebno u brdsko planinskim naseljima te naseljima direktno vezanim za politiku Domovinskog rata.

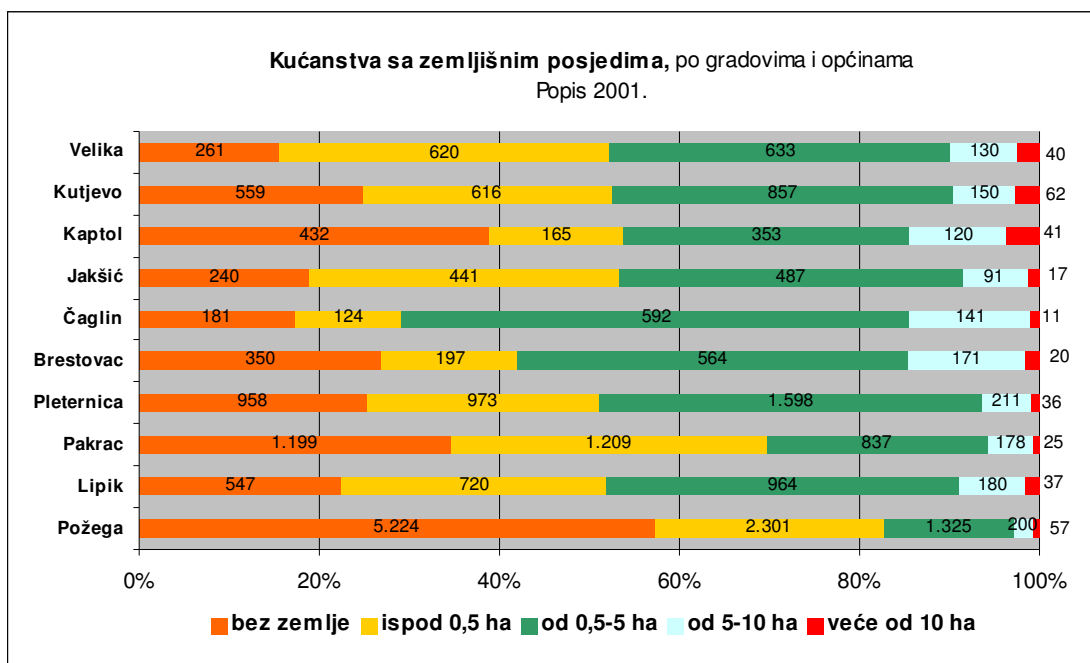
Problem u prostoru Županije predstavlja i usitnjenost posjeda te degradacija malih seoskih gospodarstava, što govori i podatak da čak 42,10% kućanstava posjeduje posjede manje od 0,5ha. Svega 346 kućanstava raspolaže sa zemljišnim posjedom većim od 10 ha što iznosi 1,98% od ukupnog broja kućanstava sa zemljom u Županiji, 1572 (8,99%) kućanstava imaju posjed između 5 i 10 ha, 8210 (46,93%) kućanstava posjeduje od 0,5-5 ha, dok 7366 (42,10%) kućanstava posjeduju manje od 0,5 ha zemlje.

Tablica 8.

**Kućanstva sa zemljišnim posjedima, po gradovima i općinama
(Popis 2001.)**

JLS	bez zemlje	< 0,5 ha	od 0,5 - 5 ha	od 5 – 10 ha	> 10 ha	ukupno
Požega	5.224	2.301	1.325	200	57	9.107
Lipik	547	720	964	180	37	2.448
Pakrac	1.199	1.209	837	178	25	3.448
Pleternica	958	973	1.598	211	36	3.776
Brestovac	350	197	564	171	20	1.302
Čaglin	181	124	592	141	11	1.049
Jakšić	240	441	487	91	17	1.276
Kaptol	432	165	353	120	41	1.111
Kutjevo	559	616	857	150	62	2.244
Velika	261	620	633	130	40	1.684
UKUPNO	9.951	7.366	8.210	1.572	346	27.445

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Graf 3.

1.3. Naselja i prometni koridori

Područje Požeško-slavonske županije specifično je i po razvoju izduženih naselja duž prometnica kao i porastu stanovništva uglavnom u naseljima smještenim uz glavne prometne koridore (osobito cestovne), a što označava problem koridorskog razvoja. Primjetan je dugoročni trend preseljavanja ljudi iz brdsko-gorskih u nizinska područja i ubrzana težnja za napuštanjem poljoprivredne djelatnosti. Stanovnici se nastanjuju u suburbanizirana naselja, koja u pretežnoj mjeri leže uz najznačajnije prometnice. Tu su individualni graditelji uglavnom postigli niske troškove gradnje s jeftinim parcelama i zadržali dodir s kvalitetnom prirodom, a često su izbjegli cjelovite troškove infrastrukturnog opremanja.

Svojim položajem Županija predstavlja sastavni dio istočne Hrvatske. Prostor istočne Hrvatske ima veoma povoljan zemljopisno-prometni položaj u širem okruženju. Prometni prostor smješten je na spoju između dvije prostorno-zemljopisne cjeline Panonske nizine i Dinarskog gorja, a koje omeđuju doline rijeke Drave, Save i Dunava. U sklopu velikih prostorno-funkcionalnih cjelina Hrvatske koje spontanom i dinamičkim procesima regionalnog okupljanja i razlikovanja sve više dolaze do izražaja, istočna se Hrvatska ne ističe toliko veličinom površine niti brojnošću stanovnika (ona u tim mjerilima zaostaje za središnjom Hrvatskom, a površinom i za jadranskom Hrvatskom), nego je njezina posebnost određena prije svega svojstvima prometno-zemljopisnog položaja i prirodno-zemljopisnim osobinama. To je položajem čvorišni, a prirodnom osnovom osobito vrijedan kraj. Da bi se postigla potpuna prometna iskorištenost ovog prostora, potrebno je izgraditi moderan i tehnički kompatibilan prometni sustav s prostorom srednje Europe. Osnovni cilj Požeško-slavonske županije je zadržavanje stanovništva i razvoj gospodarstva na prostorima u kojima se očekuje oživotvorenje planiranog koncepta razvitka u prostoru. Jedan od osnovnih ciljeva i prioriteta razvoja Županije zasnovan je na razvoju prometne infrastrukture u

svrhu povezivanja Županije s glavnim prometnim europskim koridorima te unutaržupanijskim razvojem i povezivanjem, vodeći računa o potrebi policentričnog razvitka Hrvatske i izgradnji sustava brzih, državnih i županijskih cesta te razvojem prigradskih i gradskih prometnica koje će smanjivati prometni pritisak na središnje gradske cjeline.

Opremljenost infrastrukturom uvjet je funkcionalnog korištenja prostora, a razina takve opremljenosti upućuje na potencijal prostora za različiti intenzitet korištenja ili se prema planskoj namjeni, uvjetuje i kapacitet opremanja prostora infrastrukturom. Dobri infrastrukturni sadržaji su važna pretpostavka za jednake razvojne mogućnosti i gospodarsku povezanost svih područja.

Tablica 9.

Transportne površine u Županiji		
Cestovni promet	Građevinska duljina km	Površine kolnika ha
državne ceste	225,00	-
asfaltne ceste	-	-
županijske ceste	223,90	125,16
lokalne ceste	287,90	126,76
javne ceste ukupno	736,80	
servisno uslužne površine		
sveukupno:		
željeznički promet		
2 - kolosječne pruge		
1 - kolosječne pruge	155,81	
Javne pruge ukupno	155,81	
željezničke postaje	9	
željeznički čvorovi	-	
ostala službena mjesta i uređaji	11 postaja - 106 objekata	
sveukupno		

Izvor podataka:

1.4. Sustav središnjih naselja

Sustav središnjih naselja je najvažniji dio strateških prostornih planova, jer oblikuje sve naseljske prostore i prirodne međuprostore, infrastrukturne i komunikacijske sustave povezivanja naselja. On je bitna je odrednica kvalitetnog prostornog uređenja i razvitka kako države tako i Županije, kojim se usmjerava i/ili kontrolira prostorna raspodjela stanovništva, djelatnosti, središnjih i drugih funkcija i infrastrukturnih sustava. Na taj način se potiče razvitak optimalne mreže naselja (usmjeravanjem gospodarskih djelatnosti i urbanotvornih funkcija) te podržava razvoj ostalih gradskih i ruralnih naselja koja za to imaju nužne preduvjete. Stoga se PPŽ-om, sukladno Strategiji i Programu prostornog uređenja RH, odredio sustav središnjih naselja i razvojnih središta, s naglaskom na policentrični razvoj, zasnovanog na postojećoj strukturi i sustavu naselja.

U planiranju mreže i funkcija središnjih naselja polazi se od važnosti tih naselja za razvoj njihovih gravitacijskih područja, kao i njihovog utjecaja na procese urbanizacije i migracija, a koji su temeljni dio politike optimalnoga prostornog razmještanja stanovništva i sveukupnoga ravnomjernijeg i usklađenijeg društveno-gospodarskog razvoja Županije.

Jedan od problema naše Županije je neravnomjerni prostorni razmještaj gospodarskih, uslužnih i drugih djelatnosti koji je rezultat slabe dostupnosti uslugama u pojedina, posebno brdsko-planinska, područja.

Sukladno opredjeljenjima iz Strategije za prostorno uređenje RH, u PPŽ-u je izvršena kategorizacija najznačajnijih žarišta razvoja Županije, kao što je prikazano u sljedećoj tablici:

Tablica 10.

Središnja naselja Požeško-slavonske županije				
Županijsko središte (regionalno središte)	Manje razvojno središte (manje regionalno središte)	Malo razvojno središte (područno središte jače razvijenosti)	Malo razvojno središte (područno središte slabije razvijenosti)	Inicijalno razvojno središte (lokalno/općinsko središte)
IV kategorija	V kategorija	VI kategorija	VI kategorija	VII kategorija
POŽEGA	PAKRAC	PLETERNICA LIPIK	KUTJEVO VELIKA	JAKŠIĆ KAPTOL

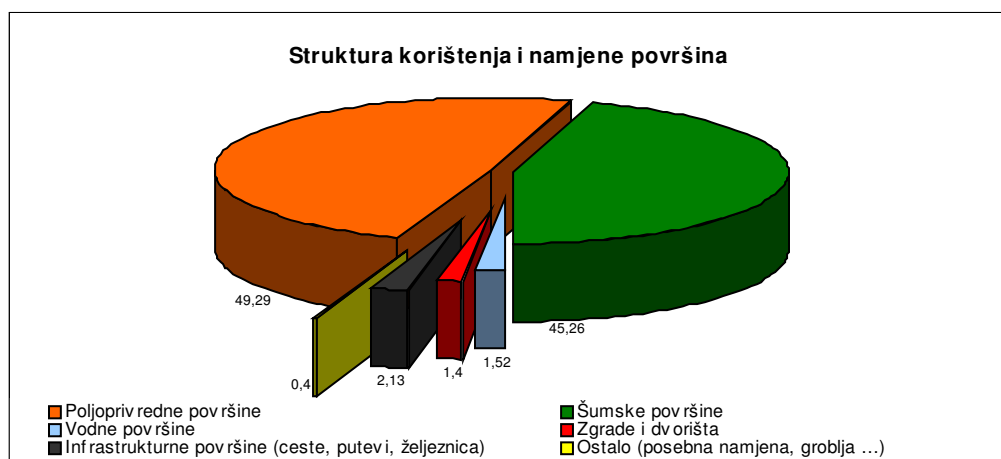
Izvor podataka: PPŽ

U sustav središnjih naselja uključena su osim gradskih i najvećih općinskih sjedišta i sva ostala sjedišta JLS i to u kategoriju inicijalnih razvojnih središta, kako bi se osnovala lokalna razvojna središta kao uporišta policentrično razvijenoj mreži naselja. Međutim, vidljivo je da se radi o lokalnim centrima u rangu koji danas nemaju i za koje treba znatna ulaganja da bi to postali ali općinska sjedišta trebaju generirati razvoj svojih općina te ih stoga treba poticati i podupirati u razvoju.

PPŽ su u odnosu na Program PURH predložili i potencijalno nove ili alternativne trase važnih cesta koje bi doprinijele razvoju unutrašnjosti prostora i bolje povezali centre to je argument za provjeru položaja pojedinih dionica.

1.5. Struktura korištenja zemljišta

U zemljišnoj strukturi Županije prevladavaju poljoprivredne i šumske površine koje čine 94,56% ukupne površine zemljišta. Obradive poljoprivredne površine zauzimaju 43,13%, a šumske 45,26%. Udio površina građevinskog područja svih naselja na području Županije iznosi je 6,65%, a izgrađenih struktura van građevinskog područja 0,66% ukupne površine Županije. Vodne strukture (vodotoci, jezera, akumulacije, ribnjaci), kao i površine infrastrukturnih sadržaja (posebno prometna područja - cesta, putevi i željeznice) te površine iz kategorije ostale površine (posebne namjene, groblja), uvrštene su unutar navedenih struktura. Vode zauzimaju 27,538 km² (1,52%), a infrastruktura 43,48 km² (2,40%).

Graf 4.

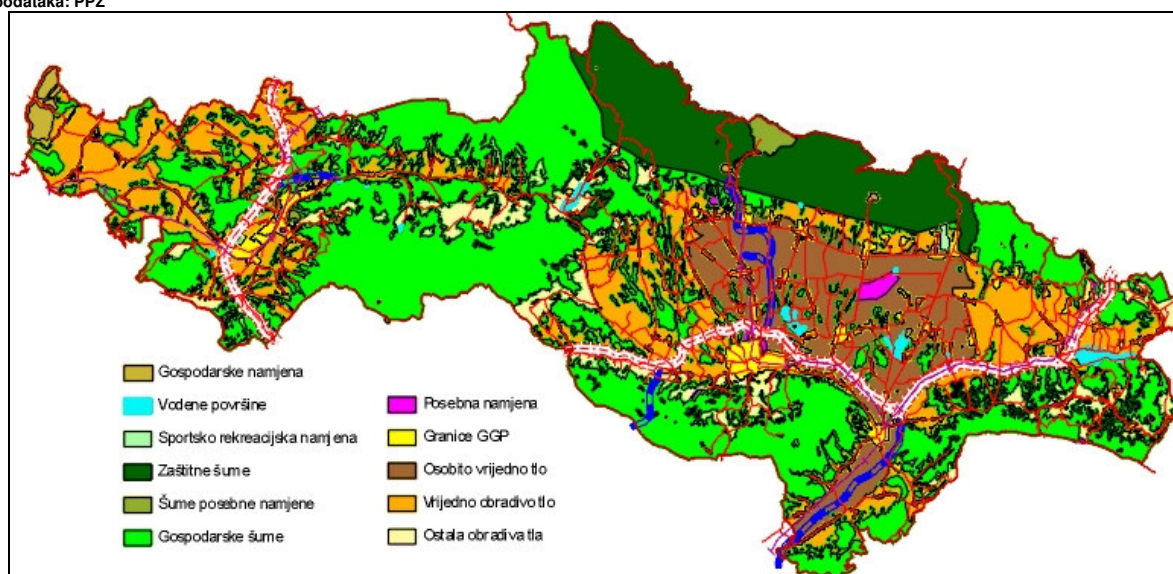
U Požeško-slavonskoj županiji, kao i u cijeloj Hrvatskoj, specifičnost je povećanje površine naselja odnosno izgrađenih područja naselja neovisno o kretanju broja stanovništva i razvoju gospodarstva. Tako se unatoč vidljivom smanjenju broja stanovnika od 15,65% u posljednjih 30 godina (1971.-2001.), može utvrditi da su se izgrađena područja naselja, posebno zemljišta za stambene potrebe i radne funkcije (industrija, turizam, trgovina, usluge), povećavale. Potrebno je napomenuti i da je dosadašnja postojeća prostorno-planska dokumentacija nerealno postavila svoje ciljeve, što je pokazala i analitička obrada prikazana u PPŽ. Naime, tijekom analitičke obrade svih naselja i utvrđenih površina za sva naselja pokazalo se da su uglavnom površine planirane za razvoj naselja višestruko veće od izgrađenih, što donekle ukazuje na nerealnost u demografskim procjenama rasta populacije i razvoja pojedinih većih naselja pri izradi dosadašnjih prostornih planova. Istovremeno, Domovinski rat, koji se nije mogao predvidjeti, ostavio je neminovno svoj pečat, ne samo na demografiji (drastično smanjenje broja stanovnika – 1991-2001.g /13,59%/) već i na razvoju naselja i mnogim drugim strukturama Županije.

Tablica koja slijedi prikazuje:

Tablica 11.

Kretanje broja stanovnika, GP, izgrađene strukture, po gradovima i općinama (Popis 1971.-2001.)									
Grad/ Općina	Broj stanovnika				Površine za razvoj naselja km ²	Izgrađeno km ²	% izgrađenosti	m ² /stan.	
	1971.	1981.	1991.	2001.				1991.	2001.
Požega	24.938	26.708	28.157	28.201	20,735606	11,08808	53,47	394	393
Lipik	11.656	11.428	11.222	6.674	16,888350	7,405898	43,85	660	1.110
Pakrac	17.023	16.475	16.367	8.855	19,150290	8,839407	46,16	540	998
Pleternica	13.707	13.393	13.119	12.883	14,401290	6,779140	47,07	517	526
Brestovac	6.831	5.840	5.395	4.028	9,604230	3,550051	36,96	658	881
Čaglin	6.228	4.646	3.928	3.386	9,939770	3,641289	36,63	927	1.075
Jakšić	3.601	3.755	4.113	4.437	4,804529	2,484366	51,71	604	560
Kaptol	3.756	3.522	3.566	4.007	4,407407	2,267817	51,45	636	566
Kutjevo	7.923	7.485	7.366	7.472	11,119000	5,258960	47,30	714	704
Velika	6.087	5.937	6.101	5.888	9,809224	4,828058	49,22	791	820
Ukupno:	101.750	99.189	99.334	85.831	120,859696	56,143066	46,45	565	654

Izvor podataka: PPŽ

Kartogram 2. Struktura korištenje zemljišta

Analize PPŽ-a ukazale su da prosječna zauzetost građevinskog prostora iznosi oko 565 m²/stanovniku za 1991.g. (654 m²/stanovniku za 2001.g) za izgrađene dijelove građevinskih područja naselja (po pojedinim općinama i gradovima (JLS) vidljivo iz tablice), što znatno odstupa od smjernica za uređenje prostora u Programu prostornog uređenja RH. Takvo stanje ukazuje na potrebu detaljnije provjere standarda i uvjeta određivanja GP iz danih smjernica, kojima je zbog racionalnog korištenja i namjene prostora u određivanju i proširivanju GP, naglašen zahtjev posebnog obrazloženja opravdanosti zauzimanja prostora, ako je ta površina veća od 300 m²/stanovniku.

Važno je istaknuti da stvarno i planirano zauzimanje zemljišta za potrebe naselja pokazuje površina građevinskog područja (GP) svakog naselja. GP se određuju, osim za naselja i za izgrađene strukture izdvojenih namjena izvan naselja. Prema podacima iz PPŽ-a ukupna površina građevinskog područja svih naselja na području Županije iznosi 120,85 km² (6,65% površine Županije). Na površinu građevinskog područja samih gradova otpada 25,11 km² ili 1,38% površine Županije, a što iznosi za Grad Požegu 12,83 km² (0,71%), Grad Lipik 4,43 km² (0,24%), Grad Pakrac 4,58 km² (0,25%) i Grad Pleternicu 3,25 km² (0,18%).

Potrebno je napomenuti da je čest uzrok neracionalnog prostornog razvoja i nekontrolirana (bespravna) gradnja s naknadnim postupcima (ili ne) legalizacije. Neplanska gradnja je prisutna, kako na građevinskom zemljištu do koje najčešće dolazi u težnji stanovništva za obiteljskim

stanovanjem, tako i na poljoprivrednim i drugim površinama (najčešće brdskim i brežuljkastim predjelima), kojom specifičan ruralni krajolik gubi svoje izvorne vrijednosti.

Probleme proizašle iz osnovnih karakterističnih značajki Županije, kao što su - veliki broj naselja, mali broj stanovnika, velike površine planirane za razvoj naselja, mala gustoća - potrebno je, pri izradi nove prostorno-planske dokumentacije (posebno PPUO/G), proanalizirati te preoblikovati sukladno danim odredbama PPŽ-a.

1.6. Prostorna povezanost

Prometna povezanost unutar Županije donekle zadovoljava svakodnevne potrebe i može se ocijeniti nedovoljno dobrom u cestovnom prometu (maksimalno poboljšanje prometno-tehničkih-tehnoloških elemenata prometnica, modernizacija, izgradnja novih trasa i dijelova trasa, a sve u skladu s PPŽ ...), dobrom u TT prometu te zadovoljavajuće u željezničkom prometu.

2. Stanje prostornih problema, interesa i konflikata

2.1. Stanovništvo (demografski problemi)

Stanovništvo je jedan od značajnijih čimbenika dugoročnog društveno-gospodarskog razvitka i korištenja prostora prikazujući stvarnu socio-demografsku sliku prostora, kao i procese u razvoju prostorne strukture važne u okviru cjelokupne revitalizacije prostora Županije. Stoga zanemarivanjem demografskog čimbenika u prostoru možemo utjecati na nepoželjne gospodarske i socijalne posljedice.

Suvremene demografske promjene u Županiji nemaju pozitivna obilježja (promjena broja stanovnika, prirodni priraštaj, dobna struktura, aktivitet, stručna sprema), a uvjetovane su negativnim procesima u mirnodopskom razdoblju i potencirane ratnim prilikama od 1991. – 1995. godine.

U vrijeme izrade prethodnog Izvješća demografski podaci za područje Županije bazirali su se na popisu stanovništva iz 1991. godine što u biti, nije davalo realnu sliku. Novi popis stanovništva, kućanstava i stanova u RH proveden je od 01. travnja 2001. godine. To je prvi popis u neovisnoj RH a proveden je temeljem Zakona o popisu stanovništva, kućanstava i stanova 2001. god. ("NN", br. 64/00 i 22/01.) i prema preporukama za popis stanovništva koje su priredile Ekonomska komisija za Europu UN-a i Statistički ured Europske unije - Eurostat.

Popis iz 1991. godine proveden je drugačijom metodologijom od ovog provedenog 2001. godine, pa podaci nisu potpuno usporedivi što treba imati u vidu kod korištenja i kompariranja podataka. Unatoč tome vidljiv je stalan pad broja stanovništva i gustoće stanovnika čak u šest jedinica lokalne samouprave (dok je u svega četiri jedinice vidljiv neznatan rast). Pad broja stanovništva je i prethodnih godina predstavljao jedan od osnovnih razvojnih problema cijele Županije budući da je stanovništvo osnovni čimbenik razvoja.

Broj stanovnika

Požeško-slavonska županija, prema Popisu 2001. godine, ima 85.831 stanovnika. Usporedba podataka iz 1991. godine pokazuje da je broj stanovnika u Županiji u padu i to za 13,59% .

Od 10 JLS u Županiji samo četiri imaju porast broja stanovnika i to: grad Požega za 0,15% te općine Jakšić za 7,87%, Kaptol 12,36% i Kutjevo 1,43%. Vidljivo je da najveći porast broja stanovnika je prisutan u općini Kaptol. Istovremeno, Grad Požega s 20.943 stanovnika je najbrojniji, a obuhvaća više od četvrtine ukupnog stanovništva Županije.

Gustoća naseljenosti

Teritorij Županije iznosi 1815,23 km² s prosječnom gustoćom naseljenosti od 47,28 stan/km² što je ispodprosječna gustoća naseljenosti RH. Analiza prema JLS, njihovim sjedištima te naseljima, kao što je i vidljivo iz tablice 6, ukazuje da najveću gustoću naseljenosti ima grad Požega (210,60 stan/km²) te općina Jakšić (101,42 stan/km²), a najnižu općine Brestovac (14,42 stan/km²) i Čaglin (18,85 stn/km²). Najgušća naseljenost se ističe u gradskim naseljima (Pakrac - 372,64 stan/km², Lipik - 293,63 stan/km², Pleternica - 373,38 stan/km²), posebno u samom Gradu Požega (872,04 stan/km²) te naseljima oko gradova (Vidovci - 314,27stan/km², Završje - 246,33 stan/km², Drškovci – 234,54 stan/km², Filipovac - 220,57 stan/km², Mihaljevci – 207,80 stan/km², Dervišaga - 183,64 stan/km²).

Prirodni priraštaj

Prirodno kretanje (priraštaj) stanovništva, zajedno s prostornom pokretljivošću stanovništva određuju opću populacijsku dinamiku prostora kao rezultat prirodnih i društvenih činilaca nekog područja. Tako se uočavaju tipovi općeg kretanja stanovništva-migracijskog salda po kojemu se izdvajaju negativni-eksodusni ili pozitivno-imigracijski prostori.

Iz pregleda kretanja stanovništva u posljednjih 30-tak godina, ustanovljeno je da je Županija, kao i sveukupno područje Hrvatske, imala pozitivan prirodni priraštaj do 1991. godine, a zatim je uslijedilo razdoblje negativnog prirodnog priraštaja potencirano do 1995. ratnim stradanjima, a nakon toga sporom obnovom ratom razorenih naselja i što je rezultiralo i padom nataliteta. Tako je 2001. godine prirodni prirast u Županiji bio negativan –141 što znači da je više ljudi umrlo nego što se rodilo. Te godine je u Županiji rođeno 852 djece od čega najviše u gradu Požegi (258) te općini Kutjevo (84).

Tablica 12.

Prirodni prirast ili pad u Županiji, po gradovima i općinama (Popis 2001.)					
JLS		rođeni	umrli	prirodni prirast	Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)
Grad	Požega	258	256	2	100,78
	Lipik	55	103	-48	53,40
	Pakrac	72	139	-67	51,80
	Pleternica	143	143	0	100,00
UKUPNO GRADOVI:		528	641	-113	82,37
Općina	Brestovac	39	56	-17	69,64
	Čaglin	35	60	-25	58,33
	Jakšić	50	37	13	135,14
	Kaptol	45	41	4	109,76
	Kutjevo	84	70	14	120,00
	Velika	71	88	-17	80,68
UKUPNO OPĆINE:		324	352	-28	92,05
SVEUKUPNO		852	993	-141	85,80

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku - Popis stanovništva 1991. i 2001. god. Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar u Požegi te Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Od 10 JLS u Županiji samo pet ima pozitivan prirodni prirast broja stanovnika, i to: gradovi: Požega (2) i Pleternica (0), te općine: Jakšić (13), Kaptol (4) i Kutjevo (14).

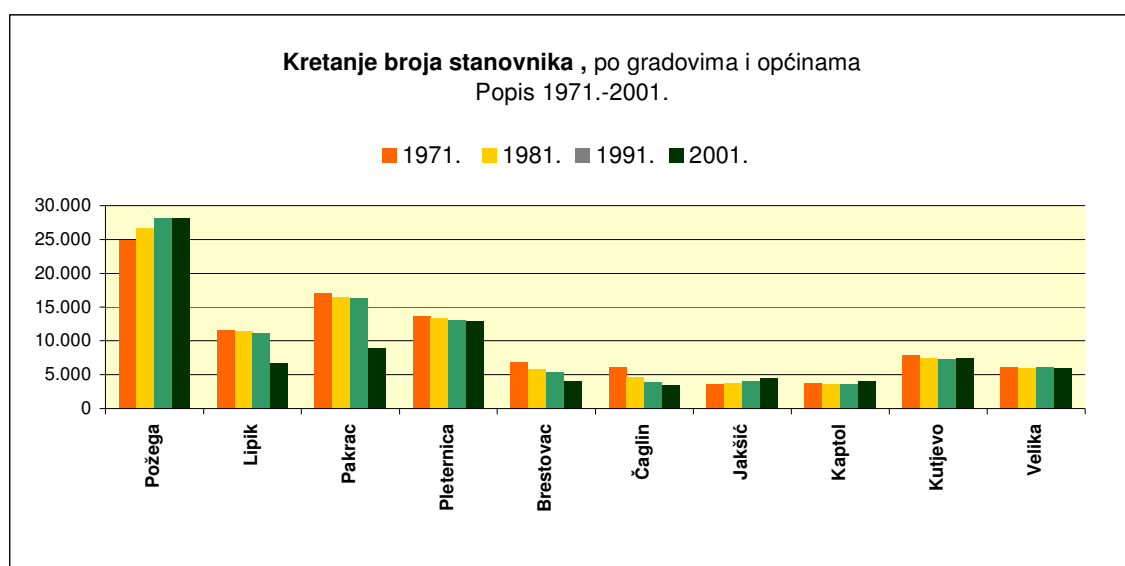
Iz navedenih podataka vidljivo je da je najveći prirodni prirast broja stanovnika u općini Kutjevo. U pet jedinica lokalne samouprave prirodni priraštaj je negativan i to najveći u gradovima: Pakracu (-67) i Lipiku (-48) te općinama: Brestovacu (-17), Čaglinu (-25) i Velikoj (-17).

Analizom kretanja broja stanovnika (Popis stanovništva 1971-2001. – tablica 11) vidljivo je smanjenje broja stanovnika od 15,65%. Od 1971. do 1981. godine Županija je imala pad broja stanovništva za 2,52%, od 1981. do 1991.g. vidljivo je povećanje broja stanovnika od 0,15%, dok je posljednja dekada od 1991. – 2001. godina, nositelj velikog smanjenja broja stanovnika i to sa 13,59%.

Tablica 13.

Kretanje broja stanovništva Požeško-slavonske županije, po gradovima i općinama (Popis 1991./2001.)				
JLS		Broj stanovnika 1991. god.	Broj stanovnika 2001. god.	Porast ili pad stanovništva u % (91/01.)
Grad	1. Požega	28.157	28.201	0,15
	2. Lipik	11.222	6.674	- 40,53
	3. Pakrac	16.367	8.855	- 45,90
	4. Pleternica	13.119	12.883	- 1,80
UKUPNO GRADOVI:		68.865	56.613	- 17,79
Općina	1. Brestovac	5.395	4.028	- 25,34
	2. Čaglin	3.928	3.386	- 13,80
	3. Jakšić	4.113	4.437	7,87
	4. Kaptol	3.566	4.007	12,36
	5. Kutjevo	7.366	7.472	1,44
	6. Velika	6.101	5.888	- 3,50
UKUPNO OPĆINE:		30.469	29.218	- 4,11
SVEUKUPNO :		99.334	85.831	- 13,60

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku - Popis stanovništva 1991. i 2001. god. Državna geodetska uprava, Područni ured za katastar u Požegi te Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Graf 5.

Provedena analiza pokazuje da je pozitivan trend rasta broja stanovništva prisutan u općini Kaptol gdje je i najveći, zatim općinama Jakšić i Kutjevo te gradu Požegi, ali sa svega 0,15%. Posebno je izražen pad broja stanovništva na području grada Pakraca (45,90%) te grada Lipika (40,53%), a što su najvećim dijelom posljedice ratnih djelovanja.

Analize pokazuju da demografske promjene ukupnog stanovništva u Hrvatskoj teže prema ekstremno negativnom tipu, odnosno izumiranju. Sama Požeško-slavonska županija ima karakteristike emigracijskog, eksodusnog tipa kretanja stanovništva (negativna migracijska bilanca različitog intenziteta), u kojoj je izražena depopulacija (prirodno kretanje pozitivno, popisom ustanovljeno kretanje negativno, stopa prirodnog kretanja manja je od stope popisom ustanovljenog (smanjenja)). Stoga demografska slika nije zadovoljavajuća, a još više dolazi do izražaja u uzročno-posljedičnom odnosu s društveno-gospodarskim razvojem.

Dobno-spolna struktura stanovništva

Dobnom strukturom se uočava potencijalna vitalnost i biodinamika stanovništva, a spolnom se ukazuje na odnos muškog i ženskog stanovništva, odnosno na fiziološki okvir demografske mase.

Tablica 14.

Stanovništvo prema spolu, po gradovima i općinama (Popis 1991. i 2001.)							
JLS		1991. godine			2001. godine		
		Muško	Žensko	Ukupno	Muško	Žensko	Ukupno
Grad	Požega	13.501	14.656	28.157	13.512	14.689	28.201
	Lipik	5.432	5.790	11.222	3.156	3.518	6.674
	Pakrac	7.844	8.523	16.367	4.131	4.724	8.855
	Pleternica	6.529	6.590	13.119	6.369	6.514	12.883
UKUPNO GRADOVI:		33.306	35.559	68.865	27.168	29.445	56.613
Općina	Brestovac	2.591	2.804	5.395	1.948	2.080	4.028
	Čaglin	1.904	2.024	3.928	1.653	1.733	3.386
	Jakšić	2.022	2.091	4.113	2.166	2.271	4.437
	Kaptol	1.724	1.842	3.566	1.981	2.026	4.007
	Kutjevo	3.562	3.804	7.366	3.618	3.854	7.472
	Velika	2.962	3.139	6.101	2.864	3.024	5.888
UKUPNO OPĆINE:		14.765	15704	30.469	14.230	14.988	29.218
SVEUKUPNO :		48.071	51.263	99.334	41.398	44.433	85.831

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Uspoređujući podatke o spolu stanovništva u Županiji 1991 – 2001. godine, uočava se smanjenje broja i udjela muške populacije (1991. godine je bilo 48071 ili 48,39 % muškaraca, a 2001. godine 41.398 ili 48,23 % muškaraca). Kod ženske populacije smanjuje se samo broj, a udio u raste (1991. godine je bilo 51.263 ili 51,61 % žena, a 2001. godine je bilo 44.433 ili 51,77% žena). Godine 1991. je na 1000 žena dolazilo 937 muškaraca, a 2001. godine 932 muškarca.

Žensko stanovništvo prevladava nad muškim u svim jedinicama lokalne samouprava kao i u cijeloj Županiji, što je odraz razvijenijeg društva kojeg pogađaju više muško nego žensko stanovništvo (ratovi, duži radni vijek muškaraca, stresovi itd.).

Dobnu strukturu stanovništva Županije čini staro stanovništvo odnosno stanovništvo duboke starosti s koeficijentom starenja od 0,907. Proces starenja stanovništva obilježava opadanje udjela mlađeg stanovništva u ukupnom stanovništvu i povećavanja udjela starog stanovništva, što je i vidljivo iz tablice koja slijedi:

Tablica 15.

Stanovništvo prema dobnim skupinama i spolu, po gradovima i općinama (Popis 1991.)									
JLS		Muško			Žensko			Nepoznato	Ukupno
		0-19	20-59	60 i više	0-19	20-59	60 i više		
Grad	Požega	3.958	7.754	1.582	3.800	8.003	2.586	474	28.157
	Lipik	1.532	2.957	838	1.403	2.894	1.365	233	11.222
	Pakrac	2.137	4.513	1.110	2.024	4.474	1.912	197	16.367
	Pleternica	1.898	3.635	850	1.810	3.191	1.429	306	13.119
UKUPNO GRADOVI:		9.525	18.859	4.380	9.037	18.562	7.292	1.210	68.865
Općina	Brestovac	642	1.408	520	567	1.348	835	75	5.395
	Čaglin	360	1.114	405	348	947	688	66	3.928
	Jakšić	657	1.082	267	613	1.035	417	42	4.113
	Kaptol	509	959	217	569	864	360	88	3.566
	Kutjevo	1.023	1.994	506	1.066	1.862	826	89	7.366
	Velika	821	1.613	470	795	1.505	747	150	6.101
UKUPNO OPĆINE:		4.012	8.170	2.385	3.958	7.561	3.873	510	30.469
SVEUKUPNO:		13.537	27.029	6.765	12.995	26.123	11.165	1720	99.334

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

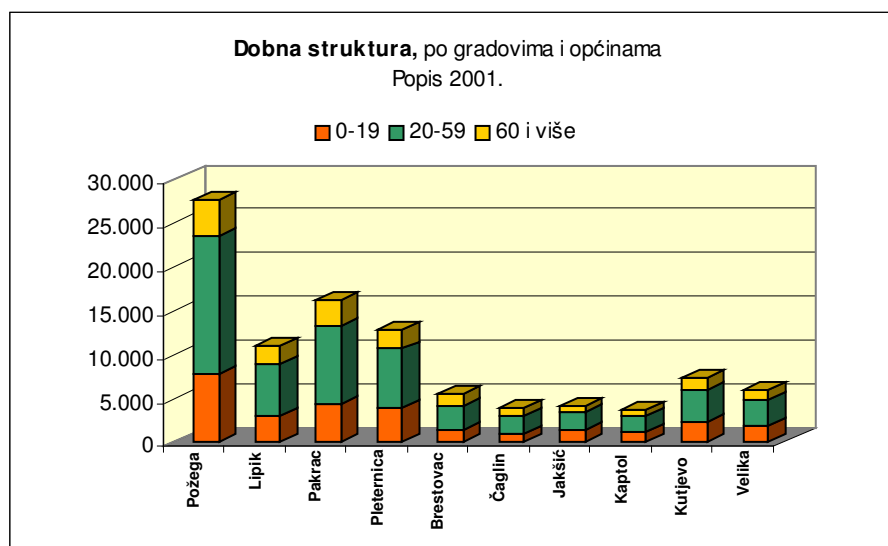
U Županiji je 1991. godine bilo 26.532 ili 26,71% mladog stanovništva (dobna skupina od 0-19 godina), 53.152 ili 53,51% zrelog stanovništva (dobna skupina od 20-59 godina) i 17.930 ili 18,05 % starog stanovništva (dobna skupina od 60 i više godina). Nepoznatog stanovništva bilo je 1.720 ili 1,73%. Koeficijent starenja je iznosio 0.676 i ukazuje na staru populaciju. Prosječna starost stanovništva te popisne godine u Županiji je 37 godina.

U daljnjih deset godina, dok se broj mladog i zrelog stanovništva smanjivao, broj i udio starog stanovništva bio je sve veći. Prema popisu 2001. godine mladog stanovništva bilo je svega 23.037 ili 26,84%, zrelog 43.775 ili 51,00%, a starog 18.671 ili 21,75. Prosječna starost stanovništva u Županiji je 38,2 godine, a slična obilježja imaju i sve JLS s nešto većom ili manjom prosječnom starošću što je vidljivo iz tablice 16. Veliki udio osoba starijih od 60 godina, kao i mala gustoća, karakterističan je za Županiju, iz čega proizlazi činjenica da upravo najslabije naseljena područja s najmanjim brojem stanovnika ima najstariju dobnu strukturu stanovništva. Mlado stanovništvo većinom je emigriralo, stari su ostali, a ono mlado što je ostalo ne može nadoknaditi gubitak stanovništva. Prevladavaju tročlane obitelji, a posebno unutar gradskih i općinskih središta.

Tablica 16.

Dobna struktura stanovništva Požeško-slavonske županije, po gradovima i općinama (Popis 2001.)								
JLS		Mlodo stanovništvo (dobna skupina 0-19)	Zrelo stanovništvo (dobna skupina 20-59 g.)	Staro stanovništvo (dobna skupina 60 i više)		Nepoznato	Ukupno	Prosječna starost
				Broj	Udio u %			
Grad	Požega	7.416	15.144	5.512	19,55	129	28.201	37,7
	Lipik	1.643	3.299	1.712	25,65	20	6.674	40,5
	Pakrac	1.953	4.457	2.407	27,18	38	8.855	41,6
	Pleternica	3.773	6.381	2.684	20,83	45	12.883	36,8
UKUPNO GRADOVI		14.785	29.218	12.315	21,75	232	56.613	
Općina	Brestovac	977	2.005	998	24,78	48	4.028	40,2
	Čaglin	681	1.615	1.077	31,81	13	3.386	44,0
	Jakšić	1.324	2.271	833	18,77	9	4.437	35,8
	Kaptol	1.321	1.950	722	18,02	14	4.007	34,8
	Kutjevo	2.215	3.741	1.493	19,98	23	7.472	36,7
	Velika	1.734	2.912	1.233	20,94	9	5.888	37,1
UKUPNO OPĆINE		8.252	14.494	6.356	21,75	116	29.218	
SVEUKUPNO:		23.037	43.775	18.671	21,75	348	85.831	38,2

Izvor podataka: Popis stanovništva 2001. g. DSZ, Zagreb 2002. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Graf 6.

Aktivitet stanovništva

Uz dosadašnje demografsko stanje Županije s postojećom strukturom stanovništva i socio-gospodarskim razvojem, ne mogu se očekivati pozitivne promjene ni u aktivitetu stanovništva.

Kako se u posljednjih deset godina smanjivao broj mladog i zrelog stanovništva tako je i broj aktivnog stanovništva postajao sve manji (1991.g. - 39.678 ili 39,94%, 2001.g. - 34.954 ili 40,72%). Istovremeno povećao se broj i udio osoba s osobnim prihodom (1991.g. - 14.942 ili 15,04%, 2001.g. - 21.758 ili 25,34%), a smanjio broj i udio uzdržavanog stanovništva kako u apsolutnim tako i u relativnim vrijednostima (1991.g. - 37.680 ili 37,93 %, 2001.g. - 29.119 ili 33,93%). Obzirom da je starost sve izraženija navedeno ukazuje na više umirovljenika (osoba s osobnim prihodom), manje djece (uzdržavanog stanovništva), manje aktivnog stanovništva, kao i pad ukupnog broja stanovnika.

Nešto veći udio aktivnog stanovništva nalazi se u gradskim i općinskim centrima - radnim središtima, gdje je i udio aktivnih veći od prosjeka Županije. Analizom udjela aktivnog stanovništva po JLS najveći udio, veći od prosjeka Županije (40,72%), imaju: općina Kaptol (47,34%) te gradovi Pakrac (45,68%), Lipik (42,81%) i Požega 42,52. U ostalim JLS udio aktivnih je ispod prosjeka Županije, a najmanji u općini Čaglin (28,65%) i gradu Pleternici (35,56%).

Migracije

Migracijska slika Županije 2001. pokazuju podaci da je od ukupno 85.831 stanovnika u naselje stanovanja doselilo 44.754 odnosno 52,14%. Od ukupno doseljenog stanovništva najviše je migriralo iz inozemstva (30,31%). Takvo stanovništvo prevladava većini JLS, a posebno u općinama Kutjevo (48,88%), Kaptol (44,86%) i Jakšić (39,07). Na stanovništvo doseljeno iz drugog grada/općine iste Županije otpada 27,18%, a na stanovništvo iz druge županije 22,29%.

Tablica 17.

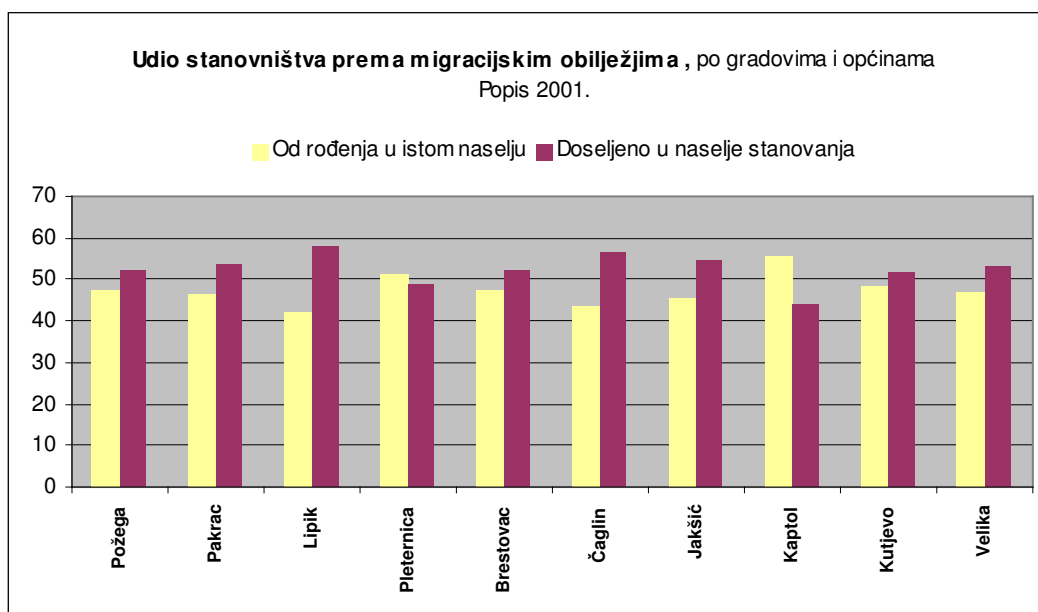
Stanovništvo prema migracijskim obilježjima, po gradovima i općinama (Popis 2001.)						
JLS		Ukupan broj stanovnika*	Od rođenja u istom naselju		Doseljeno u naselje stanovanja	
			Ukupno	Udio u %	Ukupno	Udio u %
Grad	Požega	28.201	13.393	47,49	14.759	52,34
	Pakrac	8.855	4.112	46,44	4.729	53,40
	Lipik	6.674	2.815	42,18	3.853	57,73
	Pleternica	12.883	6.599	51,22	6.259	48,58
UKUPNO GRADOVI:		56.613	26.919	47,55	29.600	52,28

Općina	Brestovac	4.028	1.911	47,44	2.093	51,96
	Čaglin	3.386	1.473	43,50	1.912	56,47
	Jakšić	4.437	2.013	45,37	2.416	54,45
	Kaptol	4.007	2.229	55,63	1.761	43,95
	Kutjevo	7.472	3.612	48,34	3.850	51,53
	Velika	5.888	2.761	46,89	3.122	53,02
UKUPNO OPĆINE:		29.218	13.999	47,91	15.154	51,87
SVEUKUPNO:		85.831	40.918	47,67	44.754	52,14

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

* Razlika od „Ukupno“ odnosi se na nepoznato preseljenje

Utjecaj migracija na području Županije pokazuju podaci o broju autohtonog stanovništva tj. stanovništva koja od rođenja žive u istom naselju. Udio autohtonog stanovništva u Požeško-slavonska županija je svega 47,67 % i spada u grupu županija s najmanjim brojem autohtonog stanovništva.

Graf 7.

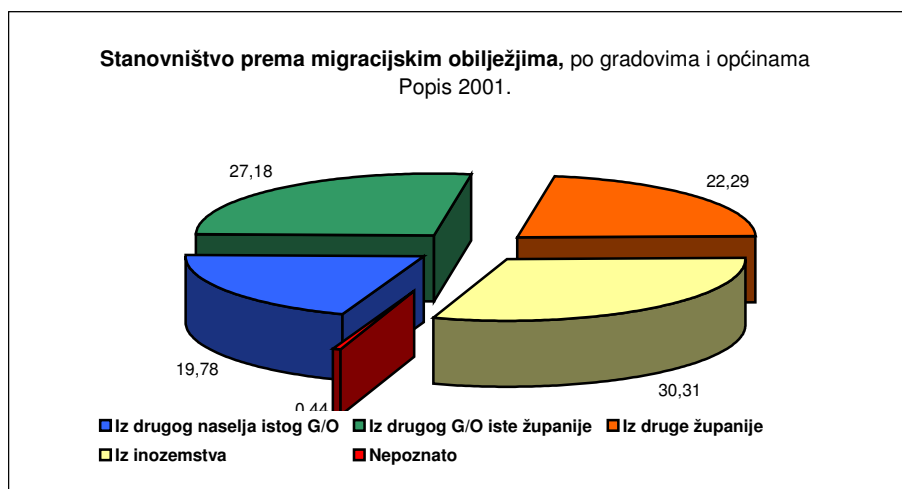
Na današnju migracijsku sliku Županije kao i nacionalni sastav stanovništva veliki utjecaj imale su i ratne migracije (1991-1995.) koje su se odvijale odvijale dvosmjerno. Najvećim dijelom su bile posljedica prisilnog iseljavanja uglavnom iz područja pod privremenom srpskom okupacijom, ali i u nekim naseljima gdje je prevladavalo pretežito srpsko stanovništvo koje je razmjenjivalo obiteljska imanja sa hrvatskim stanovništvom iz Bosne ili Srbije.

Tablica 18.

Stanovništvo prema migracijskim obilježjima, po gradovima i općinama (Popis 2001.)										
JLS		Doseljeno u naselje stanovanja								
		iz drugog naselja istog G/O		iz drugog G/O iste županije		iz druge županije		iz inozemstva		nepoznato
		Ukupno	Udio u %	Ukupno	Udio u %	Ukupno	Udio u %	Ukupno	Udio u %	
Grad	Požega	1.574	10,66	5.207	35,28	3.666	24,84	4.245	28,76	67
	Pakrac	1.708	36,12	711	15,03	1.544	32,65	740	15,65	26
	Lipik	894	23,20	880	22,84	1.252	32,49	820	21,28	7
	Pleternica	1.992	31,83	1.117	17,85	1.106	17,67	2.027	32,39	17
UKUPNO GRADOVI:		6.168	20,84	7.915	26,74	7.568	25,57	7.832	26,46	117
Općina	Brestovac	505	24,13	630	30,10	295	14,09	640	30,58	23
	Čaglin	447	23,38	326	17,05	760	39,75	375	19,61	4
	Jakšić	239	9,89	997	41,27	222	9,19	944	39,07	14
	Kaptol	276	15,67	486	27,60	194	11,02	790	44,86	15
	Kutjevo	679	17,64	783	20,34	487	12,65	1.882	48,88	19
	Velika	540	17,30	1.026	32,86	451	14,45	1.102	35,30	3

UKUPNO OPĆINE:	2.686	17,72	4.248	28,03	2.409	15,90	5.733	40,50	78
SVEUKUPNO:	8.854	19,78	12.163	27,18	9.977	22,29	13.565	30,31	195

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Graf 8.

Komutanti – dnevni migranti

Županija je 2001. godine imala 14.978 komutanata - dnevnih migranata (radno aktivni, učenici i studenti) ili 17,45 % od ukupnog stanovništva, što je iznad prosjeka Hrvatske (15,6%).

Tablica 19.

Komutanti - dnevni migranti na području Požeško-slavonske županije (Popis 2001.)								
Prostorna jedinica	Ukupno	Dnevni migranti			Udio u % komutanata u ukupnom br. stan.	Udio u % radno aktivnih komutanata u ukup. komutantima	Stanovnici 2001.g.	
		Radno aktivni komutanti	Učenici	Studenti				
Grad	Požega	2.574	1.630	859	85	9,13	63,33	28.201
	Lipik	1.326	838	482	6	19,87	63,20	6.674
	Pakrac	1.339	913	417	9	15,12	68,19	8.855
	Pleternica	3.130	1.851	1.214	65	24,30	59,14	12.883
UKUPNO GRADOVI:		8.369	5.232	2.972	165			56.613
Općina	Brestovac	1.053	667	366	20	26,14	63,34	4.028
	Cagliin	426	207	214	5	12,58	48,59	3.386
	Jakšić	1.294	811	449	34	29,16	62,67	4.437
	Kaptol	989	565	408	16	24,68	57,13	4.007
	Kutjevo	1360	680	650	30	18,20	50,00	7.472
	Velika	1.487	877	575	35	25,25	58,98	5.888
UKUPNO OPĆINE:		6.609	3.807	2.662	140			29.218
UKUPNO:		14.978	9.039	5.634	305	17,45	60,35	85.831

Izvor podataka: DSZ 2002.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije 2003. g..

Analize dnevnih migracija pokazuju da je najveći udio komutanata 2001. godine imala općina Jakšić (29,16%) i općina Brestovac (26,14%), a najmanji udio grad Požega (9,13%). Taj podatak samo ukazuje da se u gradu Požegi kao radnom, kulturnom i administrativnom središtu, zapošljava većina njegovog stanovništva kao i osoba u neposrednoj blizini pa je udio komutanata u Požegi najmanji u Županiji. Sedam JLS ima udio komutanata iznad prosjeka Županije (najveći udio ima općina Jakšić - 29,16%), a svega tri ispod.

Od ukupnih dnevnih migranata najzanimljiviji su radno aktivni komutanti, kojih je u Županiji 2001. godine bilo 9.039 odnosno njihov udio je iznosio 60,35% od ukupnih komutanata Županije, što je ispod prosjeka Hrvatske (66,5%). Najveći broj radno aktivnih komutanata je prisutan u gradu Pakracu (68,19%), a najmanji u općini Čaglin (48,59%). Podatke za ostale JLS prikazuje tablica 19.

Obrazovna struktura

Usporedbom podataka iz Popisa 1991. i 2001. vidljivo je poboljšanje obrazovne strukture stanovništva u Županiji. Sve je manje neobrazovanog ili nepotpuno obrazovanog stanovništva (1-3 i 4-7 razreda osnovne škole), a istovremeno sve više obrazovanih struktura sa srednjom, višom ili visokom školom. Najveći broj stanovnika u Županiji 2001. godine ima završenu srednju školu čiji je udio 39,62% od ukupnog broja stanovnika starijih od 15 godina.

Tablica 20.

Stanovništvo staro 15 i više godina prema završenoj školi (Popis 1991. i 2001.)

Podaci	1991.		2001.	
	Ukupno	%	Ukupno	%
Ukupno stanovnika starijih od 15 godina	79.642	80,18 od ukupnog broja stan.	68.865	80,23 od ukupnog broja stan.
doktorat			16	0,02
magisterij			84	0,12
VSS	2.008	2,52	2.665	3,87
VŠS	2.146	2,69	1.875	2,72
SSS	22.276	27,97	27.285	39,62
OŠ	19.246	24,17	18.859	27,39
Nepotpuno obrazovanje (1-3 i 4-7 razreda OŠ)	26.597	33,40	14.382	20,88
Bez školske spreme	5.806	7,29	3.276	4,76

Izvor podataka: DZS popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Analiza obrazovne strukture po JLS ukazuje da najviše visoko obrazovanog stanovništva (fakulteti i umjetničke akademije) ima u gradovima: Požegi 1.608 ili 7,06% i Pakracu 264 ili 3,54% te općini Jakšić 111 ili 3,19% računajući udio od ukupnog broja stanovnika starog 15 i više godina u pojedinoj JLS. Najmanji udio stanovništva s visokom stručnom spremom imaju općine Brestovac (1,42%) i Čaglin (1,53%).

Istovremeno najviše stanovništva bez školske spreme živi u općini Čaglin i to čak 14,09% stanovništva je bez ikakve škole, a 31,77% stanovnika ima nepotpuno osnovno obrazovanje. Kako u cijeloj Županiji tako i po pojedinim JLS prevladava stanovništvo sa završenom srednjom školom.

Tablica 21.

Stanovništvo staro 15 i više godina prema završenoj školi, po gradovima i općinama (Popis 2001.)

Prostorna jedinica	Ukupno	Bez školske spreme	Nepotpuno osnovno obrazovanje (1-3; 4-7)	Osnovna škola	Srednja škola	Više obrazovanje	Visoko obrazovanje	Nepoznato	
Grad	Požega	22.775	716	2.619	5.972	10.797	948	1.608	115
	Pakrac	7.467	257	1.870	1.675	3.097	262	264	42
	Lipik	5.489	206	1.429	1.412	2.122	145	140	35
	Pleternica	10.006	504	2.756	2.616	3.663	182	233	52
UKUPNO GRADOVI:	45.737	1.683	8.674	11.675	19.679	1.537	2.245	244	
Općina	Brestovac	3.306	171	1.120	847	1.041	48	47	32
	Čaglin	2.874	405	913	832	925	21	44	34
	Jakšić	3.477	183	600	1.065	1.404	79	111	35
	Kaptol	3.002	186	704	1.019	980	29	64	20
	Kutjevo	5.864	400	1.561	1.727	1.895	84	150	47
Velika	4.605	248	810	1.694	1.661	77	104	11	
UKUPNO OPĆINE:	23.128	1.593	5.708	7.184	7.606	338	520	179	
SVEUKUPNO:	68.865	3.276	14.382	18.859	27.285	1.875	2.765	423	

Izvor podataka: DZS popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Tablica 22.

Udio stanovništva u % prema završenoj školi, po gradovima i općinama (Popis 2001.)							
JLS		Bez školske spreme	Nepotpuno osnovno obrazovanje (1-3; 4-7)	Osnovna škola	Srednja škola	Više obrazovanje	Visoko obrazovanje
Grad	Požega	3,14	11,50	26,22	47,41	7,06	7,06
	Pakrac	3,44	25,04	22,43	41,48	3,51	3,54
	Lipik	3,75	26,03	25,72	38,66	2,64	2,55
	Pleternica	5,04	27,54	26,14	36,61	1,82	2,33
UKUPNO GRADOVI:		3,68	18,96	25,53	43,03	3,36	4,91
Općina	Brestovac	5,17	33,88	25,62	31,49	1,45	1,42
	Čaglin	14,09	31,77	28,95	32,19	0,73	1,53
	Jakšić	5,26	17,26	30,63	40,37	2,27	3,19
	Kaptol	6,20	23,45	33,94	32,64	0,97	2,13
	Kutjevo	6,82	26,62	29,45	32,32	1,43	2,56
	Velika	5,39	17,59	36,79	36,07	1,67	2,26
UKUPNO OPĆINE:		6,89	24,68	31,06	32,89	1,46	2,25
SVEUKUPNO:		4,76	20,88	27,39	39,62	2,72	4,02

Izvor podataka: DZS popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Graf 9.

Analiza obrazovne strukture stanovništva po sjedištima, a ujedno i gradovima pokazuje da od ukupnog broja visoko obrazovanog stanovništva u Županiji (2.765) u gradovima živi 1.959 stanovnika s visokom stručnom spremom odnosno 70,85%. U samom Gradu Požegi se nalazi 54,29% takovog stanovništva.

Tablica 23.

Stanovništvo staro 15 i više godina prema završenoj školi, po sjedištima JLS (Popis 2001.)														
Sjedište JLS	Ukup.	Bez školske spreme		Nepotpuno osnovno obrazovanje (1-3; 4-7)		Osnovna škola		Srednja škola		Više obrazovanje		Visoko obrazovanje		Nepoznato
		ukup	%	ukup	%	ukup	%	ukup	%	ukup	%	ukup	%	
Požega	17.007	383	2,25	1.718	10,10	3.945	23,20	8.523	50,11	860	5,06	1.501	8,83	77
Pakrac	4.032	103	2,55	686	17,01	825	20,46	1.976	49,00	211	5,23	221	5,48	10
Lipik	1.873	22	1,17	312	16,66	348	18,58	982	52,43	98	5,23	106	5,66	5
Pleternica	2.925	107	3,66	519	17,74	716	24,48	1.334	45,61	104	3,55	131	4,48	14
UKUPNO GRADOVI	25.837	615	2,38	3.235	12,52	5.834	22,58	12.815	49,60	1.273	4,93	1.959	7,58	106
Brestovac	650	33	5,08	168	25,85	185	28,46	237	36,46	11	1,69	13	2,00	3
Čaglin	544	15	2,76	103	18,93	178	32,72	211	38,79	12	2,21	23	4,23	2
Jakšić	1.573	87	5,53	279	17,74	417	26,51	652	41,45	48	3,05	72	4,58	18
Kaptol	1.162	79	6,8	220	18,93	358	30,81	430	37,01	20	1,72	44	3,79	11
Kutjevo	2.201	132	6,00	456	20,72	607	27,58	850	38,62	57	2,59	89	4,04	10
Velika	1.777	95	5,35	281	15,81	539	30,33	755	42,49	42	2,36	62	3,49	3

Procjena broja stanovnika

Planskim pretpostavkama broja stanovnika u PPŽ previše optimistično se predviđa broj stanovnika. Procjene su temeljene na ukupnom demografskom stanju i strukturi stanovništva kao i dosadašnjem socio-gospodarskom razvoju. Kako izrada realne prognoze broja stanovništva nije predmet ovog Izvješća preuzete su planske pretpostavke iz PPŽ-a, kao i projekcija ukupnog broja stanovnika za Županiju dana u Izvješću o stanju u prostoru Republike Hrvatske 2003.

Tablica 24.

Stanje i procjena broja stanovnika iz PPŽ-a				
Županija	Broj stanovnika			PPŽ
	1991.	2001.	2001. ¹	
Požeško-slavonska	99.334	85.831	86.904	PK ² 125.842 (2021.)

Izvor: Statistički ljetopis 2001., DZS, Zagreb, 2002., Izvješće o stanju u prostoru Republike Hrvatske 2003., PPŽ

¹ Prema definiciji stalnog stanovništva iz Popisa 1991. godine

² Projekcija – planirani broj stanovnika prema matematičkoj metodi (u obzir su uzete dosadašnje stope kretanja)

Projekcija dana u Izvješću RH temeljena je na stanju za razdoblje 1981.-1991. (predratno) i za razdoblje 1991.-2001. (uvjetovano ratom i posljedicama rata), bez utjecaja mogućih planskih promjena u demografskom, socijalnom i gospodarskom smislu.

Tablica 25.

Stanje i projekcija broja stanovnika u Županiji 2015.g.				
Županija	Stopa 1991.-2001. u %	Projekcija 2015.	Stopa 1981.-1991. u %	Projekcija 2015.
Požeško-slavonska	-1,34	72.039	0.16	88.873

Izvor: Popis stanovništva, domaćinstava i naselja 2001. godine, DZS, Zagreb, 2002.

Projekcija ukupnog broja stanovnika Županije za plansku 2015. godinu, po stopi od 1991. – 2001.godine, ukazuje na daljnji pad broja stanovnika. Cijela Županija bi po stopi od –1,34% zadržala pad broja stanovnika i 2015. godine bi bilo 72.039 stanovnika, dok je prema stopi od 0,16 prema razdoblju 1981.-1991. ta slika povoljnija.

2.2. Stanovanje - osnovna funkcija naselja

Stanovanje je najveći korisnik prostora i osnovna funkcija naselja koje kao takvo prevladava sadržaj između temeljnih funkcija ljudskih naselja (stanovanje, rad, središnje uslužne djelatnosti, promet i rekreacija). Ono je i temeljni element prostornog i urbanističkog planiranja, no, u prostorno-planskim dokumentima je zastupljeno najčešće kao posljedica razvojnih procesa i promjena u drugim razvojnim područjima.

Prema Popisu iz 2001. godine Županija je imala 31.187 svih vrsta stanova ukupne površine 2,344.715,00 m² s ukupno 27.460 kućanstava prosječne veličine 3,13 članova po kućanstvu. Od ukupnog broja stanova u Županiji najveći udio imaju stanovi za stalno stanovanje i to 98,38%, a svega 1,62% pripada svim ostalim vrstama stanova (stanovima za privremeno korištenje - za odmor (414 stanova, površine 19.213 m², prosječne površine stana 46,41 m²), za radove u poljoprivredi (38 stanova, površine 1.959 m², prosječne površine stana 51,55 m²) te stanovima za obavljanje djelatnost (52 stana, površine 3.489 m², prosječne površine stana 67,10m²)). Od ukupno 30.683 stanova za stalno stanovanje, ukupne površine 2,320.054,00 m² i prosječne

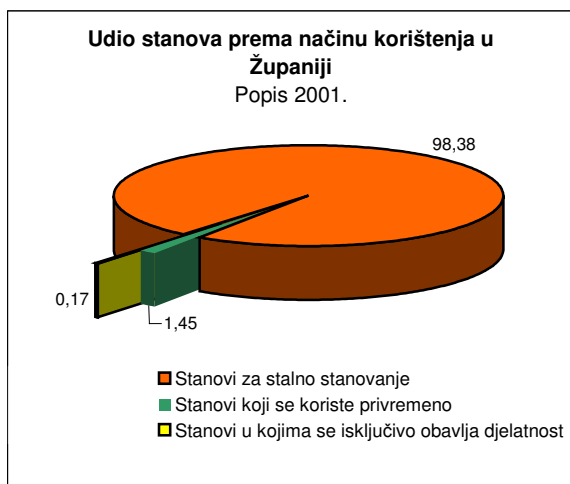
površine stana 75,61 m², 25.975 stanova odnosno 84,66% pripada nastanjenim stanovima, 12,82% privremeno nastanjenim, a 2,52% napuštenim stanovima.

Tablica 26.

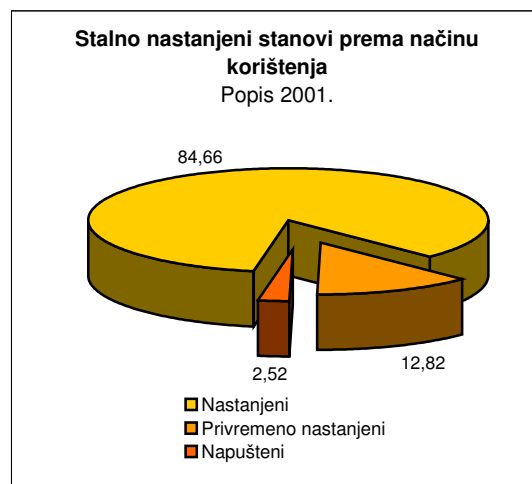
Stanovi prema načinu korištenja, po gradovima i općinama (Popis 2001.)										
JLS	Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi koji se koriste privremeno		Stanovi u kojima se obavlja djelatnost		
		Ukupno	Nastanjeni	Privremeno nenastanjeni*	Napušteni	za odmor	za radove u poljoprivredi			
Grad	Požega	Broj	10.016	9.924	8.904	899	121	56	2	34
		m ²	802.994	798.362	727.755	64.581	6.026	2.276	80	2.276
	Lipik	Broj	3.111	3.015	2.241	605	169	92	1	3
		m ²	218.409	213.528	166.419	38.891	8.218	4.683	19	179
	Pakrac	Broj	4.002	3.940	3.026	868	46	57	1	4
		m ²	284.032	280.966	222.366	56.375	2.225	2.671	120	275
Pleternica	Broj	4.098	4.085	3.634	340	111	4	4	5	
	m ²	305.624	304.785	276.622	22.307	5.856	294	176	369	
UKUPNO GRADOVI		Broj	21.227	20.964	17.805	2.712	447	209	8	46
		m ²	1.611.059	1.597.641	1.393.162	182.154	22.325	9.924	395	3.099
Općina	Brestovac	Broj	1.482	1.412	1.180	188	44	60	5	5
		m ²	103.852	101.211	88.285	10.920	2.006	2.068	283	290
	Čaglin	Broj	1.500	1.470	1.036	197	237	16	14	-
		m ²	81.786	80.293	60.683	9.478	10.132	806	687	-
	Jakšić	Broj	1.312	1.309	1.154	146	9	-	3	-
		m ²	106.703	106.473	95.579	10.469	425	-	230	-
	Kaptol	Broj	1.210	1.175	1.058	109	8	32	3	-
		m ²	99.999	98.494	90.563	7.569	362	1.410	95	-
	Kutjevo	Broj	2.545	2.528	2.162	353	13	14	2	1
		m ²	186.902	185.995	163.332	21.925	738	727	80	100
Velika	Broj	1.911	1.825	1.580	229	16	83	3	-	
	m ²	154.414	149.947	131.264	17.974	709	4.278	189	-	
UKUPNO OPĆINE		Broj	9.960	9.719	8.170	1.222	327	205	30	6
		m ²	733.656	722.413	629.706	78.335	14.372	9.289	1.564	390
SVEUKUPNO		Broj	31.187	30.683	25.975	3.934	774	414	38	52
		m ²	2.344.715	2.320.054	2.022.868	260.489	36.697	19.213	1.959	3.489

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

*Kao privremeno nenastanjeni stanovi popisani su novi, još neuseljeni stanovi, stanovi koji su ispražnjeni radi preseljenja ili izvođenja građevinskih radova, stanovi koji su privremeno nenastanjeni jer se trebaju prodati ili iznajmiti, kao i stanovi kućanstava koja žive u drugom stanu na istoj ili drugoj adresi u istom ili drugom naselju, a stan se privremeno ne koristi niti iznajmljuje.

Graf 10.

Graf 11.

Prema broju soba najviše je 2-sobnih (32,39%) i 3-sobnih (28,55%) nastanjenih stanova za stalno stanovanje. Na 1-sobne stanove otpada 9,45%, 4-sobne 18,71%, a na 5-sobne i višesobne 10,90%.

Tablica 30.

Nastanjeni stanovi prema broju soba i površinama (Popis 2001.)											
JLS		Ukupno	1-sobni	2-sobni	3-sobni	4-sobni	5-sobni	6-sobni	7-sobni	8 i više soba	
Grad	Požega	Broj	8.904	818	2.659	2.540	1.761	768	293	48	17
		m ²	727.755	29.354	148.099	191.892	185.909	111.391	47.603	8.974	4.533
	Lipik	Broj	2.241	289	773	649	341	119	57	9	4
		m ²	166.419	10.206	42.842	47.110	36.391	18.174	8.858	1.694	1.144
	Pakrac	Broj	3.026	369	1.044	895	446	194	67	7	4
		m ²	222.366	13.599	56.849	65.389	46.814	27.167	10.450	1.310	788
	Pleternica	Broj	3.634	290	1.195	1.081	700	260	96	8	4
		m ²	276.622	9.924	63.806	81.476	70.968	33.433	14.454	1.361	1.200
GRADOVI UKUPNO		Broj	17.805	1.766	5.671	5.165	3.248	1.341	513	72	29
		m ²	1.393.162	63.083	311.596	385.867	340.082	190.165	81.365	13.339	7.665
Općina	Brestovac	Broj	1.180	83	426	329	219	79	36	6	2
		m ²	88.285	2.687	21.672	24.088	22.340	10.322	5.576	1.100	500
	Čaglin	Broj	1.036	161	521	227	94	25	5	3	-
		m ²	60.683	4.944	25.598	16.347	9.182	3.312	730	570	-
	Jakšić	Broj	1.154	69	295	382	269	105	30	4	-
		m ²	95.579	2.482	16.600	29.582	27.022	14.180	4.993	720	-
	Kaptol	Broj	1.058	83	273	273	280	100	30	14	5
		m ²	90.563	2.902	14.549	21.112	29.093	14.167	4.683	2.662	1.395
	Kutjevo	Broj	2.162	175	765	595	409	147	53	17	1
		m ²	163.332	5.950	40.610	44.435	41.796	19.292	7.960	3.089	200
	Velika	Broj	1.580	118	463	444	340	153	47	7	8
		m ²	131.264	4.091	25.397	33.697	35.260	21.612	7.378	1.299	2.530
OPĆINE UKUPNO		Broj	8.170	689	2.743	2.250	1.611	609	201	51	16
		m ²	629.706	23.056	144.426	169.261	164.693	82.885	31.320	9.440	4.625
SVEUKUPNO		Broj	25.975	2.455	8.414	7.415	4.859	1.950	714	123	45
		m ²	2.022.868	86.139	456.022	555.128	504.775	273.050	112.685	22.779	12.290

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Od ukupno nastanjenih stanova namjenjenih za stalno stanovanje 25.347 stanova odnosno 97,58% je u vlasništvu fizičkih osoba, a 628 stanova tj. 2,42% je vlasništvo pravne osobe.

Tablica 31.

Nastanjeni stanovi prema vlasništvu (Popis 2001.)							
JLS		Stanovi prema vlasništvu					
		Fizičke osobe			Pravne osobe		
		Broj	%	m ²	Broj	%	m ²
Grad	Požega	8.677	97,45	714.429	227	2,55	13.326
	Lipik	2.173	96,97	161.726	68	3,03	4.693
	Pakrac	2.885	95,34	213.555	141	4,66	8.811
	Pleternica	3.566	98,13	272.806	68	1,87	3.816
GRADOVI UKUPNO		17.301	97,17	1.362.516	504	2,83	30.646
Općina	Brestovac	1.156	97,97	86.868	24	2,03	1.417
	Čaglin	1.016	98,07	59.553	20	1,93	1.130
	Jakšić	1.141	98,87	94.436	13	1,13	1.143
	Kaptol	1.055	99,72	90.316	3	0,28	247
	Kutjevo	2.129	98,47	160.998	33	1,53	2.334
Velika	1.549	98,04	128.753	31	1,96	2.511	
OPĆINE UKUPNO		8.046	98,48	620.924	124	1,52	8.782
SVEUKUPNO		25.347	97,58	1.983.440	628	2,42	39.428

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Tablica 32.

Nastanjeni stanovi prema pomoćnim prostorijama i instalacijama, po gradovima i općinama (Popis 2001.)													
JLS	Ukupan broj nastanjenih stanova	Stanovi koji imaju			Stanovi s instalacijama				Stanovi s kombinacijama pomoćnih prostorija				
		zahod	kupaonicu	kuhinju	struje	vodovoda	kanalizacije	centralnog grijanja	kuhinja zahoda kupaonica	kuhinja zahod	samo zahod	ostale kombinacije pomoćnih prostorija	bez kuhinje kupaonice zahoda
Požega	8.904	8.218	8.195	8.869	8.880	8.526	8.492	4.453	8.089	81	567	148	19
Lipik	2.241	1.609	1.659	2.220	2.216	1.753	1.742	378	1.561	26	514	124	16
Pakrac	3.026	2.542	2.550	3.001	2.996	2.714	2.689	660	2.467	42	378	117	22
Pleternica	3.634	2.424	2.563	3.621	3.612	2.905	2.791	702	2.346	56	976	246	10
GRADOVI	17.805	14.793	14.967	17.711	17.704	15.898	15.714	6.193	14.463	205	2.435	635	67
Brestovac	1.180	778	803	1.174	1.166	934	849	221	753	21	347	56	3
Čaglin	1.036	467	503	1.027	1.020	657	544	77	445	6	486	92	7
Jakšić	1.154	901	942	1.150	1.152	1.003	982	397	887	11	194	60	2
Kaptol	1.058	797	836	1.053	1.052	987	927	285	788	8	210	48	4
Kutjevo	2.162	1.538	1.589	2.150	2.146	1.805	1.692	379	1.512	20	537	84	9
Velika	1.580	1.284	1.313	1.574	1.568	1.470	1.388	355	1.265	14	239	57	5
OPĆINE	8.170	5.765	5.986	8.128	8.104	6.856	6.382	1.714	5.650	80	2.013	397	30
SVEUKUPNO	25.975	20.558	20.953	25.839	25.808	22.754	22.096	7.907	20.113	285	4.448	1.032	97

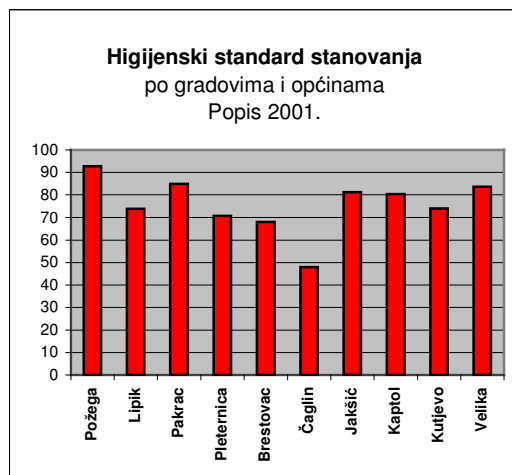
Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Od ukupno 25.975 stalno nastanjenih stanova za stalno stanovanje 12,40% nema vodovod, 14,93% nema kanalizaciju, a čak 22,57% (oko 5.500 stanova) nema ni osnovne sanitarne prostorije pa niti kuhinje, što govori da je higijenski standard stanovanja u Županiji relativno nizak (81,06 bodova) odnosno dosta niži od prosjeka Hrvatske (89,20 bodova). Istovremeno provodeći analize po JLS i pojedinim naseljima vidljivo je da je higijenski standard stanovanja veći što je veće naselje. Tako u samoj Požegi nije riješeno pitanje kanalizacije u svega 1,14%, a sanitarnih prostorija oko 4% te mu je i standard ocijenjen sa 96,77 bodova, za razliku od općine Čaglin u kojoj više od 50% stanova nema kupaonice niti WC, a niti kanalizaciju, a i vodovod je riješen u svega 63% stanova.

Tablica 33.

Higijenski standard stanovanja, po gradovima/općinama (Popis 2001.)		
JLS	Bodovi*	
Grad	Požega	92,75
	Lipik	73,81
	Pakrac	84,89
	Pleternica	70,63
GRADOVI:		84,51
Općina	Brestovac	67,94
	Čaglin	48,00
	Jakšić	81,16
	Kaptol	80,37
	Kutjevo	73,90
	Velika	83,67
OPĆINE:		73,52
Županija		81,06

Izvor podataka: Popis stanovništva, domaćinstava i naselja 2001.g., DZS i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.
* Broj bodova = zbroj udjela stanova s kupaonicom, stanova s kupaonicom, WC i kuhinjom i stanova s kanalizacijom/3

Graf

12.

Tablica 34.

Stanovi za odmor prema broju soba i vrsti zgrade, ukupno za Županiju (Popis 2001.)												
Požeško-slavonska županija	Ukupno	1- sobni	2- sobni	3- sobni	4- sobni	5- sobni	6- sobni	7- sobni	8 i više soba	Stanovi za odmor se nalaze u:		
										vikend kući	nasljeđenoj obiteljskoj kući	ostalim višestamb. zgradama
Broj	414	179	144	62	20	6	3	-	-	367	47	-
Površina (m ²)	19.213	5.030	6.865	4.255	1.965	658	440	-	-	15.794	3.419	-

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

2.3. Socijalno-gospodarska struktura

Kategorizacija Županije

U izvješću o stanju u prostoru RH 2003. dana je kategorizacija županija prema razvojnim rezultatima i čimbenicima primjenom većeg broja raspoloživih pokazatelja, koji su sukladno metodskom pristupu svrstani u četiri skupine: stanje razvijenosti infrastrukture, globalna ljudska komponenta, životni standard, globalna učinkovitost gospodarstva. Prve dvije skupine pokazatelja iskazuju razvijenost nekih ključnih razvojnih čimbenika, odnosno gospodarske infrastrukture i ljudskih potencijala o kojima će ovisiti gospodarski i socijalni razvitak, a pokazatelji treće i četvrte skupine održavaju dostignutu razinu razvijenosti odnosno razvojne rezultate. Dakle, uz pomoć primijenjenih pokazatelja ocjenjuje se stanje razvijenosti, a ne dinamika razvoja hrvatskih županija

Uz pomoć primijenjenih skupina pokazatelja i u odnosu na hrvatske prosjeke ocijenjeno je relativno stanje razvijenosti Požeško-slavonske županije, koja je u skladu s tim svrstana u 3. kategoriju u kojoj prevladavaju pretežito negativna razvojna odstupanja.

Mjereći parcijalnu razvijenost Županije s obzirom na razvijenost pojedinih skupina pokazatelja utvrđen je rang razvijenosti odnosno njena razvojna pozicija te razvojno odstupanje u odnosu na hrvatski prosjek, što je vidljivo iz tablica koje slijede:

Tablica 35.

Stanje razvijenosti infrastrukture

(I. skupina pokazatelja)																	
1.			2.			3.			4.			5.			Zbirni rang	P	ZPOP
1.*	R	POPH	2.*	R	POPH	3.*	R	POPH	4.*	R	POPH	5.*	R	POPH			
116,637	11	+25	0,398	19	-20	37,322	17	-48	29,98	14	-49	3,340	19	-25	80	19	-117
PRH																	
155,792		0	0,497		0	71,688		0	58,86		0	2,662		0			

Izvor podataka: DZS Zagreb, Izvješće o stanju u prostoru RH 2003.

R - rang, POPH – postotno odstupanje pokazatelja u odnosu na prosjek RH (PRH), P – pozicija županije, ZPOP – zbroj postotnih odstupanja pokazatelja

1. *Broj stanovnika na kilometar ceste 2000.

2. *Kilometar ceste po površini 2000. (km/km²)

3. *Ukupno isporučena voda korisnicima 2000. (m³/stan.)

4. *Otpadne vode iz javne odvodnje po stanovniku 2000. (m³/stan)

5. *Broj stanovnika na jedan telefonski priključak 1999.

Stanje razvijenosti infrastrukture u Županiji, sukladno skupini pokazatelja razvijenosti (cestovne infrastrukture, vodoopskrbe, javne odvodnje i fiksne telefonije), pokazuje da je Požeško-slavonska županija, uz Vukovarsko-srijemsku i Brodsko-posavsku županiju, najlošije pozicionirana u Hrvatskoj. Pozitivno odstupanje ima samo u gustoći cestovne mreže, što je, najvjerojatnije, više posljedica ispod prosječne gustoće naseljenosti nego li iznad prosječne izgrađenosti cestovne infrastrukture.

Razvijenost globalne ljudske komponente Županije, ocjenjeno s kvalitativnog i kvantitativnog aspekta (kretanje brojnosti stanovništva, prosječna veličina domaćinstva, gustoća naseljenosti, stupanj urbanizacije, obrazovanosti stope zaposlenosti i strukture zaposlenosti), pozicionirano je na 13 mjesto među županijama u RH. Uz iznad prosječnu veličinu domaćinstva, Županija bilježi i pozitivno odstupanje glede zaposlenosti u sekundarnom sektoru što će dugoročno imati povoljne posljedice po daljnji razvoj ljudskih potencijala. Istovremeno negativna odstupanja vidljiva su kod broja ukupno zaposlenih na 100 stanovnika, gustoći naseljenosti, broja studenata na 100 stanovnika školske godine 2000./2001., a posebno izražena u udjelu visoko obrazovane strukture na 100 stanovnika.

Tablica 36.

Globalna ljudska komponenta (II. skupina pokazatelja)																	
1.			2.			3.			4.			5.			Zbirni rang	P	ZPOP
1.*	R	POPH	2.*	R	POPH	3.*	R	POPH	4.*	R	POPH	5.*	R	POPH			
3,127	9	+4	65,959	8	-5	47,134	15	-40	21,149	15	-22	39,678	10	+37			
PRH																	
3,004		0	68,467		0	78,418		0	27,182		0	29,028		0			

6.			7.			8.			9.			Zbirni rang	P	ZPOP	
6.*	R	POPH	7.*	R	POPH	8.*	R	POPH	9.*	R	POPH				
31,789	17	-15	4,271	10	-3	3,221	16	-50	1,736	11	-22	111	13	-116	
PRH															
37,597		0	4,400		0	6,487		0	2,231		0				

Izvor podataka: DZS Zagreb, Izvješće o stanju u prostoru RH 2003.

R - rang, POPH – postotno odstupanje pokazatelja u odnosu na prosjek RH (PRH), P – pozicija županije, ZPOP – zbroj postotnih odstupanja pokazatelja

1. *Prosječni broj članova domaćinstava 2001.

2. *Udio gradskog stanovništva (%) u ukupnom broju stanovnika 2001.

3. *Gustoća naseljenosti 2001.

4. *Broj ukupno zaposlenih/100 stanovnika 2000.

5. *Broj zaposlenih u sekundarnom sektoru na 100 zaposlenih 2000.

6. *SSS na 100 stanovnika 2001.

7. *Broj srednjoškolaca na 100 stanovnika školske godine 2000./2001.

8. *VSS na 100 stanovnika 2001.

9. *Broj studenata na 100 stanovnika školske godine 2000./2001.

U području dostignute razine razvijenosti životnog standarda Županija ima samo jedno pozitivno odstupanje pokazatelja u odnosu na prosjek RH i to broja stanovnika na jednog TV

pretplatnika, dok ostali indikatori imaju negativno odstupanje. No, obzirom na sveukupni zbroj postotnih odstupanja III skupine pokazatelja naša Županija nije najlošije rangirana i ne pokazuje izrazito zaostajanje za drugim županijama.

Tablica 37.

Životni standard (III. skupina pokazatelja)														
1.			2.			3.			4.			Zbirni rang	P	ZPOP
1.*	R	POPH	2.*	R	POPH	3.*	R	POPH	4.*	R	POPH			
340,976	9	-21	3,973	8	+1	200,811	18	-22	23,521	15	-41	50	12	-83
PRH														
281,668		0	4,008		0	256,730		0	39,853		0			

Izvor podataka: DZS Zagreb, Izvješće o stanju u prostoru RH 2003.

R - rang, POPH – postotno odstupanje pokazatelja u odnosu na prosjek RH (PRH), P – pozicija županije, ZPOP – zbroj postotnih odstupanja pokazatelja

1.* Broj stanovnika na jednog zdravstvenog djelatnika 2000.

2.* Broj stanovnika na jednog TV pretplatnika 2000.

3.* Broj osobnih automobila na 1000 stanovnika 2000.

4.* Potrošnja vode u kućanstvu (m³/ stan)

Prema IV skupini pokazatelja razvijenosti naša Županija je pozicionirana na 8. mjesto u Hrvatskoj. Pozitivna odstupanja efikasnosti gospodarstva u odnosu na hrvatske prosjeke Županija ima na području poljoprivrede, građevinarstva i prometa, i u tim pojedinačnim indikatorima rangirana je na 3. mjesto u RH.

Tablica 38.

Globalna efikasnost gospodarstva (IV. skupina pokazatelja)											
1.			2.			3.			4.		
1.*	R	POPH	2.*	R	POPH	3.*	R	POPH	4.*	R	POPH
28,672	9	-24	48,641	18	-24	4,85	3	+11	174,175	17	-47
PRH											
23,037		0	64,177		0	4,37		0	331,719		0

5.			6.			7.			8.			Zbirni rang	P	ZPOP
5.*	R	POPH	6.*	R	POPH	7.*	R	POPH	8.*	R	POPH			
291,966	3	+82	435,91	12	-40	29,684	21	-42	4258,398	3	+279	86	8	+195
PRH														
160,509		0	730,92		0	51,620		0	1124,124		0			

Izvor podataka: DZS Zagreb, Izvješće o stanju u prostoru RH 2003.

R - rang, POPH – postotno odstupanje pokazatelja u odnosu na prosjek RH (PRH), P – pozicija županije, ZPOP – zbroj postotnih odstupanja pokazatelja

1.* Stopa nezaposlenosti 2000.

2.* Udio zaposlenih u tercijarnom sektoru 2000. (u %)

3.* Prirod pšenice u tonama/hektaru 2000.

4.* Bruto promet industrije/zaposlenom u industriji 2000. u '000 kn

5.* Vrijednost građevinskih radova/zaposlenom u graditeljstvu u kn 1999.

6.* Promet unutrašnje trgovine u '000 kn po zaposlenom u trgovini 2000.

7.* Broj noćenja u turizmu/jednoj postelji 2000.

8.* Prevezeni putnici/zaposlenom u prijevozu i skladištenja 2000. (zaposleni u prijevozu i skladištenju u pravnim osobama)

Nakon provedenog ocjenjivanja parcijalne razvijenosti Županije, kroz izračun zbirnih pokazatelja razvojnog odstupanja i zbirnog ranga razvijenosti odnosno njene razvojne pozicije, određena je i njena pripadajuća kategorija kao i pozicija koju zauzima u Hrvatskoj.

Tablica 39.

Kategorizacija Županije prema razvojnim rezultatima i nekim ključnim razvojnim činiteljima					
Zbrojevi postotnih odstupanja			Rang		
ZOKRC	ZORR	ZPO	KATEGORIJA	SZR	POZICIJA
-233	+112	-121	3	327	15

Izvor podataka: DZS Zagreb, Izvješće o stanju u prostoru RH 2003.

ZOKRC – Zbroj postotnih odstupanja razvijenosti ključnih razvojnih čimbenika – razvijenost infrastrukture i globalna ljudska komponenta

ZORR – Zbroj odstupanja pokazatelja razvojnih rezultata – životni standard i globalna efikasnost gospodarstva

ZPO – Zbroj postotnih odstupanja

SZR – Suma zbirnih rangova u sve četiri skupine pokazatelja

Dakle, nakon provedene kategorizacije, koja je određena intenzitetom pozitivnih i negativnih odstupanja sveukupno te zbirno za razvijenost ključnih razvojnih čimbenika (infrastruktura i globalna ljudska komponenta) i za ostvarene razvojne rezultate (dostignuta razina životnog standarda i globalna efikasnost gospodarstva), Požeško-slavonska županija je svrstana u 3. kategoriju s predznakom pretežito negativnih odstupanja, a temeljem rezultata o zbirnim rangovima na 15. poziciju među županijama u Hrvatskoj. Županija pokazuje pozitivna odstupanja u ostvarenim razvojnim rezultatima, i kao takva je ispred nekih županija (npr. Zadarske ili Šibensko-kninske) svrstanih u 4. kategoriju, prvenstveno zbog visokog negativnog odstupanja pojedinih indikatora, ali s višim rangom razvijenosti.

Razlike, između kategoriziranih i rangiranih podataka, pojavljuju se zbog načina njihovog određivanja (kategorizacija – zbroj odstupanja, rangiranje – po pojedinim indikatorima).

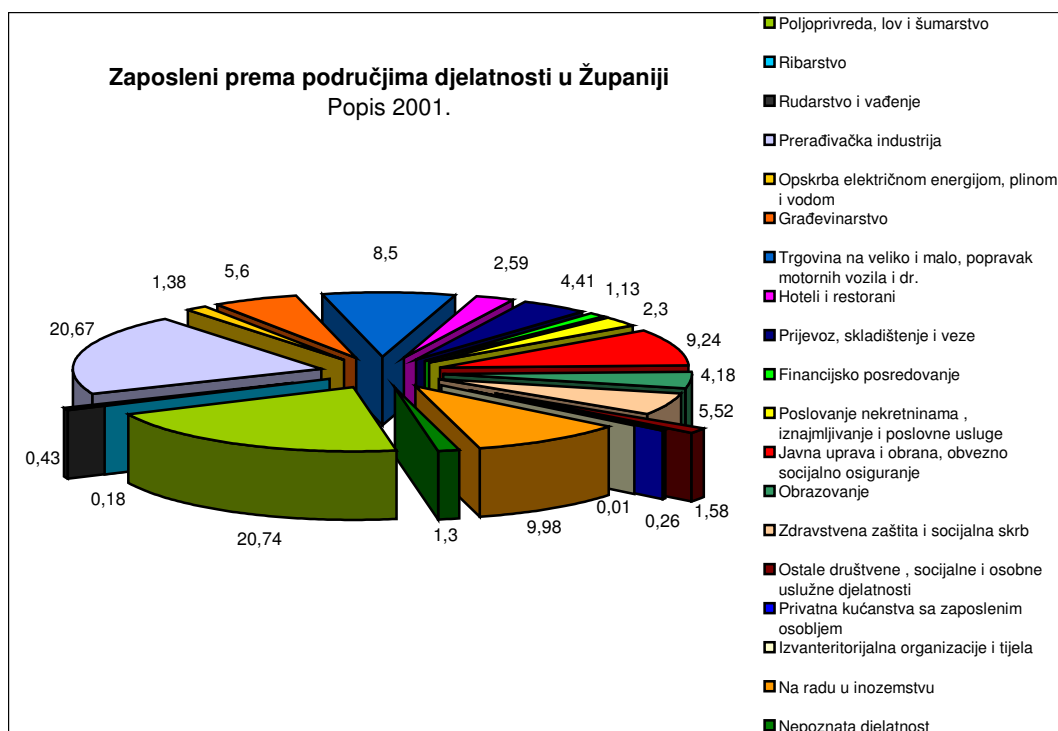
Prostorna struktura gospodarstva

Prema Popisu 2001., od ukupnog broja zaposlenih (28.080), u Županiji su najviše zastupljene sljedeće djelatnosti: poljoprivreda, lov i šumarstvo sa 20,73%, prerađivačka industrija sa 20,67%, javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje sa 9,26%, trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i dr. sa 8,50%, građevinarstvo sa 5,60%, zdravstvena zaštita i socijalna skrb sa 5,52%. Ostale djelatnosti su zastupljene s manje od 5% od ukupnog broja zaposlenih.

Tablica 40.

Zaposleni prema područjima djelatnostima, po gradovima/općinama (Popis 2001.)												
Djelatnost	Požega	Lipik	Pakrac	Pieternica	Brestovac	Čaglin	Jaksčić	Kaptol	Kutjevo	Velika	Županija	
											ukup	%
UKUPNO	9.591	2.286	3.343	3.548	1.336	786	1.411	1.686	2.162	1.931	28.080	
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	662	655	1.022	419	415	380	206	792	764	508	5.820	20,73
Ribarstvo	3	47	-	-	-	-	-	-	-	1	51	0,18
Rudarstvo i vađenje	6	19	16	5	2	2	1	7	26	37	121	0,43
Prerađivačka industrija	2.305	461	459	958	224	41	319	222	388	427	5.804	20,67
Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	151	69	44	36	23	4	14	5	9	32	387	1,38
Građevinarstvo	467	105	213	229	58	39	117	115	94	135	1.572	5,60
Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i dr.	1.114	145	246	316	82	20	133	74	132	124	2.386	8,50
Hoteli i restorani	312	74	77	82	28	9	25	32	44	43	726	2,59
Prijevoz, skladištenje i veze	455	106	120	217	39	40	62	54	58	88	1.239	4,41
Financijsko posredovanje	200	16	41	16	6	3	6	4	9	16	317	1,13
Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	347	28	63	64	20	10	47	19	21	28	647	2,30
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	1.315	92	254	345	128	34	115	65	135	111	2.594	9,26
Obrazovanje	530	75	151	141	30	25	61	29	73	59	1.174	4,18
Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	612	182	311	127	28	68	61	23	54	84	1.550	5,52
Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	220	26	56	45	13	5	19	14	15	30	443	1,58
Privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem	26	2	7	6	4	-	2	11	7	9	74	0,27
Izvanteritorijalna organizacije i tijela	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2	0,01
Na radu u inozemstvu	725	153	242	464	216	82	200	219	320	183	2804	
Nepoznata djelatnost	141	29	21	78	20	24	23	1	13	16	366	0,90

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

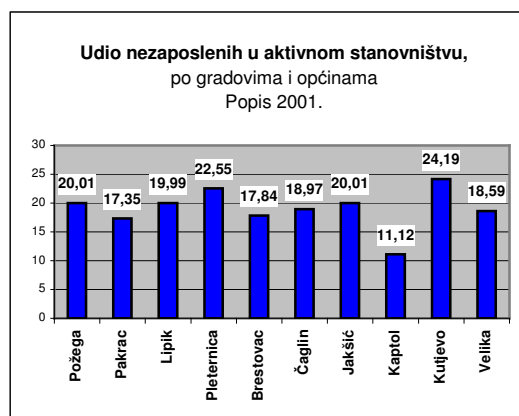
Graf 13.

Prosječan udio nezaposlenih u Županiji iznosi 19,67% od ukupno aktivnog stanovništva i niži je od prosjeka Hrvatske (20,23%). Od ukupno deset JLS u šest je udio nezaposlenih niži od 20% i vidljivo je da su one pretežito s prevladavajućim udjelom poljoprivrednog stanovništva.

Tablica 41.

Aktivno stanovništvo, po gradovima i općinama (Popis 2001.)					
JLS	Ukupno	Zaposleni	Nezaposleni		
			ukup.	%	
Grad	Požega	11.990	9.591	2.399	20,01
	Pakrac	4.045	3.343	702	17,35
	Lipik	2.857	2.286	571	19,99
	Pleternica	4.581	3.548	1.033	22,55
GRADOVI	23.473	18.768	4.705	20,04	
Općina	Brestovac	1.626	1.336	290	17,84
	Čaglin	970	786	184	18,97
	Jakšić	1.764	1.411	353	20,01
	Kaptol	1.897	1.686	211	11,12
	Kutjevo	2.852	2.162	690	24,19
	Velika	2.372	1.931	441	18,59
OPCINE	11.481	9.312	2.169	18,89	
SVEUKUPNO	34.954	28.080	6.874	19,67	

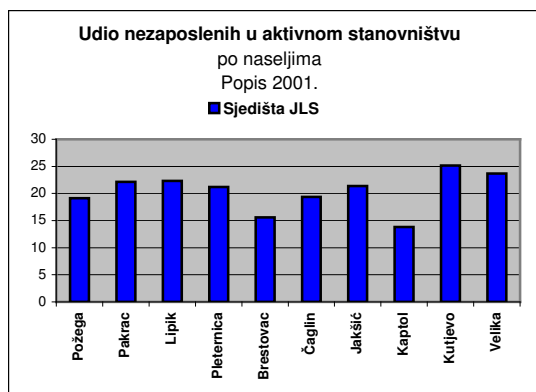
Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Tablica 42.

Aktivno stanovništvo, po naseljima (Popis 2001.)				
Sjedište a JLS	Ukupno	Zaposleni	Nezaposleni	
			ukup.	%
Požega	8.925	7.217	1.708	19,14
Pakrac	1.021	795	226	22,14
Lipik	2.115	1.643	472	22,32
Pleternica	1.431	1.128	303	21,18
Brestovac	327	276	51	15,60
Čaglin	258	208	50	19,38
Jakšić	814	640	174	21,38
Kaptol	744	641	103	13,84
Kutjevo	1.094	819	275	25,14
Velika	861	657	204	23,69

Graf

14.

i

15.

Tablica 43.

Naselja prema broju zaposlenih, po gradovima i općinama (Popis 2001.)							
JLS	< 100	100-200	200-300	300-500	500-1000	1000-5000	5000-10000
Požega	22	4	1	1	1		1
Lipik	16	6	1		1		
Pakrac	30	2		2		1	
Pleternica	29	5	2			1	
Brestovac	32	1	1				
Čaglin	29		1				
Jakšić	7	1	1		1		
Kaptol	3	6			1		
Kutjevo	13	2		1	1		
Velika	16	4	1		1		

Izvor podataka: DZS Popis stanovništva 2001.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

Prema strukturi udjela poljoprivrednog stanovništva u ukupnom broju stanovnika proizlazi da sedam JLS (Lipik, Pakrac, Brestovac, Čaglin, Kaptol, Kutjevo i Velika) u Županiji ima više od 10% poljoprivrednog stanovništva. Istovremeno, prosječan udio poljoprivrednog stanovništva u Županiji se smanjio od 1991. i niži je od 10% (9,65%).

Tablica 44.

Udio i odnos poljoprivrednog stanovništva u ukupnom broju stanovništva Županije, po gradovima i općinama, (Popis 1991/2001.)						
Grad/ Općina	Poljoprivredno stanovništvo 1991.	Poljoprivredno stanovništvo 2001.	Ukupno stanovništvo 1991.g.	Ukupno stanovništvo 2001.g.	% Poljoprivredno stan. u odnosu na ukupno st. 1991.g.	% Poljoprivredno stan. u odnosu na ukupno st. 2001.g.
Požega	1.152	814	28.157	28.201	4,09	2,89
Lipik	1.399	912	11.222	6.674	12,47	13,66
Pakrac	1.521	1.261	16.367	8.855	9,23	14,24
Pleternica	1.834	697	13.119	12.883	13,98	5,41
Brestovac	2.105	634	5.395	4.028	39,01	15,74
Čaglin	1.409	667	3.928	3.386	37,93	19,70
Jakšić	655	312	4.113	4.437	15,93	7,03
Kaptol	1.074	1.128	3.566	4.007	30,12	28,15
Kutjevo	1.772	1.115	7.366	7.472	24,06	14,92
Velika	1.349	739	6.101	5.888	22,11	12,55
UKUPNO:	14.351	8.279	99334	85.831	14,45	9,65

Izvor podataka: DSZ 2002.g. i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije 2003. g..

Prema intenzitetu procesa urbanizacije, analiziranog prema socijalno – demografskim pokazateljima (broj stanovnika, udio poljoprivrednog stanovništva u ukupnom broju stanovnika i udio kućanstva s manje 0,10 ha zemlje), samo u gradovima Požegi i Pakracu se osjeća intenzivnija urbanizacija. Slabija urbaniziranost se pojavljuje u njihovim aglomeracijama (posebno od Požege prema istoku) no i dalje prevladava ruralna naselja sa seoskim stanovništvom.

2.4. Korištenje prostora i zaštita prirode i krajobraza

2.4.1. Građevinska područja - Prostori za razvoj naselja

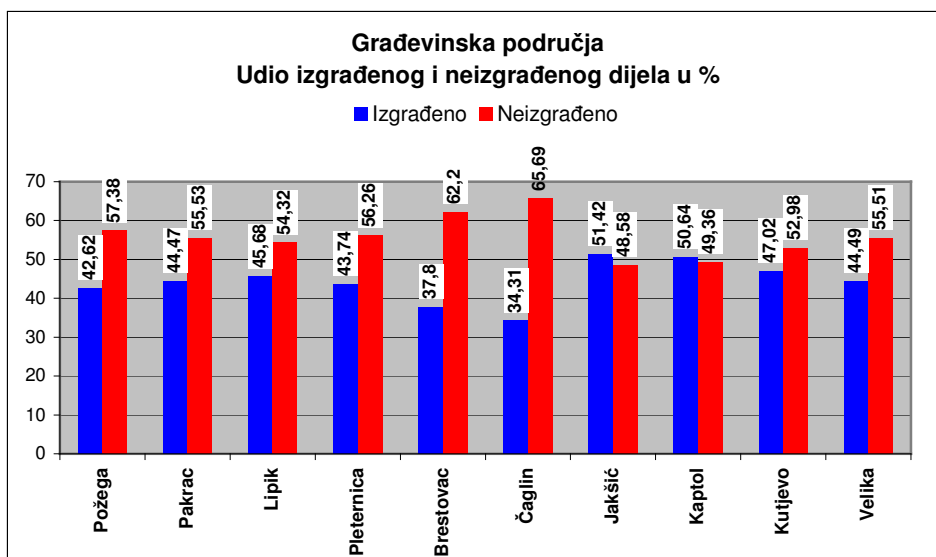
Građevinska područja naselja (u daljnjem tekstu: GP), odnosno, kao sastavnica dokumenata prostornog uređenja - prostori za razvoj naselja, su jedan od najvažnijih planskih instrumenata, te s utvrđenim granicama razgaraničavaju površine korištenih-uređenih dijelova naselja (izgrađene gradive i uređene negradive dijelove) i površine predviđene za njihov razvoj (za novo građenje i uređenje) od površina namijenjenih razvoju poljoprivrede i šumarstva i drugih djelatnosti koje se zbog svoje namjene mogu odvijati izvan građevinskih područja naselja.

Prostori naselja imaju središnju ulogu i značaj u prostornom planiranju i kao takvima u prostorno planskoj dokumentaciji trebalo bi se posvetiti osobita pažnja i ponuditi optimalna rješenja.

GP su utvrđivana na načelu racionalnog korištenja prostora sukladno važećim odredbama Zakona. No, čestim izmjenama i dopunama prostornih planova (bivših) općina, u želji za ubrzanim razvojem i rezervacijom dovoljnog prostora za njega, uočljiv je trend nekritičnog povećanja GP, koje je ponekad i višestruko veće od potrebnih površina za razvoj naselja. Često su GP, neshvaćajući postupak, obveze i troškove, proširena na najvrednija zemljišta (poljoprivredna, šumska, vodozaštitna područja, zemljišta uz državne i županijske ceste, zaštićene dijelove prirode i sl.), koja je neracionalno opremiti komunalnom infrastrukturom i slično.

Obzirom da je kvalitetno utvrđivanje granica GP, vrlo važna, složena i odgovorna stručna zadaća Strategijom i Programom PURH je istom posvećena posebna pažnja, a tijekom izrade PPŽ obavljena je i analiza područja za razvoj naselja. Analizom stanja u prostoru i prostorno planske dokumentacije (prostornih planova bivših općina Požege i Pakraca) utvrđene su površine pod naseljima i površine planirane za njihov daljnji razvoj, kao i odnosi izgrađenih i neizgrađenih površina unutar GP naselja. Usporedbom dobivenih podataka pokazalo se, protivno principu racionalnog korištenja prostora, da su površine planirane za razvoj GP naselja u pravilu znatno do višestruko veće od izgrađenih. Razlog je tome djelomično u vrlo optimističnim projekcijama u pogledu demografskog rasta populacija, odnosno trenda rasta pojedinih središnjih ili većih naselja, a često i dimenzioniranje GP bez mnogo stručnih planskih pokazatelja vođeno društveno-političkim i financijskim utjecajnim faktorima. Istovremeno, u PPŽ – u su ocjenjena važeća GP i uvjeti za dimenzioniranje i oblikovanje u odnosu na već izgrađeni dio naselja predviđen za izgradnju (neizgrađeni dio GP), sukladno Strategiji i Programu PURH. Utvrđeno je da GP naselja općine i grada ne može biti veće od površine izgrađenog dijela GP naselja uvećanog za 20%, te da prijedlozi za proširenje GP moraju sadržavati podatke o iskorištenosti postojećeg GP s obrazloženjem o razlozima neiskorištenja dijelova i poduzetim mjerama za iskorištenje, osobito u slučaju kada neizgrađena površina prelazi 10% ukupne površine GP. Programom PURH zadana je i kriterij od 300 m²/stanovniku što je u našoj Županiji teško zadovoljiti osobito na područjima manjih naselja, seoskim brežuljkastim prostorima, gdje su gustoće znatno niže. Analiza PPŽ-a ukazala je da prosječna zauzetost građevinskog prostora iznosi oko 654 m²/stanovniku za izgrađene dijelove građevinskih područja naselja i oko 1408 m²/sadašnjem stanovniku za ukupno planirana građevinska područja što znatno odstupa od smjernica iz Programa PURH. Stoga, kao što je predloženo i u Izvješću RH, prijeko je potrebna promjena te norme i/ili diferencirano određenje prema tipu, veličini i regionalnim osobitostima naselja. Taj temeljni kriterij ili ustvari temeljnu smjernicu, treba ubuduće u dokumentima prostornog uređenja niže razine primjenjivati selektivno i u funkciji optimizacije odnosa između razvoja, zaštite prostora i troškova uređenja.

U gradovima i općinama osobito je važno očuvati neizgrađen prostor, posebno nekih urbanih ili prirodnih kategorija kao što su prometni i ostali infrastrukturni koridori, vrijedno poljoprivredno zemljište, vrijedne prirodne krajobrazne cjeline i sl. Racionalno korištenje građevinskog prostora je nužnost unutarnje prostorne organizacije naselja.

Graf 16.

Jedan od problema vezan uz GP osobito manjih naselja je desetljećima najčešće neplanska gradnja uz glavne cestovne prometnice koja je na taj način međusobno spojila naselja i stvarala neprekinuti niz građevinskih područja. Tako izdužena izgradnja i spajanje građevnih prostora ostavlja vrlo male slobodne koridore unutar izgrađenih struktura i stvara vizualnu smetnju u smislu neprekinutog slijeda urbanog-naseljskog tkiva. Stoga pri izradi nove prostorno-planske dokumentacije treba voditi računa da se ovi procesi zaustave i da se postojeća građevinska područja primjereno preoblikuju, razvijen naselja uz nove stambene ulice udaljenije od glavne prometnice. Nadalje, specifičan ruralni krajolik brežuljkastih i brdskih područja izmijenjen je pretjeranim usitnjavanjem posjeda u voćarsko-vinogradarskim predjelima, nekontroliranom (i bespravnom) gradnjom stambenih, a posebice vikend objekata, čime su neka ruralna područja izgubila svoje izvorne vrijednosti. Općenito fizionomiju ruralnog krajolika narušava nova arhitektonski uniformirana i neprikladna gradnja stambenih i gospodarskih objekata koji nisu prilagođeni prirodnim osobitostima prostora i često se grade na vizualno vrijednim i ekspaniranim lokacijama, te na kontaktu s šumom i vodotocima. Dakle, obzirom na sve navedeno izradom PPUO/G potrebna je cjelovita revizija GP naselja. Posebno je potrebno definirati funkciju građevinskih područja tzv. «mrtvih naselja», odnosno naselja bez stalnih stanovnika, nastala kao posljedica Domovinskog rata, ili statističkih naselja u fazi intenzivnog odumiranja.

2.4.2. Izgrađene strukture izvan GP naselja

Izgradnja izvan GP naselja oduvijek je predstavljala jedan od najozbiljnijih problema u planiranju i uređivanju prostora. Sukladno zakonskim odredbama van GP moguće je graditi komunalne i rekreacijske objekte, objekte obrane (posebna namjena) i gospodarske objekti u funkciji obavljanja poljoprivredne djelatnosti (gospodarski kompleksi poljoprivrede). Danas je prostorno planskom dokumentacijom dozvoljeno formiranje (određivanje) GP i izvan GP naselja za namjene kao što su gospodarska, proizvodna, poslovna i ugostiteljsko-turistička kao i za gore navedene objekte koji se mogu graditi izvan građevinskih područja. Obzirom da se gradnjom izdvojenih struktura-kompleksa usitnjava resursni prostor, izrazito devastira krajobraz te dolazi do proširenja urbanih područja što istovremeno otežava opremanje infrastrukture, izdvojena GP morala bi se određivati samo iznimno, sukladno Programu PURH. GP za strukture namijenjene obavljanju djelatnosti koje po specifičnim prostornim

zahtjevima nisu sukladne temeljnim funkcijama naselja ili uvjetuju specifično uređivanje prostora, utvrditi će se pojedinačno za svaku JLS kroz PPUO/G sukladno smjericama i uvjetima PPŽ.

Problematika bespravne gradnje

Kako u naseljima tako i izvan njih jedan od većih problema je bespravna izgradnja. Posebno je izražena u vidu izgradnje objekata za odmor po okolnim brežuljcima (kultivirani krajolik – vinogradi, voćnjaci...- Požeška gora, Pleterničko vinogradarsko područje), na mjestima predviđenim za izgradnju eventualne klijeti ili spremišta voća, sukladno odredbama prostorno planske dokumentacije. Još problematičnija je izgradnja bespravnih gospodarskih objekata (tovilišta stoke i sl.) koji osim što devastiraju i zagađuju okoliš.

Ipak, prema podacima dobivenim od strane građevne inspekcije problem bespravne gradnje na području Županije nije izražen u tolikoj mjeri kao na području nekih drugih županija. Npr. nije uočena niti evidentirana zona bespravne gradnje objekata kakve su karakteristične za neka druga područja. Svojim djelovanjem građevna inspekcija zaustavlja bespravnu gradnju i to u što ranijoj fazi. Kako je područje županije pokriveno prostornim planovima, investitori, koji su i započeli s gradnjom objekata bez građevne, lokacijske ili idejnog projekta, nakon i tijekom inspeksijskog postupka uspiju ishoditi potrebne dozvole za gradnju. Većinom se radi o obiteljskim građevinama započetim bez dozvola ili samo s lokacijskom, bez građevne čije je ishodenje u tijeku, te manjim pomoćnim građevinama za koje investitori izjavljuju da nisu znali da je potrebna bilo kakva dozvola za gradnju no kasnije ih ishode. Navedeno se odnosi na gradnju novih objekata, dok je situacija u samome prostoru složenija.

Na području Županije u protekle dvije godine uklonjeno je desetak uglavnom manjih objekata i objekata koji su ugrožavali okolinu, živote i zdravlje ljudi.

U proteklom dvogodišnjem periodu kvalitetno provedenom mjerom ocjenjuje se pokretanje inicijative da se krene u izradu PPUO/G kojim bi se pokušalo što kvalitetnije i optimalnije definirati i formirati GP naselja, po potrebi i GP izvan naselja, kako bi se, tamo gdje god je to opravdano moguće, legalizirala bespravna (neplanska) gradnja.

2.4.3. Planiranje, zaštita i upravljanje krajobrazom

Spoznaje o vrijednosti krajobraza javljaju se nakon spoznaje o sve većoj ugroženosti čovjekova okoliša što znači da je razmjerno novijeg datuma. Njegova raznolikost (u reljefu, tlu, vodama, biljnom pokrovu, podneblju, gospodarskim i povijesnim okolnostima), nastala djelovanjem prirodnih datosti i raznih oblika čovjekova djelovanja, rezultirala je i različitim lokalnim tradicijama korištenja prostora.

Planiranje, zaštita i upravljanje krajobrazom osnovna su polazišta za politiku regionalnog i prostornog planiranja. Stoga radi sprječavanja narušavanja njegove raznolikosti, prvenstveno neprimjerenom i bespravnom gradnjom, bilo kojeg oblika:

članice Vijeća Europe 2000. godine, pa tako i Hrvatska, potpisale su Konvenciju o europskim krajobrazima koju je Hrvatska potvrdila Zakonom, kojim se obvezala na zaštitu, upravljanje i planiranje krajobraza putem njegove identifikacije, jačanjem svijesti o značenju krajobraza, obrazovanju te međunarodnom suradnjom;

sukladno Strategiji i Programu PURH te odredbi čl. 4. Pravilnika o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN106/98) PPŽ sadrži poglavlje o zaštiti i očuvanja krajolika kao i mjerama očuvanja utvrđenu potrebu što hitnije izrade konzervatorske osnove.

2.4.4. Zaštićene prirodne vrijednosti

Problematika zaštite prirodnih vrijednosti podrazumjevajući zaštićena područja i zaštićene vrste utemeljena je na Zakonu o zaštiti prirode, Strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti, gdje je razrađen suodnos vrste i staništa, ekoloških sustava, krajobrazne različitosti i uvjetovanosti opstanka vrsta.

Zakonom o proglašenju Parka prirode "Papuk" ("NN", br.45/99.) zaštićeno je slavonsko gorje Papuk koji zajedno s dijelom Krndije zauzima 336 m² ukupne površine računajući zajedno s pripadajućim Virovitičko-podravskim dijelom. Požeškoj županiji pripada površina od 181,08 ha što je 53,89% ukupne površine Parka, odnosno 9,98% ukupne površine Županije. Zaštićeni krajolik Sovsko jezero na sjevernim padinama Dilja sa svojih 68,52 ha te tri spomenika parkovne arhitekture (Lipik – 10,17 ha, Trenkovo – 5,20 ha i Kutjevo – 1,71 ha) zajedno s Parkom prirode zauzimaju 10,02% ukupnog teritorija Županije.

Tablica 45.

Površina i broj zaštićenih dijelova prirode u Županiji, stanje 2002.g. i planirani broj					
Površina zaštićenih dijelova prirode ha/stan.	Površina / broj zaštićenih dijelova prirode			Ukupna površina (realna) u ha	Planirani broj ZDP u PPŽ
	Park prirode	Zaštićeni krajolik	Spomenik parkovne arhitekture		
2,1149	18.108,00	68,50	17,08	18.193,92	-
0,2235	0,54	1	3	4,54	39

Izvor: PPŽ

¹ broj iskazan kao udio površine zaštićenog dijela prirode na području Županije.

Veću pažnju potrebno je posvetiti izvorima pitke i ljekovite voda (termalne, mineralne) u cilju njihovog primjerenog korištenja (zdravstvo, turizam, rekreacija) kao i staništima endemske i ostale zaštićene faune.

Zaštita prirode izvan zaštićenih i građevinskih područja nije odgovarajuće regulirana. Zahvati unutar istih se više formalno reguliraju tek utvrđivanjem uvjeta zaštite prirode u postupku izdavanja lokacijske dozvole, čije neprovođenje se nesankcionira.

Unutar obuhvata zaštite, obzirom na kompleksnost zatečenog stanja (neizvjesni imovinsko pravni odnosi, daljnja eksploatacija mineralnih sirovina, želja za proširenjem postojećih GP, izgradnja novig turističkih kapaciteta ...) dolazi do sukoba i zapreka u zaštiti prirodnih vrijednosti. Biološka raznolikost najčešće je ugrožena prilikom izvođenja vodnogospodarskih i poljodjelskih zahvata (melioracijski radovi, komasacija, regulacija), gradnjom prometnica i nekontroliranim širenjem građevinskog zemljišta.

Stoga jedna od osnovnih zadaća prostornih planova je da se planskim postupcima osiguraju na svim razinama preduvjeti za održivi razvoj na načelima integralnog pristupa za zaštitu prirodnih dobara, čuvajući vrijednosti prirode i kao kapitala što ga čini prirodna sredina (djelomično područja pod posebnim režimom zaštite), klima krajolici i ambijenti, čisti okoliša i biološka raznolikost s mnoštvom rijetkih i endemskih vrsta. No, osnovni podaci o stanju u prostoru su manjkavi i taj nedostatak stručnih podataka onemogućava dosljedno provođenje zaštite u prostornom planiranju.

2.4.5. Zaštita kulturnih dobara

Područje Požeško-slavonske županije povijesna je i prirodna cjelina u kojoj se stoljećima odvijao intenzivan život različitih civilizacija. Brojni raznorodni materijali dokazi su graditeljske baštine od niza značajnih arheoloških lokaliteta (od mlađeg kamenog doba do danas), povijesnih i ruralnih cjelina, utvrđenih gradova, sakralnih građevina do pojedinačnih stambenih i javnih zgrada govore o kontinuitetu naseljavanja i kulturi življenja i stanovanja u različitim stilskim oblikovnim i vremenskim razdobljima.

Od ukupnog broja zaštićenih kulturnih dobara posebno značenje imaju nepokretni spomenici kulture odnosno povijesne urbane cjeline. Gradske urbanističke jezgre nalaze se u Požegi,

Lipiku i Pakracu, a registrirane su kao kulturno dobro s ucrtanim zonama zaštite. Unutar zaštićenih urbanih cjelina nalazi se i veći dio kulturnih dobara graditeljske baštine registriranih ili preventivno zaštićenih, stambene, javne i sakralne namjene, koji definiraju urbanu sliku i tlocrt grada.

Bogata kulturna baština Požeško-slavonskoj županiji donosi odgovornost za njeno očuvanje i za stvaranje boljih uvjeta za zaštitu kulturnih dobara, ponajprije onih najviše spomeničke kategorije. Razvojne tendencije i mogućnosti korištenja prostora velikim dijelom određuju kulturna dobra, koja zahtijevaju poseban pristup u obnovi, očuvanju, revitalizaciji i prezentaciji uz maksimalno poštivanje naslijeđenih formi i korištenja izvornih materijala građenja.

Stoga, svaka građevinska intervencija unutar zaštićene cjeline ili na pojedinoj građevini zahtjeva prethodnu suglasnost Uprave za zaštitu kulturne baštine. Radi što učinkovitijeg djelovanja i bolje stručne brige o zaštiti spomenika kulture, u Županiji je osnovan Konzervatorski odjel 1999.g. čiji se upravni i stručni poslovi odnose na skrb o 84 registrirana spomenika kulture i 166 preventivno zaštićena spomenika.

Spomenika je i više, ali još nisu evidentirani i registrirani, što su, uz istraživanje, praćenje i prevenciju, okosnice stručnog posla, no tendencija je, u radu konzervatorskih odjela, jačanje upravnog dijela koji se odnosi na dobivanje posebnih ili konzervatorskih uvjeta u sklopu postupka lokacijske dozvole i prethodnog odobrenja za bilo koji zahvat na spomeniku kulture ili zgradi u zaštićenoj zoni.

Zaštita integralnih prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora

Kulturna dobra su od interesa za RH i uživaju njezinu osobitu zaštitu temeljem Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. Dokumenti u skladu s tim zakonom, ovisno o vrsti i području obuhvata obvezno sadrže podatke iz konzervatorske podloge sa sustavom mjera zaštite nepokretnih kulturnih dobara, koja se nalaze na području obuhvata plana.

Novim Zakonom o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara iz 1999.g. i primjenom članka 56. u znatnoj se mjeri doprinijelo povećanju kvalitete prostorno planskih dokumenta i zaštiti kulturno - povijesnih elemenata u prostoru, ali neusklađenost temeljnih zakonskih akata uzrok je još uvijek brojnih problema u praksi. Tako je prema ZPU izrada urbanističkog plana uređenja obvezna za naselja, odnosno dijelove naselja koja su registrirana kao povijesne urbanističke cjeline bez obzira na položaj u administrativnoj podjeli sukladno tadašnjem nazivlju iz područja zaštite spomenika, dok se prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara takav plan donosi za kulturno-povijesne cjeline podrazumijevajući pritom sve zaštićene cjeline urbanih i ruralnih obilježja, iz čega je evidentno da je broj obveznih planova bitno povećan.

Radom i suradnjom na izradi nove prostorno-planske dokumentacije na području svih općina Požeško-slavonske županije omogućit će se planska provedba zaštite kulturnih dobara. Osim zaštite pojedinačnih kulturnih dobara i registriranih povijesnih cjelina posebna pažnja posvetit će se zaštiti kulturnih krajolika i arheoloških lokaliteta koji pružaju niz vrijednih podataka o naseljima i njihovu razvitku i trajanju, kao i o materijalnoj te kulturnoj ostavštini naroda koji su prebivali na tom prostoru od mlađeg kamenog doba do kasnog srednjeg vijeka. Promatrajući pojedinačne vrste kulturne baštine na području Županije značajno je izdvojiti:

zasebne urbane sklopove koje čine kulturna dobra kompleksi dvoraca i kurija s pripadajućim parcelama parkovnih i zelenih površina: Kutjevački povijesni kompleks, dvorački kompleks Janković u Pakracu, vlastelinski kompleks u Pleternici, kompleks dvorca u Trenkovu, lječilišni kompleks u Lipiku, kompleks dvorca Ivandvor u Ovčarama, a koje je u budućem tretmanu potrebno očuvati u povijesnim granicama i parcelama.

srednjovjekovne utvrđene gradove na obroncima Papuka (Velički grad, Kamengrad), Pšunja (Stari grad Čaklovac) i Požeške gore (Vrhovački grad, Dolački grad, Viškovački grad), te

Stari grad u središtu naselja Kaptol, kojima je potrebno maksimalno sačuvati krajolik i prirodni ambijent, osigurati uređeni pješački pristup te osmisliti prostor okoliša s akcentom na arhitekturu utvrde. Tretman srednjovjekovnih gradova na slavonskom gorju potrebno je definirati u suradnji sa susjednim županijama. Njihova konzervacija, temeljena na prethodnim istraživanju i dokumentiranju, omogućavanje pristupa i posjeta starim gradovima bitna je i kao dio kulturno-turističkih sadržaja ovog područja.

kulturna dobra - sakralne građevine – katoličke i pravoslavne crkve na području Požeško-slavonske županije, većim dijelom registrirana kulturna dobra sa zaštićenim građevnim česticama neposrednog okoliša, a za koje je, pri prostornom planiranju, potrebno zadržati zatečenu građevnu česticu oko građevine te sačuvati naslijeđeni ambijent i urbanu poziciju. groblja i grobne građevine kao dio obveznog urbanog sadržaja naselja ili grada te bi ih trebalo promatrati kao posebne povijesne cjeline.

Aktivno djelovanje službe zaštite u procesu prostornog planiranja omogućiti će da kulturno-povijesne vrijednosti budu prikladno vrednovane, a potom i odgovarajuće zaštićene. Za uspješno provođenje i omogućavanje aktivnijeg djelovanja službe zaštite spomenika pri radu na zaštiti, očuvanju i prezentaciji spomenika kulture, te posebno na spašavanju i obnovi ratom oštećenih ili uništenih spomenika potrebna je značajnija pomoć i suradnja tijela državne uprave, te suradnja sa predstavnicima crkvenih vlasti na zajedničkom poslu očuvanja hrvatske kulturne baštine kao bitnog obilježja hrvatskog nacionalnog identiteta. Stručne poslove, izrade planova i programa, nadzor nad provođenjem i kontinuitetom radova provoditi će Konzervatorski odjel u Požegi. Bez pune podrške svih sudionika taj posao nije moguće izvršavati na zadovoljavajući način. Istovremeno, vrednovanje graditeljske baštine, intenzivirano revizijom Registara kulturnih dobara, koje se, između ostalog, ostvaruje i prilikom izrade dokumenata prostornog uređenja i studija utjecaja na okoliš kontinuirani je zadatak iz redovite djelatnosti Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorskog odjela u Požegi.

Obnova graditeljske baštine

Tijekom vremena različiti negativni utjecaji, prirodne nepogode, ratna razaranja i ljudski faktor doveli su do degradacije, devastacije i razaranja kulturnih dobara. Ugroženost graditeljskog fonda kulturne baštine naročito je izražena kod urbanih povijesnih i ruralnih cjelina, dijelom zbog naglog društvenog i urbanog razvoja, a dijelom zbog ne postojanja učinkovitih mehanizama i mjera zaštite.

Procesi preobrazbe razorili su povijesna obilježja i prepoznatljivost urbanih cjelina u vremenskim, prostornim i estetskim dimenzijama brišući granice kulturnih areala kao i naslijeđene tradicijske oblike.

Na ratom zahvaćenim područjima su, osim velikih ljudskih žrtava, nanesene nesagledive materijalne štete kulturnoj baštini, kako direktne tako i indirektne. U nepovrat su izgubljeni brojni tragovi povijesti i stoljećima stvarane materijalne kulture, a najveća razaranja na području Županije pretrpjeli su grad Pakrac i Lipik s pripadajućim naseljima, što se utvrdilo izvršenom procjenom ratne štete na području Županije. Svi obrasci se nalaze u županijskom Uredu za evidenciju ratnih šteta, kao i u Konzervatorskom odjelu u Osijeku te se mogu koristiti pri planiranju zahvata na spomenicima kulture.

Obnova ratom oštećenih kulturnih dobara je u tijeku i jedan je od prioriteta Konzervatorskog odjela u Požegi. Pri obnovi prvenstvo imaju javne građevine važne za funkcioniranje upravnih tijela, javnih i vjerskih ustanova. Radovi se intenziviraju osobito na područjima koja nisu bila dostupna za istraživanje i obnovu. Pri obnovi razorene i teško oštećene graditeljske baštine bitno je osigurati očuvanje nacionalnog identiteta. Potrebno je izraditi prijedloge obnove i revitalizacije starih gradova, dvoraca, kurija i drugih objekata – napuštenih i neodgovarajuće korištenih te loše održavanih spomenika kulture. Istovremeno, treba nastaviti s realizacijom

već započetih projekata na području Županije (Kužni pil Požega, Gradski muzej Požega, Franjevačka crkva Sv.Duha Požega, Katedrala Sv.Terezije Avilske Požega, Crkva sv. Augustina Velika, Srednjovjekovna utvrda Kaptol, urbana jezgra Lipika i Pakraca, Kapela Sv.Ivana Nepomuka Pakrac.)

Obnovu, restauraciju bilo koje vrste treba voditi s mnogo brige na mnoštvo elemenata koji sačinjavaju jednu građevinu koja nam govori o jednom vremenu. Nestručnim zahvatima izvedenim bez ikakvog nadzora na npr. sakralnim građevinama uništene su i prebojane vrijedne slike "restaurirani" kipovi i oltari, odbijena žbuka i profilacije, promjenjeni podovi, zamjenjena stolarija, izbačeni stari inventar, postavljeni novi pokrovi i slični zahvat čime su mnogi spomenici izgubili svoj osebujni identitet. Intenzivni su bili i zahvati na profanim spomenicima kulture na području Povijesne jezgre grada Požege.

Ovakvo stanje nužno je poboljšati razvojem svijesti o potrebi očuvanja kulturne baštine, napose one lokalnog značenja, koja treba omogućiti zaustavljanje procesa gubljenja identiteta povijesnih naselja i zatiranja povijesnih tragova širih prostora. Samo koordinirani rad službe zaštite spomenika, uz pomoć ostalih tijela državne uprave, te suradnja crkve kao izuzetno važnog sudionika na području obnove duhovne i materijalne kulture, u kombinaciji sa intenzivnijim inspekcijskim radom mogu omogućiti da obnova spomenika kulture dobije jedno od prioritarnih mjesta u politici državnog proračuna. Osim navedenog potrebno je hitno uvođenje inspekcijskog nadzora nad zaštitom kulturnih dobara.

Revizija postojećih konzervatorskih studija

Sustavna revizija i revalorizacija postojećeg stanja kulturnih dobara u prostoru provodi se izradom konzervatorskih podloga za prostorne planove. Prema podacima Uprave za zaštitu kulturne baštine, za područje Županije, u fazi pripreme je jedna konzervatorska podloga i jedan sustav mjera zaštite za potrebe izrade PPUO/G te jedna konzervatorska podloga za potrebe izrade GUP-a Požega.

Zaštita kulturnih dobara u sklopu prostornog planiranja:

izrada konzervatorskih studija za povijesne, urbane i ruralne cjeline, radi uključivanja u programe razvoja, kao podloga za izradu prostorno-planske dokumentacije, uspostavljanje odnosa između izvornih oblika kulturnih dobara graditeljske baštine i suvremenog građenja s ciljem prezentacije sačuvanih vrijednosti i njihova korištenja za kulturnu, obrazovnu, znanstvenu ili stambeno - turističku namjenu.

Mjere zaštite i sanacija razorenih kulturnih dobara

u obnovi i revitalizaciji povijesnih urbanih cjelina ponajprije treba pristupiti reviziji postojećih konzervatorskih studija, te konzervatorskim metodološkim pristupom utvrditi obnovu izvornih povijesnih oblika, urbanih i graditeljskih vrijednosti. Kroz donošenje urbanističkih planova - revidirat će se popisi kulturnih dobara,

konzervatorskim studijama utvrdit će se i precizirati režim zaštite, kao i uvjete korištenja i uređenja prostora,

za ratom oštećene i razorene ruralne cjeline treba definirati tipologiju tradicijske arhitekture te utvrditi režim i smjernice građenja,

zaštitu arheoloških lokaliteta treba provoditi u skladu s načelima arheološke struke i Konzervatorske službe, sanacijom, konzervacijom i prezentacijom arheoloških lokaliteta treba provoditi u skladu s načelima arheološke struke i Konzervatorske službe, sanacijom, konzervacijom i prezentacijom arheoloških nalaza važnih za kulturni i povijesni identitet prostora,

tamo gdje nije moguća rekonstrukcija i obnova građevina zbog potpune razorenosti, moguća je izgradnja i interpolacija suvremene arhitekture prilagođene ambijentu.

2.4.6. Iskorištavanje mineralnih sirovina

Mineralne sirovine (rudno blago) su dobro od interesa za RH, i imaju njezinu osobitu zaštitu i mogu se iskorištavati isključivo pod uvjetima i na način propisan Zakonom o rudarstvu. Sve mineralne sirovine su vlasništvo RH.

Požeško-slavonska županija je bogata mineralnim sirovinama posebno tehničko-građevnog kamena, i ima dugu tradiciju iskorištavanja istih. Proizvodnja i prerada mineralnih sirovina je jedan od značajnijih čimbenika gospodarskog razvoja u Županiji, posebno inicijator industrijskih grana u građevinarstvu

u. Planskim smjernicama se pretpostavlja da će i u buduće rudarstvo biti jedna od glavnih razvojnih potencijalnosti razvoja Županije i to kroz razvoj novih proizvodnih programa baziranih na preradi kamena kao što su betonski i armiranobetonski montažni elementi, a čija je sirovinska osnova mineralnog sastava.

Obzirom, da je rudarstvo Programom PURH svrstano u granu gospodarstva koja je od velikog utjecaja na okoliš, potrebno je sustavnim mjerama sprječavati neracionalno trošenje resursa i prostora, koji bi donijeli brze učinke, a dugoročno nanijeli štetu prostoru i okolišu, a zakonskim mjerama sprječavati nekontroliranu i nelegalnu eksploataciju. Stoga, vezano s povećanom potrebom širenja postojećih i otvaranja novih eksploatacijskih polja, osobitu pažnju treba posvetiti:

oblikovanju krajobraza i sukoba s ostalim oblicima korištenja prostora, zaštiti okoliša,

posebnoj zaštiti zaštićenih dijelova prirode - Park prirode "Papuk",

utjecaju na vodne režime i podzemne tokove do kojih može doći uslijed skidanja površinskih slojeva,

prostorima osjetljive stabilnosti terena,

tržišnim potrebama i uklapanju u prostorne planove s nužnim rješavanjem konflikta s poljoprivredom i vodnim gospodarstvom.

Veliki problemi u prostoru („rupe“) su napuštena, nesanirana eksploatacijska polja.

S gledišta prostornog uređenja, kamenolom je legalan, ako ima odobrenje za izvođenje rudarskih radova, ali samo za obuhvat za koji je dano odobrenje, a ne za cijelo eksploatacijsko polje. Svako namjeravano proširenje istog, treba biti omogućeno prostorno-planskom dokumentacijom.

U PPŽ-u su navedeni lokaliteti postojećih eksploatacijskih polja, na način kako slijedi u tablici 46 s vrstama mineralnih sirovina koje se eksploatairaju, površinom obuhvata i dobivenom dokumentacijom.

Tablica 46.

Eksploatacijska polja na prostoru Požeško-slavonske županije					
Općina /grad	Naziv eksploatacijskog polja i pravna osoba	Vrsta mineralnih sirovina	Postojeća dokumentacija	Površ. ha	Napomena

Brestovac	Vranić - Staklana Lipik	kvarcni pijesak	Odobrenje za ekspl. polje 1987.g.	3,3	ne radi
Čaglin	Mokreš - HŠ UŠ Požega	kvarcni pijesak	Odobrenje za ekspl. polje 1992.g.	146,00	
Kutjevo	Čukur - HŠ UŠ Požega	tehnički građ. kamen	Rudarska koncesija od 01.06.1998.g.	5,31	
Kutjevo	Vetovo - Kamen-Ingrad	tehnički građ. kamen	Odobrenje za ekspl. polje 20.11.1996. Studija (SUO) 22.08.2000.g.	68,50	eksploatacija u Parku prirode "Papuk"
Kutjevo	Ciglana Grabarje - PPK Kutjevo	ciglariska glina	Odobrenje za eksploat. polje od 1978.	12,00	
Pakrac	Rašaška II - HŠ UŠ N. Gradiška	tehnički građ. kamen	Odobrenje za eksploat. polje od 09.02.2000.	4,68	
Pakrac	Fukinac - Kamen Psunj d.o.o.	tehnički građ. kamen	Odobrenje za eksploat. polje od 28.11.2001.	1,77	ukupna površina od 13,09
Pleternica	Klašnice - HŠ UŠ Požega	tehnički građ. kamen	Rudarska koncesija od 01.06.1998.g.	4,73	
Velika	Pliš - Mališćak - Kamen-Ingrad	tehnički građ. kamen	Odobrenje za eks. polje od 11.11.1996. Studija (SUO) 13.01.1998.	44,70	eksploatacija u Parku prirode "Papuk" - u postupku za rudarsku koncesiju
Velika	Šamanovica - HŠ UŠ Požega	tehnički građ. kamen	Rudarska koncesija od 13.06.2001.g.	3,37	
Velika	Poljanska - Kamen-Ingrad	tuf	Odobrenje za ekspl. polje od 1981.g.	14,6	radi

Izvor podataka: Ured državne uprave, Služba za gospodarstvo, 2002.g.

Postojeća eksploatacijska polja moguće je koristiti (proširivati) sukladno propisima, zakonskim mjerama i odredbama PPŽ-a, a ona koja se napuštaju i zatvaraju nužno je sanirati, revitalizirati ili prenamjeniti prema dokumentaciji za sanaciju izrađenoj na načelima zaštite okoliša sukladno namjeni prostora određene PPUO/G. Mogućnost, uvjeti i ograničenja korištenja postojećih eksploatacijskih polja unutar Parka prirode („Papuk“) utvrditi će se u PPPPO. Prostor i polja za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina, kao i mjere zaštite, odredit će se PPUO/G na osnovu donešene stručne podloge /studije, a na temelju kriterija danim u PPŽ-u, što upućuje na složene zadaće i obveze JLS u postupku izrade i donošenja PPUO/G. Nova eksploatacijska polja, u pravilu, u posebno zaštićenim dijelovima prirode, ne mogu se odobravati, osim u izuzetnim slučajevima sukladno važećim zakonskim odredbama.

2.4.7. Vodnogospodarski sustavi

Voda je najveće bogatstvo bez kojega nema života i rada te ju je potrebno koristiti i čuvati na pravilan štedljiv i racionalan način. Stoga je neophodno, razvoj društva u cjelini uskladiti s vodnim gospodarstvom, planirati razvoj, te istovremeno tražiti najbolja rješenja kako bi očuvali prirodna dobra, spriječili i otklonili štete, ali i zadovoljili rastuće potrebe.

U našoj Županiji vodnogospodarska djelatnost obavlja se u tri oblika, i to kao: korištenje – zahvaćanje crpljenje i uporaba površinskih i podzemnih voda za različite namjene (opskrba vodom za piće, sanitarne i tehnološke potrebe, navodnjavanje i dr.), korištenje vodnih snaga za proizvodnju električne energije i druge pogonske namjene, korištenje voda za uzgoj riba, korištenje voda za šport, kupanje, rekreaciju i druge slične namjene, zaštita voda od onečišćenja, zaštita od štetnog djelovanja voda.

Korištenje voda

Korištenje voda za vodoopskrbu

Opskrbljenost stanovništva pitkom vodom u naseljima Požeško-slavonske županije obrađena je u točki 2.6. Infrastrukturalna opremljenost prostora / 2.6.4. Opskrbljenost pitkom vodom i odvodnja otpadne vode / Sustavi vodoopskrbe.

Korištenje vodnih snaga u energetske svrhe

Na području Županije energetska korištenja voda predviđeno je izgradnjom malih hidroelektrana na vodotocima rijeke Orpljave i Brzaje. Prema projektu "mahe" (male hidroelektrane) Energetskog instituta "Hrvoje Požar" predviđene su 4 lokacije na vodotoku Brzaja i 8 lokacija na vodotoku rijeke Orpljave. Osim navedenih lokacija na županijskom području potrebno je preispitati i detaljnije valorizirati i ostale vodotoke koji bi mogli ući u daljnju fazu mogućeg iskorištavanja za potrebe energetske iskorištavanja. Stoga je neophodno poduzeti aktivnosti na realizaciji projekta ukoliko u narednom razdoblju bude interesa za njegovo iskorištavanje, pritom vodeći brigu o zahtjevima zaštite okoliša.

Korištenje mineralnih i geotermalnih voda

Područje Županije, po pitanju korištenja posebnih vodnih resursa posebno je poznato po geotermijskom potencijalu, koji s obzirom na mogućnosti još uvijek nije korišten u dovoljnoj mjeri ni na zadovoljavajući način, te mu je u daljnjem planiranju potrebno posvetiti bitno više pažnje i istraživanja, a poglavito pronaći optimalne oblike iskorištavanja, prvenstveno u gospodarstvu, energetici, zdravstvu i turizmu.

Najznačajnije lokacije izvorišta mineralno-termalnih voda nalaze se u Lipiku unutar bolničkog kompleksa Specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju i trenutno devastiranog i zapuštenog "ZRCA-a", te u Velikoj uz vodotok Dubočanku. Izvori se koriste prvenstveno u zdravstveno-rekreativne svrhe no postoje nerazrađene ideje mogućih korištenja vode za dogrijavanje ili zagrijavanje objekata društveno gospodarskog karaktera.

Dosadašnjim istraživanjima uočena su brojna nerješena pitanja geneze i starosti vodocrpilišta koje je u budućim istraživanjima potrebno preispitati. Npr. eventualna bušenja zdenaca na području Lipika potrebno je izmjestiti izvan lokacije Parka kako ne bi došlo do interakcije među zdenacima, te istovremeno izvršiti usuglašavanje sadašnjih i budućih korisnika termalne vode da bi potrošnja iste bila racionalnija.

Korištenje voda za uzgoj riba

Na većinom umjetno izgrađenim ribnjačarskim površinama, koje zauzimaju cca 780 ha, provodi se planski intenzivni uzgoj ribe, prvenstveno šarana i pastrva, ovisno o klimatskim uvjetima i kvaliteti vode. U Županiji se s obzirom na tržišne interese pojavljuje potreba povećanja ribnjačarskih površina, što je i predviđeno prostorno-planskom dokumentacijom, ali prisutan je i problem vezan za opskrbu ribnjaka potrebnim količinama vode. Dakle, daljnji razvoj ribogojstva ovisit će o potražnji ribe na tržištu, raspoloživim količinama kvalitetne vode i prostoru. Istovremeno, u razvojnim planovima potrebno je te interese usuglasiti s drugim korisnicima voda (vodoopskrbom i dr.) i prostora (zaštita prirode i krajolika, poljodjelstvo, gospodarstvo).

Korištenje vode za navodnjavanje

Navodnjavanje, odnosno umjetno dodavanje vode za optimalan rast i razvoj poljoprivrednih kultura, predstavlja značajan aspekt za razvoj poljoprivredne proizvodnje, a time i podizanje standarda i kvalitete življenja. Na području Požeštine, ima ukupno neto 29.237 ha površine na kojima postoji potreba za navodnjavanjem, a nalaze se u centralnom dijelu sliva rijeke Orpljave. Učinkovito navodnjavanje zahtjeva dostatne količine kvalitetne vode, te uvažavanje interesa svih korisnika prostora, prvenstveno vodoopskrbe.

Zaštita voda

Zaštita voda u vodotocima i podzemnim nalazištima od onečišćenja, očuvanje postojeće kvalitete vode, sprječavanje pogoršanja kvalitete te otklanjanje mogućih izvora i uzroka zagađenja su osnovni uvjeti kvalitetnog života i rada.

Na području Županije, unatoč evidentiranih zagađenja voda na slivovima rijeke Orljave i Pakre, gornji tokovi vodotoka su svrstani u I. vrstu, a donji u II. vrstu. U pojedinim dionicama kod niskih vodostaja vodotoci su svrstani u IV. i V. vrstu.

Najčešća zagađenja nastaju: direktnim ispuštanjem komunalnih otpadnih voda bez čišćenja, direktnim ispuštanjem otpadnih voda bez predtretmana tehnoloških otpadnih voda u industriji, radom pogona male privrede, farmama i mini farmama, ispiranjem stajskih i mineralnih gnojiva, te nekontroliranom uporabom pesticida s poljoprivrednih površina, zagađenjem oborinskih voda s prometnica i drugih manipulativno-prometnih površina, zagađenjem s deponija komunalnog otpada i dr.

Mjere i postupci kojima se zadovoljavaju ciljevi zaštite vode proizlaze iz Zakona o vodama (1995.), Državnog plana za zaštitu voda (1999.), Strategije PURH te Nacionalne strategije zaštite okoliša Republike Hrvatske (2001.)

Zaštita vode propisana je Zakonom o vodama ("NN" br. 107/95.), a ostvaruje se nadzorom nad stanjem kakvoće voda i izvorima onečišćavanja, sprečavanjem, ograničavanjem i zabranjivanjem radnji i ponašanja koja mogu utjecati na onečišćenje voda i stanje okoliša u cjelini te drugim djelovanjima usmjerenim očuvanju i poboljšanju kakvoće i namjenske uporabljivosti voda. Za postupanje po navedenom zakonu nadležan je Ured za gospodarstvo.

Poduzeća obveznici vođenja katastra emisija u okoliš dužni su po Pravilniku o katastru emisija u okoliš ("NN" br. 36/96.) do 31. ožujka tekuće godine dostaviti podatke za proteklu godinu županijskom uredu nadležnom za zaštitu okoliša za pojedinačne i kolektivne izvore. Budući da naša županija nije obveznik vođenja katastra za kolektivne izvore (gradovi imaju manje od 40.000 stanovnika), prikupljaju se samo podaci za pojedinačne izvore. Navedeni podaci se prikupljaju na slijedećim obrascima: ispusti u vode, emisije u vode - rashladna voda, procesna voda, sanitarna voda, mješovita voda, oborinska voda i procjedna voda.

Tablica 47.

Vrste voda prijavljenih za katastar emisija u okoliš u 2002. godini u Županiji						
	Rashladna voda	Procesna voda	Sanitarna voda	Mješovita voda	Oborinska voda	Procjedna voda
Broj prijava	3	14	117	21	41	1

Uređenje vodotoka i drugih voda i zaštita od štetnog djelovanja voda

Od štetnog djelovanja voda moguće se zaštititi izgradnjom obrambenih linija i odvodne kanalske mreže na ugroženim područjima, te izgradnjom višenamjenskih akumulacija/retencija u višim dijelovima sliva.

Regulacije vodotoka izvode se sa svrhom stabiliziranja korita i zaštite od poplava, ali uz maksimalno zadržavanje prirodnih tokova voda, a time i tipičnih i doživljajno bogatih fluvijalnih lokaliteta. Na pojedinim dionicama gdje izvođenje radova priječe mine (u srednjem toku Pakre) potrebno je što prije provesti razminiranje tih dijelova vodotoka. Potrebno je istaći i potrebu boljeg gospodarskog i tehničkog održavanja zaštitnih i ostalih vodnih građevina, koje zbog objektivnih (nedostatak potrebnih sredstava), a ponekad i subjektivnih razloga nije zadovoljavajuće.

Obrambeni nasipi uz vodotoke grade se sa svrhom sprečavanja izlivanja velikih vodnih valova na branjena mjesta. Na području Županije izgradnja obrambenih linija većinom je usmjerena na izvođenje zaštitnih nasipa na pojedinim dionicama uz vodotoke Orljave, Londže, Pakre i Bijeleske zbog mogućeg periodičkog plavljenja nasipa, te regulacijskih radova korita i uspostavu vodotoka na 100-godišnju vodu. Na području sliva Orljava–Londža izgrađeno je 64 km obrambenih nasipa, izvedeno Višenamjenske akumulacije omogućuju učinkovito korištenje voda za različite namjene, od prihvata dijelova volumena velikih vodnih valova, a time za ublažavanje maksimalnih protoka, preko pojačanih ispuštanja vode u

sušnijim razdobljima za prihranjivanje malih voda. Na županijskim slivnim područjima za obranu od poplava potreba je za izgradnjom niza manjih ili većih akumulacija /retencija. Najveće i najznačajnije akumulacije su Londža, Vrbova, Kaptolka, Kamensko čiji je izbor izvršen i odobren prostornim planovima na razini županije, a tokom konačne realizacije potrebno se služiti isključivo Vodoprivrednim osnovama slivova Orljava – Londža i Ilova – Pakra.

Zaštita od erozija

Slivovi rijeka Orljava-Londža i Ilova–Pakra sastavljeni su od brojnih bujičnih tokova III.-V. kategorije razornosti. Kako bi se zaustavila razorna snaga vode, koja svojim erozijskim djelovanjem razara korito potoka, što dovodi do produbljenja te urušavanja bokova poprečnih profila, potrebno je smanjiti pad i brzinu vode biološkim ili građevinskim mjerama. Jedna od najvećih posljedice su ogromne količine bujičnih nanosa nizinskim dijelovima sliva. Tehnički i biološki radovi u slivu moraju osigurati zaštitu zemljišta od erozije, smanjiti produkciju nanosa i povećati proizvodne potencijale ugroženog zemljišta. Objekti moraju biti izvedeni na takvoj poziciji da vrše retardiranje bujičnih valova, zaštićuju od poplava objekte i nizinsko područje. Intervencije na bujicama moraju biti na višim pozicijama vodotoka, kako bi se spriječila erozija na pozicijama najvećih padova i brzina.

Radi što boljeg sprječavanja i saniranja erozija i bujica potrebno je -

evidentirati sve vodotoke i bujice gdje je prisutna mogućnost erozije (voditi katastar bujica i bujičnih vodotoka),

definirati zone sječe i čišćenja šuma te

razvijati biološko unapređenje kroz razne radove (pošumljavanje, melioriranje pašnjaka, zanjena ratarskih kultura i zasađivanje višegodišnjih kultura, i dr.).

Melioracijska odvodnja

Sustavi melioracijske odvodnje su nužni prvenstveno za intenziviranje poljoprivredne proizvodnje. Zahvati na melioracijama u Županiji odvijali su se posebno za područje Požeštine, a posebno za područje Pakraca i Lipika. Za požeški kraj odvodnja je rješavana uz rijeku Orljavu do Pleternice te uz Londžu od Čaglina do Pleternice rasporedom kanala na cca 720 ha površine. Buduće radove na melioracijskoj odvodnji potrebno je rješavati u skladu s preporukama hidropedološkog i melioracijskog izvještaja Vodoprivredne studije. U Pakračko - Lipičkom kraju melioracije su izvršene na cca 2.450 ha.

Osnovni problem vezan za melioracije je neodgovarajuće održavanje postojećih sustava odvodnje i sustavno rješenje daljnjeg financiranja izgradnje novih sustava na seljačkim posjedima.

2.5. Gospodarske djelatnosti

2.5.1. Turizam i rekreacija

Turizam zauzima značajno mjesto u razvoju Požeško-slavonske županije zahvaljujući ponajviše svojoj «starosti» (jedna je od najstarijih županija u Hrvatskoj – spominje se davne 1210.) s bogatom kulturno-povijesnom baštinom te prirodnim bogatstvima. Obzirom na njenu prirodnu raznolikost - od plodnih polja, preko blagorodnih vinograda i voćnjaka, slikovitih i šumovitih brežuljaka i brda te izvora termalne i mineralne vode, u Županiji postoji mogućnost daljnjeg razvoja brojnih oblika turizma: tradicionalnog planinarenja i rekreativnih šetnji, brdskog biciklizma, skijanja (te dr. zimskih športova), sportskog penjanja, kampiranja, sportskog ribolova na postojećim vodotocima, ribnjacima i akumulacijama, lovnog turizma s naglaskom na zaštiti i uzgoju divljači te raznih oblika znanstveno-istraživačkog i poslovnog turizma, vjersko-hodočasničkog i eko turizma. Istovremeno, za razvoj turizma bitnu ulogu

imaju i specifičnosti vezane za kulturna dobra, koja u dosadašnjim turističkim aktivnostima i nisu bila adekvatno valorizirana, te za postojeće tradicionalne elemente podneblja (načina života i stanovanja, običaja, obrta, djelatnosti...).

U posljednjem desetljeću na nivou cijele države tako i u našoj Županiji došlo je do ozbiljnog pogoršanja i zastoja razvoja turizma u odnosu na najuspješnije turističke sezone. Glavni razlog tome velika ratna razaranja turističkih i ugostiteljskih sadržaja tijekom Domovinskog rata, kao i gospodarsko-vlasnički procesi, koji su našu Županiju, prema broju turista, uvrstili među posljednjima u RH. Ratna razaranja ZRC-a u Lipiku, velikog turističkog kompleksa "Rade Končar" na Novom Zvečevu, zatim neulaganje i prenamjena hotela i bazenskog kompleksa u Velikoj, dovelo je do smanjenje ponuda i već prije naslijeđene zaostalosti kontinentalnog turizma. Obzirom da se u dugoročnim predviđanjima turizam ocjenjuje najdinamičnijom gospodarskom granom, a u Županiji ima poprilično turističkog potencijala, potrebno je vrlo spori tržišni oporavak jačanja i promicanja turizma usmjeriti ka kvalitetnijim razvojnim riješenjima jer samo je tako moguće pokrenuti novi turistički ciklus, a time i gospodarski razvoj. Tako bi se, obnovom ZRC-a u Lipiku (izgradnja bazenskog kompleksa i hotela s četiri zvjezdice, uređenje perivoja), te izgradnjom hotela i uređenjem sadržaja bazenskog kompleksa u Velikoj omogućio ponovni razvoj zdravstveno - rekreativnog turizam zahvaljujući prirodnim izvorima termalne vode.

U tijeku 1999. godine na području Požeško-slavonske županije u 5 naselja registrirano je 10 objekata za smještaj gostiju s ukupno 195 raspoloživih postelja. Taj broj se prema dostupnim podacima iz 2000. godine smanjio na 174 postelje. Tijekom 1999.g., na području Lipika, Požege, Kutjeva i Velike, ostvareno je oko 7.000 noćenja.

Jedna od specifičnosti podneblja ovog kraja koja bi trebali više promicati su rodni vinogradi, a uz to i vrhunski kvalitetna vina. Ona su razlog osnivanja "vinske ceste" kao skup turističkih atrakcija, koja bi osim ugostiteljskih efekata s naglaskom na proizvodnji kvalitetnog vina, poticala i razvoj poljoprivrede i zapošljavanja seoskog stanovništva. To se prvenstveno odnosi na područja kutjevačkog, požeškog, pleterničkog, pakračkog i lipičkog vinogorja s kvalitetnim nasadima vinove loze i dugogodišnjom podrumarskom i vinogradarskom tradicijom.

Velike mogućnosti za razvoj turizma pruža i park prirode Papuk. Zbog svojih prirodnih, ekoloških, kulturno-povijesnih, turističko-rekreacijskih i drugih vrijednosti idealan je i za ljetni i za zimski turizam. Radi što optimalnijeg korištenja danih mogućnosti potrebno je obnoviti skijaške staze i vučnice (Nevoljaš, Zvečevo, Jankovac), urediti stare i nove planinarske, biciklističke, eko i dr. poučne staze, kao i planinarske domove, penjalšta za slobodno penjanje po stijenama te poraditi na svim ostalim atraktivnim lokacijama koje bi mogle kako rekreativno tako i poučno privući pažnju posjetiteljima.

Na području Županije postoje sportski objekti koje možemo iskoristiti za organizirano bavljenje sportsko-rekreacijskog turizma. Svi ti objekti, nogometni stadioni "Kamen-Ingrada" i "Slavonije", dvorana "Grabrik", autodrom "Glavica", moto cross utrke kod Pakraca, olimpijski bazeni u Velikoj, Lipiku i Požegi, teniski tereni, te planirani atletski stadion u Požegi, vožnje motornim zmajem na terenima kod Omanovca kao i drugi oblici fitness, enduro, triatlon, snowboard i slično su veliki potencijal za razvoj sportsko-rekreacijskog i natjecateljskog turizma s mogućnošću organiziranja sportskih takmičenja regionalnog, državnog i međunarodnog značaja.

Eko turizam ima idealne uvjete za razvoj na području Županije. Uz već postojeće privatne udruge u Sloboštini i Čaglinu koje se bave razvojem ekološke kulture življenja i proizvodnjom eko proizvoda, već nekoliko godina u selu Latinovac organizira se eko škola. Za ovaj oblik turizama potrebno je osigurati odgovarajuće smještajne kapacitete i povezati ih kroz školu u prirodi, te zimovanje i logorovanjem izviđača i učenika. Osim navedenog, južno od sela Ruševa nalazi se Sovsko jezero, ostatak nekadašnjeg Panonskog mora s rijetkim

biljnim i životinjskim vrstama. Na tom prostoru potrebno je završiti započeto uređenje izletničkog centra u kojem se vraćamo prirodi i ekologiji u pravom smislu te riječi.

Za razvoj seoskog ili ruralnog turizma potrebno je osigurati resursnu turističku ponudu, kojom naša Županija obiluje i kao takvu treba ustrajati na razvoju obiteljskih turističkih seljačkih gospodarstava. Takav oblik turizma može davati nove sadržaje turističkoj ponudi i potražnji kroz ponudu tradicionalnih jela i pića proizvedenih na klasičan način što je u skladu sa suvremenim trendom zdravog življenja, ali isto tako potrebno je animirati sredine koje za to imaju interes, te osposobiti seosko stanovništvo za samostalan razvoj.

Uspostavljanjem Požeške biskupije dolazi do razvoja vjerskog turizma. Tako se u pleterničkoj župi Sv. Nikole proslavlja devetnica "Gospe od Suza" vjerski simbol ovog kraj, u Kutjevu vjernici već godinama dolaze iskazati štovanje Maloj Gospi, u Velikoj se iskaz vjere masovno iskazuje na blagdan Velike Gospe, a isto tako se u velikom broju naselja Županije slave zaštitnici župa kojima je posvećena crkva - kroz proštenja. Razvoj vjerskog turizma Županije potrebno je uskladiti s programima Požeške biskupije.

Za sve ove oblike turizma koji se odvijaju u Županiji najveći je problem smještajni kapacitet, prateći objekti i prometna infrastruktura. Taj se nedostatak najviše osjeti prilikom održavanja većih privrednih i kulturnih manifestacija. Obnova postojećih i izgradnja novih turističkih projekata s odgovarajućim sadržajima odvija se veoma sporo ili nikako. Za sve te projekte potrebno je ne samo osigurati ogromna financijska sredstva već uskladiti i izraditi potrebne prostorne planove koji će se temeljiti na ciljevima i smjernicama Strategije PURH, Strategiji razvitka RH "Hrvatska u 21. stoljeću (Turizam i razvoj Hrvatske), drugim strategijama kao i planom prostornog uređenja Županije, gradova i općina uzimajući u obzir razvojne gospodarske programe kao i kriterije očuvanja i zaštite okoliša, te pri tome posebno voditi računa da ne dođe do neželjenih promjena i narušavanja dominantnih izvornih etno-socioloških i kulturnih vrijednosti.

Dakle, temeljni ciljevi razvoja turizma na prostoru Županije su obnova objekata i prostora, potpunija valorizacija te zaštita turističkih potencijala, a prioriteti u ostvarivanju istih su:

poticanje razvoja raznih oblika turizma (dugoročno) ali po kriteriju predodređenosti sukladno povijesnom razvoju turizma, a ponajviše raspoloživim prirodnim resursima i njihovoj kvaliteti, kao npr: zdravstveno-rekreacijski–Lipik, Velika, sportsko-rekreacijski, vjerski, zimski – skijaški tereni Nevoljaš, Zvečevo, Omanovac, eko i seoski, lovni i ribolovni, kulturni, kongresni turizam kao i mnogi drugi,

uvođenje ekoloških standarda koji će omogućiti efikasnu zaštitu svih prirodnih resursa, osobito krajobraznih vrijednosti,

poticanje izgradnje smještajnih objekata, većih i manjih hotela, pansiona (dovršiti hotele u Lipiku i Velikoj), kao i kvalitativno restrukturiranje i dograđivanje turističkih objekata i zona koje su već djelomično ili pretežno izgrađene, na razini europske potražnje i standarda, privođenje namjeni još neizgrađene, a planirane turističke zone, temeljem novih prostornih planova,

podizanje razine atraktivnosti svakog turističkog mjesta i područja, kvalitetom i sadržajem koji bi bio prožet različitim fizičkim i duhovnim aktivnostima, zabavom, razonodom te zanimljivim doživljajima ugodnog odmora u cilju boljeg razvoja svih oblika turizma

poboljšanje svih vrsta infrastrukturnih sustava i optimalna zaštita okoliša,

saniranje zanemarenih područja uz maksimalno uvažavanje osnovnih pravila i propisa s područja prostornog uređenja s naglaskom na sprječavanju stihijske, nekontrolirane i neracionalne gradnje na najatraktivnijim lokalitetima,

revitalizacija zapuštenih objekata i čitavih malih naselja u funkciji kvalitetne cjelogodišnje ponude, poticati posebne programe organiziranja eko sela sa svim sadržajima koje takvi objekti nude

oblikovanje turističkih građevina, bilo koje vrste, uskladiti s lokalnim graditeljskim uvjetima i ambijentima,
usvajanje rješenja u gospodarskom sustavu i donošenje mjera gospodarske politike poticajne za poduzetnički ulazak u turističke programe.

2.5.2. Obrt i poduzetništvo (malo gospodarstvo)

Malo gospodarstvo, kao segment gospodarstva, u ukupnom gospodarskom razvitku, ima sve izraženiju ulogu, obzirom da se mali gospodarski subjekti bolje i brže prilagođavaju i prihvaćaju zahtjeve tržišta, ostvaruju kvalitetnije financijske rezultate i povećavaju broj zaposlenih. Naravno, ono ne može poslovati izdvojeno te se nadovezuje na velike gospodarske subjekte poglavito u djelatnostima koje su strateški pravci ukupnog gospodarskog razvoja. Stoga je jedan od ciljeva malog gospodarstva njegovo povezivanje, kako unutar subjekata malog gospodarstva, tako i s velikim gospodarskim subjektima.

Malo gospodarstvo Županije, prvenstveno obrtništvo te mala i srednja trgovačka društva, predstavlja oko 1600 subjekata ili 99,3% ukupnog broja gospodarskih subjekata i zapošljava 60% ukupno zaposlenih u gospodarstvu čiji je postotak konstantno u malom porastu.

Razvoju, posebno malog, gospodarstva u Županiji, mogu doprinijeti različiti oblici institucija potpore. To su prvenstveno poduzetnički ili tehnološki centri, poduzetnički inkubatori, te poduzetničke poslovne, gospodarske ili industrijske zone, koje pružaju stručnu, tehničku i prostornu potporu poduzetnicima. Radi što kvalitetnijih usluga nužno je osnovati nekoliko takvih institucija na području Županije te povezati u mrežu.

Za provedbu programa svake se godine izrađuje provedbeni program razvoja poduzetničkih zona u JLS, kojim se podupire ulaganje gradova i općina s odgovarajućom komunalnom infrastrukturom i uređenjem prostora za obrt i poduzetništvo. Te zone – poslovne, gospodarske ili industrijske trebaju riješiti potrebe obrtnika i poduzetnika, a u svrhu bržeg razvoja i jeftinijeg ulaganja za poslovnim prostorima i zajedničkim korištenjem pripadajuće komunalne opreme. One u svojoj završnoj fazi moraju biti opremljene potrebnom komunalnom infrastrukturom, a misli se na komunalno i vlasnički uređeno zemljište, izrađen prilaz i ostale komunikacije, te uređen okoliš da bi se mogla odvijati nesmetana gospodarska aktivnost.

Obrtništvo Požeško-slavonske županije, kao tradicionalna gospodarska djelatnost, bilježi stalan rast kako broja obrta tako i zaposlenih u obrtu (od 1999.-2001. broj obrta - prosječna stopa rasta je 3,7%, a broj zaposlenih – prosječna godišnja stopa rasta je 9,1%). No istovremeno, nivo prosječno ostvarenog godišnjeg dohotka obrtnika još uvijek je nizak, a i obrti s prosječno malim brojem zaposlenih ne mogu doseći potrebni nivo konkurentnosti za izazove sve zahtjevnijeg tržišta. Prema području djelatnosti, od ukupno zaposlenih u obrtu, najjača je trgovina s 22%, a slijede je prerađivačka industrija s 18,6%, ostale društvene i osobne uslužne djelatnosti s 15,5%, ugostiteljstvo s 13,6%, građevinarstvo s 8,4% i dr., dok poljoprivreda, lov i šumarstvo zapošljava svega 48 djelatnika ili 1,6 zaposlenih u obrtu.

Broj malih i srednjih trgovačkih društava, čiji udio iznosi 98% ukupnog broja trgovačkih društava, u posljednjim godinama pokazuje trend smanjenja broja, dijelom kao posljedica gašenja malih trgovačkih društava, a dijelom uvjeta poslovanja i tržišta.

Istovremeno, rast ukupnog broja zaposlenih (stopa rasta 1,8%) u trgovačkim društvima rezultat je rasta u velikim (stopa rasta 4,4%) i malim trgovačkim društvima (stopa rasta 2,3%), te pada zaposlenih u srednjim (stopa pada –5,1%). Stoga, karakteristika Županije je u udjelu velikih subjekata i zaposlenih u velikim subjektima koji je veći od prosjeka RH.

Prema brojnosti najzastupljenija su trgovačka društva koja obavljaju djelatnost trgovine, a zatim slijede prerađivačka industrija, građevinarstvo, poslovne usluge itd. No, prema broju zaposlenih vodeća je prerađivačka industrija sa 52%, a iza nje je trgovina sa svega 17,2%.

Ovakva sektorska struktura velikog gospodarstva dobra je osnovica i nezamjenjivi nositelj razvoja malog gospodarstva. Mali subjekti zastupljeni su u svim djelatnostima i time popunjavaju ona područja u kojima nema velikih subjekata (ugostiteljstvo, prijevoz, poslovne usluge, posredovanje i osobne uslužne djelatnosti). Značajna je njihova zastupljenost u područjima gdje su i veliki subjekti (prerađivačka industrija, građevinarstvo, trgovina i poljoprivreda), što dokazuje da se malo gospodarstvo nadovezuje na velike gospodarske subjekte u djelatnostima koje su strateški pravci ukupnog gospodarskog razvoja.

Prošlih godina, prema ostvarenim financijskim rezultatima poslovanja, gospodarstvo Županije bilježi negativna kretanja. To vrijedi za velika i srednje velika trgovačka društva, dok mala trgovačka društva ostvaruju pozitivne rezultate. Premda su mala trgovačka društva zabilježila, promatrajući ih ukupno, pozitivan financijski rezultat dvije djelatnosti (trgovina i ugostiteljstvo) bilježe gubitke veće od dobiti. Ovaj negativan učinak ukazuje na poslovne probleme jer se neki ne mogu nositi s konkurencijom velikih trgovačkih jedinica, nivou ponuđene kvalitete usluga, konkurencije i kupovne moći građana. Isto tako, u nekim velikim trgovačkim društvima u području prerađivačke industrije i poljoprivrede bilježe negativne rezultate, što može dovesti do povećanja nezaposlenosti i gubitaka gospodarske osnovice koja je neophodna za poslovanje i razvoj malih subjekata.

Iz tablice koja slijedi moguće je, iz podataka o prostornoj raspoređenosti stanovnika i gospodarskih subjekata, zaključiti da je obrtništvo najzastupljenije u gospodarskim razvijenijim sredinama, kao što su područja JLS Požege, Pakraca, Pleternice i Kutjeva, što upućuje na visok stupanj povezanosti obrtništva s velikim gospodarskim subjektima i dokazuje da veliki sustavi doprinose bržem razvoju mikro gospodarskih subjekata.

Tablica 48.

Pregled prostorne raspoređenosti stanovnika i gospodarskih subjekata								
Područja (JLS)	Popis 2001.		Gospodarski subjekti – (I-VI) 2001.					
	Broj stanovnika	%	Broj trgovačkih društava			%	Broj obrta	%
			Velika	Srednja i mala	Ukupno			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Grad Požega	28.201	32,9	7	310	317	61,9	461	44,0
2. Grad Lipik	6.674	7,7	1	22	23	4,5	74	7,0
3. Grad Pakrac	8.855	10,3	-	52	52	10,2	100	9,4
4. Grad Pleternica	12.883	15,0	-	39	39	7,6	132	12,5
5. Općina Brestovac	4.028	4,7	-	11	11	2,1	27	2,6
6. Općina Čaglin	3.386	3,9	-	5	5	1,0	15	1,4
7. Općina Jakšić	4.437	5,2	-	15	15	2,9	51	4,8
8. Općina Kaptol	4.007	4,7	-	9	9	1,8	34	3,2
9. Općina Kutjevo	7.472	8,7	2	26	28	5,5	95	9,0
10. Općina Velika	5.888	6,9	1	12	13	2,5	64	6,1
U K U P N O :	85.831	100	11	501	512	100	1.053	100

Izvor: DSZ – Popis 2001. FINA – Osnovni financijski rezultati (I-IV) 2001. Županijska obrtnička komora

Istodobno, naša Županija sa svojim udjelom od 1,9 % u broju stanovnika, 0,9 broja trgovačkih društava i 1,2 % broja obrta, nalazi se na predzadnjem mjestu u Hrvatskoj.

Sveukupno gledajući, malo gospodarstvo (obrt, mala i srednja trgovačka društva) predstavlja 99,3% ukupnog broja gospodarskih subjekata te zapošljava 60% ukupno zaposlenih u gospodarstvu Županije i pokazuje tendenciju rasta zaposlenih. Stoga se strategija Požeško-slavonske županije temelji na stvaranju poticajnog ulaganja koje će povoljno djelovati na nastanak novih i razvoj postojećih subjekata malog gospodarstva, a time i povećanja broja subjekata malog gospodarstva, povećanja zaposlenosti, učinkovitosti, kvalitete, konkurencije i osvajanja novih tržišta.

Naravno, za ostvarenje tih ciljeva potrebne su odgovarajuće poticajne mjere i aktivnosti, kao što su npr. kreditiranje pod povoljnijim uvjetima, davanje svrsishodnih potpora posebno na manje razvijenim područjima Županije, osnivanje centra za poduzetništvo ili lokalne razvojne agencije koja bi poduzetnicima osiguravala potrebne informacije i usluge, uspostavljanje kvalitetne suradnje između državnih i lokalnih institucija na razini Županije itd.

Potrebno je naglasiti da Požeško-slavonaska županija zajedničkim djelovanjem i suradnjom svih razina državne uprave, Županije i lokalne samouprave, poduzetnika, raznih domaćih i stranih institucija, kao dugoročne orijentacije poticaja razvoja malog gospodarstva, ima priliku popraviti postojeći "image" o izoliranosti i gospodarski zaostaloj županiji, te se tako približiti gospodarskim razvijenijim županijama.

Temeljem Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva Vlada RH prihvatila je (svibanj 2003.) novi Program razvoja malog gospodarstva 2003.-2006., kojim se između ostalog nastavljaju aktivnosti na uspostavi i unapređenju razvoja poduzetničkih zona i inkubatora. Dinamika izgradnje zona ovisi o programima razvitka gospodarstva lokalne samouprave te interesima poduzetnika za ulaganje. Obzirom da se radi o dugoročnim projektima izgradnje infrastrukture, čije ostvarenje i uređenje zahtjeva velika financijska sredstva i dobru pripremu, bitna je i pravovremena priprema propisane prostorno planske dokumentacije na lokalnoj razini.

2.5.3. Trgovina

Gradnja novih trgovačkih sadržaja kao i prenamjena drugih postojećih sadržaja u trgovačke, posebno za obavljanje trgovine na malo u prodavaonicama korisne površine veće od 3000 odnosno 1500 intenzivirala se osim u velikim središtima Hrvatske i u našoj Županiji. Sve je više zahtjeva za gradnju trgovačkih prodavaonica, centara i cjelina (veliki diskont, hipermarket), koji utječu na fizičku i poslovnu strukturu površina urbanih središta i njihovih rubnih dijelova te prometnu infrastrukturu i opće uvjete života u gradskim područjima. Obzirom da je većinska prostorno planska dokumentacija izrađena prije nego što je stručna i upravna javnost prepoznala ekonomsku snagu i prodornost privatnog kapitala, izostala je pravovremena intervencija kojom bi se takva gradnja mogla usmjeriti na odgovarajuće lokacije sa odgovarajućim uvjetima oblikovanja.

Stoga, u daljnjem planiranju potrebno je inzistirati na što realnijem usklađenju prostornih planova sa željama i potrebama investitora, uzimajući u obzir da su trgovački centri trenutno najprofitnije pozicije u Hrvatskoj i da ih treba osmišljavati i koristiti kao razvojni poticaj naselja u koja ulaze. Istovremeno, treba preispitati dostatnost i definiranost odredbi primjenjive zakonske regulative (posebno tijekom njihove provedbe), kao i njihovu međusobnu usklađenost, kako bi u cijelosti bili zadovoljeni svi faktori.

Naravno, za uspješan razvoj trgovine bitan je i geoprometni položaj i financijski potencijal i ljudski resursi. Dakle, potrebno je brže i kvalitetnije razvijati cestovnu i ostalu prometnu infrastrukturu, ostvariti bolju suradnju JLS i nosioca razvoja, kao što su međunarodne financijske organizacije, investicijski fondovi, razvojne agencije, banke, osiguravajuća društva, trgovačka društva i dr., te provoditi razne programe obrazovanja, prekvalifikacija, strukovnog osposobljavanja, stipendiranja, razne socijalne, kulturne, rekreativne i druge programe.

U Požeško-slavonskoj županiji velike poslovne centre izgradili su ili uspostavili PRESOFLEX Požega, BUBA Požega - MINAKO Našice i KTC Križevci s mješanim asortimanima s naglaskom na prehrambene asortimane, zatim manji trgovački centar ALLES u Požegi koji nudi elektrotehničku robu, te COLOR EMAJL u Požegi čiji je pretežni asortiman metalna roba. Otvaranjem velikih trgovački centara nije došlo do većeg zatvaranja

malih trgovačkih radnji zbog specifičnosti tržišta koje se ogledaju kroz geoprometna i demografska obilježja.

2.6. Infrastrukturalna opremljenost prostora

2.6.1. Prometna opremljenost

Na području Požeško-slavonske županije, koja je dio sjeveroistočnog područja RH, ne ističu se prometni koridori europskog i državnog značenja, što je i karakteristično za taj dio Hrvatske. Razlog tome je da inače veoma povoljan geoprometni položaj sjeveroistočnog dijela RH, smješten na spoju između dvije prostorno-zemljopisne cjeline (Panonske nizine i Dinarskog gorja), u čijem polumjeru od 500 km nalazi se nekoliko europskih regija (srednjoeuropska, alpska, karpatska i balkanska), nije adekvatno valoriziran postojećim prometnim sustavom.

Protetkih desetljeća u izgradnju prometnica i drugih prometnih objekata nije se značajnije ulagalo, a ni sama dinamika izgradnje nije bila uvijek u skladu s hrvatskim interesima i nije u dovoljnoj mjeri pratila europske trendove razvitka prometne mreže. U skladu s tim, prometna infrastruktura Županije, iako u posljednje vrijeme bilježi intenzivniji razvoj, u svojim segmentima ne odgovara suvremenim zahtjevima i naraslim potrebama stanovništva kao i razvojnim funkcijama Županije u cijelosti posebice gospodarstvu.

Obzirom da je prometni sustav, koji obuhvaća cestovni, željeznički, zračni, telekomunikacijski i informatički sustav prometa i veza, i pri tome vodeći brigu o cjelovitosti i međusobnoj zavisnosti, jedan od važnijih čimbenika koji treba osigurati ravnotežu razvoja pojedinih dijelova Županije, kao i njenu vanjsku povezanost s okruženjem, njegov razvoj podrazumijeva prioritetni skup aktivnosti koje se poduzimaju radi održavanja i podizanja prometno-tehničke razine već izgrađenih prometnica te za izgradnju novih prometnica, a sve u funkciji gospodarske i demografske obnove promatranog prostora, uz maksimalno uvažavanje elemenata zaštite čovjekovog okoliša.

Stoga je osnovni cilj uspostaviti mreže infrastrukturnih sustava na cijelom području Županije, te osigurati potrebne kapacitete komunalne infrastrukture primjereno europskim mjerilima.

Cestovni promet

Analiza prometnog sustava pokazuje da uz izrazito loše stanje cestovnih prometnica i strukturalnu vrijednost koja ne zadovoljava postojeće prometno opterećenje, cestovna mreža nije pripremljena za promjenu težišta prometnih tokova, sa smjera istok-zapad na smjer sjever-jug. Najveći problem je tehničko stanje cesta koje su osim od dotrajalosti zbog starosti i neodržavanja oštećene tokom Domovinskog rata, ponajviše na površinama kolnika - pukotine, kolotrazi, udarne jame i dr., a posebno na državnim cestama s obzirom da je sav promet iz pravca Nove Gradiške i Slavenskog Broda za Zagreb prolazio našom Županijom prema Našicama.

Stoga je, u cilju ostvarivanja razvoja prometnog sustava, potrebno urediti postojeću cestovnu mrežu na način da se u svim nastanjenim područjima te područjima koja su važna za gospodarski razvitak Županije osigura kvalitetan i siguran pristup, što podrazumijeva hitnu rekonstrukciju i modernizaciju svih cesta bez obzira na kategoriju, kao i donošenje i realizaciju planova izgradnje novih cesta, posebno brzih, kao i rješavanje kritičnih dionica i objekata.

Dakle, budući razvoj prostora Požeško-slavonske županije mora se temeljiti na što bržem uređenju prometnih koridora prvenstveno cestovnih, kako bi se ostvarili uvjeti za optimalan gospodarsko-demografski razvoj u cjelosti.

Tablica 49.

Pokazatelji cestovne mreže u 2002.g.

Kategorija	Dužina ceste km	Asfaltirano u km	Makadamske ceste u km	Linearna gustoća m/km ² , km/km ²	Površinska gustoća m ² /km ² , km ² /km ²
Državne ceste	225,00	197,70	27,30	398	0,0001
Županijske ceste	223,90	201,50	22,40		
Lokalne ceste	287,90	175,00	112,60		
Ukupno:	736,80	574,50	162,30		

Izvor: DSZ; Zagreb, 2002. ZUC Požega i Hrvatske ceste, ispostava Slav. Brod

Cestovnom mrežom na području Županije dominira prema kategorijama

7 državnih,

27 županijskih i

76 lokalnih cestovnih pravaca.

Pored navedenih cestovnih pravaca cestovna mreža Županije ima i nekategorizirane cestovne pravce (ulice, šumske ceste, poljski putevi i dr.) čija ukupna dužina iznosi 175,2 km, od toga je 50,0 km modernizirano. Postojeće stanje izgrađenih županijskih cesta (223,9 km), kojima su osigurani kvalitetni pristupi svim prostorima Županije, zasnovano posebice na gospodarsko-političkom interesu, sukladno Strategiji i Programu PURH, treba i dalje nadograđivati i razvijati uz maksimalno uvažavanje očuvanja i zaštite prirodnog krajobraza, a u interesu gospodarskog, turističkog i dr. razvoja.

Unutar svog prostora Županija usmjerava izgradnju svih vrsta prometnica na slijedećim prometnim pravcima:

na prometnom pravcu sjever – jug, D 49, najkraća i najpovoljnija veza Požeške doline s Podravinom I Posavinom, odnosno sigurnijom, boljom i bržom cestovnom povezivanju dva važna longitudinalna cestovna pravca između Save i Drave,

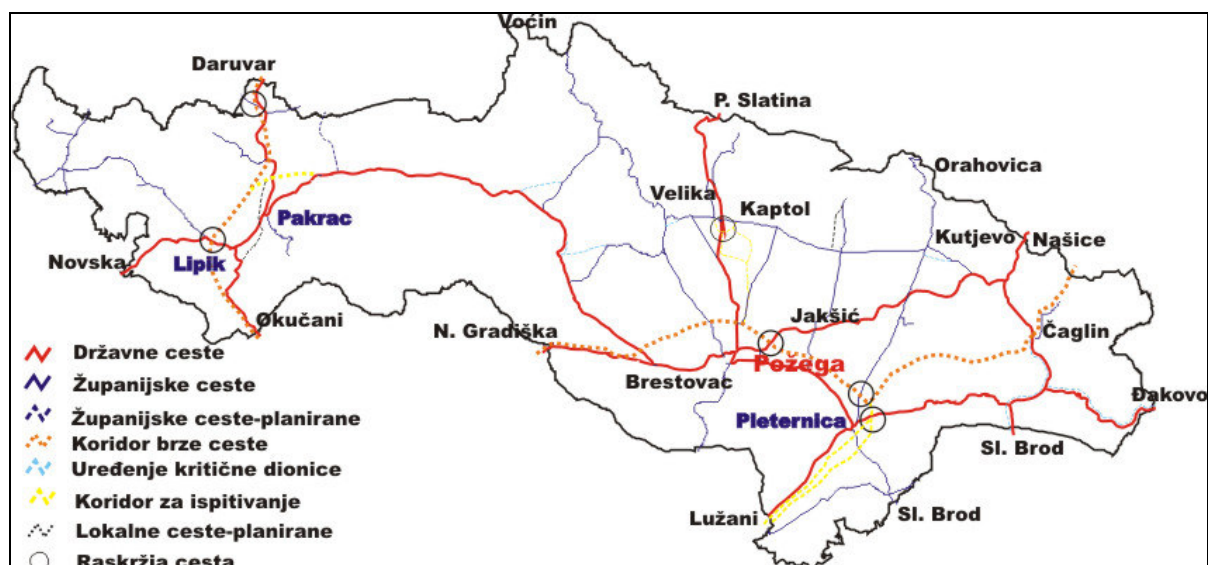
na prometnom pravcu istok-zapad, u tijeku je izgradnja Prostorno-prometne-građevinske studije brze ceste Nova Gradiška-Požega-Našice i priključnog pravca Velika-Požega-Pleternica-Lužani,

na prometnicama državnog, županijskog i lokalnog karaktera treba modernizirati prvenstveno D 38, D 47, D 49; Ž 4099, Ž 4100, Ž 4102, Ž 4162, Ž 4185,

u cilju otvarivanja policentričnog razvoja prostora Županije potrebno je prvenstveno povećati mrežu lokalnih cesta,

nerazvrstane prometnice (ulice, šumski ceste, poljski putevi, i dr.) čije je održavanje i rekonstrukcija povjerena jedinicama lokalne samouprave, koja iz vlastitog proračuna financira sve radove, pa će izdvajati sredstva za ove namjene, a izgradnja će ovisiti mogućnostima vlastitog proračuna.

Planirani zadaci u narednom razdoblju detaljno će biti razrađeni u godišnjim i operativnim planovima u kojima će potrebe biti usklađene s financijskim mogućnostima, sukladno Strategiji cestovnog prometa i PPŽ.

Kartogram 3. Cestovni promet

Željeznički promet

U željezničkom prometu nije bilo značajnijeg opremanje i ulaganje na nivou cijele Države pa tako ni u našoj Županiji. Postojeća željeznička mreža ocjenjuje se kritičnim po pitanju nosivosti otvorenih pruga, tehničke brzine, sigurnosti, putnih prijelaza itd.

Tablica 50.

Pokazatelji željezničke mreže 2002.g.					
Županija	Ukupno km	1-kolosječne km	Elektrificirano km	2-kolosječne km	Elektrificirano Km
Požeško-slavonska	94	94	-	-	-

Izvor: Ministarstvo pomorstva, prometa i veza, 2003.

Na području Požeško-slavonske županije nema prometnih koridora europskog i državnog značenja. Županijom prolaze tri željeznička pravca, II reda, i to:

- pruga Našice – Nova Kapela,
- pruga Pleternica – Velika,
- pruga Banova Jaruga – Pčelić,

Generalno, željezničke pravce u Županiji je potrebno detaljnije istražiti, razraditi, definirati, te rekonstruirati i dovesti u normalnu funkciju rada. Potrebno je težiti zadržavanju postojećih željezničkih pravaca, naravno ako se pokaže svrhovitost postojanja, što uključuje i utjecaj na razvoj gospodarstva, turizma i prometa. Posebno se to odnosi na željeznički pravac Banova Jaruga – Pčelić koji je jedan od važnih prometnih, gospodarskih i turističkih pravaca za razvoj i unapređenje područja gradova Pakraca i Lipika. Ukidanje tog željezničkog pravca, uz današnju lošu cestovnu infrastrukturu, znatno oštećenu u Domovinskom ratu, s prostorno-planskog gledišta može dovesti do zaostajanja razvoja tog područja Županije koje je istovremeno i područje od posebne državne skrbi.

Pravac Nova Kapela – Pleternica – Našice, koji prolazi kroz područje Požeštine, ukupne dužine 23,895 km, jedan je od strateških koridora željezničkog prometa, što se pokazalo i tijekom Domovinskog rata kada se cijeli željeznički promet između istočne Slavonije i zapadnog dijela RH odvijao upravo tim pravcem. Na toj pruzi, a prvenstveno na dionici Nova Kapela – Velika potrebno je povećati osovinskih pritisaka iskoristiti brzine te horizontalne i vertikalne krivine.

Željeznički pravac Pleternica - Požega - Velika ima veliki ekonomski i prometni značaj za središte Županije i Požeštine u cijelosti, te ga je potrebno zadržati.

Posebnu pažnju potrebno je posvetiti održavanju željezničke infrastrukture, pojačanim ulaganjima i ubrzanom modernizacijom infrastrukture željezničkog prometa uvođenjem novih i suvremenijih tehnologija prijevoza i prijevoznih sredstava, rješavanju kritičnih dionica i objekata, poboljšanjem standarda udobnosti, točnosti, brzine putničkog prometa, kontinuiranog provođenja mjera sigurnosti, a sve u cilju povećanja opsega prijevoza roba, putnika te tako poboljšanja ukupnog gospodarskog razvoja Županije. Sve rekonstrukcije i izgradnje građevina izvoditi sukladno zaštiti prostora i okoliša, i pri tome u najvećoj mjeri koristiti postojeće koridore.

Zračni promet

Na području Požeško-slavonske županije postoji 6 improviziranih poljoprivrednih uzletišta koja se isključivo koriste u poljoprivredne svrhe, a na području grada Lipika i naselja Badljevina postoje dvije asfaltirane poletno-sletne staze za male sportske i poljoprivredne zrakoplove.

Razvoj zračnog prometa na području Požeško-slavonske županije ovisiti će o smjernicama koje će utvrditi nadležno ministarstvo. Na promatranom prostoru postoje uvjeti za razvoj generalnog zrakoplovstva (mali zrakoplovi, sportski zrakoplovi), za lokalne potrebe, koji bi se koristili malim zrakoplovnim pristaništima, uređenim na postojećim poljoprivrednim površinama. Potrebno je poticati razvoj ovog vida prometa u suradnji sa stručnim službama, a u procesu izrade PPUO/G predvidjeti točne prostorno-razvojne kriterije za smještaj.

Cjevovodni promet

Cjevovodni promet na području Požeško-slavonske županije pokriva potrebe opskrbe plinom. Razlikuju se magistralni, regionalni i spojni plinovodi, te vodovi niskotlačne distribucijske mreže u naseljima uz MRS-e. Na zapadnom području Županije jednim svojim dijelom je smješteno nalazište plina kao i bušotina oznake JL.5 (Janja Lipa) te produktovod sirovog plina unutar Županije, kojim se sirovina odvodi na preradu u plinsku kompresorsku stanicu Lipovljani. No, obzirom da bušotina nije u funkciji, a zbog lošeg stanja cjevne mreže produktovoda, upitna je buduća eksploatacija.

Na području Županije su tri distributera – koncesionara: HEP PLIN d.o.o. Osijek, KOMUNALAC Pakrac i MONTCOGIM- PLINARA d.o.o. Sv. Nedjelja.

U razdoblju od 1998. do 2003. godine na dijelu pod distributerom HEP-PLIN d.o.o. izvedeno je 147,339 km plinovodne mreže, no nije izveden niti jedan novi objekt plinskog transportnog sustava. Na području naselja grada Pleternice, koje plinom opskrbljuje MONTCOGIN-PLINARA d.o.o. iz Sv. Nedjelje, tijekom 2001. godine izgrađeno je 24 km distributivne plinske mreže i to u: Čosincu, Sesvetama, Gradcu i Pleternici te je na plin priključeno 200 domaćinstava. U 2002. godini izgrađeno je dodatnih 6 km plinovoda u Pleternici, Veseloj i Gradcu, te 200 kućnih priključaka i nekoliko priključaka većih potrošača kao što su Osnovna škola, Tofrado i Limpres.

U razdoblju od 1998. do 2003. godine na području gradova Pakraca i Lipika s naseljima izgrađeno je 18 km plinske distributivne mreže. Distributivna mreža napaja se plinom iz postojećih MRS-a u Badljevini i Dobrovcu.

Naselja općine Čaglin nisu plinificirana, a na području općine Velika plinoopskrba je riješena samo u naseljima Trnovac i Trenkovo.

Radi relativno sporog gospodarskog razvoja i posljedica rata potrebno je pojačati razvoj, izgradnju, održavanje, upravljanje i nadzor distributivnog sustava te provođenje tehničko-tehnoloških i sigurnosnih poboljšanja popratne opreme, uz maksimalno uvažavanje mjera zaštite i očuvanja okoliša. Veću pažnju posvetiti usklađivanju djelovanja distributivnog

sustava s transportnim sustavom te povećanju uslužnosti potrošačima. Jedan od prioriteta je i usklađenje prostornih planova s postojećim zahtjevima.

Strategijom razvoja plinifikacije do 2005. godine Požeško-slavonske županije (Strateški ciljevi do 2005.g. Požeško-slavonske županije), kojom se željelo postići usklađivanje razvitka opskrbe prirodnim plinom na našem području, koncesionari i distributeri planiraju izgraditi 205 km plinske mreže. To još uvijek neće biti izgrađena mreža na cijelom području Županije, ali će znatno popraviti sliku izgradnje i potrošnje najekonomičnijeg i najjeftinijeg energenta. Mogućnosti izgradnje potrebne mreže plinovoda i proširenja kapaciteta postojeće moraju biti usko vezane za INU kao jedinog dobavljača plina i vlasnika magistralnih plinovoda. Također, bilo bi neophodno od INE tržiti mogućnosti napajanja s još jedne strane, bilo iz pravca Nove gradiške ili Slavonskog Broda, kako bi bili sigurniji u opskrbu plinom. Istodobno, potrebno je nastaviti provoditi i istraživačke radove na otkrivanju nalazišta plina.

U realizaciji svih planiranih zadataka potrebno je uskladiti i ubrzati rad svih institucija u skladu sa zakonskim propisima, koji su uključeni u lancu od podnošenja zahtjeva, izrade projekta, ishoda svih administrativnih dozvola do izvođenja radova.

U razdoblju do 2005. godine, prema predviđenim planovima, veliki dio Županije trebao bi biti plinificiran, a do 2010. godine, prema dugoročnim planovima, u svakoj kući-domaćinstvu bila bi osigurana mogućnost korištenja plinske mreže, što bi doprinijelo smanjenju izdataka za utrošak energenata za kuhanje i grijanje, podiglo kvalitetu života i poboljšalo životni standard stanovnika naše Županije te produžilo vijek trajanja našim šumama. Detaljne planove i održavanje plinske mreže po godinama razrađivati prema pojedinim distributerima, u skladu sa zahtjevima i mogućnostima istih.

2.6.2. Telekomunikacijska modernizacija

Telekomunikacijska mreža je postigla relativno visok stupanj razvijenosti i prati dostignuća razvijenih država zapada. Obzirom da se u pravilu nalazi u koridorima drugih infrastrukturnih sustava, a i zahvaljujući uvođenju novih tehnologija, odnosno zamjeni postojećih novim, telekomunikacijski sustav ima relativno male zahtjeve za prostorom. Unatoč tome, potrebno je što hitnije riješiti problem izgradnje mreže odašiljača za potrebe mobilne TT usluge, jer način na koji se izgradila postojeća mreža ne zadovoljava osnovne kriterije smještaja u prostoru i devastira ga. Osnovni uvjet pri izgradnji stupova GSM mreže je korištenje jednog antenskog stupa za više korisnika, gdje god je to moguće, u skladu s racionalnim korištenjem, sukladno zaštiti okoliša, s naglaskom na sam izgled stupova kako ne bi narušavali vizure okoline u kojoj su smješteni.

Dakle, na području Županije potrebno je nastaviti s planskom rekonstrukcijom kao i izgradnjom stabilne i mobilne mreže, a primjenom najnovijih tehnologija TT, kako bi se što prije postigla ravnomjerna pokrivenost teritorija, kako stabilne mreže tako i bežične komunikacije.

Tablica 51.

Pokazatelji telekomunikacijske infrastrukture 2002. g.					
Županija	Ukupno Km	Magistralni km	Županijski km	Lokalni km	Broj osnovnih postaja u GSM sustavu
Požeško-slavonska	1913,10	199,65	293,28	1420,17	107

Izvor:Ministarstvo pomorstva,prometa i veza, 2003.

2.6.3. Opskrba energijom

Požeško-slavonska županija pripada istočnom dijelu hrvatskog elektroenergetskog sustava. Nema vlastite izvore energije (proizvodna postrojenja) nego samo prijenosna postrojenja (dalekovode) U prostoru dominira zračna mreža s tendencijom njenog premještanja, posebno u urbanim sredinama, pod zemlju, najčešće u koridoru cesta.

U skladu s razvojem i potrebama Županije osnovni prioriteti se odnose na zamjenu i rekonstrukciju postojećih dotrajalih i ratom oštećenih energetske objekata i vodova, a po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim uvjetima, sukladno propisanim kriterijima zaštite okoliša. Zahvate na postojećim energetske prijenosnim postrojenjima treba provoditi tako da se zadrže postojeće građevine i sustavi u već izgrađenim koridorima. Planiranje novih energetske postrojenja potrebno je temeljiti na ispitivanju mogućnosti da se tehnološkom zamjenom u postojećim koridorima postigne traženi učinak povećanja prijenosnih kapaciteta sustava, a sve u skladu s važećim zakonima i prostorno planskom dokumentacijom te u suradnji s energetske strategijom.

Prilikom razvoja mreža 10 kV (0,4 kV) maksimalno uvažavati autohtonost krajobraza koristeći tehnološka iskustva primjerena sredini u kojoj se izvode. Pri tome voditi računa da se razvoj mreže, gdje je izvedivo, vodi podzemnim kablovima, čime bi se vizuelno, sigurnosno i estetski uklopila bolje u prostor. Postojeće koridore dalekovoda treba gdje god je to moguće koristiti na način da ukupna širina koridora bude manja od dva zasebna bliza koridora, a ukoliko je statički i tehnološki izvedivo, postojeće stupove dalekovoda koristiti za nove vodove,

Uz rekonstrukciju i modernizaciju postojećih energetske postrojenja, u razmatranju novih proizvodnih objekata, prioritet treba dati postrojenjima koja koriste obnovljive izvore energije (voda, vjetar, sunce, biomase, otpad ...) i koja je lako spojiti na postojeću prijenosnu mrežu. Stoga su u PPŽ-u naznačena potencijalna područja za izgradnju malih hidroelektrana do 5MW (MAHE) na vodotocima Orljave i Brzaje, s mogućnošću instaliranja na drugim lokacijama, tj. na umjetno stvorenim branama i razlikama potencijala kod mreže vode za opskrbu stanovništva na Veličanki, Bistri i Stražemanki, a koje treba još valorizirati i istražiti.

2.6.4. Opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda

Sustavi vodoopskrbe

Na području Požeštine iz javnog vodovoda opskrbljuje se 73% stanovništva. Najbolje je opskrbljeno područje grada Požege 93%, zatim općine Velika 87%, općine Čaglin 69%, općine Kutjevo i Kaptol 65%, grada Pleternice 51%, općine Brestovac 47% i općine Jakšić 41%.

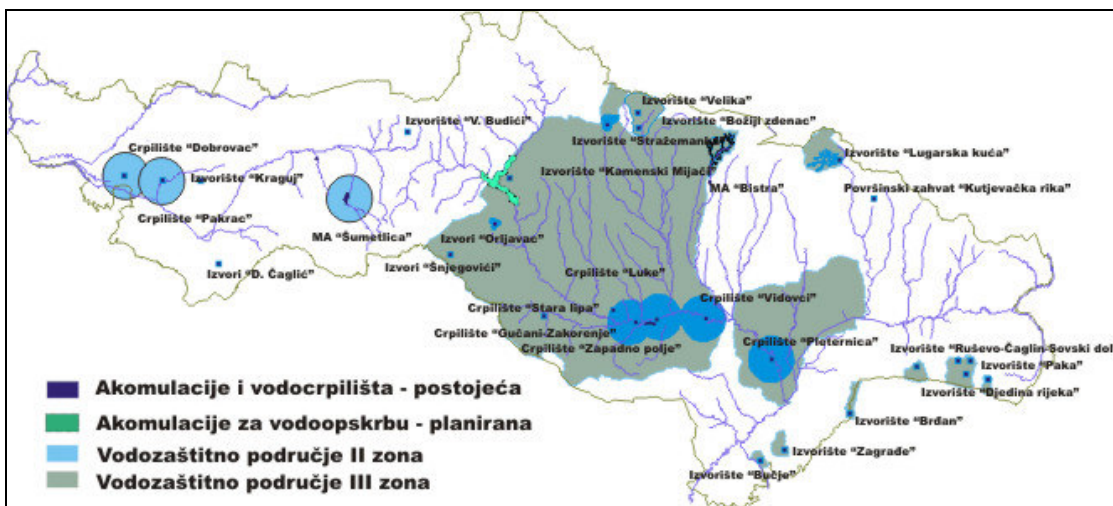
Regionalni vodoopskrbni sustav Požeštine čine:

- tri crpilišta –
 - Zapadno polje – u funkciji, izdašnosti 60 – 80 l/s; tijekom posljednje četiri godine izvršena je kompletna građevinska rekonstrukcija, ugradnja strojarke i elektro opreme, te ugradnja nove opreme za dezinfekciju plinskim klorom;
 - Istočno polje – izvan funkcije; 1997.g. zatvoreno zbog zagađenja lakohlapivim ugljikovodicima te se može, unatoč onečišćenju, zbog blizine industrijske zone, željezničke pruge, istočne obilaznice grada Požege koristiti eventualno za zadovoljavanje potreba za tehnološkom tj. tehničkom vodom uz trajno praćenje kvalitete vode s mogućnošću uključivanje iste u vodoopskrbni sustav Požeštine;
 - Luka – u funkciji, sačinjavaju ga četiri zdenca izdašnosti 60 l/s. Ima ugrađenu opremu za telemetrijski nadzor i upravljanje; u dva zdenca pojavljuje se mangan iznad DMK čija je koncentracija promjenjiva u vremenu i prostoru;
- dva izvorišta –
 - Veličanka – zahvaćene količine vode su, ovisno o hidrološkim uvjetima, od 20 - 110 l/s; u razdoblju zima-proljeće javlja se višak preljevnih voda koje postojeći cjevovodi ne mogu prihvatiti, a u ljetnom manjak nedostatan za javnu vodoopskrbu;
 - Stražemanka – izdašnost 35-40 l/s

- dva površinska zahvata na Kutjevačkoj Rici i Bistri - bočni zahvati vodotoka pojedinačnog kapaciteta 10 l/s; problem zahvata Kutjevačke Rike je zamućenje kod obilnijih padalina i prestanak rada; zahvat Bistre s djelomično izgrađenom filtrirnicom je potrebno opremiti crpkama za upuštanje u sistem;

Uz regionalni vodoopskrbni sustav postoji još niz malih, samostalnih lokalnih vodovoda s kaptazama izvorišta izdašnosti od 0,5 - 4,0 l/s (5,0). Može se izdvojiti Čaglinški vodoopskrbni sustav, Paka, Sovski dol, Djedina Rijeka, Brodski Brđani, Stara Lipa, Orljavac, Gučani, Bučje, Podgorje, Doljanovci i Zagrađe. Nekoliko malih sustava nalazi se u području posebne državne skrbi kao što su Zvečevo, Kamensko, Šnjegavić, Rasna i Jeminovac. Osnovni problem većine je neadekvatna izgradnja zahvatnih građevina i zamućenje kod obilnijih padalina, te nedostatak dovoljne količine vode zbog klimatskih promjena, ali i povećanih zahtjeva potrošača u pripadajućim naseljima. Stoga je nužna ugradnja opreme za mjerenje zahvaćenih količina vode i opreme za dezinfekciju.

Na Pakračko-Lipičkom području Županije, od 68 naselja, uz Pakrac i Lipik na lokalni sustav, koji dobiva vodu iz vodozahvata na potoku Šumetlica i zdenaca Kukunjevac Z-1 te sustava bunara u Pakracu, priključeno je svega pet naselja (Filipovac, Prekopakra, Donji Čaglić, Dobrovac i Kukunjevac). Najveći problemi opskrbe vodom nastaju za vrijeme sušnog perioda kada zahvaćene količine vode s 36 l/s padaju na 15-20 l/s, što naravno ne zadovoljava potrebe stanovništva. Taj problem bi trebao biti riješen izgradnjom akumulacije kapaciteta 2 milijuna m³ vode koja je u tijeku. Samostalni vodoopskrbni sustav ima 11 naselja: Kusunje, Dragović, Španovica, Bučje, Šeovica, Kraguj, Grahovljani, Brusnik, Cikote, Kričke i Rogulje.

Kartogram 4. Vodocrpilišta i vodozaštitne zone

Zaštita crpilišta temelji se na Pravilniku o zaštitnim mjerama i uvjetima za određivanje zona sanitarne zaštite izvorišta vode za piće (NN, br. 22/86) koji je 2002. zamijenjen Pravilnikom o utvrđivanju zona sanitarne zaštite izvorišta (NN, br. 55/02). Zaštita podzemnih voda ostvaruje se prema mjerama iz Odluke o zaštiti izvorišta.

Odluke o vodozaštitnim područjima izvorišta voda za piće imaju crpilišta "Zapadno polje" i "Luka" te izvorišta Veličanka i Stražemanka.

U posljednjih deset godina na području razvoja vodoopskrbe Požeško-slavonske županije mnogo je učinjeno (sistematsko prikupljanje i analiza informacija o sustavu, sistematsko praćenje kvarova na vodovodnoj mreži i analiza kvarova po zadanim kriterijima, analiza funkcioniranja i stimulacija rada cijelog sustava, poduzimane su mjere za smanjenje gubitaka vode, rekonstrukcija i modernizacija opreme, postrojenja i cjevovoda), ali vodoopskrbni sustav dugoročno gledano suočava se s tri problema:

nedovoljno raspoloživim količinama vode potrebnim za zadovoljavanje rastućih potreba širenja sustava i porastom broja korisnika, nepostojanjem odgovarajuće vodoopskrbne mreže koja bi povezala čitavo područje i osigurala opskrbu pitkom vodom u svim naseljima, gubicima vode u vodovodnoj mreži do kojeg dolazi zbog starosti sustava, dotrajalosti postojeće vodoopskrbne mreže i objekata, neadekvatnog održavanja, ugradnje nekvalitetnih materijala i sl.

Problemi u vodoopskrbi značajnije su izraženi u brdskim naseljima, posebno u ljetnim periodima, te u rijetko naseljenim područjima u kojima se vodoopskrba treba riješiti pojedinačno iz lokalnih izvora.

Obzirom da sadašnja opskrbljenost vodom nije zadovoljavajuća, a pitka voda je jedan od osnovnih uvjeta opstanka i razvoja ljudskog društva, potrebno je radi osiguranja dovoljne količine kvalitetne vode za stanovništvo i gospodarstvo, kroz program vodoopskrbe poboljšati stanja postojećih izvorišta, otvarati nova izvorišta, otkriti gubitke vode u vodoopskrbnom sustavu te sanirati nastale kvarove (npr. izgraditi demanganizaciju crpilišta Luka, izgraditi vodospremu Pleternica – uključiti izgrađene zdence u vodoopskrbni sustav, uspostaviti novo crpilište u Lipiku, provesti vodoistražne i vodozahvatne radove u sjevernom dijelu Požeštine, izgraditi akumulacije Šumetlica, novelaciju projektne dokumentacije akumulacije Kamensko...).

Izgradnjom akumulacije Kamenska s odgovaravajućom preradom vode te transportnim cjevovodima pružilo bi se trajno dugoročno rješenje vodoopskrbe ne samo Požeštine već i dijelova područja susjednih županija.

Idejnim rješenjem "Regionalnog vodoopskrbnog sustava Požeštine " izrađenim 1997. godine i matematičkom simulacijom alternativnih rješenja definirani su glavni pravci povezivanja postojećih, ali i budućih izvorišta i crpilišta s gotovo svim naseljima Požeštine. Ovaj projekt razmatra period do 2022. godine, a daljnji razvoj vodoopskrbe planira se u dvije faze tako da bi pokrivenost vodoopskrbe stanovništva Požeštine bila 98 %, dok bi preostali dio stanovništva i naselja pretežno brdskog dijela rješenja pitanja javne vodoopskrbe bila planirana iz postojećih lokalnih izvora.

Idejnim rješenjem "Vodoopskrbe gradova Pakraca i Lipika" izrađenim 1999. godine obuhvaćena je analitika razvoja vodoopskrbe pod uvjetom izgradnje i dovršenja akumulacijskog jezera Šumetlica kojim će biti osiguran kontinuirani dotok vode u vodoopskrbni sustav u količini od 200 l/s što bi trebalo biti oko 68 % od prosječnih dnevnih potreba stanovništva i industrije. Idejnim rješenjem konstatirana je činjenica prisutnosti velikih udaljenosti između mjesta potrošnje i izvorišta kao i velika visinska razlika mogućih korisnika, stoga je čitavo područje podijeljeno na četiri visinske vodospremnice zone koje bi funkcionirale neovisno, svaka sa svojim vodospremnikom koji ima funkciju izjednačavanja dnevnih i satnih oscilacija potrošnje naselja pojedine zone.

Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda na području Županije još uvijek nije riješeno na zadovoljavajući način, i tom problemu bi se trebalo u sljedećem razdoblju posvetiti više pažnje. Odvodnja otpadnih voda mora se provesti kvalitetno u smislu vodonepropusnosti kanalizacijskog sustava tako da ne onečišćuje podzemne vode, isto tako je potrebno riješiti pročišćavanje industrijskih otpadnih voda.

Razvijena kanalizacijska mreža postoji samo u gradovima i nekoliko naselja (Kutjevo, Velika, Jakšić, Vidovci, Dervišaga, Vetovo, Ovčare, Hrnjevac, Filipovac, Prekopakra i Kusonje koje ima lokalni sustav odvodnje gdje se otpadna voda ispušta izravno u recipijent - rijeku Pakru.), a njeno postojeće stanje kao i stanje uređaja za pročišćavanje nije adekvatno niti udovoljava

potrebama kojima bi trebalo biti pokriveno područje. Do sada na području Županije izgrađeno ukupno oko 243,10 km (Požeština 170,1 km; Pakrac-Lipik 73,0 km) kanalizacijske mreže. Radi nedostatka financijskih sredstava izgrađeni su dijelovi kanalizacijskih kolektora (po fazama), dijelovi uređaja i kanalizacijske mreže, ali ne kao gotovi kanalizacijski sustavi, te se otpadne vode i dalje ispuštaju nepročišćene u recipijente. Najveći problem kanalizacijskog sustava je u zonama sanitarne zaštite crpilišta radi zaštite podzemnih voda koje se koriste za vodoopskrbu stanovništva.

Problem odvodnje se javlja i u naseljima gdje je kanalizacija riješena najvećim dijelom neodgovarajućim septičkim jamama koje se nekontrolirano prazne.

Razvojem vodoopskrbnih sustava povećati će se priključenost kućanstava na vodoopskrbne sustave i povećati će se količina otpadnih voda te se može očekivati još lošija situacija s odvodnjom i pročišćavanjem otpadnih voda. Izgrađeni kanalizacijski sustavi na području Županije većinom su lokalnog karaktera odnosno svako naselje ima svoju kanalizaciju koju je potrebno doraditi kao jedinstveni kanalizacijski sustav.

Priključenost na javni kanalizacijski sustav, bitno odstupa od stupnja priključenosti na vodoopskrbni sustav. U Županiji je 73 % stanovništva priključeno na javni vodoopskrbni sustav, a tek 37 % (36.935 podatak iz 2000. g.) stanovnika priključeno na kanalizacijski sustav. Navedenim podatkom se jasno uočava ozbiljnost problema zaštite voda od onečišćenja, a tako života i zdravlja ljudi te zaštita okoline.

Od uređaja za mehaničko pročišćavanje otpadnih voda izrađen je biodisk ES-500 u naselju Hrnjevac, četiri uređaja tipa taložnice u Jakšiću i jedan u Ovčarama, jedan za naselja Lipik i Pakrac te izgrađen građevinski dio za Požegu. Određeni broj uređaja je izgrađen, a nije u potpunoj funkciji, uglavnom radi nedostatne izgrađenosti kanalizacijskog sustava i nedovoljne priključenosti na kanalizacijski sustav.

U Velikoj je izgrađen glavni kolektor, a u tijeku je izgradnja sekundarnih priključaka. Gradi se uređaj za pročišćavanje otpadnih voda – BIODISK.

Do danas je izgrađeno 7000 metara glavnog kolektora kroz Pakrac, Filipovac, Lipik i Dobrovac gdje je izrađen i uređaj za mehaničko pročišćavanje. Izvode se sekundarni priključci u gradu Pakracu i Lipiku. U proteklom dvogodišnjem razdoblju izgrađeno je 2 km glavnog kolektora kroz grad Pakrac te izvedeno 8 sekundarnih priključaka glavnih otpadnih kanala u samom gradu i spojeno u kolektor. U promatranom periodu na području grada Lipika izgrađeno je oko 1,5 km tzv. južnog kolektora koji kupi odvodnju južnog dijela Lipika, također su u završnoj fazi sekundarni priključci kroz Slavonsku ulicu i u Filipovcu. U tijeku je izrada tehničke dokumentacije za još oko 2000 m kolektora u Pakracu, sekundarnog priključka industrijske zone u Lipiku i odvodnju u Poljani.

Dakle, u proteklom periodu su postignuti značajni rezultati na izgradnji kolektorske mreže. No, radi što bolje zaštite vodotok, a neophodno je:

dovršiti kolektorski sustav gradova Požege, Pleternice, Pakraca i Lipika, te općine Velike i Kutjeva,

nastaviti gradnju uređaja za pročišćavanje otpadnih voda u Požegi i Velikoj,

staviti uređaj u Lipiku u funkciju i

započeti s izgradnjom kanalizacijskog sustava u Brestovcu i Vetovu.

Program izgradnje objekata koji su u funkciji provođenja mjera zaštite voda (kolektori, uređaji za pročišćavanje, i sl.) prema Odluci Poglavarstva Požeško-slavonske županije (1998. g.) vode jedinice lokalne samouprave samostalno, odnosno za njih obavljaju pravne osobe kojoj su povjereni navedeni poslovi. Obzirom, da JLS nisu u mogućnosti samostalno i u cijelosti financirati izgradnju i opremanje objekata u funkciji zaštite voda, neophodna im je pomoć Hrvatskih voda i šire zajednice u pronalaženju potrebnih sredstava za realizaciju istog.

2.6.5. Društvena infrastruktura

Skupini središnjih uslužnih funkcija pripadaju društvene djelatnosti – javne službe (uprava, pravosuđe, prosvjeta, visoko školstvo i znanost, kultura, zdravstvo, socijalna skrb i šport), te udruge građana, političke stranke, vjerske zajednice i druge organizacije.

Razvitak društvenih djelatnosti, dimenzioniranje, razmještaj i struktura ove skupine središnjih uslužnih funkcija treba slijediti razvitak i razmještaj njihovih korisnika i time podizati i poboljšavati standard i kvalitetu života stanovništva. U pojedinim kategorijama središnjih naselja razvijaju se svojstvene javne službe, koje kao središnje uslužne funkcije imaju svoje utjecajno područje i pružaju usluge korisnicima ili je prema njima usmjereno stanovništvo odgovarajućeg gravitacijskog područja. Time se stvara sustav, mreža i hijerarhija pojedinih skupina javnih službi od osobite važnosti za razvijanje sustava središnjih naselja.

O mreži centralnih naselja i centralno mjesnih institucija ovisi opskrba stanovništva, što neposredno utječe na stabilnost naseljenosti. Ekonomičnijim, racionalnijim i funkcionalnijim prostornim rasporedom tih funkcija postiže se veći stupanj homogeniziranosti prostora. Sustavno sređivanje središnjih uslužnih funkcija temeljnih skupina javnih službi treba biti u skladu s posebnim planovima razvitka i prema odgovarajućim mjerilima (standardima) za svaku pojedinu skupinu ili podskupinu, odnosno instituciju, uključujući stvarne potrebe i veličinu njihovog utjecajnog i gravitacijskog područja.

PPŽ je u svojim elaboratima obradio tematsko područje društvenih djelatnosti.

Mreža ustanova javnih službi

Sadržaji državne uprave, zatim lokalne i područne (regionalne) samouprave na županijskoj, gradskoj i općinskoj razini, te djelatnostima ostalih upravnih funkcija, odnosno općih službi i institucija, koje su od posebnog značenja za državu i pojedine jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, osiguravaju, u skladu sa zakonodavstvom, prostorne uvjete rada i razvoja.

Mreža ustanova prosvjetnih djelatnosti

Mreža objekata prosvjetne djelatnosti obuhvaća objekte predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja kao i domskog smještaja učenika, a osigurava prostor u sklopu PPUO/G, GUP-ova i UP-ova.

Polazeći od uloge odgoja i obrazovanja kao temeljnih djelatnosti, čimbenika općeg prosperiteta i kontinuiranog razvitka društva, u razdoblju do 2005. godine pridonijet će se podizanju kvalitete i učinkovitosti odgoja i naobrazbe na području Županije. Bez obzira što se svake godine ulažu znatna sredstva za poboljšanje standarda odgoja i obrazovanja (za opremu, kadar, prostor) postoji problem cjelokupnog odgojno-obrazovnog sustava, a to je:

deficitarnost odgojiteljskog, učiteljskog i nastavničkog kadra,

nedovoljna razina standarda prostora i opreme,

nedovoljna razina investicijskih ulaganja u objekte odgoja i obrazovanja.

Predškolski odgoj

Predškolski odgoj u predškolskim ustanovama kod nas se provodi prema Prijedlogu koncepcije razvoja predškolskog odgoja i Programskom usmjerenju odgoja i obrazovanja predškolske djece usvojenim 1991.g. Sustav predškolskog odgoja čine primarni i redoviti program, program za djecu predškolske dobi s teškoćama u razvoju, programi predškolske, tkz. male škole, vjerski programi i ostali kraći programi (igraonice).

Na području Županije usustavljeno je nekoliko dječjih vrtića i jedna zasebna predškolska programska jedinica u redovnoj osnovnoj školi, u ukupno 15 objekata, kroz 40 dječjih

odgojnih skupina, u koje je uključeno 849 djece, sa 128 uposlenika, od čega 70 odgajatelja. Dječji vrtići u Županiji su:

1. Dječji vrtići, Požega,
2. Dječji vrtić "Tratinčica", Pleternica,
3. Dječji vrtić "Maslačak" Pakrac,
4. Dječji vrtić "Kockica", Lipik,
5. Dječji vrtić "Velika", Velika,
6. Dječji vrtić "Kutjevo", Kutjevo,
7. Dječji vrtić "Sv. Leopold Mandić", Požega,
8. Dječji vrtić "Radost", Požega.

Osim predškolskih ustanova – vrtića i osnovne škole organiziraju programe predškole: OŠ "Vilima Korajca" Kaptol, OŠ "Mladost" Jakšić, OŠ "S. Radića" Čaglin, OŠ "D. Lermana" Brestovac i OŠ "V. Nazor" Trenkovo. Za razvitak predškolskog odgoja i naobrazbe planirati preustroj predškolskog odgoja i naobrazbe s tri na pet vrtića u Gradu Požegi kao i povećanje smještaja kapaciteta djece u ostalim gradovima i općinama Županije.

Glavna zadaća i cilj predškolskog odgoja je tjelesni, kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj djeteta, što je u skladu s njegovim dispozicijama i potrebama socijalizacije. Kvaliteta odgojno obrazovnog rada u vrtićima, utemeljena je na humanističkoj koncepciji razvoja, raste ali je ograničena materijalnim, prostornim i kadrovskim čimbenicima. Zahtjevi odgojne politike u dječjim vrtićima nadilaze postojeći sustav obrazovanja odgajatelja na našim učiteljskim učilištima. Uz cjelovite primarne programe kojima se potiče razvoj svih područja ličnosti djeteta razvijati će se i posebni specijalizirani, komplementarni programi kojima se potiče razvoj neke specifične osobine djeteta. U tu svrhu predškolski će se programi proširiti sadržajima iz područja glazbe, stranog jezika, umjetnosti, kulture, športa i drugih sadržaja.

Temeljni sustavni čimbenik odgoja i obrazovanja mora biti podignut na veću razinu standarda, to se s aspekta predškolskog odgoja i obrazovanja svakako odnosi proširenje, nadogradnju ili izgradnju novih objekata dječjih vrtića. Obzirom da je velika potreba i potražnja za uključivanjem djece predškolske ustanove, a smještajni kapaciteti i broj grupa to ne omogućavaju, stoga je poželjno usustaviti još novih grupa različite dobi, a s tim u svezi i povećati broj djelatnika u vrtićima.

Osnovno školstvo

Obvezno osnovno školovanje se u Županiji provodi u 14 škola, i to u:

Tablica 52.

Osnovne škole na području Županije 2004.g.			
Grad/općina	Osnovne škole	Razredni odjeli	Broj područnih škola
Požega	OŠ "Dobriše Cesarića"	36	1
	OŠ "Julija Kempfa"	36	-
	OŠ "Antuna Kanižlića"	36	1
Pakrac	OŠ "Braće Radića"	34	4
Lipik	OŠ "Lipik"	18	2
	OŠ "Grigora Viteza" Poljana	9	1
Pleternica	OŠ "Fra Kaje Adžića"	67	12
Brestovac	OŠ "Dragutina Lermana"	18	4
Čaglin	OŠ "Stjepana Radića"	14	4
Jakšić	OŠ "Mladost"	24	5
Kaptol	OŠ "Vilima Korajca"	22	2
Kutjevo	OŠ "Zdenka Turkovića"	40	9
	OŠ "Ivan Goran Kovačić"	24	3
Velika	OŠ "Vladimira Nazora" Trenkovo	17	1

Izvor podataka: Požeško-slavonska županija, Strateški ciljevi do 2005.g.

U osnovnoj školi "Julija Kempfa" u Požegi pored redovnih razrednih odjela postoje i četiri razredna odjela u sklopu osnovne škole i to LMR (lako mentalno retardirani) 3 grupe i UMR (umjereno mentalno retardirani) 1 grupa, koje pohađa ukupno 22 djece s poteškoćama u razvoju.

Na području Županije u međunarodni program eko škola uključene su do sada:

- OŠ "Mladost" Jakšić,
- OŠ "Grigor Vitez" Poljana i

- OŠ "Julija Kempfa" iz Požege.

Mrežu škola određuje Županija, uz suglasnost Ministarstva prosvjete i športa. To omogućuje racionalno korištenje raspoloživog školskog prostora i organiziranje nastave što bliže mjestu stanovanja. Djelatnost osnovnog školstva financira se iz državnog, županijskog, odnosno gradskog proračuna, prema zakonom utvrđenim mjerilima.

Na području Županije nema niti jedne privatne osnovne škole kao niti posebne ustanove za djecu s većim teškoćama u razvoju osim što je osnovana udruga "Mi". Postoje dvije glazbene škole i to u Požegi i Pakracu. Osnivač glazbene škole u Požegi je Županija, u kojoj su zastupljeni programi osnovnog i srednjoškolskog glazbenog obrazovanja. U šk.g.2001/02. školu je polazilo 160 učenika u 10 odjeljenja u osnovnoškolskom obrazovanju, a 59 učenika u 11 programa u srednjoškolskom glazbenom obrazovanju (od toga su 34 učenika matični učenici Glazbene škole, odnosno pohađaju i općeobrazovni i glazbeni program u okviru Glazbene škole Požege).

Osnovna glazbena škola u Pakracu registrirana je kao podružnica Pučkog otvorenog učilišta Pakrac 1997. godine, a s 1. listopada 2002. godine izdvojena je iz sastava Učilišta.

Promatrajući ustrojstvo i mrežu osnovnih škola proizlazi da je 42,86% osnovnih matičnih škola locirano u gradskim, te isto toliko u općinskim središtima a 14,28% se nalazi i naseljima u kojima nisu općinska niti gradska sjedišta.

Za razvoj osnovnog školstva potreban je preustroj osnovnog školstva u gradu Požegi s tri na četiri osnovne škole te izmjene mreže područnih odjela u određenim školskim područjima, kao i smanjiti zastupljenost nestručnog učiteljskog i nastavničkog kadra na najmanju moguću mjeru. U pojedinim školama neophodne su sanacije, obnova, izgradnja i adaptacija školskih objekata a prema potrebama škola i prioritetima. Neophodno je također opremiti kabinete i učionice suvremenim nastavnim sredstvima, pomagalicama kao i laboratorijskom opremom. Potrebno je završiti projekte kompjuterizacije kabineta, učionica i školskih knjižnica kao i umrežavanje škola. U sklopu osnovnih škola na području grada Požege niti jedna osnovna škola nema sportsku dvoranu, a postojeća školska igrališta također ne udovoljavaju uvjetima niti trenutnim potrebama.

Srednje školstvo i učenički domovi

Na području županije djeluje sedam srednjih škola i to:

1. Gimnazija, Požega,
2. Tehnička škola, Požega,
3. Ekonomska škola, Požega
4. Poljoprivredno-prehrambena škola, Požega,
5. Obrtnička škola, Požega,
6. Srednja škola, Pakrac,
7. Glazbena škola, Požega,

Srednjoškolsko obrazovanje je organizirano u šk.g.2001/02. u šest samostalnih srednjoškolskih ustanova, sa 130 razrednih odjela, za 3806 učenika, u 51 zanimanju – struci, što u osnovi odgovara našim gospodarskim i kulturnim interesima, te interesima i potrebama roditelja i učenika, kao i definiranim državnim standardima. Pored navedenih usustavljeno je u Glazbenoj školi Požege i srednjoškolsko glazbeno obrazovanje. Sve srednje škole smještene su u Gradu Požegi i jedna u Pakracu dok u općinskim središtima nema ustanova srednjeg školstva.

Učenički dom Požege samostalna je ustanova, suvereno je opremljena, osigurava solidne prostore i programske uvjete za odgojno obrazovni rad i u potpunosti popunjen s raspoloživim kapacitetima za 159 učenika. U gradu Pakracu nalazi se učenički dom pri srednjoj školi Pakrac obnovljen je 1997. godine i opremljen je odgovarajućim minimalnim standardima u isti je smješteno 122 učenika od čega je 46 u muškom odjeljenju i 76 u ženskom. U

domovima se uspješno ostvaruju ciljevi i zadaće zacrtanih odgojno obrazovnih planova i programa u danim uvjetima rada.

Mreža ustanova za visoko školstvo

Visokoškolsko obrazovanje organizirano se provodi u našoj Županiji od 1994. godine kroz VI stupanje pravnog, ekonomskog studija te vinogradarsko-vinarsko–voćarskog smjera. Veleučilište izvodi nastavne procese (predavanja, vježbe, seminare) na više mjesta u gradu jer nema svoje prostore i objekte. Prostor za nastavu velik je problem Veleučilišta a useljenje i adaptacija prostora obaviti će se nakon izgradnje nove Gimnazije u Požegi. Ocjenjuje se da je Veleučilište od izuzetnog značaja za Županiju kao i Državu naročito kao temelj razvoja gospodarstva. Predlaže se Veleučilištu da usklađeno razvija svoju djelatnost kroz broj upisanih studenata, prostorne mogućnosti kao i nastavni kadrovski potencijal. Visoko školstvo treba staviti na što višu razinu da svojom kvalitetom rada i osposobljenošću studenata bude još prepoznatljivije u čitavoj Državi. Naročito se to odnosi na studij agronomskog odjela, vinogradarstva, vinarstva i voćarstva, što je karakteristično za požeški kraj i njegovo obilježje i značajke.

Visoko je obrazovanje kod nas nedovoljno produktivno. Nedovoljan je postotak visokoobrazovanog stanovništva (11% u odnosu prema europskom prosjeku koji iznosi 19%) i nedopustivo je niska efikasnost studiranja. Potrebno je povećati visokoškolsku produkciju i efikasnost studiranja pomoću strukturnih reformi kurikulumnog podsustava (poopćiti dodiplomski studij i jačati poslijediplomski stručni i znanstveni/doktorski studij) boljom kontrolom kvalitete, međunarodnom sveučilišnom suradnjom, jačanjem autonomije sveučilišta. Potrebno je učinkovitije upravljanje sveučilištima te većim investicijama u visoko obrazovanje i znanost. Za razvoj veleučilišta potrebno je razvijati studij, vršiti poboljšanja u cilju informatizacije, opremanja učionica modernim nastavnim pomagalicama, uređenje laboratorija, uređenje vlastitog prostora, stvarati vlastiti nastavni kadar, uspostaviti vlastite površine za studij vinogradarstva i voćarstva, usustaviti nove stručne studije.

Mreža ustanova kulture i športa

Na području Županije kulturnu djelatnost obavljaju ustanove kulture, kulturne udruge i pojedinci. Tehničku kulturu promiče Županijska zajednica tehničke kulture i u njoj okupljenih 14 udruga tehničke kulture. Županija nema zakonskih obveza financiranja redovite djelatnosti kulturnih ustanova, ali zajedno s općinama i gradovima (koje su osnivači kulturnih ustanova na području županije) nastoji koordinirati aktivnostima za stvaranje boljih uvjeta za djelovanje postojećih kulturnih ustanova i udruga koje ponajviše muči nedostatak kvalitetnijeg prostora za rad i sredstva za rad i sredstva nedovoljna za investicije ili pak za unapređenje redovite djelatnosti i stručno usavršavanje.

Kulturne ustanove na području Županije su:

- gradski muzej Požega,
- gradsko kazalište Požega,
- gradska knjižnica i čitaonica Požega,
- gradska knjižnica i čitaonica Pleternica,
- narodna knjižnica i čitaonica Kutjevo,
- samostalna narodnja knjižnica i čitaonica Pakrac,
- pučko otvoreno učilište Pakrac,
- konzervatorski odjel Požega,
- državni arhiv Slavonski Brod – Odjel Požega,

U Županiji djeluju četiri narodne **knjižnice** (Požega, Pleternica, Pakrac i Kutjevo), zatim sedam knjižnica srednjih škola, četrnaest u sklopu osnovnih škola te pet knjižnica ostalog tipa. Među knjižnice ostalog tipa spadaju knjižnice u sklopu Franjevačkog samostana, Gimnazije,

Gradskog muzeja, Opće županijske bolnice i Kaznenog zavoda. Narodne knjižnice raspolažu s knjižničkim fondom od 121.055 knjiga, školske knjižnice 122.704 knjige, što iznosi 2,88 knjige po stanovniku. Iako je zakonom predviđeno, ipak u općini Čaglin, Brestovac, Jakšić, Kaptol i Velika te gradu Lipiku nema gradskih knjižnica. U cilju poboljšanja uvjeta rada u knjižnicama potrebno je izvršiti informatizaciju istih, osnivanje knjižnica u općinama i gradovima gdje ih nema, rješavanje prostorne i kadrovske problematike, restauracija starih i vrijednih knjiga kao i razvoj zavičajne zbirke. U muzejsko-galerijskoj djelatnosti potrebno je poboljšati kadrovsku ekipiranost, posebice u arheološkim istraživanjima, neophodno je saniranje zgrade muzeja u Požegi te osnivanje muzeja u Pakracu.

Arhivska djelatnost na području Županije ostvaruje se radom Državnog arhiva u Slav.Brodu – Odjela u Požegi koji od 1967. g. pokriva područje bivše općine Požega i Pakrac. Najveći problem s kojim se Požeški arhiv suočava je neprimjerenost spremišnog prostora. Uređenje primjerenog prostora dobila bi se mogućnost da Odjel preraste u samostalni Državni arhiv.

Kazališna djelatnost je dio kulturne i umjetničke narodne vrednote koju obavlja Gradsko kazalište u Požegi kao kazališna kuća. Gradsko kazalište je više od kazališne kuće budući da izvodi predstave vlastite produkcije. Kazališnom djelatnošću bavi se i Pučko učilište u Pakracu kroz organizaciju gostujućih kazališnih predstava što je od iznimnog značenja za kulturnu obnovu u tom ratom razorenem dijelu županije. Budući da je oživljavanje kulturnog života jedan od strateških ciljeva, gradovi Pakrac i Lipik bi se trebali angažirati na osnivanju Amaterskog kazališta, u sklopu Pučkog učilišta, a u suradnji s osnovnom, srednjom i glazbenom školom udrugama u kulturi s toga područja. Neophodno je stvoriti bolje uvjete za rad u kazalištu u Požegi te osnovati amatersko kazalište u Pakracu.

U sklopu prostornih planova osigurani su prostori i stvoreni preduvjeti za izgradnju objekata kulture, informiranja, tjelesne kulture (biblioteke, kazališta muzeji, javne glazbene ustanove, otvorena pučka učilišta, arhivi, javna glasila-televizije i radio postaje, izdavačke ustanove, umjetničke organizacije, informativne službe, zajednice tehničke kulture i dr.) ali ih je potrebno kroz određeno vrijeme realizirati.

Županija, posebno potiče razvijanje javnih potreba u **sportu** od interesa za Državu, zatim županiju, a gradovi i općine utvrđuju javne potrebe u sportu (sportskih udruga, poduzeća, obrazovnih ustanova, učeničkih i studentskih društava, te drugih pravnih osoba i građana, te izgradnja i održavanje športskih objekata i drugih sadržaja i nekretnina za potrebe športa, rekreacije, zabave i odmora stanovnika i drugih korisnika), a potiče se osigurati objekte i sadržaje svim uzrastima stanovništva. Mrežu sportskih objekata u odnosu na moguće korisnike i minimalne sadržaje te prostorne uvjete, standarde i normative propisuje nadležno ministarstvo.

Vjerske zajednice

Vjerske zajednice slobodno uspostavljaju svoje ustrojstvo, omogućuju se odgovarajući prostorni preduvjeti osiguravanjem lokacija u prostornim planovima niže razine za sadržaje obavljanja vjerskih obreda, osnivanja škola, učilišta, drugih zavoda, te socijalnih i dobrotvornih ustanova.

U Požegi je od 1997. godine uspostavljena Biskupija.

Mreža zdravstvenih ustanova

Na razini Županije zdravstvena politika se provodi u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i zakonom o zdravstvenom osiguranju kao i drugim zakonima i podzakonskim aktima.

Mreža zdravstvenih ustanova od osobite je važnosti za RH, županiju, odnosno gradove, a obavlja se kao javna služba u zdravstvenim ustanovama na primarnoj (dom zdravlja, ustanova za hitnu medicinsku pomoć, ustanova za zdravstvenu njegu u kući i ljekarne), sekundarnoj (opće i specijalne bolnice, poliklinike i lječilišta) i tercijarnoj (zdravstveni zavodi) razini.

Zdravstvene ustanove osnivaju se u skladu s mrežom zdravstvene djelatnosti i na temelju programa mjera i plana koje predlaže nadležno ministarstva uvažavajući – zdravstveno stanje, broj, starosnu i socijalnu strukturu pučanstva jednake uvjete/mogućnosti za korištenje zdravstvenih usluga potreban opseg djelatnosti pojedinih razina, stupanj organizacije područja, prometnu povezanost i specifičnosti naseljenosti te dostupnost na demografski ugroženim područjima.

U vlasništvu Županije su:

Dom zdravlja Pakrac,
 Dom zdravlja Požega,
 Ljekarna Požega,
 Zavod za javno zdravstvo Požeško-slavonska županije,
 Opća županijska bolnica Pakrac,
 Opća županijska bolnica Požega,
 Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Lipik.

Što se tiče primarne zdravstvene zaštite na području Županije od četiri grada dva nemaju ustrojene domove zdravlja i to grad Lipik i Pleternica.

Djelatnost doma zdravlja obuhvaća: opću medicinu, zdravstvenu zaštitu žena i djece i zubozdravstvene djelatnosti. Domovi zdravlja moraju osiguravati hitnu medicinsku pomoć, laboratorijsku, radiološku i drugu dijagnostiku ako te djelatnosti nisu organizirane u sklopu bolnice.

Mreža zdravstvenih djelatnosti za koju treba osigurati prostor i uvjete rada obuhvaća zdravstvene ustanove u državnom vlasništvu, županijskom, kao i značajne specijalne medicinske ustanove u privatnom vlasništvu.

Tablica 53.

Mreža zdravstvene djelatnosti primarne zdravstvene zaštite u Požeško-slavonskoj županiji						
JLS	Timovi opće/obiteljske medicine na razini primarne zdravstvene zaštite	najveći mogući broj timova	Timovi zdravstvene djelatnosti predškolske djece	najveći mogući broj timova	Timovi polivalentne stomatološke zdravstvene zaštite	najveći mogući broj timova
Požega	14	16	2	3	12	13
Pakrac	5	5	1	1	4	4
Lipik	3	4	-	1	3	3
Pleternica	6	7	1	2	5	6
Brestovac	2	2	-	-	2	2
Čaglin	2	2	-	-	1	2
Jakšić	2	2	-	-	2	2
Kaptol	2	2	-	-	2	2
Kutjevo	4	4	1	1	3	3
Velika	3	3	1	1	2	3
Ukupno:	43	47	6	9	36	40

Mrežom zdravstvene djelatnosti za područje naše županije potreban broj timova opće /obiteljske medicine je 43, a najveći mogući broj je 47. Potreban broj timova zdravstvene djelatnosti predškolske djece na razini primarne zdravstvene zaštite je 6, a najveći mogući broj je 9.

Potreban broj timova polivalentne stomatološke zdravstvene zaštite na razini primarne zdravstvene zaštite u Županiji je 36, a najveći mogući broj je 40.

Tablica 54.

Postojeći i Mrežom predviđeni broj postelja u općim županijskim bolnicama i Specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju u Županiji 2004.g.				
Grad	Opća županijska bolnica	Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju	postojeći kapacitet postelja	mrežom predviđen broj postelja
Požega	Požega		234 (instalirano 297)	232
Pakrac	Pakrac		76	84
Lipik		Lipik	93 (instalirano 220)	93

Općoj županijskoj bolnici Požega Mrežom je smanjen broj potrebnih postelja s 234 na 232 (instalirani broj postelja je 297), premda bolnica funkcionira na zavidnoj razini i prema svim pokazateljima u samom je vrhu županijskih bolnica u RH.

Mrežom zdravstvene djelatnosti je povećan broj potrebnih postelja sa sadašnjih 76 na 83 postelje u Općoj županijskoj bolnici Pakrac, ali to nije razina koja zahtijeva potrebe bolnice. U sklopu opće županijske bolnice potrebno je završiti započetu obnovu kapaciteta i opreme, kao i kadrovske obnove te izraditi dugoročni poslovni plan.

Za liječenje u općim županijskim bolnicama Požegi i Pakracu broj bolničkih kreveta na 1000 stanovnika iznosi 3,61 krevet.

Specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju Lipik utvrđen je isti broj postelja kao i dosad 93, premda je instalirani broj postelja 220, što ukazuje da su stvarne potrebe nekoliko puta veće od odobrenih. Obzirom da je ista stradala u ratnim razaranjima neophodna je hitna obnova mramornih kupki te proširenje kapaciteta i broja ugovorenih postelja.

Županija je formalni osnivač zdravstvenih ustanova, financiranje i sve odluke donosi država koja bi trebala imati daleko više razumjevanja za ove institucije obzirom da se nalaze na području koja su ratom stradala.

Na području Županije potrebno je osnovati povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe droga i savjetovišta za prevenciju i liječenje ovisnosti.

Donošenjem Strategije zdravstva na području Županije do 2005.g. i njenim ostvarenjem postavljenih ciljeva uz kvalitetan i savjestan rad djelatnika u zdravstvu, podići će se zdravstvena zaštita pučanstva na kvalitetno višu razinu u odnosu na dosadašnju.

Mreža socijalnih ustanova

Djelatnost socijalne skrbi od posebnog je interesa kako za RH tako i za Županiju, kojom se ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih i drugih građana. Socijalna skrb radi sprečavanja i otklanjanja uzroka i stanja socijalne ugroženosti, pruža potporu obitelji, posebice djeci i drugim osobama koji ne mogu brinuti sami o sebi. Svatko je dužan prvenstveno svojim radom, prihodima imovinom pridonositi sprečavanju, otklanjanju ili ublažavanju vlastite socijalne ugroženosti i ugroženosti svoje obitelji.

Sustav socijalne skrbi djeluje kroz složenu mrežu službi i ustanova. Zakonom o socijalnoj skrbi i podzakonskim aktima određene su vrste ustanova socijalne skrbi (centar za socijalnu skrb, dom socijalne skrbi i centar za pomoći njege) i njihov ustroj, a osnivaju se sukladno normativima i standardima te potrebama određenog područja koje utvrdi nadležno ministarstvo.

U Županiji djeluju 8 ustanova socijalne skrbi i to:

Tablica 55.

Ustanove socijalne skrbi u Požeško-slavonskoj županiji 2004.g.			
Grad/općina	Ustanove socijalne skrbi	Smještajni kapacitet	Smješteno
Požega	Centar za socijalnu skrb Požega	10 udomiteljskih obitelji	
	Dom za starije i nemoćne osobe Požega	130	
Pakrac	Centar za socijalnu skrb Pakrac	10 udomiteljskih obitelji	
Lipik	Dom starih Marino selo	44	
	Dom za djecu Lipik	60	

Pleternica	Dom za starije i nemoćne osobe Baketarić u Resniku	50	
Čaglin	Dom za psihički bolesne odrasle osobe Ljeskovica	360	460
Velika	Dom za starije i nemoćne osobe Velika	120	

Izvor podataka: Požeško-slavonska županija, Strateški ciljevi do 2005.g.

Korisnici socijalne skrbi su samci i obitelji koje nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba, a nisu ih u mogućnosti ostvariti svojim radom ili prihodima od imovine ili iz drugih izvora kao i tjelesno, mentalno ili psihički bolesno dijete kao i odrasle osobe kojima je pomoć potrebna. Na području nadležnosti Centra za socijalnu skrb Požega i Pakrac postoji ukupno 20 udomiteljski obitelji koji udomljuju odrasle osobe i djecu, Dom za starije i nemoćne osobe u Požegi kapaciteta je 130 mjesta u stambenom dijelu, ali nema izgrađenu jedinicu za pojačanu njegu što je od samog početka rada ostalo kao nerješeni problem. Stoga je neophodno postojanje jedinice intenzivne pomoći i njege koju je potrebno izvesti prenamjenom postojećeg stambenog dijela ili dogradnjom. Na taj način bi se poboljšala kvaliteta usluge koja je neohodna korisnicima ovisnim o tuđoj njezi i pomoći.

Dom za starije i nemoćne osobe Velika kapaciteta je 120 mjesta, odnosno na stambeni odjel se može smjestiti 78 korisnika te na jedinicu za pojačanu njegu 48 korisnika. Dom čine tri odvojene stambene jedinice koje su vrlo nefunkcionalne za korisnike koje je neophodno povezati u jednu radi što boljih komunikacija.

Dom za starije i nemoćne osobe Baketarić, smješten je u Resniku, a kapaciteta je 50 osoba.

Dom za stare u Marinom selu udomljava 44 korisnika.

U Ljeskovici se nalazi dom za psihički bolesne odrasle osobe i jedan je od 15 domova na području RH koji osigurava smještaj psihički bolesnoj osobi izvan vlastite obitelji, kojoj nije potreban bolnički smještaj, a skrb joj se ne može pružiti u vlastitoj obitelji. U sklopu stalnog smještaja korisnicima se pružaju usluge stanovanja, prehrane, održavanja higijene, briga o zdravlju, njega, radne aktivnosti, psihosocijalna rehabilitacija i korištenje slobodnog vremena. Kapacitet doma je 360 korisnika ali u domu je smješteno oko 460 korisnika što znatno otežava rad ustanove kao i pružanje adekvatnog smještaja i usluga korisnicima.

Dom za djecu Lipik djeluje još od 1922. godine. U početku je bio kapaciteta oko 300 osoba, a uvjeti za smještaj korisnika vrlo skromni. Kroz godine podizala se kvaliteta usluga i smještaja. Djelatnost ustanove je skrb o djeci bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeci bez roditelja ili djeci koju roditelji zanemaruju. Kapacitet ustanove je 60 korisnika.

Politika socijalne skrbi na razini županije provodi se u skladu s Zakonom o socijalnoj skrbi kao i drugim zakonima i podzakonskim aktima i vrlo je malo prostora za kretanje samostalne politike.

Suvremeni problemi mladeži, droga, alkohol, maloljetnička delikvencija briga su cjelokupne zajednice, stoga Županija u suradnji s Vladom RH, komisijom za suzbijanje zloupotrebe droga pristupa donošenju programa, odnosno osnivanju i sufinanciranju Savjetovaništa za prevenciju i liječenje ovisnosti. Temeljna je zadaća poticati prevenciju ovisnosti na svim razinama. Posebno je potrebno poticati provođenje prevencije ovisnosti u odgojno-obrazovnim, religioznim i drugim ustanovama.

Odnos na resorne strategije

Temeljem Strategije i Programa PURH određeno je da sustavno sređivanje središnjih uslužnih funkcija temeljnih skupina javnih službi treba biti u skladu s posebnim planovima razvitka kao i prema odgovarajućim mjerilima (standardima) za svaku pojedinu skupinu ili podskupinu, odnosno instituciju. PPŽ-e se navodi da uspostavljena mreža institucija uprave i pravosuđa odgovara standardima i normativima iz zakonske regulative.

Prostornim planom procjenjuje se nedostatak svih, a posebno zatvorenih sportsko-rekreacijskih sadržaja i objekata, te u skladu s tom ocjenom planira se veći broj navedenih sadržaja. Poseban nedostatak sportskih-rekreacijskih sadržaja, sportskih dvorana i dr. vidljiv

je u gradu Požegi. Od tri osnovne škole niti jedna ne posjeduje adekvatno sportsko igralište niti ima sportsku dvoranu. Temeljem toga nužno je pristupiti rješenju navedenih problema. Za **udruga** na području Županije treba osigurati odgovarajući prostor u pojedinim središtima. One, kao sadržaj središnjih funkcija specifičnog karaktera, nisu posebno planirane kao ni vjerske zajednice.

Mreža osnovnih škola ocijenjena je kao nedostatna te se predlaže unapređenje stanja bilo povećanjem kapaciteta ili popunjavanjem mreže škola naročito u gradskim naseljima. Neophodna je izgradnja novih objekata osnovnog školstva posebice u gradu Požegi. Mrežu srednjih škola razvijati u skladu sa specifičnostima Županije u cjelini, uvođenjem fleksibilne mreže srednjoškolskih programa i zanimanja.

Na području Županije ocjenjuje se nedovoljna zastupljenost **ustanova visokog školstva**, stoga se predlaže nadopuna mreže.

Ocjenjuje se također da je **mreža ustanova primarne zdravstvene zaštite** (ambulantni i ljekarni) nedovoljno disperzirana na ruralnom području, stoga ju je potrebno unaprijediti. U prostornom planu koji iznosi planirane klasifikacije središnjih funkcija i kategorizaciju središnjih naselja daje se veći standard od dosadašnjeg.

Mreža ustanova socijalne skrbi treba omogućavati približno jednake uvjete života svim stanovnicima, a temeljem plana ocijenjeno je kao jedan od najvećih problema svih kategorija ustanova socijalne skrbi, nedostatak smještajnih kapaciteta. To se posebno odnosi na ustanove koje zbrinjavaju starije osobe, osobe otežane pokretljivosti, duševno bolesne i mentalno retardirane osobe koje adekvatnu skrb ne mogu dobiti u obitelji. Stoga planirana mreža i kapaciteti navedenih ustanova, te otvaranje manjih staračkih domova, rezultiraju većim planiranim standardom pojedinih središnjih naselja u odnosu na mrežu nadležnog ministarstva.

Kako razvitak društvenih djelatnosti, dimenzioniranje, razmještaj i struktura ove skupine središnjih uslužnih funkcija treba slijediti razvitak i razmještaj njihovih korisnika i treba biti u skladu s postavljenim ciljevima u prostoru i planiranim društveno-gospodarskim razvitkom, Također treba biti u skladu s posebnim planovima razvitka i odgovarajućim standardima kako je određeno Strategijom i Programom prostornog uređenja.

Razvitak središnjih funkcija i središnjih naselja podložan je stalnim promjenama i usavršavanju. To traži od prostornih planera da stalno prate odvijanje društvenih, gospodarskih i prostorno planerskih procesa, da predlažu odgovarajuća nova rješenja i mjere stalno vodeći računa o potrebama i mogućnostima županije, o stupnju društveno-gospodarske razvijenosti, o prihvaćenim standardima i kvaliteti života stanovništva, domaćinstava i naselja. Jedan od glavnih nedostataka prostorno planske dokumentacija u području društvenih djelatnosti je nedovoljna usklađenost s planovima nadležni ministarstava.

2.7. Ekološki problemi

Među ekološkim problemima na području Županije posebno se ističu problemi zbrinjavanja otpada, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda kao i zaštita voda tretiranje poljoprivrednih površina pesticidima te zagađenost minama ratom zahvaćenih dijelova Županije.

Poradi sprječavanja ekoloških incidenata kako bi se uveo red i disciplina u procesu zagađivanja okoliša, posebno vodotoka i vodozaštitnih zona odnosno poradi što boljeg očuvanja okoliša u potrebno je :

- provoditi procjene utjecaja na okoliš
 - nadzirati emisije i imisije u okoliš i donositi ocjene
 - provoditi Plan intervencija u zaštiti okoliša
-

Procjena utjecaja na okoliš -

Procjena utjecaja na okoliš provodi se u okviru pripreme namjeravanog zahvata, odnosno prije izdavanja lokacijske dozvole ili drugog odobrenja za koji izdavanje lokacijske dozvole nije obvezno.

Uredbom o procjeni utjecaja na okoliš ("NN" br. 34/97. i 37/97.) određeni su zahvati za koje je potrebna procjena utjecaja na okoliš, postupak ocjenjivanja prihvatljivosti namjeravanog zahvata i određivanje potrebnih mjera zaštite okoliša.

Utjecaj namjeravanog zahvata na okoliš i prihvatljivost, prema odredbama članka 12. Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš ("NN" 59/00), ocjenjuje komisija za ocjenu utjecaja na okoliš koju imenuje Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja. Kod manjih zahvata komisiju imenuje Županijsko poglavarstvo. Važan dio poslova u postupku procjene utjecaja na okoliš je koordinacija javnog uvida koji uvijek vodi županijski ured nadležan za zaštitu okoliša u jedinicama lokalne samouprave na čijem se području namjeravani zahvat nalazi.

U 2003. godini djelatnici Zavoda za prostorno uređenje sudjelovali su u radu Komisije za procjenu utjecaja na okoliš "Kamenoloma Šumetlica" i "Pjeskokop Branešci-Novo Selo.

Ocjena provedenog nadzora -

Inspekcija zaštite okoliša Požeško-slavonske županije tijekom narečenog razdoblja nadzirala je postupanje s tehnološkim neopasnim i opasnim otpadom u poduzećima, proizvođačima navedenog otpada, registrirala iste upravnim postupkom, te ih obvezala na kontinuirano dostavljanje zakonom propisanih podataka županijskom uredu nadležnom za zaštitu okoliša, temeljem Zakona o zaštiti okoliša ("NN" br. 82/94.) i Zakona o otpadu ("NN" br. 34/95.) sukladno Pravilniku o vrstama otpada ("NN" br. 27/96.).

Dobiveni podaci sustavno se obrađuju u Uredu, te dostavljaju u Državnu upravu za zaštitu prirode i okoliša.

Nadzirane su emisije i imisije u tlo, vode i zrak te je postupano po postojećoj zakonskoj regulativi s područja zaštite okoliša. Rješenjima su naređene mjere za sve obveznike emisija štetnih tvari u zrak, prva mjerenja emisija štetnih tvari u zrak, a to su prva mjerenja emisija štetnih tvari u zrak, kako bi se utvrdilo da li isti prelaze granične vrijednosti emisija (GV) primjenom Zakona o zaštiti zraka ("NN" br. 48/95.), te Pravilnika o katastru emisija u okoliš ("NN" br. 36/96.).

Inspekcija je postupala temeljem prijave građana utvrđujući nadležnost iste, te postupajući temeljem zakona s područja zaštite okoliša, ako je ista inspekcija nadležna za postupanje.

Inspekcija zaštite okoliša uključena je u niz aktivnosti glede aktualnih događanja u rješavanju ekoloških problema i aktivnosti u cilju održivog razvoja, očuvanja okoliša, te smanjenja rizika za život i zdravlje ljudi kao i cijelog živog svijeta.

Izvješće o stanju okoliša -

Županijski ured nadležan za zaštitu okoliša – Zavod za prostorno uređenje temeljem čl. 22. izradio je četverogodišnje Izvješće o stanju okoliša u Požeško-slavonskoj županiji (Požeško-slavonski službeni glasnik br.8/03). Izvješće sadrži podatke o stanju okoliša u Županiji, podatke o utjecaju pojedinih zahvata na okoliš i o svim drugim nepovoljnim utjecajima na okoliš, ocjenu provedenih mjera i njihove učinkovitosti, ocjenu provedenog nadzora, procjenu potrebe izrade ili izmjene i dopune postojećih dokumenata te druge važne podatke za zaštitu okoliša.

Plan intervencija u zaštiti okoliša -

Sukladno odredbama čl. 42. Zakona o zaštiti okoliša ("NN", br. 82/94, 128/99) i čl. 1-5 Glave V. Plana intervencija u zaštiti okoliša ("NN", br.82/99) za područje Županije izrađen je Plana intervencija u zaštiti okoliša kao sastavnog dijela Programa zaštite okoliša u Požeško-slavonskoj županiji. Planom intervencija u zaštiti okoliša obrađen je cjelokupan prostor Županije. Unutar istog su izdvojene pojedine kritične prostorne cjeline-subjekti, za koje se, ako to već nije propisano ili ako isti nisu izrađeni, trebaju izraditi planovi intervencija, a do

donošenja istih, predložene su mjere za sprječavanje te interventno uklanjanje i ublažavanje štetnih posljedica po okoliš.

2.7.1. Otpad

Postojeći način zbrinjavanja otpada, kako u Hrvatskoj tako i u našoj Županiji rezultira štetnim utjecajima na prostor, zdravlje i okoliš. Stoga je postojeća odlagališta potrebno što hitnije sanirati, a svaku lokaciju za buduće odlagalište stručno valorizirati s ekološkog, tehnološkog i ekonomsko gledišta.

Zakonom o otpadu ("NN" br. 34/95.) određuju se prava, obveze i odgovornosti pravnih i fizičkih osoba u postupanju s otpadom, koji se po mjestu nastanka dijeli na komunalni i tehnološki, a po svojstvima na opasni i inertni. Proizvođač tehnološkog otpada je dužan na propisani način obraditi i skladištiti tehnološki otpad koji nastaje njegovom djelatnošću.

Na temelju Zakona o otpadu doneseno je više podzakonskih propisa:

Pravilnik o vrstama otpada ("NN" br. 27/96.),

Pravilnik o postupanju s ambalažnim otpadom ("NN" br. 53/96.),

Pravilnik o uvjetima za postupanje s otpadom ("NN" br. 123/97) i

Uredba o uvjetima za postupanje s opasnim otpadom ("NN" br. 32/98.).

Nadležnosti za postupanje s otpadom

Općina, odnosno grad osigurava provođenje mjera za postupanje s komunalnim otpadom, a više jedinica lokalne samouprave može sporazumno osigurati provođenje mjera za postupanje s komunalnim otpadom.

Županije mogu sporazumno osigurati provođenje mjera za postupanje s neopasnim tehnološkim otpadom.

Vlada osigurava provođenje mjera postupanja s opasnim otpadom, koje se utvrđuju Strategijom zaštite okoliša a postupanje s opasnim otpadom se smatra djelatnošću od interesa za Republiku Hrvatsku. Kriteriji i smjernice za određivanje lokacija građevina za skladištenje, obrađivanje ili odlaganje opasnog otpada određuju se Strategijom zaštite okoliša i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Lokacije za gradnju građevina za skladištenje, obrađivanje ili odlaganje otpada utvrđuju se dokumentima prostornog uređenja. Ako jedinice lokalne samouprave i uprave ne postignu suglasnost u utvrđivanju lokacija građevina namjenjenih skladištenju, obrađivanju ili odlaganju otpada konačnu odluku donijet će Vlada.

Dostava podataka o postupanju s otpadom

Podatke o postupanju s tehnološkim otpadom dostavljaju fizičke ili pravne osobe koje proizvode ili postupaju s otpadom tromjesečno županijskom uredu nadležnom za zaštitu okoliša, koje ih krajem kalendarske godine dostavlja županijskom uredu nadležnom za zaštitu okoliša. Na osnovi prijave fizičkih i pravnih osoba koje proizvode ili postupaju s otpadom županijski ured nadležan za zaštitu okoliša vodi katastar emisija u okoliš, koji sadrži podatke o izvorima, vrsti, količini, načinu i mjestu ispuštanja, istjecanja, ili odlaganja štetnih tvari iz određenog izvora u okoliš.

Proizvođač tehnološkog i opasnog otpada dužan je Burzi otpada pri Hrvatskoj gospodarskoj komori svakog mjeseca prijavljivati podatke o količinama i vrstama otpada koji se može iskoristiti.

Podaci o količinama otpada koji se koriste u Izvješću dobiveni su kao prijave proizvođača, sakupljača i obrađivača otpada za katastar emisija u okoliš, a podaci o odlagalištima otpada su prikupljeni od gradova, općina i komunalnih poduzeća.

Tablica 56.

Količine prijavljenog otpada po vrstama u Županiji 2002. godine	
Vrsta otpada	Količina prijavljenog otpada u tonama
Komunalni otpad	19.673,55

Neopasni tehnološki otpad	76.237,77
Opasni otpad	278,68
Ukupno	96.190,00

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje

Tablica 57.

Količine prijavljenog otpada u Županiji po tromjesečjima u 2002. godini	
Tromjesečje za koje se vrši prijava	Količina prijavljenog otpada u tonama
01. 01 - 31. 03.	4.727,20
01. 04. - 30. 06.	5.001,47
01. 07. - 30. 09.	4.951,44
01. 10. - 31. 12.	4.993,44
Ukupno	19.673,55

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje

Komunalni i tehnološko neopasni otpad

Komunalni otpad

Zbrinjavanje otpada na području Županije nije riješeno sukladno važećim propisima i predstavlja stalnu opasnost za okoliš. Postoje dva službena odlagališta za komunalni otpad, Vinogradine i Crkvište, a u svakoj JLS po nekoliko "divljih".

Službeno odlagalište je odlagalište na koje odlažu otpad komunalna poduzeća koji ga organizirano skupljaju, a temeljem odluke nadležnog tijela JLS.

Sakupljanje otpada za područje Požeštine vrši **Tekija d.o.o.** iz Požege, koja ga odlaže na odlagalište Vinogradine. Za odlagalište Vinogradine izrađena je Studija o utjecaju na okoliš i ishodena građevna dozvola 2002. godine, te izrađen Glavni projekt deponije. Otpad se organizirano odvozi iz gradova Požega i Pleternica, općina Brestovac, Jakšić, Kaptol i Kutjevo. Općima Čaglin nema organizirani odvoz otpada dok na području općine Velika otpad organizirano prikuplja i obavlja Velički komunalac od 01.10.2003. godine. Na navedenoj lokaciji je predviđeno da se otpad odlaže do 2020. godine. Tekija d.d. je izradila elaborat o primarnoj selekciji otpada kojim se definiraju lokacije (11 lokacija), vrste otpada (papir, staklo, metalne doze, PET ambalaža, baterije, lijekove, otpadna ulja itd.) i potrebna oprema za selektivno prikupljanje otpada. Oprema (odgovarajući kontejneri) je u fazi nabave.

Komunalac d.o.o. iz Pakraca za područje gradova Lipika i Pakraca te za naselja Prekopakra, Filipovac, Dobrovac, Kukunjevac, Brezine, Gaj, Brekinska, Poljana, Antunovac, Marino selo i Ribnjaci vrši organizirano skupljanje otpada. Otpad iz navedenih naselja se odlaže na odlagalište Crkvište koje je udaljeno 3 km od Pakraca uz prometnicu prema Daruvaru. Odlagalište je udaljeno 200 m od prometnice, a izgrađeno je 1998. godine. Radi se o deponiji površine 38440 m². Deponija posjeduje uporabnu dozvolu od 1988. godine, a za koje je prethodno izdana građevinska dozvola. Trenutno se pregovara o izradi "Studije utjecaja na okoliš". Za razdoblje 2003-2005 planira se izgraditi protupožarna hidrantska mreža, što iznosi cca. 1000 m cjevovoda.

Na odlagalištu se nalaze velike količine građevinskog otpada koji je nastao uslijed ratnih djelovanja. Na odlagalište Crkvište planira se odlaganje otpada još narednih 10-15 godina, a u tijeku su pregovori oko otkupa susjedne parcele.

Tablica 58.

Odlagališta komunalnog otpada u Županiji							
JLS	Naziv odlagališta	JLS koje odlažu na odlagalište	Površina u ha	Početak odlaganja	Zona sanitarne zaštite u ha	Procjena odloženih količina u t	Krajolik
Požega	Vinogradine	Požega, Pleternica, Brestovac, Jakšić, Kaptol, Kutjevo, Velika	9,00	1989	102,00	1.050.000	šuma
Pakrac	Crkvište	Pakrac, Lipik	(4,8) 3,8	1987	85,2	10.000	šuma, livada

Izvor podataka: Izvješće o stanju u prostoru Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja RH.

Ukupno prijavljene količine komunalnog otpada u katastar emisija u okoliš u 2002. godini na službenim odlagalištima prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 59.

Ukupno prijavljene količine komunalnog otpada u 2002. godini	
Odlagalište	Količina prijavljenog otpada u tonama
Vinogradine	18.223,55
Crkvište	1.450,00
Ukupno	19.673,55

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje

Organizirano prikupljanje otpada u Županiji riješeno je u gradovima i u malom broju naselja u pojedinim općinama što znači da velik dio Županije i nadalje nema organizirano prikupljanje otpada ili ono nije kvalitetno riješeno. Odvoz smeća obavljaju autosmećarima i autopodizačima jedanput tjedno te kompaktorom. Dakle, u rješavanju problema zbrinjavanja otpada najhitnije je potrebno obuhvatiti cijelo područje Županije organiziranim odvozom otpada.

Otpad se nekontrolirano odlaže i na tzv. "divlja", neuređena odlagališta otpada, bez nadzora vrste otpada koji se tamo odlaže (kućni, glomazni, građevinski, otpad iz poljoprivrede, uginule životinje, kao i opasni otpad (rabljena motorna ulja, baterije fluorescentne cijevi, sredstva za zaštitu bilja, njihova ambalaža te tehnički otpad među kojima je i određena količina opasnog bolničkog i klaoničkog otpada). itd.). Njihov broj je vrlo velik, a napravili su ih sami stanovnici u blizini svojih naselja. Otpad se odlaže direktno na tlo i povremeno se prekriva zemljom, što predstavlja veliku opasnost za okoliš. Stoga ih je potrebno što hitnije sanirati.

Nalaze se po svim JLS i to:

- **Grad Požega** – ima dvadesetak odlagališta najčešće smještenih uz vodotoke. Sanacija je izvršena na divljim odlagalištima u Jagodnjaku, Marindvoru, Mihaljevcima, Golobrdcima i uz vodotok Komušanac no i dalje se pojavljuje kao problem.
- **Grad Pakrac** – ima sedam odlagališta građevinskog otpada koja se tijekom godine pokušavaju sanirati.
- **Grad Lipik** – ima jedno odlagalište građevinskog otpada u starom koritu Pakre koji se jednom mjesečno sanira,
- **Grad Pleternica** – ima dva velika odlagališta otpada koja se saniraju svakih dva do tri mjeseca,
- **Općina Čaglin** – ima dva odlagališta u naselju Čaglin, od kojih je jedno potrebno sanirati uz zabranu svakog daljnjeg odlaganja otpada, a drugo, koje čini prirodnu depresiju, nastojati, uz uređenja pristupnog puta, urediti kao buduće odlagalište. Na navedenom odlagalištu povremeno se vrši sanacija. "Divlje deponije" postoje i u naseljima Sibokovac, Nova Ljeskovića i Djedina Rijeka.
- **Općina Brestovac** – ima "divlja odlagališta" u desetak naselja koja se saniraju od strane općine. Uz suradnju Hrvatskih voda općina je u proteklom periodu sanirala tri odlagališta, i to u naseljima Skenderovci, Boričevci i Završje (napuštena korita Orljave).
- **Općina Jakšić** – ima na svom području ukupno 14 "divljih deponija" i to u naseljima: Jakšić - 3, Bertelovci - 2, Cerovac - 1, Eminovci - 1, Granje - 1, Radnovac - 1, Rajsavac - 2, Svetinja - 1, Tekić - 1, Treštanovci - 1. Na svim odlagalištima svake dvije godine općina izvrši sanaciju.
- **Općina Kutjevo** – ima na svom području oko dvadesetak "divljih deponija". Veće deponije u Kutjevu, Kuli, Bektežu, Vetovu, Ovčarama i Grabarju se saniraju, dok preostale ne.
- **Općina Kaptol** – ima odlagališta u Kaptolu, Podgorju i Češljakovcima. Sva tri su sanirana, no na području Kaptola i Podgorja ponovo odlaže.
- **Općina Velika** – ima oko dvadesetak "divljih deponija" od kojih su četiri veća, nastala u Velikoj, Antunovcu, Trenkovu i Kantrovcima. Općina Velika povremeno vrši sanaciju istih.

Temeljem analiza i ocjenjivanja postojećeg stanja deponija komunalnog otpada može najveći problemi su:

prisutnost velikog broj deponija bez kontrole JLS, nastajanje deponija uglavnom u naseljima (negdje i više od jedan po naselju), u kojima nije organiziran odvoz komunalnog otpada (iako ima i drugih slučajeva), nastajanje deponija uglavnom van granica građevinskih područja, uz manje vodotoke, rubove šuma i pašnjaka, nekontrolirana odvožnja građevinskog te habastog otpada u stare kanale rijeka i rukavaca te depresije terena, napuštene kamenolomem, pojedine prometnice i sl.

No, moguće je napomenuti, da je broj deponija, u odnosu na početno stanje, ipak bitnije smanjen, što je zasluga nadzora inspektora i savjesti čelnika općina i gradova.

U svakom slučaju neophodno je poticati mjere za sprečavanje nekontroliranog odlaganja kako bi se uveo red i disciplina u procesu zagađivanja okoliša, posebno vodotoka i vodozaštitnih zona, odnosno potrebno je vršiti procjene utjecaja na okoliš (zrak, voda, tlo) za sva veća odlagališta ili otpadom onečišćene površine te se na toj osnovi opredjeliti o potrebi i načinu sanacije te uređenju postojećih odlagališta i izgradnji novih koji će biti u skladu s važećim propisima i koji neće predstavljati opasnost za okoliš, kako po izboru mikrolokacije, tako i po načinu odlaganja. Velik broj lokacija postojećih odlagališta nije predviđen u prostornim planovima, te ih je potrebno uvrstiti u dokumente prostornog uređenja odnosno u PPUO/G. U cilju određivanja sanacije pojedinih službenih ili "divljih" odlagališta, neophodno je izraditi katastar odlagališta otpada s osnovnim tehno-ekonomskim karakteristikama.

Potrebno je razraditi modele oko uvođenja odvožnje komunalnog otpada za sva naselja na području Županije uz prihvatljivu ekonomsku cijenu, kvalitetu i redovitiju uslugu odvoza, sortiranje komunalnog otpada prema vrsti uz postavljanje istih na većem broju lokacija, uvođenje reciklažnih dvorišta, kvalitetniji segment nadzora nad istim i kažnjavanje nediscipliniranih pojedinaca i odgovornih osoba.

Tehnološki otpad

Tehnološki otpad je otpad koji nastaje u proizvodnim procesima u gospodarstvu, ustanovama i uslužnim djelatnostima, a po količinama, sastavu i svojstvima se razlikuje od komunalnog otpada. Po svojstvima ga djelimo na tehnološki neopasni i opasni otpad.

Pravilnikom o vrstama otpada ("NN" br. 27/96.) propisane su vrste otpada, obrasci na kojima se otpad prijavljuje i slijedeće djelatnosti koje generiraju otpad.

Podatke o postupanju s tehnološkim otpadom dostavljaju fizičke ili pravne osobe koje proizvode ili postupaju s otpadom tromjesečno županijskom uredu nadležnom za zaštitu okoliša.

Neopasni tehnološki otpad

Neopasni tehnološki otpad je otpad koji ne sadrži ili sadrži malo tvari koje podliježu fizikalnoj, kemijskoj i biološkoj razgradnji pa ne ugrožavaju okoliš.

Količine neopasnog tehnološkog otpada prijavljene u katastar emisija u okoliš u 2002. godini po tromjesečjima su prikazane u tablici.

Tablica 60.

Količine prijavljenog neopasnog tehnološkog otpada u Županiji po tromjesečjima u 2002. godini	
Tromjesečje za koje se vrši prijava	Količina prijavljenog neopasnog tehnološkog otpada u tonama
01. 01 - 31. 03.	8.315,50
01. 04. - 30. 06.	15.524,56
01. 07. - 30. 09.	34.932,07
01. 10. - 31. 12.	17.465,64
Ukupno	76.237,77

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje

Problem predstavlja i inertni otpad tj. otpad koji uopće ne sadrži ili sadrži malo tvari koje podliježu fizikalnoj, kemijskoj ili biološkoj razgradnji te tako ne ugrožava okoliš. To su uglavnom zemljani iskopi i građevinska šuta. Trenutno stanje u građevinarstvu i veličini investicija u građenju ne daje puno otpada ovoga tipa, međutim u poratnom razdoblju zbog uklanjanja ruševina stvorile su se i još se stvaraju velike količine građevinskog otpada posebno u gradovima Pakracu i Lipiku. Na području Županije prema raspoloživim podacima nitko se sustavno ne bavi problemom deponiranja i razvrstavanja građevinske šute. Iz naselja šuta se odvozila na više privremenih odlagališta ili na neke od postojećih odlagališta uz naselja.

Opasni otpad

Opasni otpad je onaj otpad koji ima jedno od ovih svojstava: eksplozivnost, reaktivnost, zapaljivost, nagrizanje, nadražljivost, štetnost, toksičnost, itd.

Tablica 61.

Količine prijavljenog opasnog tehnološkog otpada u Županiji po tromjesečjima u 2002. godini	
Tromjesečje za koje se vrši prijava	Količina prijavljenog opasnog tehnološkog otpada u tonama
01. 01. - 31. 03.	31,58
01. 04. - 30. 06.	55,06
01. 07. - 30. 09.	79,00
01. 10. - 31. 12.	113,04
Ukupno	278,68

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje

Postupanje s opasnim otpadom je djelatnost od interesa za RH. Na području Županije opasni otpad se evidentira i transportira do mjesta uništavanja ili deponiranja. Trenutno se opasni tehnološki otpada prikuplja putem specijaliziranih poduzeća odnosno predaje ovlaštenim skupljačima npr. otpadna ulja u cementare gdje se ta motorna ulja spaljuju ili ih proizvođači čuvaju u propisanim skladištima i o tome vode očevidnik. Ostali opasni otpad (lijekovi, kemikalije, ambalaža od opasnih tvari i sl.) transportira se u Zagreb na pirotehničku obradu u organizaciji pravnih osoba koje ga produciraju.

Kalcijev hidroksid znatno povećava količinu opasnog otpada budući da je Pravilnikom o vrstama otpada ("NN" br. 27/96.) svrstan u opasni otpad, a može se korisno upotrebiti u građevinarstvu - u 1998. godini prijavljeno ga je 285 tona. Ostale količine opasnog tehnološkog otpada se uglavnom predaju ovlaštenim skupljačima npr. otpadna ulja u cementare ili ih proizvođači čuvaju u propisanim skladištima i o tome vode očevidnik.

Stanje postupanja s posebnim otpadom

Posebni otpad nastaje u najširem spektru ljudske djelatnosti, od domaćinstava (u komunalnom otpadu ima opasnih tvari koje se najčešće zajedno sa svim drugim 'smećem' nekontrolirano upućuju na postojeća odlagališta), pa do industrije, energetike, medicine, turizma, poljoprivrede i mnogih drugih aktivnosti.

Temeljno polazište prostorno-planski utvrđenog programa postupanja s posebnim, kao i svim drugim kategorijama otpada, je opredjeljenje da odlagališta otpada jesu - ili to moraju postati - objekti u funkciji zaštite okoliša i zdravlja ljudi. Nažalost, stav javnosti, koji je u mnogim slučajevima utemeljen na stvarnom stanju sustava zbrinjavanja otpada, kao i lošim iskustvima iz prošlosti, još uvijek znatno odudara, pa i otežava provedbu navedenog načela.

Pred nezaustavljivim procesom gomilanja otpada treba učiniti sve da se nastali otpad zbrine na odgovarajući način, uz nastojanje da se količine otpada za odlaganje što više smanje.

Poseban problem čine manje-više neuređena ili neodgovarajuće uređena odlagališta komunalnog i neopasnog tehnološkog otpada, na kojima se odlaže i opasni otpad.

U skladu sa regulativom i Programom PURH ova odlagališta treba sanirati, odnosno preurediti u odlagališta I. kategorije, a građevine za postupanje s opasnim otpadom treba postupno graditi prema prihvaćenim prostorno-planskim opredjeljenjima, koji je proces danas na samom početku.

Procjena potrebe izgradnje objekata za postupanje s posebnim otpadom s obzirom na očekivane količine opasnog otpada, kao i prostorni razmještaj lokaliteta na kojima otpad nastaje, predlaže se razmotriti. Sustav građevina za obrađivanje i skladištenje opasnog otpada, koji je osnovan na županijskom načelu (jedna građevina u svakoj županiji) modificirati na način da dvije ili više županija na teritoriju jedne izgrade zajedničko odlagalište. Zbog gospodarske racionalnosti i u skladu s prioritetima uvjetovanim mjestima očekivanog nastanka najvećih količina opasnog otpada na području RH predlaže se sustav 9 građevina za obrađivanje i skladištenje opasnog otpada (umjesto dosadašnjih 20) i to za:

Tablica 62.

Predložena lokacija za gradnju zajedničke građevine za obrađivanje i skladištenje opasnog otpada prema Izvješću o stanju u prostoru RH	
Županija	Gradska naselja – mjesta nastanka većih količina opasnog otpada
Osječko - baranjska, Vukovarsko - srijemska, Brodsko - posavska, Požeško - slavonska	Osijek, Đakovo, Vinkovci, Slavonski brod i Požega

Izvor podataka: Izvješće o stanju u prostoru RH.

Predlaže se da naša Županija zajedno s Osječko-baranjskom županijom, Vukovarsko-srijemskom te Brodsko-posavskom gradi zajedničku građevinu za obrađivanje i skladištenje opasnog otpada.

Predloženom izgradnjom navedene zajedničke lokacije za obrađivanje i skladištenje opasnog otpada optimalizirali bi se troškovi uspostave sustava uz poštivanje realnih potreba vezanih uz mjesta nastanka značajnih količina opasnog otpada i što kraćeg prijevoza opasnog otpada od mjesta nastanka do pojedinih građevina za obrađivanje i skladištenje.

Konačne lokacije ovih građevina odredile bi se naknadnom karakterizacijom terena i analizom sigurnosti za svaku od navedenih skupina županija.

2.7.2. Zaštita voda (Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda)

Obrađeno u točki 2.4. Korištenje prostora i zaštita prirode i krajobraza / 2.4.7. Vodnogospodarski sustavi / Zaštita voda i točki 2.6. Infrastrukturna opskrba prostora / 2.6.4. Opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda / Odvodnja.

2.7.3. Zaštita zraka

Zakon o zaštiti zraka ("NN" br. 48/95.) određuje mjere, način organiziranja i provođenja zaštite i poboljšanja kakvoće zraka, kao dijela okoliša i općeg dobra koji ima osobitu zaštitu države. Navedeni zakon propisuje i uspostavu državne i lokalne mreže za praćenje kakvoće zraka koja na području Požeško - slavonske županije još nije uspostavljena. Područne - lokalne mreže za praćenje kakvoće zraka uspostavljaju jedinice lokalne samouprave u okviru svoga samoupravnog djelokruga. Predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave određuje

lokacije postaja u područnoj mreži i donosi program mjerenja kakvoće zraka na svom području, te osigurava uvjete njegove provedbe.

Na temelju Zakona o zaštiti zraka donešeno je više podzakonskih propisa, od kojih izdvajamo Uredbu o preporučenim graničnim vrijednostima kakvoće zraka ("NN" br. 101/96.) koja propisuje preporučene i granične vrijednosti kakvoće zraka i Uredbu o graničnim vrijednostima emisije onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora ("NN" br. 140/97.) koja propisuje granične vrijednosti iz stacionarnih izvora (industrijski pogoni, tehnološki procesi, uređaji i objekti iz kojih se onečišćujuće tvari ispuštaju u zrak).

Poduzeća obveznici vođenja katastra emisija u okoliš dužni su po Pravilniku o katastru emisija u okoliš ("NN" br. 36/96.) do 31. ožujka tekuće godine dostaviti podatke za proteklu godinu županijskom uredu nadležnom za zaštitu okoliša za pojedinačne i kolektivne izvore. Budući da naša županija nije obveznik vođenja katastra za kolektivne izvore (gradovi imaju manje od 40.000 stanovnika), prikupljaju se samo podaci za pojedinačne izvore.

Navedeni podaci za pojedinačne se prikupljaju na slijedećim obrascima:

emisije u zrak iz industrijskih postrojenja (neenergetski izvori),

emisije u zrak iz energetskih postrojenja - direktno izgaranje za potrebe procesne tehnologije,

emisije u zrak za potrebe grijanja prostorija, pripreme tople vode, pare, tehnološke pare i dr.

i

emisije u zrak iz termoelektrane.

U tablici je prikazan broj prijava emisija u zrak poduzeća i ustanova po navedenim obrascima za 2002. godinu.

Tablica 63.

Broj prijava emisija u zrak poduzeća i ustanova po obrascima za 2002. godinu				
Područje Požeško-slavonske županije	Emisije u zrak iz industrijskih postrojenja	Emisije u zrak iz energetskih postrojenja - direktno izgaranje za potrebe procesne tehnologije	Emisije u zrak za potrebe grijanja prostorija, pripreme tople vode, pare, tehnološke pare	Emisije u zrak iz termoelektrane
Broj obrazaca prijava	9	15	108	0

2.7.4. Minirana područja

Razminiranje je djelatnost od značaja za sigurnost RH. Provodi na temelju Plana razminiranja koji donosi Vlada RH. U svrhu djelotvorne provedbe poslova razminiranja, Vlada RH je donijela Uredbu o osnivanju Hrvatskog centra za razminiranje ("NN", br. 24/98, 32/98, 150/98, 58/00 i 18/02.), u skladu s kojom je osnovan Hrvatski centar za razminiranje (u daljnjem tekst HCR), koji je odgovoran za organiziranje i upravljanje protuminskim djelovanjem na području cijele Države. HCR se nalazi u trajnom procesu razvitka i poboljšanja svoga rada. Uz pomoć međunarodne zajednice, međunarodnih standarda i iskustava, HCR pokušava rješavati sveukupni problem mina kroz složeni sustav humanitarnog razminiranja.

Iskustveni podaci govore da je otprilike 10% stvarno minirano, a 90% minski sumnjivo. Sljedećom tablicom dan je kronološki prikaz razminiranja od 1996. –2002. godine prema podacima Upravnog odjela za gospodarstvo, Ispostave Pakrac u svibnju 2003. godine:

Tablica 64.

Razminirana područja u Županiji	
Razminirana područja tijekom	Razminirane površine u m ²
1996. god.	4.200 m ²
1997. god.	149.412 m ²

1998. god.	178.215 m ²
1999. god.	517.931 m ²
2000. god.	167.372 m ²
2001. god.	284.961 m ²
2002. god.	382.107 m ²
UKUPNO:	1.684.198 m²

Izvor podataka: Požeško-slavonska županija, Upravni odjel za gospodarstvo, Ispostava Pakrac, svibanj 2003. god.

Posljednje opće izviđanje cjelokupnih prostora općina i gradova vršeno je paralelno s provedbom Godišnjeg plana razminiranja za 2004. godinu te je tako definiran minski sumnjiv prostor Požeško-slavonske županije u veličini od 84,5 km², ili 4,6% ukupne površine Županije. Minski sumnjivim prostorom zahvaćeno je četiri općine i grada Županije: Pakrac, Lipik, Brestovac i Velika.

Tablica 65.

Veličina minski sumnjivog prostora po općinama/gradovima				
R.br.	Općina /Grad	Površinska veličina MPS-a		obilježavanje – postavljeno tabli (broj)
		m ²	stanje na dan	
1.	Grad Pakrac	72.293.108	31.12.2004.	373
2.	Grad Lipik	5.719.210	31.12.2004.	151
3.	Općina Brestovac	5.531.930	31.12.2004.	40
4.	Općina Velika	984.204	27.09.2004.	97
Ukupno:		84.528.452		661

Izvor podataka: Hrvatski centar za razminiranje

Na minski sumnjivim prostorima prisutna su: mješovita, protuoklopna i protupješačka minska polja, grupe mina (protupješačke, protuoklopne i mješovite), pojedinačno postavljene mine i mine iznenađenja, a na njima je evidentirano ukupno 6.585 mina.

Tablica 66.

Stanje miniranosti prema vrstama postavljenih minsko-eksplozivnih zapreka				
Vrsta minsko-eksplozivnih zapreka	Broj zapisnika	Broj mina		
		PO	PP	Ukupno
Mješovite minske zapreke	57	1.140	827	1.967
Protuoklopne minske zapreke	44	814	0	814
Protupješačke minske zapreke	253	0	3.804	3.804
Zapisnici bez podataka o vrsti i broju mina	50			0
Ukupno	404	1.954	4.631	6.585

Izvor podataka: Hrvatski centar za razminiranje

Općim izvidom izvršena je kategorizacija površina unutar minski sumnjivog prostora prema načinu obavljanja poslova razminiranja kako slijedi:

Tablica 67.

Struktura minski sumnjivog prostora prema načinu obavljanja poslova razminiranja						
Minski sumnjivi prostor županije	za razminiranje		za pretraživanje		koristi se na vlastitu odgovornost	
	površina (m ²)	%	površina (m ²)	%	površina (m ²)	%
84.528.452	47.450.678	56,1	36.644.494	42,2	1.433.280	1,7

Izvor podataka: Hrvatski centar za razminiranje

Kao što je i vidljivo iz tablice 69. najveći postotak čine površine za razminiranje (56,1 %), no ne mnogo više od površina koja predstavljaju minsko sumnjive površine, odnosno koje je još potrebno pretražiti. Stoga, za očekivati je da će dinamika razminiranja potrajati bar još sljedećih desetak godina.

Prema strukturi i namjeni površina unutar minski sumnjivog prostora na području Županije zastupljene su sljedeće kategorije:

Tablica 68.

Struktura minski sumnjivog prostora prema namjeni površina					
MSP	kuće i okućnice	polionrivredne	šume, PP putevi i	Livade i pašnjaci	ostalo

		površine				prosjeci					
km ²	%	km ²	%	km ²	%	km ²	%	km ²	%	km ²	%
84,5	5,0	0,5	0,6	11,6	13,7	67,6	80,0	3,1	3,7	1,7	2,0

Izvor podataka: Hrvatski centar za razminiranje

Dakle, shodno gore navedenom najviše minski sumnjivog prostora čine šumske (67,6 km² odnosno 80% ukupnog MSP-a) i poljoprivredno – obradive površine (11,6 km² odnosno 13,7%), a preostalih 6,3 % ukupnog MSP-a zauzimaju sve ostale površine. Grad Pakrac je s najvećom udjelom što šumskih (58,8 km² ili 87%) što poljoprivrednih (10,4 km² ili 89,6%) površina u minsko sumnjivom prostoru, a grad Lipik je s najvećim udjelom kuća i okućnica (0,32 km² ili 64%) u MSP.

2.8. Područja posebnog državnog interesa

Strategijom i Programom PURH utvrđen je niz mjera i aktivnosti za područja s posebnim ograničenjima i uvjetima razvoja. Istim dokumentom predviđa se izraditi i provesti kompleksne nacionalne programe za revitalizaciju te gospodarski, društveni i prostorni razvoj tih područja. Na temelju tih programa treba na području Županije provesti hitne mjere zaustavljanja iseljavanja i degradacije resursa, primijeniti fleksibilne i prostoru primjerene oblike djelatnosti i infrastrukturnih mreža koje će ostvariti sigurnost života i djelovanja na takvim područjima.

Na području Županije, područja posebnog državnog interesa, odnosno, područja s ograničenjima u razvoju za koja su potrebne posebne razvojne i poticajne mjere te osobiti modeli razvitka radi bržeg razvoja i zaustavljanja negativnih demografskih i gospodarskih procesa su:

1. sukladno Zakonu o područjima posebne državne skrbi ("NN", br. 44/96., 57/96., 124/97., 78/99., 73/00., 87/00., 127/00., 94/01., 88/02., 138/02) naselja koja pripadaju drugoj skupini koja čine područja gradova, općina i naselja okupirana za vrijeme rata, i to u cijelosti područja gradova Pakraca i Lipika, te općina Brestovca i Velike, naselja koja pripadaju trećoj skupini koja čine područja s izrazito nepovoljnim demografskim pokazateljima, a ocjenjuje/mjeri se pokazateljima kao što su: gustoća naseljenosti, opće kretanje stanovništva, vitalni indeks, dobna i obrazovna struktura stanovništva te drugim dostupnim pokazateljima, i to u cijelosti općina Čaglin, a sukladno Odluci o potvrđivanju statusa pripadnosti općina trećoj skupini područja posebne državne skrbi (NN, br 138/02)
2. sukladno Zakonu o brdsko-planinskim područjima ("NN", broj 12/02, 32/02, 117/03) naselja koja pripadaju općini Kaptol temeljem istog imaju status brdsko-planinskog područja

Na tim područjima potrebno je:

provesti revitalizaciju naselja, gospodarstva i poljodjelstva na realnim osnovama, pokrenuti stimulatívne mjere (sufinanciranje, kreditiranje, porezne olakšice i sl.) za ostatak stanovništva u područjima u kojima je moguće stvoriti realne perspektive za razvoj i u one djelatnosti koje će osigurati primjerene uvjeta za život, što hitnije provesti čišćenje od mina.

Prioritet je stvaranje uvjeta koji bi trebali ubrzati obnovu i poticati razvitak i to:

obnova i izgradnja infrastrukturnih sustava kroz odabir prioriteta koji će poslužiti kao osnova za usmjeravanje ostalih vrsta izgradnje, osobito one prometne pravce koji će ovo višestruko problemsko područje (posebna državna skrb, brdsko-planinsko, ruralno) otvoriti prema regionalnim centrima i potaknuti procese urbanizacije,

sadržaji od vitalnog značaja, sukladno gospodarskim parametrima, potencijalnim središtima razvoja i globalnoj koncepciji područnog razvitka te regionalnim i državnim strateškim interesima,

razvitak obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, obrta i malog poduzetništva, usmjeravanje različitim poticajima stručnih kadrova na područja državnog interesa kao pretpostavku inovacijskih procesa, novog načina i kvalitete rada i života.

Strategijom i Programom PURH definiraju se mjere kojima treba osigurati zaustavljanje iseljavanja stanovništva i degradacije resursa te osiguranje nužne infrastrukture. U prvim fazama kompleksnih programa za ta područja treba odrediti prioritete za poboljšanje stanja i istražiti mogućnosti koje pružaju prostorni uvjeti u važećim planovima.

Proširenje Europske Unije u 2004. godini, osim napora koje Hrvatska čini u ukupnom društveno gospodarskom životu radi udovoljavanja kriterijima za očekivano uključanje u EU. Sukladno tome u Hrvatskoj se posebna pažnja posvećuje izradi potrebne regulative, pripremi i provedbi poticajnih programa razvoja i obnove, kao i istraživanju područja posebnog državnog interesa i skrbi. Iako se to može cijeliti proturječnim, novijim društvenim i političkim promjenama ovim se područjima otvaraju mogućnosti razvitka, jer će iz relativno marginalne i tranzitne pozicije prijeći u položajnu poziciju, koja može bitno utjecati na njihovu razvojnu politiku.

Kartogram 5. Područja posebnog državnog interesa

Prostorni planovi i programi razvoja područja s posebnim problemima

U donesenom PPŽ - u vrlo su općenito obrađene smjernice kao i provedbene odredbe za područja s posebnim problemima. Dinamika izrade PPUO/G s posebnim problemima ne slijedi odredbe iz Strategije i Programa prostornog uređenja RH. Početkom 2004. godine izradu PPUO/G je započela je jedino općina Velika, čiji konačni prijedlog Plana čeka na suglasnosti prije konačnog usvajanja. Gradovi Lipik i Pakrac su u početnoj fazi izrade nacrtu prijedloga PPUG, kao i općina Kaptol, dok općina Čaglin nije niti odabrala stručnog izrađivača Plana.

3. Trendovi budućeg prostornog razvoja

3.1. Urbani sustavi

U četiri grada Požegi (20.943), Pakracu (4.772) Lipiku (2.300) i Pleternici (3.739) živi 31.754 stanovnika, što čini 36,99% od ukupnog broja stanovnika u Županiji. Važnost policentričnog razvoja naglašena je Programom PURH, ali na realnim osnovama što znači osnaživanje srednjih i malih gradova te lokalnih središta koja imaju uvjete za razvoj, a time i mogućnost utjecaja na pripadajuća gravitacijska područja. Sukladno opredjeljenjima iz Strategije i Programa PURH, PPŽ-om se odredio sustav središnjih naselja, razvojnih središta i razmještaj

funkcija, a izvršena je i kategorizacija najznačajnijih žarišta razvoja Županije, što je i vidljivo iz tablice 10.

Dakle: Požega, zbog svog povijesnog i gospodarskog značenja, brojnosti središnjih funkcija, broja stanovnika i kulturnog centra, je županijsko središte Požeško-slavonske županije, a sukladno Strategiji PURH srednje razvojno, regionalno središte, odnosno srednji grad. Otežana veza sa zapadnim dijelom Županije, prostorom bivše općine Pakrac, kao općenito i sa ostalim županijama u Hrvatskoj, rezultat je nekvalitetne prometne povezanosti. Stoga su PPŽ-om predložene alternativne trase važnih cesta, a poglavito rekonstrukcije i modernizacije starih koridora, koje bi doprinijele razvoju unutrašnjosti prostora i bolje povezanosti Županije s ostalim dijelovima Hrvatske pa i dalje.

Ostala tri gradska naselja, istodobno i lokalna središta, su manja (Pakrac) razvojna (regionalna) središta odnosno mala (Lipik, Pleternica) razvojna tj. područna središta jače razvijenosti.

U ova četiri grada Županije nije za očekivati znatniji rast i razvoj u sljedećem razdoblju. Ali će svakako u njima u odnosu na druga naselja doći do pozitivnih promjena kako u demografskom tako i u gospodarskom smislu. Posebno su, kao što naglašava i Program PURH, radi jačanja mreže gradova te poboljšanja razmještaja vitalnih funkcija, nužne intervencije u gradovima na područjima stradanim od rata (Pakrac, Lipik).

No, generalno gledajući rast i centralitet gradova ima, a imat će i dalje posljedice na prostorno planiranje s gledišta grada kao jedinice u širem prostoru-regiji. Istodobno će imati posljedice na urbanističko generalno i detaljno planiranje samih gradskih naselja prvenstveno radi osiguranja prostora, i uređenja zemljišta za stambenu izgradnju, radne i društvene funkcije i to kako za rastući broj stanovnika samih gradova tako i za pripadajuće gravitacijsko područje. Pri tome će ključno pitanje biti rekonstrukcija i sanacija već izgrađenih zona, znatno pažljivije i sustavnije planiranje izgradnje na novim površinama te posebno razvoj infrastrukture.

3.2. Ruralna područja

Na području Županije ruralna područja su većinom naselja malih gustoća što je posebno naglašeno u brdsko planinskim i ratom stradanim područjima. Mnoga naselja su i potpuna napuštena odnosno "mrtva" bez stalnih stanovnika, a dosta ih je u fazi intenzivnog izumiranja. No, istovremeno se razlikuju ruralni prostori koji imaju određenu razvojnu dinamiku, jer su smješteni u blizini grada odnosno razvojnih središta te područja bez značajnih razvojnih mogućnosti, strukturno slabi i smješteni periferno u odnosu na razvojne okosnice.

Revitalizacija ruralnih prostora nužna je kako zbog ukupnih civilizacijskih ciljeva tako i zbog demografske obnove te socijalne iscrpljenosti. Posebno se to odnosi na infrastrukturnu opremljenost, posebno vrijedne resursa, kao i značajne kulturne i prirodne vrijednosti. Stoga je na tim područjima potrebno provesti određene analize opterećenosti, od dosadašnja ugroženost prostora, odnosno stupnja očuvane kvalitete, nedostataka i potrebne opremljenosti tehničkom infrastrukturom do prirodne i stvorene vrijednosti koje treba zaštititi, a prema kojima su trebale biti oblikovane nove prostorno-razvojne tehnologije. Optimalan razmještaj morao bi se temeljiti na funkcijama i djelatnostima te izboru tehnologija koje po svom karakteru mogu biti korištene.

Cjelovita revizija nužna je posebno kod definiranja malih naselja koja su ostala ili će u skoroj budućnosti ostati bez stalnog stanovništva. U najvećoj mjeri ta naselja bi trebalo koristiti u funkciji sekundarnog stanovanja kao i seoskog turizma i rekreacije. No, revitalizaciju ruralnih područja prioritetno treba temeljiti na zaustavljanju procesa napuštanja sela, što znači usporiti

emigracije i stvarati pravno-gospodarski povoljne uvjete rada te poticati opstanak i razvoj, početno malim ali sigurnim ulaganjima u životni standard sela.

Namjene kao i uvjeti uređenja i korištenja prostora, ovisno o prostornim značajkama područja utvrđuju se planovima uređenja prostora. Jedan od preduvjeta očuvanja seoskog krajolika je razvitak sela i seoskog prostora na način da se osigura usklađen socio-gospodarsko-kulturno-prostorni razvoj. Na tom području neophodno je promicati temeljne vrijednosti ruralnog nasljeđa kao što je: oživljavanje seoskog gospodarstva, organsko-biološka proizvodnja i prerada hrane (biopoljoprivreda), šumarstvo, obrtništvo, rukotvorske vještine, seoski turizma, a posebno treba obogaćivati veze između grada i sela. Ruralnom stanovništvu potrebno je osigurati uvjete za izgradnju kvalitetnih stambenih objekata te društvene i tehničke infrastrukture, a građevinska područja naselja definirati na način da se očuvaju morfološke i strukturne značajke graditeljske baštine.

Prilikom određivanja tala za poljodjelske svrhe treba uzeti u obzir aspekte zaštite okoliša, demografsku i gospodarsku problematiku te donijeti propise i poticajne mjere kako bi se unaprijedilo održivo korištenje i upravljanje tlom.

3.3. Razvoj infrastrukture

Da bi se postigla puna prometna iskorištenost ovoga prostora Županije, potrebno je izgraditi moderan i tehnički kompatibilan prometni sustav s prostorom Države i srednje Europe. Osnovni cilj naše Županije je zadržavanje stanovništva i razvoj gospodarstva na prostorima u kojima se očekuje oživotvorenje planiranog koncepta razvitka u prostoru.

Strukturno obilježje imat će presudnu ulogu u kretanju broja stanovnika. Istina, ostarjeli dobni sustav ne potiče iseljavanje, što će u srednjoročnom razdoblju do 2001. g. a možda i u onom do 2011. godine, rezultirati usporavanjem trenda pada u kretanju broja stanovnika bez obzira na trajno visoku stopu mortaliteta. Međutim, tamo gdje je dobna struktura osjetnije poremećena (emigracije mlađeg stanovništva) prirodno je kretanje postalo glavnim oblikom depopulacije, doći će u velikom broju naselja do potpunog izumiranja stanovništva, točnije do njihovog iščeznuća kao aglomeracije.

Stoga da bi se spriječila takva pretpostavka proizašla iz analiza, jedan od osnovnih strateških ciljeva i prioriteta razvoja Županije zasnovan je na razvoju prometne infrastrukture u svrhu povezivanja Županije s glavnim prometnim Europskim koridorima te unutar županijskim razvojem i povezivanjem, vodeći računa o potrebi policentričnog razvitka Hrvatske i izgradnju sustava brzih, državnih i županijskih cesta te razvojem prigradskih i gradskih prometnica koje će smanjivati prometni pritisak na središnje gradske cjeline.

Razvoj infrastrukture u narednih desetak godina temeljit će se:

ostvarivanjem planiranog u postojećim i planiranim koridorima u Županiji,

dopunama i izmjenama prostorno planske dokumentacije,

redovitim održavanjem i podizanjem razine prometne i tehničke kvalitete već izgrađene cestovne mreže,

pojačanim održavanjem (presvlačenjem kolnika) i

investicijskim održavanjem kolnika i opreme (građenje, rekonstrukcija i modernizacija),

tehnološko-tehničkim izmjenama prometno-energetskih sredstava i sustava,

promjenom gospodarskih potreba.

U cilju ostvarivanja razvoja prometnog sustava potrebno je urediti postojeću cestovnu mrežu na način da se svim nastanjenim područjima te područjima koja su važna za gospodarski razvitak Županije osigura kvalitetan i siguran pristup, što podrazumjeva moderniziranje svih

kategoriziranih cesta, izgradnju novih prometnica ili dijelova trasa županijskog karaktera, rješavanje kritičnih dionica i objekata.

U prostoru požeške zavale predložene su dopune primarnih i cestovnih pravaca koji nisu sastavni dio Strategije prometnog razvitka. Planirani cestovni pravac bi imao početak od predloženog čvorišta na planiranoj brznoj cesti Virovitica-Slatina-Našice-Osijek, dalje uz trasu državne ceste D-53 do Čaglina gdje se odvaja u pravcu Pleternice, zatim dolinom Orljave do čvorišta Lužana na autocestu Zagreb-Lipovac. Planirana cesta prolazila bi od grada Pleternice do Lužana, kao mogući ukomponirani dio u izgradnji obrambenog nasipa uz lijevu stranu rijeke Orljave, što znači uz jednu koordiniranu aktivnost Hrvatskih cesta i Hrvatskih voda. Poveznica grad Požega - grad Pleternica trebala bi se uklopiti u sjevernu obilaznicu grada Požege koja je već planirana Prostorno planskom dokumentacijom uz male modifikacije oko položaja trase.

II. PROSTORNO PLANIRANJE I INSTITUCIONALNI RAZVOJ

4. Prostorno planiranje

4.1. Izrada dokumenata prostornog uređenja i praćenja stanja u prostoru

Temeljem odredbi ZPU i propisa donesenim na temelju ZPU (Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova i Uredba o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova) definirani su obvezni dokumenti prostornog uređenja, sadržaj, način izrade i postupak njihovog donošenja. Izrada dokumenata praćenja stanja u prostoru u ZPU je propisana kao stalna četverogodišnja obveza s ciljem uspostave kontinuiteta prostornog planiranja.

4.1.1. Izrada dokumenata prostornog uređenja

Dokumenti prostornog uređenja - važeći

Tablica 69.

Dokumenti prostornog uređenja na području Požeško-slavonske županije - važeći			
Razina	Prostorne cjeline	Plan	Odluka
Državna	RH	• Strategija prostornog uređenja RH	• Zastupnički dom Sabora donio ju je na sjednici održanoj 27. lipnja 1997.
		• Program prostornog uređenja RH	• "NN", br. 50/99
Županijska	Županija	PPŽ	• "Požeško-slavonski službeni glasnik", br. 5/02 i 5A/02

Gradska/ općinska	Gradovi	Požega	PPO Požega - važeći u dijelu za bivšu općinu Požega koja se i sada primjenjuje za grad Pleternicu te općine Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol, Kutjevo i Veliku	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. vjesnik općine Sl.Požega", br. 6/80, - Revizija iz 1988.g., ("Sl. vjesnik općine Slav.Požega", br. 8/88), - Izmjene i dopune iz 1990.g., ("Sl. vjesnik općine Sl..Požega", br. 11/90), - Izmjene i dopune iz 1991.g., ("Sl. vjesnik općine Sl.Požega", br.2/91), - Izmjene i dopune iz 1993.g., ("Sl. vjesnik općine Požega", br. 2/93), - Izmjene i dopune iz 1997.g., ("Požeško-slavonski sl. glasnik", br. 4/97),
			GUP Slav. Požege	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. vjesnik općine Sl.Požega", br. 6/84. - Izmjene i dopune iz 1990.g., ("Sl. vjesnik općine Sl. Požega", br. 10/90), - Izmjene i dopune iz 1991.g.,- ("Sl. vjesnik općine Sl.Požega", br. 7/91), - Izmjene i dopune iz 1997.g., ("Sl. novine Grada Požege", br. 1/97), - Izmjene i dopune iz 1997.g., ("Sl. novine Grada Požege", br. 5/97), - Izmjene i dopune iz 2002.g., ("Sl .novine Grada Požege", br. 2/02)
			<ul style="list-style-type: none"> • PUP "Radićeva - Babukićeva - Primorska - željeznička pruga" • PUP "Grgin dol" (dio PUP-a koji je u skladu s GUP-om) 	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. vjesnik općine Slav. Požega", br. 7/91, - Izmjene i dopune iz 1997.g., ("Sl. novine Grada Požege", br. 1/97), • "Sl. vjesnik općine Slav.Požega", br. 7/91
		Lipik	PPO Pakrac	VIDI PAKRAC
			GUP Lipik iz 1999.g.,	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. glasilo grada Lipika", br.1/99
			<ul style="list-style-type: none"> • DPU Zona A Lipik • DPU Zona B Lipik 	<ul style="list-style-type: none"> • ("Sl. glasilo grada Lipika", br. 1/98) • ("Sl. glasilo grada Lipika", br. 1/98) - Izmjene i dopune DPU Centar u Lipiku ("Sl. glasilo grada Lipika", br. 4/03)
		Pakrac	PPO Pakrac - važeći u dijelu bivše općine Pakrac koja se odnosi i sada na grad Lipik	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. vjesnik općine Pakrac", br. 12/78, - Odluke o granicama građevinskog područja ("Sl. vjesnik općine Pakrac", br. 7/82, 8/82, 4/83, 6/83, 9/84, 10/84, 5/85, 15/85, 3/86, 6/88, 9/88, 3/89, i 2/98) te - Odluke o izgradnji gospodarskih objekata i industrijskih tovišta ("Sl. vjesnik općine Pakrac" br.10/88, 6/89 i 8/89)
			GUP Pakrac	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. glasilo grada Pakraca", br.1/01
		Pleternica	PPO Požega	VIDI POŽEGU
			GUP Pleternice	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. vjesnik općine Slav. Požega", br.6/91, - Izmjene i dopune iz 1996.g., ("Sl. vjesnik općine Pleternica", br. 5/96), - Izmjene i dopune iz 1999.g., ("Sl. glasilo grada Pleternice", br. 4/99),
			PUP "Centar"	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl.vjesnik općine Slav Požega", br. 2/92, - Izmjene i dopune iz 1993.g - oglasna ploča
		Općine	Brestovac	PPO Požega
	Čaglin		PPO Požega	VIDI POŽEGU
			DPU "Industrijska zona"	<ul style="list-style-type: none"> • "Službeni glasnik općine Čaglin", br. 4/04
	Jakšić		PPO Požega	VIDI POŽEGU
	Kaptol		PPO Požega	VIDI POŽEGU
	Kutjevo		PPO Požega	VIDI POŽEGU
			GUP Kutjeva	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. vjesnik općine Slav.Požega", br. 4/91, - Izmjene i dopune iz 1999.g., ("Sl. glasnik općine Kutjevo", br. 1/99)
			<ul style="list-style-type: none"> • PUP "Močenice 2" • PUP "Ul. A. Starčevića" • DPU "Gospodarska zona" 	<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. vjesnik općine Slav.Požega", br.4/91, • "Sl. vjesnik općine Slav.Požega", br.1/93, • "Sl. glasilo općine Kutjevo", br.5/99,
	Velika		PPO Požega	VIDI POŽEGU
			GUP Velike	<ul style="list-style-type: none"> • ("Sl. vjesnik općine Slav.Požega", br. 8/90), - Izmjene i dopune iz 1996.g., ("Sl. glasilo općine Velika", br. 16/96), - Izmjene i dopune iz 1998.g. ("Sl. glasilo općine Velika", br. 24/98), - Izmjene i dopune iz 2000.g. ("Sl. glasilo općine Velika", br. 2/00),
			PUP "Kod Željezničke stanice"	<ul style="list-style-type: none"> • ("Sl. vj. općine Slav. Požega", br. 3/84), - Izmjene i dopune iz 1986.g., ("Sl. vjesnik općine Slav. Požega", br.6/86)
	PUP "Čardenice"		<ul style="list-style-type: none"> • "Sl. vjesnik općine Slav. Požega", br. 9/85 	

Državna razina

- Strategija prostornog uređenja RH (1998.) i Program prostornog uređenja RH (1999.) -

Osnovni dokumenti prostornog razvoja RH, izrađeni na načelu održivog razvoja i zaštite prostora, a na temelju osnova korištenja prostora Države. Donošenjem istih uslijedilo je razdoblje kontinuiranog praćenja primjene njihovih postavki kao i njihove realizacije te redovita izrada izvješća o stanju u prostoru i programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Države te uspostava cjelovitog sustava prostornih planova kako na nivou Države tako i na nivou Županije i gradova i općina.

Županijska razina

- Prostorni plan županije (PPŽ) -

Zavod za prostorno uređenje u razdoblju od 1998-2005. godine provodio je značajne aktivnosti na izradi prostorno planske dokumentacije. U tom razdoblju osim Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru donesen je Prostorni plan Požeško-slavonske županije ("Požeško-slavonski službeni glasnik", br. 5/02. i 5A/02.). Prostorni plan Požeško-slavonske županije (dalje u tekstu PPPSŽ) izrađen je kao prvi strateški i razvojni dokument prostornog uređenja takve vrste, obuhvata i sadržaja. PPPSŽ prvi je dokument koji je obuhvatio cjelovito područje Županije od početka njenog formiranja i jedan je iz nove generacije dokumenata prostornog uređenja. Po svojoj definiciji to je plan kojim se određuje svrhovita organizacija korištenja i namjena prostora, te definiraju kriterije i smjernice za uređenje i zaštitu prostora područja Županije.

Nositelj izrade i stručni izrađivač PPŽ bio je Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije. Osnovni ciljevi, potrebni ulazni podaci i opća planska usmjerenja detaljno su obrazloženi u prethodnom Izvješću te se ovdje ponovno ne citiraju.

U sustavu prostorno planskih dokumenata PPŽ predstavlja najvišu razinu iza Strategije i Programa prostornog uređenja Države, čije odredbe teritorijalizira i prenosi u konkretan prostor i okolnosti. Taj Plan važnu ulogu posrednika između Države i lokalne razine u odnosu na koji ima usmjeravajuću i kontrolnu funkciju, posebno u pogledu zaštite prostora i okoliša kao neobnovljivog resursa. Sadrži pregled svih sadržajem određenih elemenata i postavki na županijskom području, kojima se po prvi put planski određuje nova teritorijalno-planska cjelina Županije. Njime se određuju strateške odredbe i koncepcijska obilježja prostornog razvitka na državnoj, regionalnoj i županijskoj razini, te se ujedno stvaraju svi potrebni uvjeti za izradu prostornih planova općina i gradova koje se temelje na Strategiji i Programu prostornog uređenja RH. Plan daje osnove za uređenje i zaštitu prostora, prostorna mjerila i smjernice za gospodarski razvoj kao i očuvanje, te unapređenje prirodnih, kulturno-povijesnih i krajobraznih vrijednosti, kao i mjere za unapređenje i zaštitu okoliša, te druge elemente od važnosti za Županiju.

Tijekom izrade PPPSŽ analizirano je postojeće stanje, utvrđeni su ciljevi prostornog uređenja i razvitka te je na osnovi toga izrađen planski dio. Posebna pažnja posvećena je analizi postojećeg stanja u svim segmentima: prirodni resursi, infrastruktura, okoliš naselja, djelatnosti u prostoru, gospodarstvo, poljoprivreda, demografija i dr. Na osnovi tih analiza došlo se do konkretnih zaključaka o postojećem stanju. Pri njegovoj izradi surađivalo se sa JLS, javnim ustanovama i pravnim osobama kako bi došli do što više potrebitih podataka iz područja njihovih djelatnosti.

Posebno važnom ocjenjuje se analiza demografske situacije koja je pokazala da je preko polovice prostora Županije zahvaćeno depopulacijom, te da Županija populacijski slabi u kvalitativnom i kvantitativnom smislu.

Na području Županije najznačajniji prirodni resursi su poljoprivredne i šumske površine, vodne, kao i eksploatacija mineralnih sirovina i termalnih voda.

Gradska/općinska razina

Općine i gradovi bili su u obvezi donositi Zakonom propisane prostorne planove (PPUO/G, UPU, DPU), ali su probleme u prostoru rješavali čestim izmjenama i dopunama prostornih planova donesenim po ranijim propisima prostornog uređenja i to:

prostornim planovima ranijih općina (PPO) Požega i Pakrac,
provedbenim urbanističkim planovima (PUP),
odluka o građevinskim područjima.

Najčešće izmjene i dopune su se odnosile na izmjene granica građevinskih područja pojedinih naselja te na promjene određenih namjena površina kod GUP-a i DPU-a, što je imalo za posljedicu neusklađenost prostornih rješenja s prostornim planovima širih područja.

Odlukom o utvrđivanju građevinskog područja za sva naselja Grada Lipika osim područja obuhvaćenog Generalnim urbanističkim planom ("Službeni glasnik Grada Lipika", br. 2/98), utvrdila su se građevinska područja za naselja: Antunovac, Bjelanovac, Brekinska, Brezine, Bujavica, Bukovčani, Dobrovac, Donji Čaglić, Gaj, Gornji Čaglić, Jagma, Japaga, Klisa, Korita, Kovačevac, Kukunjevac, Livađani, Marino Selo, Poljana, Ribnjaci, Skenderovci, Strižičevac, Subocka, Šeovica te "Lipički vinogradi". Obzirom da se navedenom Odlukom nisu riješile i vrlo problematične granice građevinskih područja naselja na području Grada Pakraca, koja na pojedinim mjestima kao da nisu ni dovršena, potrebno je što žurnije pristupiti izradi PPUG Pakraca.

- Prostorni planovi uređenja općine/grada (PPUO/G)

Danom stupanja na snagu Odluke o donošenju Prostornog plana Požeško-slavonske županije, prostorni planovi bivših općina, ostali su na snazi i primjenjuju se do donošenja PPUO/G, osim u dijelovima koji su protivni PPŽ-u.

- Generalni urbanistički plan (GUP)

Tablica 70.

Naselja koja imaju izrađen GUP iako nije zakonska obveza					
Općina/grad	Gradsko naselje	Broj stanovnika	GUP donesen		ID GUP donesen
			prije ZPU 1994.g.	nakon ZPU 1994	
Lipik	Lipik	2.300		1/99	
Kutjevo	Kutjevo	2.826	4/91		1/99
Pakrac	Pakrac	4.772		1/01	
Pleternica	Pleternica	3.739	6/91		5/96, 4/99
Velika	Velika	2.249	8/90		16/96, 24/98,2/00

Od važećih GUP-ova najzanimljiviji je napomenuti specifičnost GUP-a Pakrac-Lipik iz 1983. godine. Obuhvatio je osim urbanog područja i šire ruralno područje i to u cijelosti naselja: Pakrac, Lipik, Filipovac i Prkopakru, te dijelove naselja Kusonje, Japagu, Skenderovce, Šeovicu, Bukovčane i Čaglić. Površina obuhvata GUP-a bila je 2663,0 ha od čega 509,0 ha zauzimalo je građevinsko područje. Uslijedile su i prve izmjene i dopune GUP-a u 1985. godini, a zatim u 1988. i 1998. godine.

Detaljna analiza koncepta GUP-a Pakrac-Lipik ukazala je na činjenicu da iako su u međuvremenu izvršene višekratne izmjene plana, temeljni koncept odnosa prema prostoru nije mijenjan. Kako je u međuvremenu došlo do niza novih spoznaja vezano na promijenjene društvene i teritorijalne odnose, odnosno razdvajanje gradova Pakraca i Lipika na dvije neovisne jedinice teritorijalne samouprave, te o realnim potrebama i mogućnostima rasta gradova, evidentna je potreba da se sveobuhvatno izmjene pojedine konceptualne postavke

GUP-a, odnosno da se razdvoji postojeći GUP na GUP grada Pakraca i GUP grada Lipika. Obzirom da su ZPU predviđene izrade PPUO/G koji pokrivaju potrebe izgradnje u ruralnom području (uključivo granice građevinskog područja naselja), novi GUP-ovi rješavaju prostorne probleme urbanih cjelina.

- Detaljni planovi uređenja (DPU)

Detaljni planovi uređenja (DPU) odnosno Provedbeni urbanistički planovi (PUP), ostali na snazi nakon ZPU iz 1994., navedeni su u tablici br. 67.

Dokumenti prostornog uređenja - u izradi (dinamika izrade i donošenje)

Tablica 71.

Dokumenti prostornog uređenja na području Požeško-slavonske županije – dinamika izrade i donošenje –					
Razina	Prostorne cjeline	Plan	faza izrade / stručni izrađivač		
Državna	RH	PPPPO Parka prirode "Papuk"	- u tijeku izrada nacrtu prijedloga PPPPO - stručni izrađivač: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije		
Županijska	Županija	-	-		
Gradska/ općinska	Gradovi	Požega	PPUO/G	- održan javni uvid o prijedlogu Plana od 03.01-03.02.2005. – u tijeku izrada izvješća o javnoj raspravi - stručni izrađivač: Urbanistički zavod grada Zagreba d.o.o.	
			GUP	- održan javni uvid o prijedlogu Plana od 03.01-03.02.2005. – u tijeku izrada izvješća o javnoj raspravi - stručni izrađivač: Urbanistički zavod grada Zagreba d.o.o.	
		Lipik	PPUO/G	- izabran je izrađivač Plana i u tijeku je izrada nacrtu prijedloga - stručni izrađivač: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije	
			UPU	- UPU - utvrđena potreba izrade temeljem PPŽ	
		Pakrac	PPUO/G	- u tijeku je izrada nacrtu prijedloga - stručni izrađivač: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije	
			UPU	- UPU - utvrđena potreba izrade temeljem PPŽ	
		Pleternica	PPUO/G	- u travnju 2004.g. izabran je izrađivač Plana i u tijeku je izrada nacrtu prijedloga - provedena je prva prethodna rasprava - stručni izrađivač: CPA Centar za prostorno uređenje i arhitekturu d.o.o. Zagreb	
			UPU	- UPU - utvrđena potreba izrade temeljem PPŽ	
		Općine	Brestovac	PPUO/G	- općine nisu pokrenule nikakvu aktivnost oko izrade PPUO
			Čaglin	PPUO/G	
			Jakšić	PPUO/G	
			Kaptol	PPUO/G	- u tijeku je izrada nacrtu prijedloga - stručni izrađivač: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije
	Kutjevo		PPUO/G	- izabran je izrađivač Plana i u tijeku je izrada nacrtu prijedloga - stručni izrađivač: Zavod za prostorno planiranje iz Osijeka	
			UPU	- UPU - utvrđena potreba izrade temeljem PPŽ	
	Velika	PPUO/G	- održan javni uvid (14.08.2003.-14.09.2003.), utvrđen konačni prijedlog Plana na kojeg su zatražene suglasnosti nadležnih Ministarstava - čeka se na Ministarstvo poljoprivrede - stručni izrađivač: Zavod za prostorno planiranje iz Osijeka		
		GUP	- izmjene i dopune, zatražena suglasnost Ureda državne uprave u Županiji - stručni izrađivač: Zavod za prostorno planiranje iz Osijeka		
UPU		- UPU - utvrđena potreba izrade temeljem PPŽ			

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje

Državna razina

– PPPPO Parka prirode "Papuk"

Sukladno Strategiji i Programu PURH, dio područja najznačajnije gore Slavnskog gorja – Papuk te dijela Krndije, u ukupnoj površini od 336 km², proglašen je Parkom prirode 1999.

godine (NN br.45/99), jer u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, predstavlja prirodno i dijelom kultivirano područje s naglašenim estetskim, ekološkim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima. Područje parka prirode Papuk pokriva djelomično područje više jedinica lokalnih samouprava unutar dviju županija (Požeško-slavonske i Virovitičko-podravske) koje imaju donešenu prostorno plansku dokumentaciju usuglašenu sa Strategijom i Programom PURH.

Člankom 21. Zakona o prostornom uređenju za parkove prirode utvrđena je obveza donošenja PPPPO, te je sukladno tome i u tijeku njegova izrada za Park prirode Papuk. Prostorni plan Parka prirode Papuk utvrđuje temeljnu organizaciju prostora, mjere korištenja, uređenja i zaštite tog područja s aktivnostima koje imaju prednost, mjere za unapređenje i zaštitu okoliša za uža područja unutar Plana kao i obveze izrade detaljnih planova uređenja istih. Sadržajni okvir i elementi za izradu i donošenje Plana određeni su Zakonom za prostorno uređenje, Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova, Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova te Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru.

Gradska /općinska razina

- Prostorni plan uređenja općine/grada (PPUO/G)

Sukladno ZPU i Strategiji i Programu PURH te PPŽ-u, PPUO/G obvezni su donijeti svi gradovi i općine i to prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju ("NN", br. 100/04), najkasnije do 31. prosinca 2005. godine. U skladu s Odlukom o općinama koje mogu donijeti prostorni plan uređenja općine sa smanjenim sadržajem (NN 163/04) PPUO sa smanjenim sadržajem u Požeško-slavonskoj županiji mogu donijeti općine: Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol i Kutjevo.

Poželjno bi bilo da skraćene verzije PPUO izrađuje Zavod za prostorno uređenje koji bi trebao, obzirom na kadar i podatke kojima raspolaže, dati najkvalitetniju verziju takovog Plana.

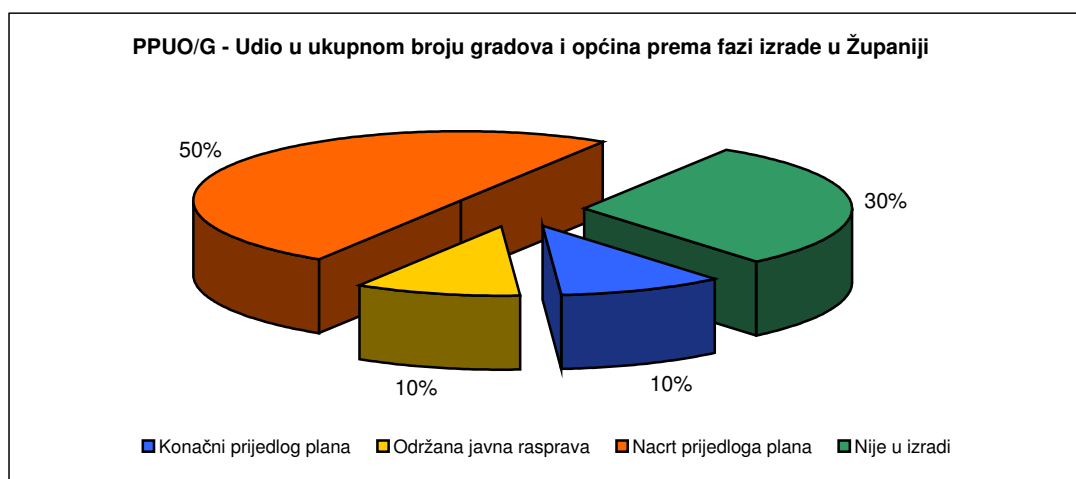
Do sada je u Županiji započeta izrada PPUO/G u sedam JLS, što čini 70% od ukupnog broja općina i gradova: u jednoj Veličkoj općini je u fazi konačnog prijedloga Plana, u gradu Požegi je održana javna rasprava, pet ih je u izradi nacрта prijedloga Plana, a u preostale tri općine nisu ni pokrenute aktivnost oko izrade PPUO-a. S gledišta dinamike izrade pojedinih PPUO/G stanje nije baš zadovoljavajuće, obzirom da nije donesen još niti jedan Plan i općenito čitav proces kasni.

Kartogram 6. Prostorni planovi uređenja gradova i općina – Dinamika izrade i donošenja

Osim sporosti u pripremi dokumenata prostornog uređenja, problemi se prepoznaju i u neusklađenosti postojećih propisa te neučinkovitosti i teškoćama u primjeni aktivnosti propisanih Zakonom. Najznačajniji problemi uključuju:

- pomanjkanje sudjelovanja i zainteresiranosti javnosti i interesnih skupina u izradi i donošenju prostornih planova,
- njihovoj neaktualnosti i zbog toga teško primjenjivih prostornih planova,
- nedovoljnog sagledavanja zaštite okoliša,
- nedjelotvornosti instrumenata lokacijske dozvole,
- nedovoljne razrađenosti planova koja je uzrokom procjena predloženih intervencija u prostoru,
- manjak zakonskih odredbi za upravljanje građevinskim zemljištem,
- financijski problemi.

Graf 17.

- Generalni urbanistički plan (GUP)

Sukladno ZPU, kojim se GUP donosi za naselje u kojem je sjedište tijela županije te druga naselja koja imaju više od 15.000 stanovnika, u Požeško-slavonskoj županiji obveza je izrade GUP-a samo za Grad Požegu.

Osnovni GUP Grada Požege donesen je još 1984. godine, deset godina prije novog ZPU (1994.), i nakon toga imao pet izmjena i dopuna kako je i navedeno u tablici br. 67. U tijeku je izrada novog GUP-a Grada Požege koji je sada u fazi izrade Izvješća o javnoj raspravi nakon održanog javnog uvida (03.01-03.02.2005), od strane stručnog izrađivača Urbanističkog zavoda Grada Zagreba.

Sukladno članku 57. ZPU dopuštena je mogućnost izmjena i dopuna postojećih GUP-ova koji ostaju na snazi do donošenja odgovarajućih prostornih planova. Izmjene i dopune GUP-ova provode se u većini slučajeva zbog usklađenja prostorno planske dokumentacije sa stvarnim stanjem koje je nastalo razvojem bilo infrastrukturnog sustava bilo gospodarskih zona (prenamjene površina) ili općenito naselja (smanjenje ili proširenje građevinskog područja) za koji je rađen Plan. Stoga se u skladu s navedenim provode aktivnosti vezane za izmjenu i dopunu GUP-a Velika, sada u fazi ishoda suglasnosti Ureda državne uprave te suglasnosti nadležnih Ministarstava.

- Urbanistički plan uređenja (UPU)

Sukladno ZPU, kojim se UPU donosi za naselja, odnosno dijelove naselja koja su sjedišta gradova, za naselja odnosno dijelove naselja registrirana kao povijesne urbanističke cjeline, te za naselja određena PPŽ, odnosno Programom mjera, PPŽ-om je određena izrada UPU za: sjedišta gradova – Pakrac, Lipik i Pleternica te općinska središta – Kutjevo i Velika.

- Detaljni plan uređenja (DPU)

Obveza izrade DPU može biti propisana bilo kojim planom šireg područja (s tim da nije tipično za PPŽ poglavito u dijelu određenja obuhvata) s obaveznim određivanjem granice obuhvata DPU u grafičkom dijelu plana. Obveza izrade i granice obuhvata DPU može se propisati i Programom mjera i to u slučajevima kad se u trenutku donošenja plana šireg područja nisu mogli sagledati svi prostorni razlozi za propisivanje obveze izrade DPU te da se zbog istog ne provodi postupak izmjene i dopune prostornog plana šireg područja.

4.1.2. Izrada dokumenata praćenja stanja u prostoru

Izvješće o stanju u prostoru i Program mjera za unapređenje stanja u prostoru

Kontinuitet prostornog planiranja se ostvaruje prvenstveno stalnim istraživanjem i praćenjem stanja i procesa u prostoru na osnovu kojeg se i izrađuju dokumenti praćenja stanja u prostoru - Izvješće o stanju u prostoru i Program mjera za unapređenje stanja u prostoru. Stoga je spoznaja o praćenju stanja u prostoru i praćenja provedbe dokumenata prostornog uređenja uključena u odredbe članaka 10. i 11. Zakona o prostornom uređenju iz 1994. U njima je utvrđena obveza predstavničkih tijela JLS (općina i gradova) da na temelju izvješća o stanju u prostoru donesu dvogodišnji program mjera za unapređenje stanja u prostoru i na taj način osiguraju osnovni preduvjet za kontinuirano oblikovanje dokumentacijske osnove o prostoru na svom području.

Provodeći anketu o stanju na izradi dokumenata praćenja stanja u prostoru te sustavnim praćenjem aktivnosti u gradovima i općinama vezanim uz provođenje obveza vezanih uz obavljanje poslova prostornog uređenja, utvrđeno je da je najveći problem osiguranje financijskih sredstava u proračunu jedinica lokalne samouprave, kako za izradu prostornih planova tako i za Izvješća i Programe mjera. Uz to, problem je što pojedine uglavnom manje i

slabije stručno ekipirane jedinice lokalne samouprave dovoljno ne poznaju zakonske obveze vezano uz prostorno uređenje i zaštitu okoliša.

Stanje izrade Izvješća i Programa mjera na području Požeško-slavonske županije prikazano je u sljedećoj tablici:

Tablica 72.

Dokumenti praćenja stanja u prostoru na području Požeško-slavonske županije		
Prostorna jedinica	Posljednje usvojeno Izvješće i Program mjera	Napomena
Županija	<ul style="list-style-type: none"> "Požeško-slavonski službeni glasnik", br. 1/98. 	novi u proceduri donošenja
Grad	Požega <ul style="list-style-type: none"> "Sl. novine Grada Požega", br. 3A/95. - Izmjene i dop. samo Program mjera - "Sl. novine grada Požega" br. 4/97. "Sl. novine grada Požega", br. 2/99. 	potrebno je izraditi novo
	Lipik <ul style="list-style-type: none"> "Sl. glasilo Grada Lipika", br. 1/96. 	potrebno je izraditi novo
	Pakrac <ul style="list-style-type: none"> "Sl. glas. Grada Pakraca", br. 6/98. 	potrebno je izraditi novo
	Pleternica <ul style="list-style-type: none"> "Sl. glasilo Općine Pleternice", br. 1/95. "Sl. glasilo Općine Pleternice", br. 4/98. 	potrebno je izraditi novo
Općina	Brestovac <ul style="list-style-type: none"> "Sl. glasilo Općine Brestovac", br. 4/98. 	potrebno je izraditi novo
	Čaglin <ul style="list-style-type: none"> "Sl. glasilo Općine Čaglin", br. 6/98. Sl. glasilo Općine Čaglin", br. 01/04 	izrađeno je novo
	Jakšić <ul style="list-style-type: none"> "Sl. glasilo Općine Jakšić", br. 4/98. 	potrebno je izraditi novo
	Kaptol <ul style="list-style-type: none"> Odluka 10.09.1996. "Sl. glas. Općine Kaptol" br. 1/98. 	potrebno je izraditi novo
	Kutjevo <ul style="list-style-type: none"> "Sl. glas. Općine Kutjevo" br. 3/96. - Izmjene i dopune "Sl. glasnik Općine Kutjevo", br. 1/97. "Sl. glasnik Općine Kutjevo", br. 4/99. 	potrebno je izraditi novo
	Velika <ul style="list-style-type: none"> "Sl. glasilo Općine Velika", br. 16/96. "Sl. glasilo Općine Velika", br. 1/99. 	novi u proceduri donošenja

Izvor podataka: Zavod za prostorno uređenje i jedinice lokalne samouprave travanj 2003. godine.

Praćenjem stanja izrade Izvješća i Programa mjera općina i gradova s područja Požeško-slavonske županije utvrđeno je da jedino općina Čaglin ima izrađeno novo (važeće) Izvješće i Program mjera te da ostale JLS ne postupaju sukladno svojim zakonskim obvezama. Stoga, Zavod za prostorno uređenje nije mogao kvalitetnije obraditi probleme i interese tih jedinica lokalne samouprave.

Cilj izrade Izvješća je utvrđivanje stanja i aktivnosti prostorno-planske dokumentacije na području Županije kako bi se dobila odgovarajuća podloga za izradu Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Županije.

Važno je napomenuti da gradovi i općine koji još nisu izradili Izvješće i Program mjera i oni koji su isto izradili prije više od četiri godine ne mogu donijeti ni prostorni plan uređenja grada/općine budući da njegovo donošenje, unatoč tome što je predviđeno Zakonom, mora biti utvrđeno i u važećem Programu mjera.

4.2. Prostorno planska suradnja

Dokumenati prostornog uređenja i praćenja stanja u prostoru

Od osnutka do danas Zavod za prostorno uređenje provodio je značajne aktivnosti na izradi dokumenata prostornog uređenja i praćenja stanja u prostoru. Pri tome je ostvario različite oblike suradnje kako s Ministarstvima tako i s JLS, posebno pri izradi njihove potrebne planske dokumentacije, te s javnim ustanovama i pravnim osobama kako bi došao do što više potrebnih podataka iz područja njihovih djelatnosti.

Te suradnje su uspostavljene već kod izrade Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru iz 1998., a nastavljene kroz izradu PPPSŽ, najznačajnijeg strateškog dokumenta iza Strategije i Programa PURH, preko kojeg je uspostavljena i posredna veza između Državne i lokalne razine.

Kod izrade prostorno planske dokumentacije na lokalnoj razini (posebno kod izrade PPUO/G i GUP-a Grada Požege) Zavod ima usmjeravajuću i kontrolnu funkciju, posebno u pogledu zaštite prostora i okoliša kao neobnovljivog resursa. Njegove aktivnosti pri izradi tih planova podrazumjevaju, dakle, potpunu stručnu suradnju s nositeljem izrade i stručnim izrađivačem uz eventualnu koordinaciju iste te izdavanje mišljenja, koje prema ZPU prethodi suglasnosti Ureda državne uprave, o usklađenost tih planova s PPPSŽ.

U Zavodu je u tijeku i izrada PPPPO Parka prirode "Papuk", u kojoj se pojavljuje kao stručni izrađivač Plana, dok je nositelj izrade Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva. Plan, kao što je poznato, obuhvaća osim dijela Požeško-slavonske i dio Virovitičko-podravske županije, što, poradi što kvalitetnije izrade istog, podrazumjeva prostorno plansku i stručnu suradnju susjedne Županije, kao, naravno, i Javne ustanove Parka prirode. Za potrebe izrade tog Plana nužna su stručna istraživanja što je i učinjeno kroz studije o pojedinim obilježjima prirode unutar Parka, kao što slijedi:

Arheološka topografija i valorizacija nalazišta na prostoru Parka prirode Papuk, autor: Mr.sc. Hrvoje Potrebića, 2003.

Povijesni pregled za prostorni plan Parka prirode Papuk, autor: Dr.sc. Stanko Andrić, 2003.

Hidrološka obrada slivova vodotoka na površini Parka prirode Papuk, autor: Mr.sc.Miroslav Taborski, 2003.

Inventarizacija i valorizacija flore Parka prirode Papuk, autor: Mr.sc. Marija Pandža, 2003.

Inventarizacija i valorizacija faune Parka prirode Papuk, autor: Doc.dr.sc. Stjepan Krčmar, 2003.

Inventarizacija i valorizacija vegetacije Parka prirode Papuk, autor: Doc.dr.sc. Josip Franjić, 2003.

Studija gospodarenja šumama i općekorisnim funkcijama šuma i šumskog zemljišta, autor:Mr.sc.Juraj Zelić, Mr.sc.Željko Najvirt, Mr.sp.Berislav Puača, 2003.

Geološke značajke Parka prirode Papuk, autor: dr.sc.Domagoj Jamičić, 2005.

Dakle, navedene studije su stručne podloge za kvalitetniju izradu PPPPO Parka prirode Papuk.

Koncept suradnje regija, gradova i luka u Podunavlju - Radna zajednica Donauländer

Požeško-slavonska županija se, u razdoblju od 2001.–2002., aktivno uključila u međunarodni / regionalni projekt Radne zajednice Podunavske zemlje (RZ Donauländer - Radna skupina za prostorno uređenje), koji istražuje hrvatski dio Podunavlja na promišljen način europski regionalnih razvojnih i prostornih koncepcija. Radna Zajednica Podunavskih regija (u daljnjem tekstu: Radna zajednica) osnovana je kao udruga regija u slivu Dunava. Danas okuplja 24 članice iz 11 država, a utemeljena je 17. svibnja 1990.g. u Beču potpisivanjem Zajedničke izjave predsjednika vlada regija članica Republika Hrvatska punopravna je članica Radne zajednice od 16. svibnja 1991.g.

Članice Radne zajednice su: Beč, Burgenland, Gornja Austrija, Donja Austrija (Austrija); Lovech, Mihajlovgrad, Russe (Bugarska); Češka; Hrvatska; Baden Wuerttemberg, Bavarska (Njemačka); Bacs-Kiskun, Baranya, Budimpešta, Fejer, Gyor-Moson-Sopron, Komarom-Esztergom, Tolna (Mađarska); Moldavija; Ruse, savez podunavskih okruga (Rumunjska); Slovačka; Srbija; Odessa (Ukrajina).

Cilj Radne zajednice je međunarodnom suradnjom u podunavskom prostoru poticati razvoj gospodarstva, prometa, prostornog planiranja, turizma, kulture, znanosti i zaštite okoliša. Geopolitičko i gospodarsko značenje podunavskog sliva određuje i temeljne gospodarske i političke interese RH za sudjelovanjem u radu te Radne zajednice.

U okviru Radne zajednice stručna radna skupina "Prostorno uređenje" preuzela je zadaću izrade "Koncept suradnje regija, gradova i luka u Podunavlju" (u daljnjem tekstu: Koncept) koji je usmjeren na kontinuiranu analizu prostornog uređenja regija u Podunavlju, s ciljem poticanja njihovog razvoja u novim uvjetima. Jedan od djelotvornih postupaka pomoću kojih se može dati impuls za intenzivnije korištenje gospodarskog i ljudskog potencijala Podunavlja je formiranje mreže trgovinskih gradova sa statutom posebnih gospodarskih zona - slobodnih luka. Navedena zamisao ima i potporu u zaključku od 25. veljače 1994. godine Vijeća Europe - Ministarske konferencije za prostorno uređenje. U tom se dokumentu utvrđuje da je "suradnja Europske unije s prostorom jugoistočne Europe u pravcu podunavske osi od velike važnosti. Zadaća na kojoj je tržište sastoji se od nužnosti izrade i prihvaćanja koncepta prostornog uređenja, zaštite okoliša i izgradnje infrastrukture".

Konceptom, koji bi bio općenito prihvaćen od strane država članica, stvorili bi se sljedeći uvjeti:

optimalizacija područno-tehničkih i socijalno-ekonomskih prilika te prilika vezanih uz okoliš u prostornim jedinicama duž Dunava;

međusobno povezana i uravnotežena središnja naselja i gospodarska središta uz Dunav koji će pozitivno djelovati na razvoj ostalih područja u zemljama članicama;

preduvjeti za oblikovanje takve formacije, odnosno prostorne jedinice Europe, koja će istovremeno djelovati kao stabilizator regionalne kompenzacije dispariteta u pojedinim zemljama članicama, ne samo u okviru prostorno-tehničkog područja, već i u socijalno-ekonomskom području.

RH uključila se u aktivnosti Radne zajednice nešto kasnije, tako da je konkretan rad na Konceptu započeo u drugoj polovici 2001. god. Hrvatski dio Podunavlja prezentira pet slavonskih županija: Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Brodsko-posavska, Požeško-slavonska i Virovitičko-podravska županija. Nositelj izrade Koncepta, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, je iskooordinirao stručnu suradnju sa Zavodima za prostorno uređenje navedenih pet županija i suradničke organizacije, Zavoda za prostorno planiranje, d.d. Osijek.

Plan intervencija zaštite okoliša

Planom intervencija u zaštiti okoliša ("NN", br. 82/99, 86/99 i 12/01; u daljnjem tekstu: Plan intervencija) na razini Države određeno je da je Županija dužna izraditi Plan intervencija u zaštiti okoliša u skladu s APELL procesom te osnovati stručno povjerenstvo poradi njegove izrade. APELL je skraćenica izvedena od izvornog naziva na engleskom jeziku sa značenjem: "Svijest i pripravnost na izvanredne događaje na lokalnoj razini". Proces APELL bavi se izvanrednim događanjima tj. odgovorom na posljedice izvanrednog događaja na lokacijama pravnih i fizičkih osoba čija djelatnost predstavlja stvarnu ili potencijalnu opasnost za ljude i okoliš izvan granica lokacije.

Plan intervencija Županije temelji se na operativnim planovima intervencija u zaštiti okoliša pravnih i fizičkih osoba čija djelatnost predstavlja stvarnu ili potencijalnu opasnost (proizvodnja, skladištenje, prerada, prijevoz ...) te može izazvati izvanredan događaj. Njime se utvrđuju vrste rizika i opasnosti, postupak i mjere za ublažavanje i uklanjanje neposrednih posljedica štetnih za okoliš, subjekti za provedbu pojedinih mjera, odgovornosti i ovlaštenja u svezi s provedbom, te način usuglašavanja s interventnim mjerama koje se provode na temelju drugih zakona.

Plan intervencija u zaštiti okoliša Požeško-slavonske županije izrađen je uz od strane stručnog izrađivača EKONERG – Institut za energetiku i zaštitu okoliša d.o.o. Zagreb uz koordinaciju Zavoda za prostorno uređenje na aktivnostima stručnog povjerenstva za izradu. Usvojila ga je Županijska skupština 13. lipnja 2004. godine, a objavljen je u Požeško-slavonskom

službenom glasniku broj 4A/04. Tijelo nadležno za provođenje Plana intervencija je županijski eko-stožer.

Problemi zaštite okoliša i održivog razvoja do sada su nedovoljno zastupljeni, stoga je potrebno donositi rješenja o mogućim postupcima i što kvalitetnije prezentiranje istih, a stečena iskustva prenijeti u planiranju, educiranju i svakodnevnoj praksi. Kako bi nakon upoznavanja sa, do sada nedovoljno zastupljenom, problematikom zaštite okoliša i održivog razvoja te mogućim postupcima i rješenjima mogli što kvalitetnije prezentirati ista, a stečeno iskustvo primjeniti u planiranju, educiranju i svakodnevnoj praksi Zavod je izradio četverogodišnje Izvješće o stanju okoliša u Požeško-slavonskoj županiji (Požeško-slavonski službeni glasnik br.8/03).

Prostorno-prometna studija brze ceste Lužani-Pleternica-Požega-Brestovac

Iako postojećom Strategijom i Programom PURH te Stategijom prometnog razvitka RH (NN, br.139/1999.) prometnica Lužani-Pleternica-Brestovac s priključnim pravcem Požega –Velika nije uvrštena kao cesta od interesa za državu Požeško-slavonska županija istu kandidira, kao svoj strateški prometni koridor, za povezivanje s osnovnim cestovnim pravcem Zagreb-Lipovac.

Stoga se Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije prihvatio izrade idejnog rješenja dionice Brestovac–Požega-Pleternica–Lužani za izradu Prostorno prometne građevinske studije brze ceste Našice-Požega-Nova gradiška i priključnih pravaca Velika-Požega i Pleternica-Lužani. Trase tih cesta su u većinskom dijelu prihvaćene i za iste se danas radi Studija o utjecaju na okoliš. Stručni izrađivač navedene Studije je Institut građevinarstva Hrvatske d.d., Zagreb, Poslovni centar Osijek, u suradnji sa Zavodom za prostorno planiranje d.d. Osijek., a investitor Hrvatske ceste d.o.o., Zagreb.

4.3. Regulatorna prostornog uređenja

Republika Hrvatska svrstava se u europske zemlje koje razvijaju normativni sustav o zaštiti prostora bez obzira na političko i gospodarsko okruženje. Na području RH suvremeno zakonodavstvo u području prostornog uređenja pravna je tradicija koja kontinuirano traje više od četrdeset godina. Posebno se taj sustav istakao pri izradi dokumenata prostornog uređenja, PPŽ, GUP-a, PPUO/G, PPPPO, te zaštićenih dijelova prirode kulturne baštine ili drugih prostornih vrijednih cjelina.

Regulatornu prostornog uređenja Hrvatske obilježava relativno mali broj odredbi materijalnog dijela propisa, dvadesetogodišnje razdoblje praktično bez provedbenih odredbi i usmjeravajućeg značenja većine planskih mjera u prostornim planovima koji su tek 1980.g. stekli status propisa koji još uvijek nekonzistentno dokazuju u provedbenim odredbama svakog plana. Na taj je način svaka JLS nadležna za donošenje prostornih planova, u mogućnosti steći aktivno iskustvo u regulaciji pojedinih segmenata svog prostora. Takav pristup ne može biti apsolutno otvoren, jer postaje prepreka za ostvarivanje jednakopravnih uvjeta u primjeni Zakona za sve građane.

Evidentna je činjenica nedostatka opće regulatorne prostornih standarda i pokazatelja, na koju bi se nadograđivalo detaljnijim propisivanjem u planovima lokalnih zajednica. Značajno je da su neki propisi doneseni 80-tih još uvijek na snazi, iako je u međuvremenu u odnosu na njihov sadržaj učinjen bitan iskorak u tehničkom, sociološkom, etičkom i normativnom smislu.

Ratno razdoblje usporilo je promišljanje i rad na ukupnom sustavu regulatorne i produžilo donošenje ZPU, ali su za specifične uvjete ratom zahvaćenih područja RH temeljem posebnih propisa osigurani procesi i postupci prostornog uređenja. U istom razdoblju doneseni su propisi kojima se nastojalo sankcionirati postojeću i spriječiti nastanak nove bespravne gradnje.

Za područje Županije ne postoji sustavno prikupljeni i obrađeni podaci o broju, vrsti bespravnih građevina, starosti i vlasništvu što je presudno u odnosu na način i mjere sankcioniranja zatečene gradnje.

Od 40-tak donesenih zakonskih akata vezanih za prostorno uređenje u razdoblju od 1961.-2002. na snazi je 10-tak kao što slijedi:

Tablica 73.

Kronološki pregled važeće regulative prostornog uređenja					
God.	Naziv popisa	Objava u NN		Broj odredbi	
		Popis	ID	Popis	ID
1982.	Pravilnik o prostornim standardima, urbanističko-tehničkim uvjetima i normativima za sprečavanje stvaranja arhitektonsko-urbanističkih barijera	47/82		39	
1983.	Pravilnik o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti u prostornom planiranju i uređivanju prostora	29/83	36/85, 42/86	53	14, 4
1984.	Zakon o prostornom uređenju	30/94	68/98, 35/99, 61/00, 32/02	63	61, 2, 5, 3
1998.	Uredba o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova	101/98		17	
	Pravilnik o uvjetima koje mora ispunjavati županijski odnosno Gradski zavod za prostorno uređenje za obavljanje poslova izrade prostornih planova	104/98		8	
	Pravilnik o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova	106/98	39/04, 163/04	27	00, 2
1999.	Pravilnik o određivanju zahvata u prostoru za koje se ne izdaje lokacijska dozvola	98/99		9	
	Pravilnik o službenoj iskaznici inspektora u urbanističkoj inspekciji	122/99		9	
	Pravilnik o izdavanju suglasnosti za upis u sudski registar pravnih osoba koje obavljaju stručne poslove prostornog uređenja	127/99		9	
2000.	Uredba o određivanju građevina od važnosti za RH	6/00	68/03	7	3
2004.	Odluka o općinama koje mogu donijeti prostorni plan uređenja općine sa smanjenim sadržajem	163/04			

4.4. Ocjena važećih dokumenata prostornog uređenja i njihove učinkovitosti

- Prostorni planovi bivših općina na području Požeško-slavonske županije (Požega i Pakrac) izrađeni su u razdoblju 1978. do 1997. (zadnje izmjene i dopune) na temelju popisa stanovništva i domaćinstava iz 1971. i 1981. godine. Izrađeni su za razdoblje do 2000. god. Planske postavke počivaju na tadašnjim prostorno-teritorijalnim i administrativnim jedinicama, gospodarskim i društvenim projekcijama, tadašnjeg društveno-ekonomskog uređenja.

Ova činjenica danas predstavlja ograničavajući faktor u primjeni i provedbi tih dokumenata prostornog uređenja. Uz to, u razdoblju od njihovog donošenja do danas dva puta se promjenila zakonska regulativa u području prostornog uređenja, a donešeni su i novi zakoni koji reguliraju vlasničke odnose nad zemljištem, komunalne djelatnosti, te zaštitu prirode i okoliša.

U proteklih nekoliko godina, pokazalo se da su prostorni planovi bivših općina prije svega neprimjenjivi u odnosu na infrastrukturne koridore (prometne energetske) i odredbe za provođenje (izgradnja izvan građevinskih područja ne samo stambenih građevina nego i gospodarskih te građevina za industrijski tov stoke i peradi). Dakle, njihove izmjene i dopune su potrebne, no provoditi ih treba samo u hitnim slučajevima kad preostalom prostorno planskom dokumentacijom nije moguće zadovoljiti stvarne potrebe u funkciji provedbe aktualnih aktivnosti prostornog uređenja, a prioritarno inicirati izradu PPUO/G-a.

- Od donošenja Prostornog plana Požeško-slavonske županije konstatirane su pojedine inicijative temeljene na naknadnim detaljnijim istraživanjima pojedinih

infrastrukturnih koridora sa stvarnijom pozicijom isitih u prostoru temeljem kojih postoje razmišljanja i potreba za izmjenom i dopunom u točkastim dijelovima plana. Sve do sada evidentirane inicijative i potrebe svrhovito je dodatno preispitati, uskladiti te ažurirati.

4.5. Provedba dokumenata prostornog uređenja

Tijekom 2003. godine za područje Požeško-slavonske županije, prema podacima danim od Ureda državne uprave, Služba za gospodarstvo, prostorno uređenje, zaštitu okoliša i graditeljstvo, izdano je, sukladno zakonskim odredbama (tablice 72. i 73.), ukupno 175 lokacijskih dozvola, 254 Izvoda iz prostornog plana, 288 građevnih dozvola, 34 uporabne dozvole te 46 dozvola za uklanjanje građevina:

Tablica 74.

Podaci o izdanim lokacijskim dozvolama i izvodima iz planova u 2003. god. na području Županije				
Požeško-slavonska	LD*	Izvodi iz prostornog plana		
	čl. 34**	čl. 40 a**	čl. 34. st.3,4**	ukupno izvoda
Ured državne uprave u Požegi	124	4	206	210
Ispostava Pakrac	51	4	40	44
Županija ukupno	175	8	246	254

Izvor podataka : Ured državne uprave Požeško-slavonske županije

*LD - lokacijska dozvola;

**čl.34. st. 3,4, čl. 40.a – broj akata izdanih temeljem odgovarajućih članaka i stavaka ZOPU 94;

Tablica 75.

Podaci o izdanim građevnim i uporabnim dozvolama te dozvolama za uklanjanje u 2003. god. na području Županije												
Požeško-slavonska	Građevna dozvola									UD**	DU***	
	čl.50. st.2. ¹	čl.50. st.3. ¹	čl.51. st.2. ¹	čl.56. st.2. ¹	čl.56. st.3. ²	čl.60. ¹	čl.62. st.3. ¹	čl.63. st.2. ¹	čl. 115. ¹			ukupno GD*
Ured državne uprave u Požegi	80	108	-	3	-	-	1	-	-	189	16	34
Ispostava Pakrac	61	38	-	18	-	-	-	-	-	99	18	12
Županija ukupno	141	146	-	21	-	-	1	-	-	288	34	46

Izvor podataka : Ured državne uprave Požeško-slavonske županije

*GD - građevna dozvola

**UD - uporabna dozvola,

***DU - dozvola za uklanjanje građevina

¹čl. 50.st.2 do čl.115. - broj građevnih dozvola odnosno lokacijskih dozvola izdanih temeljem odgovarajućih članaka ZOG 99;

²čl. 56. st.2. nije potrebno izdavanje građevne dozvole,

³čl. 68. broj uporabnih dozvola izdanih temeljem odgovarajućeg članka ZOG 99;

⁴čl.77.st.1. - broj dozvola za uklanjanje građevina izdanih temeljem odgovarajućeg članka ZOG 99.

4.6. Uređenje građevinskog zemljišta

Uređenje građevinskog zemljišta je provedbeni dio sustava prostornog uređenja kojim se provode dokumenti prostornog uređenja sukladno ZPU. Stoga, cjelovita slika stanja u prostoru znatno ovisi i o načinu na koji je regulirano pitanje uređenja istog. Najveća problematika vezana je za organizaciju i financiranje uređenja građevinskog zemljišta te rješavanje imovinsko-pravnih poslova, koja je regulirana propisima RH, ali uz ozbiljne pravne praznine i međusobne neusklađenosti. Tako npr. organizacija uređenja građevinskog zemljišta regulirana je ZPU–om kroz dvogodišnji program mjera na svim razinama (državna, regionalna /županije i Grad Zagreb/ i lokalna) te Zakonom o komunalnom gospodarstvu kroz program gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture za četverogodišnje razdoblje ali samo na razini JLS. Obzirom na širinu materije koju zahvaćaju navedeni programi logičnije bi bilo da je program mjera srednjoročni dokument koji se donosi za razdoblje 4-5 godina, a program izgradnje kao kratkoročni dokument za razdoblje od 1-2 godine.

Osnovni nedostaci u organiziranom pristupu uređenja građevinskog zemljišta kao i nedostaci u sustavima financiranja uređenja građevinskog zemljišta te rješavanja imovinsko-pravnih odnosa očituju se u sljedećim štetnim posljedicama:

složeniji i teži pristup ishođenju potrebnih dozvola za gradnju,

održavanje odnosno povećavanje bespravne gradnje, stambenih i poslovnih kao i infrastrukturnih objekata i građevina,

neopremljenost, nizak standard opremljenosti ili kvaliteta opremljenosti naselja infrastrukturnim objektima i uređajima, s posljedicom niskog standarda života, a u pojedinim slučajevima i opasnosti za zdravlje i život ljudi ili nemogućnost gradnje na određenim zemljištima,

viša cijena uređenja građevinskog zemljišta, odnosno viša cijena pojedinih infrastrukturnih objekata i uređaja koji se grade ili koji će se u budućnosti graditi zbog nemogućnosti određivanja optimalnih karakteristika tih objekata i uređaja, što utječe na veće troškove rada i održavanja, a time u određenim slučajevima i veću cijenu korištenja,

manja atraktivnost zemljišta u Županiji za strana ulaganja;

povratno djelovanje neracionalno utvrđenog građevinskog zemljišta na prostorno planiranje, obzirom da neracionalno - loše uređenje građevinskog zemljišta ograničava, odnosno smanjuje mogućnost prostornog planiranja racionalnog korištenja takvog zemljišta.

4.7. Stambena politika - uređivanje i zadovoljavanje stambenih potreba

Stanovanje općenito, kao i izgradnja stanova, je najvažnija komponenta socijalnog i gospodarskog razvitka nekog društva, organizacije i uređenja prostora te podizanja životnog standarda stanovništva. Stoga je potrebno provoditi predviđanje stambenih potreba i stambene potražnje od velikog značenja za uspješno vođenje stambene politike. Značajnu i određenu ulogu u sagledavanju i kvantificiranju sadašnjih i budućih stambenih potreba ima prostorno planiranje, pri čemu je doprinos planiranja ovisan o njegovoj kvaliteti, odnosno sadržaju planova, njihovoj pravodobnosti i točnosti u realizaciji. Tako je proces urbanizacije i s njim u svezi razvitak gradova i drugih naselja nedjeljivo povezan s razmatranjem problematike razvoja stanovanja .

Za optimalno rješavanje stambenih potreba i stanovanja u cjelini nužno je shvaćati i kontrolirati procese urbanizacije, razvitak gradova i drugih većih naselja i upravljati migracijskim kretanjima stanovništva. Stambenu gradnju treba usmjeravati i istom bitno i prvenstveno utjecati na politiku naseljavanja a s time povezano i na uvjete života, rada i rekreacije sveukupnog stanovništva.

4.8. Zemljišna politika

Građevna i zemljišna politika moraju biti jedan od najznačajnijih instrumenata za učinkovito provođenje prostornih i urbanističkih planova. Međutim, nezadovoljavajuće provođenje zakonskih propisa, kao i nepostojanje ili neprovođenje prostornih i urbanističkih planova dovelo je do različitih uzurpacija zemljišta. Karakteristična je izgradnja i širenje naselja na poljoprivrednim površinama, bespravna gradnja duž glavnih prometnica, u vinogradima i voćnjacima pa i šumskim površinama.

Stoga je nužno je donošenje odgovarajućih dokumenata prostornog uređenja i ostvarivanje politike korištenja prostora u skladu s javnim interesima društvenog razvoja u okviru razvojnih planova općina i gradova, s naglaskom na korištenje i zaštitu građevinskog zemljišta, osiguranje uvjeta za očuvanje, razvitak i razumno korištenje prirodnih i radom stvorenih vrijednosti, posebno zemljišta u gradskim i ostalim naseljima s gradskim obilježjima, zatim uz državne i županijske ceste i druga dobra od općeg interesa.

4.9. Uključivanje i sudjelovanje javnosti

Uključivanje i sudjelovanje javnosti već u ranoj fazi planiranja, kada se opredjeljuje o općim ciljevima razvoja određenog područja i o mogućim bitno različitim rješenjima koja se uzimaju u obzir za ostvarenje tih ciljeva, jedno je od glavnih faktora za postizanje održivog razvoja. Stoga je Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova ("NN", br, 101/98.) određen način i postupak provođenja prethodnih stručnih rasprava radi utvrđivanja ciljeva i mogućih rješenja prostornog plana i javne rasprave o prijedlogu prostornog plana, prijedlogu izmjena, dopuna i stavljanja izvansnage prostornog plana, te načina i sudjelovanje u tom postupku tijela državne uprave, JLS, pravnih osoba s javnim ovlastima i građana. Primjenom Uredbe proizlazi potreba da se u postupku izrade i donošenja prostornih planova uspostavi uključivanja javnosti u postupku donošenja istih te tako omogući svim zainteresiranim stranama pravovremeno, aktivno i jednako vrijedno sudjelovanje u planiranju prostora, kao i preciznije određivanje pojedinih faza postupka.

4.10. Informacijski sustav prostornog uređenja

U proteklom razdoblju nije učinjeno dovoljno na obrazovanju djelatnika za primjenu danas u svijetu već uobičajenih informatičkih alata. Novi prijedlog ZPU, uz MZOPU obvezuje i tijela JLS, koja su osnovana za obavljanje poslova prostornog uređenja, na uspostavu i vođenje jedinstvenog Informacijskog sustava prostornog uređenja (ISPU) Republike Hrvatske. ISPU je neizostavan alat za potrebe kontinuiranog praćenja stanja u prostoru, izrade izvješća o stanju u prostoru, programa mjera za unapređenje stanja u prostoru i dokumenata prostornog uređenja, a sadržavao bi podatke o prirodnim i društvenim obilježjima, sadržajima prostora značajnim za prostorno uređenje te dokumentaciju prostora

4.11. Prostorna istraživanja

U PPŽ su definirani aktualni problemi razvoja Županije čija bi područja trebalo istražiti, na način da su istraživanja određena u svrhu pripreme ocjene stanja i praćenja pojava u prostoru, u okviru dokumenata Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera, kojima JLS predlažu mjere za rješavanje utvrđenih konflikata situacija u prostoru, a najčešće izradu daljnje prostorno planske dokumentacije.

Na području Županije određena su područja za istraživanje:

izvorišta pitke vode i vodozaštitna područja s ciljem praćenja kvalitete, stanja zaštite, potencijalnog ugrožavanja i onečišćenja,

poplavna područja s ciljem praćenja promjena i zaštite u slučaju potencijalnog ugrožavanja ljudi, imovine i okoliša,

eksploatacija mineralnih sirovina s ciljem praćenja korištenja i sanacije te pravodobne intervencije,

zaštita i očuvanje prirodnih i kulturno povijesnih obilježja i vrijednosti prostora, biološke i krajobrazne raznolikosti s ciljem cjelovite prosudbe vrijednosti, praćenje stanja, načina korištenja te potencijalnog ugrožavanja i onečišćavanja,

kapitalna infrastruktura i građevine od važnosti za Županiju s ciljem praćenja dinamike realizacije izgradnje, ravnomjernog povezivanja područja te istraživanja alternativnih pravaca, demografska kretanja s ciljem praćenja načina korištenja i predlaganja eventualnih promjena u smislu racionalnog dimenzioniranja i korištenja,

brdska i manje razvijena područja s ciljem praćenja stanja, pojava i procesa te učinaka provedenih mjera,

razminiranja s ciljem definiranja miniranih prostora s utvrđenom listom prioriteta i posebni oblici zaštite (sklanjanje ljudi, zone ugroženosti, zaštite od rušenja i zaštite od požara, karakteristične za područja koja su pretrpjeli štetu od neposrednog ratnog djelovanja.

Proces prilagodbe sustava prostornog uređenja standardu i praksi EU traži sustavno praćenje i istraživanje prostora i procesa koji bi trebali rezultirati odgovarajućim pokazateljima usporedivim s istim pokazateljima drugih zemalja.

Uz kritičku primjenu određenih EU standarda, potrebno je formirati sustav istraživanja koja bi rezultirala prostornim standardima za pojedine djelatnosti u prostoru. U tom procesu naročito je važna suradnja s JLS osobito istraživanja u svrhu dobivanja podataka i formiranja pokazatelja, kao i kritičkog propisivanja predloženih kriterija i formiranja zasebnih cjelinama na regionalnoj razini.

4.12. Geodetske podloge

Jedan od preduvjeta za kvalitetnu izradu i pravovremeno donošenje obvezne i aktualne prostorno planske dokumentacije su ažurne, kvalitetne geodetske podloge i ostala kartografska dokumentacija.

Mnoga naselja na području Županije nemaju uređene zemljišne knjige i katastarske podloge (za pojedina područja stanja su još iz doba Austrougarske) što stvara velike poteškoće kod ishoda građevnih dozvola kao i kod realizacije i izrade dokumenata prostornog uređenja. Trenutno je u tijeku u pojedinim naseljima (općine Brestovac, gradova Požege i Pleternice) provedba komasacije kako bi se riješili dugogodišnji problemi loših geodetskih podloga, usitnjenosti parcela, prometna mreža i neusklađenih imovinsko-pravnih odnosa u zemljišnim knjigama.

Republika Hrvatska nije imala državne institucije koje su se bavile topografsko-kartografskom djelatnošću, topografskim i fotogrametrijskim snimanjima, te izradom i izdavanjem topografskih zemljovida tako da se posljedice toga i danas osjećaju. U bivšem sustavu na području Hrvatske izrađivala se samo Osnovna državna karta u mjerilu 1:5000, a te podloge se davno više ne podudaraju sa stvarnim stanjem na terenu.

5. Prostorno planske perspektive

5.1. Smanjivanje prostornih razlika

Uz pomoć primjenjenih skupina pokazatelja i u odnosu na hrvatske prosjeke relativno stanje gospodarske razvijenosti Požeško-slavonske županije svrstano je u 3. kategoriju u kojoj prevladavaju pretežito negativna razvojna odstupanja (obrađeno u točki 2.3. Socijalno-gospodarska struktura). Stoga, bi na prostorima JLS u Županiji trebalo razvojno intervenirati, što kroz izgradnju i rekonstrukciju (glavnih i sporednih) prometnih koridora kojom bi se ostvarila bolja povezanost, što kroz ravnomjerniji prostorni razmještaj gospodarskih, uslužnih i drugih djelatnosti te donošenje i provedbu programa za njihov razvoj. Za ostvarenje tih programa nužno je na vrijeme osigurati primjeren prostor i potrebnu infrastrukturu što se uz problem vlasništva pokazuje kao glavna prepreka s kojom se susreću JLS.

U Županiji se još posebno izdvajaju brdsko planinska – ruralna područja koja su većinom s problemima u razvoju te posebnim zakonom regulirana područja od posebne državne skrbi. To su pretežito i ratom zahvaćena područja u kojima se programi ostvaruju prvenstveno u segmentu povratka stanovništva i izgradnje stanova dok sa znatno zaostaje u gospodarskoj i infrastrukturnoj obnovi. Nužno je ostvariti uvjete za naseljavanje i razvoj, poglavito s osloncem na znatne ali neiskorištene (dijelom i napuštene) razvojne potencijale i pogone te obnovom i izgradnjom mreže objekata društvene infrastrukture.

PPŽ sadrži načelna i samo djelomična planska opredjeljenja u odnosu na smanjenje razlika između snažnije i slabije razvijenih područja, dok je konkretizacija sadržaja i prostora zadaća planova JLS, osim onih funkcija koje su od važnosti za Državu i Županiju.

5.2. Unapređenje urbanih funkcija

Gradovi i druga središnja (urbana) naselja, kao temeljni proizvodni okvir gospodarskog i društvenog razvoja u kojima se javljaju i brojni problemi, svojom ulogom moraju osigurati djelotvornu i održivo uređenu urbanu mrežu i sa socijalnog i gospodarskog gledišta. Na taj će način ljudi moći živjeti u krajobrazno kvalitetnim širim regionalnim područjima, a ipak u obliku koncentracije naseljavanja u postojećim u postojećim gradovima i urbanim središtima, koja su određena na osnovi policentričnog prostornog razvoja. Obzirom da se urbane funkcije osiguravaju u odnosu na gospodarsku i socijalnu strukturu, socijalne skupine u urbanim predjelima koje ne ispunjavaju kriterije za poželjni urbani razvoj i nemaju zaposlenje, morale bi mobilizirati vlastite resurse. Svoje programe moraju usmjeriti prema financijski podržanim konceptima, mjerama i inicijativama, koje se bave tim urbanim predjelima

U širokom rasponu problema u urbanom prostoru Županije, sveopće prisutan i na prostoru cijele Hrvatske, moguće je istaknuti:

neravnomjerni urbani razvoj, povezan s pomanjkanjem instrumenata zemljišne i stambene politike,

pritisak suburbanizacije, stihijska i nenadzirana raspršena gradnja, veliki udio nelegalnih odnosno divljih gradnji,

degradirana urbana i druga područja,

neplanska i manjkava obnova gradskih jezgri zbog nepovezanosti s razvojem naselja kao cjeline,

slaba infrastrukturna opremljenost naselja, a osobito prometna povezanost nedostatna mreža javnih prijevoznih sredstava i premali udio željezničkog prometa,

neriješena problematika gospodarenja otpadom,

nepoštivanje propisa o uređivanju prostora, i

pomanjkanje odgovarajućih kadrova i nepovezano djelovanje sektora.

Razvoj pojedinih urbanih dijelova naselja je spontan jer je prostorno planska dokumentacija zastarjela, a izrada nove, kao što je već i navedeno, ponajviše zbog financijskih problema pojedinih JLS, teče usporeno i van svih kriterija. Stoga, potrebno je ubrzati izradu potrebne dokumentacije i pri tome posebnu pažnju posvetiti gore navedenim problemima, a ocjenu stanja temeljiti na ciljevima i usmjerenjima održivog prostornog razvoja koji se uvažava u širem međunarodnom prostoru.

Hijerarhijski sustav središnjih naselja treba slijediti i funkcionalna sposobnost gradova da ispune zadaće nositelja atraktivnosti i vitalnosti svojih područja. Osim administrativnih ključne su i druge funkcije, osobito u sferi usluga, kulture, zdravstva i obrazovanja te opće i specifične atraktivnosti urbanog područja i kvaliteta životnog okoliša. Gradovi uglavnom temelje svoju razvojnu fizionomiju na navedenim elementima kao naslijeđu urbanog razvoja, ali na stupnju učinkovitosti koji ne može pokrenuti procese ozbiljnije i dovoljno brze preobrazbe u vitalna središta

5.3. Poboljšanje životnih uvjeta u ruralnim naseljima

Sustavnim mjerama treba usporiti emigracije i stvarati pravno-gospodarski povoljne uvjete rada, a osobito poticati opstanak i razvoj početno malim, ali sigurnim ulaganjima u životni standard sela, uključujući kulturne i rekreacijske potrebe stanovništva. Isto tako treba promicati temeljne vrijednosti ruralnog nasljeđa, duhovnih i materijalnih dobara i tradicije te obogaćivati veze grada i sela. Ruralnom stanovništvu treba osigurati uvjete za izgradnju kvalitetnih stambenih objekata ali uz dužnu pozornost prema tradicijskom graditeljstvu koja se odražava u poštovanju mjerila, oblika, strukturnih značajki i graditeljskih materijala. Revitalizaciji seoskih područja pogodovat će brojne okolnosti vezane za vrijednosti resursa i infrastrukturnu opremljenost. Ona naselja koja su ostala i koja će u budućnosti ostati bez

stalnog stanovništva treba koristiti u funkciji sekundarnog stanovanja te seoskog turizma i rekreacije.

Standard življenja i prihode u ruralnim područjima uskladiti s razvijenijim područjima, a uvjete života ruralnog stanovništva približiti uvjetima gradskog stanovništva.

Osobitu pažnju treba posvetiti racionalnom korištenju i namjeni prostora prvenstveno prostora za izgradnju na način da se ne smanjuju šumske i kvalitetne poljoprivredne površine. U slučaju nužne prenamjene površina osnovnih kategorija korištenja, gdje je to moguće prema važećim propisima, zahvati se moraju ograničiti i podrediti uvjetima osnovne namjene prostora, utvrditi prihvatljivu tehnologiju, a negativne učinke smanjiti na dopuštenu mjeru.

6. Objava

Ovo Izvješće o stanju u prostoru Požeško-slavonske županije bit će, sukladno članku 11. stavku 6. Zakona o prostornom uređenju koji propisuje obvezu objave, objavljeno u "Požeško-slavonskom službenom glasniku".

SKUPŠTINA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE

Klasa: 021-02/05-06/3

Urbroj:2177-01-05/1-05-4

Požega, 07. travnja 2005.

PREDSJEDNIK

mr. sc. Vlado Zec, dipl. oec.,v.r.

PROGRAM MJERA
za unapređenje stanja u prostoru
Požeško-slavonske županije

Sadržaj

- 1. Uvod**
- 2. Program donošenja dokumenata prostornog uređenja**
 - 2.1. Izmjene i dopune važećih dokumenata prostornog uređenja**
 - 2.1.1. Izmjene i dopune Prostornog plana Požeško-slavonske županije
 - 2.1.2. Izmjene i dopune Prostornih planova (bivših) općina
 - 2.1.3. Izmjene i dopune GUP-ova
 - 2.2. Izrada i donošenje novih dokumenata prostornog uređenja**
 - 2.2.1. Prostorni plan područja posebnih obilježja Park prirode "Papuk"
 - 2.2.2. Prostorni planovi uređenja općina i gradova (PPUO/G)
 - 2.2.3. Generalni urbanistički plan (GUP) Požege
 - 2.2.4. Urbanistički plan uređenja (UPU)
 - 2.2.5. Detaljni planovi uređenja (DPU)
 - 2.3. Pribavljanje podataka i stručnih podloga**
 - 2.4. Sadržaj i način donošenja prostornih planova**
 - 2.4.1. Izmjene i dopune važećih dokumenata prostornog uređenja
 - 2.4.2. Izrada i donošenje novih dokumenata prostornog uređenja
 - 2.5. Procjena dinamike izrade prostorne dokumentacije**
- 3. Program donošenja ostalih dokumenata i studija vezanih uz prostorno uređenje i zaštitu okoliša**
 - 3.1. Obveze izrade dokumenata i studija utvrđenih u PPSŽ**
 - 3.2. Obveze izrade ostalih dokumenata i studija vezanih uz prostorno uređenje i zaštitu okoliša**
- 4. Mjere i smjernice za provođenje politike uređenja prostora i dokumenata prostornog uređenja**
 - 4.1. Mjere i smjernice za unapređenje prostornog uređenja**
 - 4.2. Mjere i smjernice za sanaciju bespravne gradnje**
 - 4.3. Mjere i smjernice za zaštitu okoliša**
 - 4.4. Mjere i smjernice za provođenje demografske politike**
 - 4.5. Mjere i smjernice za razvoj infrastrukturnog sustava**
 - 4.6. Mjere i smjernice za razvoj gospodarskih djelatnosti**
 - 4.7. Mjere i smjernice za zaštitu graditeljske i prirodne baštine**
 - 4.8. Smjernica za provedbu u odnosu na programe mjera za unapređenje stanja u prostoru gradova i općina**
- 5. Objava**

1. Uvod

Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Požeško-slavonske županije (u daljnjem tekstu Program mjera) je osnova za pokretanje izrade i donošenje dokumenata prostornog uređenja i studija vezanih uz prostorno uređenje i zaštitu okoliša na području Požeško-slavonske županije koji su u nadležnosti Županije kao jedinice područne (regionalne) samouprave. Donosi se za sljedeće četverogodišnje razdoblje s mogućnošću njegovih izmjena i/ili dopuna za samo dvogodišnje razdoblje na temelju analize odgovarajućeg dijela izvješća, a iznimno od toga uz suglasnost Ministarstva.

Program mjera ne tretira one zahvate u prostoru i dokumente prostornog uređenja koji su predmet pojedinačnih programa općina i gradova u Županiji.

Sredstva za realizaciju Programa mjera osiguravaju se u proračunu Požeško-slavonske županije, Proračunu Republike Hrvatske, odnosno nadležnog Ministarstva, a postoji i mogućnost financiranja iz proračuna općina i gradova te pravnih ili fizičkih osoba.

2. Program donošenja dokumenata prostornog uređenja

2.1. Izmjene i dopune važećih dokumenata prostornog uređenja

2.1.1. Izmjene i dopune Prostornog plana Požeško-slavonske županije

U Izvješću o stanju u prostoru Požeško-slavonske županije konstatirano je da se u periodu od kako je Prostorni plan Požeško-slavonske županije (u daljnjem tekstu PPPSŽ) donesen (2002. godine "Požeško-slavonski službeni glasnik" br. 5/02 i 5A/02.) iskazuju pojedine inicijative, zahtjevi i potrebe za izmjenom i dopunom tog plana. Dakle, ocjenjuje se neophodnim u sljedećem četverogodišnjem razdoblju preispitati te razloge za izmjenama i dopunama PPPSŽ, te na isti način uskladi isti s potrebama razvoja i novim zakonskim propisima.

Ovim se Programom mjera planira obveza izmjena i dopuna PPŽ u narednom četverogodišnjem razdoblju, te će se kao prijedlog dati javnosti na uvid te dostaviti predstavničkom tijelu na donošenje.

Prema dosadašnjim saznanjima izmjene i dopune PPPSŽ, je potrebno izvršiti na grafičkom i odgovarajućem tekstualnom dijelu, uz dodatna preispitivanja, odnose se na:

- infrastrukturu –
 - trasu ceste Pleternica-Lužani – napustiti postojeće osiguran koridor i uvrstiti novi uz trasu prugu Pleternica N.Kapela.
 - detaljnije pozicionirati trasu brze ceste Pleternica-Požega-Brestovac odnosno državne ceste Požega-Velika s definiranim čvorištima i zaštitnim zonama, prema novijim saznanjima zasnovanim na novoizrađenoj Studiji utjecaja na okoliš.
 - korigiranje budućeg planiranog europskog koridora E-661 odnosno državne ceste D5 s izmještanjem dijela trase prometnica Bjelovar-Okučani (D47, D5, D38) prema novijim saznanjima zasnovanim na novoizrađenim Studijama.
 - korekcija dijela trase osiguranog koridora državne ceste D38 kao obilaznica grada Pakraca s uklapanjem iste na državnu cestu D5 odnosno na međunarodni koridor E661,
 - korekcija dijela trase državne ceste D47 na potezu grada Lipik grad Novska,
 - izmještanje (nova trasa) 110 kW dalekovoda na području grada Požega (Ilijino groblje), kao i moguće dalekovode na području gradova Pleternice, Pakraca i Lipika,
 - uvrštavanje detaljnije pozicije trase plinovoda MRČ Kapela-Pleternica-MRSPožega-Brestovac,
 - uvrštenje detaljne pozicije trase novog plinovoda Dobrovac-Omanovac
 - preispitati mogućnost provođenja istražnih radova na dijelu Požeško-slavonske županije u svrhu istraživanja nafte i plina obzirom da se odobrava INA – Industriji nafte

d.d., Zagreb, produženje prava istraživanja na isražnom prostoru za istraživanje nafte i plina, pod nazivom "Sava", koji se nalazi, osim na područjima Zagrebačke, Sisačko-moslavačke, Bjelovarsko-bilogorske, Brodsko-posavske i na području Požeško-slavonske županije,

- preispitati i iskorrigirati telekomunikacijsku mrežu - npr. uskladiti sa izvedenim stanjem (Gaj-Poljana ...), planirati uvođenje novih mreža i sustava pokretnih komunikacija (UMTS i sustavi sljedećih generacija), izmjeniti planirane svjetlovodne kabele (Velika –Slatinski Drenovac ...), te predvidjeti nove (planirani svjetlovodni kabel kod Ruševa prema Slav.Brodu prikazati uz postojeći, magistralni plinovod za Sl.Brod kako bi se osigurao odvojak za Degman, vojnu građevinu), kao i uvrstiti optički svjetlovod kod Španovice s prikazom optičkog svjetlovoda za Gornju Šumetlicu na Psunju,
- izmjeniti optički svjetlovod kod Gradišta –Vukojevica za odašiljač Lončarski vis – Našice,
- preispitati mogućnost osiguranja novih retencija/akumulacija odnosno ribnjaka na područjima JLS, s potrebnom prilagodbom na postojeće stanje na terenu i iskazanom namjerom potencijalnih korisnika, te usklađeno s Vodoprivrednom osnovom sliva rijeka Ilove i Pakre iz 1991. kao i elaboratom Navodnjavanje u Požeško-slavonskoj županiji koji je u fazi izrade,
- uvrstiti u plan izgradnje vodospremu u Pleternici,

- iskorrigirati lokacije groblja – npr. ucrtati groblje Krista kralja u Požegi, groblje u Novoj Lipi
 - zaštićene dijelove prirode kao i graditeljsku baštinu – neophodno preispitati (npr. zaštićeni krajolik – N.Mihaljevci – Trenkovo - odsjek 35d – u tekstu dobro u grafičkom dijelu ne postoji kako je prikazano PPŽ-om, spomenik prirode – sastojine tise ...)
 - šume i slivno područje Karašica–Vućica na području općine Kaptol, potrebno je tekstualno i grafički obraditi (akumulacije Zlostop i Orahovica)
 - kamenolome – preispitati mogućnost postojanja inicijative za istraživanje mineralnih sirovina na nekim novim prostorima na području Županije, kao i mogućnost njihove realizacije (npr. kod Gradca – Našice na našoj Županiji predvidjeti istražne radove i mogućnost izdavanja koncesije,
 - izmjenu odredbi za provođenje – preispitati s akcentom na uvjete za dimenzioniranja i oblikovanja GP naselja u odnosu na već izgrađeni odnosno neizgrađeni dio, a sukladno Strategiji i Programu PURH. Analiza GP naselja, tijekom izrada PPUO/G, ukazala je da je zadane uvjete i kriterije (300 m²/stanovniku, GP naselja općine i grada ne može biti veće od površine izgrađenog dijela GP naselja uvećanog za 20%, te da prijedlozi za proširenje GP moraju sadržavati podatke o iskorištenosti postojećeg GP s obrazloženjem o razlozima neiskorištenja dijelova i poduzetim mjerama za iskorištenje, osobito u slučaju kada neizgrađena površina prelazi 10% ukupne površine GP) u našoj Županiji teško zadovoljiti, osobito na područjima manjih naselja, seoskim brežuljkastim prostorima (prosječna zauzetost građevinskog prostora iznosi oko 654 m²/stanovniku). Stoga, kao što je predloženo i u Izvješću RH, prijeko je potrebna promjena te norme i/ili diferencirano određenje prema tipu, veličini i regionalnim osobitostima naselja. Taj temeljni kriterij ili ustvari temeljnu smjernicu, treba ubuduće u dokumentima prostornog uređenja niže razine primjenjivati selektivno i u funkciji optimizacije odnosa između razvoja, zaštite prostora i troškova uređenja.

Također ostavljamo mogućnost izmjena i dopuna plana za sve buduće prenamjene prostora do konačnog prijedloga Izmjene PPŽ o kojima za sada nememo pravovaljanih saznanja ili su te aktivnosti u tijeku (npr. lokalni vodovodi, vodozaštitna područja, površina za navodnjavanje i dr....).

2.1.2. Izmjene i dopune Prostornih planova (bivših) općina

Temeljem čl. 57. ZPU dopuštena je mogućnost izmjena i dopuna prostornih planova (bivših) općina, koji ostaju na snazi do donošenja odgovarajućih prostornih planova prema ZPU, uz prethodno pribavljenu suglasnost Ministarstva. Prostorni planovi općina se mijenjaju zbog njihove neusklađenosti s novim infrastrukturnim koridorima, a čest su razlog i promjene (smanjenje ili povećanje) granica građevinskih područja naselja bilo radi formiranja radnih zona za zadovoljavanje poduzetničkih inicijativa ili moguće legalizacije izgrađenih građevina. Međutim, izmjene i dopune prostornih planova (bivših) općina provoditi samo kod hitnih intervencija, odnosno kad preostalom prostorno planskom dokumentacijom nije moguće zadovoljiti stvarne potrebe u funkciji provedbe aktualnih aktivnosti prostornog uređenja.

Postupak izmjena i dopuna prostornih planova bivših općina moguće je započeti na temelju ovog Programa, a sve aktivnosti sukladno Zakonu voditi će Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije.

2.1.3. Izmjene i dopune GUP-ova

Čl. 57. ZPU dopuštena je mogućnost izmjena i dopuna postojećih generalnih urbanističkih planova koji ostaju na snazi do donošenja odgovarajućih prostornih planova. Izmjene i dopune GUP-ova provode se u većini slučajeva zbog usklađenja prostornoplanske dokumentacije sa stvarnim stanjem koje je nastalo razvojem bilo infrastrukturnog sustava bilo gospodarskih zona (prenamjene površina) ili općenito naselja (smanjenje ili proširenje građevinskog područja) za koji je rađen Plan.

2.2. Izrada i donošenje novih dokumenata prostornog uređenja

2.2.1. Prostorni plan područja posebnih obilježja Parka prirode "Papuk"

- Nositelj izrade: Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja,
- Stručni izrađivač: Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije,

U narednom četverogodišnjem razdoblju prioritet je, sukladno čl. 21. i 22. ZPU, donošenje Prostornog plana područja posebnih obilježja Parka prirode "Papuk" (u daljnjem tekstu: PPPPO Park prirode "Papuk"). Na temelju ZPU, Strategije i Programa RH, a sukladno Uredbi o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (u daljnjem tekstu Uredba), izrada PPPPO Parka prirode „Papuk“ predviđena je PPPSZ.

PPPPO Park prirode "Papuk" obuhvaća zaštićeno područje Parka prirode, a u sklopu njega i posebno zaštićeno područje Park šuma Jankovac, spomenik prirode - geološki Rupnica te posebni rezervat - šumske vegetacije - Sekulinačke planine.

Park prirode "Papuk" najvećim dijelom (95,4%) čini bujna i kvalitetna šumska vegetacija u kojoj prevladavaju sastojine hrasta kitnjaka i graba, bukve, jele te mjestimično i sastojine crnogoričnih kultura, kestena te fragmentarno gorskog javora i običnog jasena.

Osobitosti Papuka ističu se kao važan segment biološke i krajobrazne vrijednosti područja Slavonije, ali i cijele Hrvatske. Izuzetne reljefne karakteristike odaju burnu geološku prošlost nastanka ovog područja. Raznolikost geoloških pojava, očuvana vegetacija, flora i fauna, čija se različitost i raznovrsnost očituje kroz niz ekoloških sustava i staništa velikog broja biljaka, gljiva i životinja predstavljaju bogatstvo koje treba znanstveno istražiti, unaprijediti i sačuvati od štetnih utjecaja.

Namjena i organizacija prostora izradit će se u skladu s novim spoznajama i pristupima zaštiti prirode, te će se utvrditi mjere korištenja, uređenja i unapređenja zaštite okoliša.

U postupku izrade PPPPO Park prirode "Papuk" razmatraju se državni i lokalni zahtjevi te zahtjevi korisnika za korištenjem i zaštitom prostora. Na osnovu toga utvrđuje se mogućnost prihvaćanja odnosno pomirenja različitih interesa u prostoru. Namjena i

organizacija prostora izradit će se u skladu s novim spoznajama i pristupima zaštite prirode, te će se utvrditi mjere korištenja, uređenja i unapređenja zaštite okoliša.

Sredstva za izradu PPPPO Park prirode "Papuk" osigurana su u Proračunu RH, a donošenje PPPPO Park prirode "Papuk" je u nadležnosti Hrvatskog sabora.

Prilikom izrade PPPPO Park prirode "Papuk" izrađivač Plana se susreće s mnogobrojnim problemima, a jedan od najvećih je postojeća granica obuhvata Parka prirode "Papuk". Naime, dijelovi iste presijecaju, bez imalo pravilnosti, naselja, pojedine građevinske čestice razdvajajući tako stambene od pomoćnih objekata na istoj k.č. Poseban problem predstavljaju i postojeća eksploatacijska polja smještena unutar Parka, čije je lokacije također potrebno posebno razmotriti i obraditi.

Stoga, neophodna je hitna izmjena dosadašnje granice, odnosno revalorizacija postojeće, kako bi se mogli uskladiti svi do sada unijeti podaci u Nacrt PPPPO Park prirode "Papuk", a koji se odnose na površine, demografiju, namjenu i dr.

2.2.2. Prostorni planovi uređenja općina i gradova (PPUO/G)

Temeljem Zakona, Strategije i Programa RH, a sukladno Uredbi, izrada PPUO/G (za 4 grada: Požege, Lipik, Pakrac i Pleternica i 6 općina: Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol, Kutjevo i Velika), određena je PPSŽ. Prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju općine i gradovi su dužni donijeti PPUO/G najkasnije **do 31. prosinca 2005.**

U tijeku je izrada PPUO/G u četiri JLS. Faze izrade pojedinih planova prikazane su u Izvješću (poglavlje - II. PROSTORNO PLANIRANJE I INSTITUCIONALNI RAZVOJ, 4. Prostorno planiranje, 4.1. Izrada dokumenata prostornog uređenja i praćenja stanja u prostoru, 4.1.1. Izrada dokumenata prostornog uređenja, Dokumenti prostornog uređenja - u izradi (dinamika izrade i donošenje)).

2.2.3. Generalni urbanistički plan (GUP) Požege

Temeljem ZPU, Strategije i Programa RH, a sukladno Uredbi, izrada GUP-a Grada Požege određena je PPSŽ. Granice područja za koje se izrađuje GUP utvrđuje se PPUO/G.

2.2.4. Urbanistički plan uređenja (UPU)

Temeljem Zakona, Strategije i Programa RH, a sukladno Uredbi, izrada UPU-a, za sjedišta gradova: Pakrac, Lipik i Pleternicu te općinska središta: Kutjevo i Veliku, određena je PPSŽ. Granice područja za koji se izrađuje UPU-a utvrđuje se PPUO/G.

2.2.5. Detaljni planovi uređenja (DPU)

Obveza izrade DPU s granicama obuhvata utvrđuje se prostornim planom šireg područja.

2.3. Pribavljanje podataka i stručnih podloga

Kvalitetna izrada dokumenata prostornog uređenja, bilo koje razine, izravno ovisi o potpunosti, vjerodostojnosti i ažurnosti potrebitih podataka za njihovu izradu, odnosno kvalitetnu dokumentacijsku osnovu. Na osnovi nje moguće je dokumentima prostornog uređenja ukazati na optimalne mogućnosti prostora i privesti njegovu uređenju i korištenju. Stoga je za izradu novih dokumenata prostornog uređenja, kao i za izradu izmjena i dopuna dokumenata donesenih na temelju važećeg Zakona o prostornom uređenju potrebno koristiti ažurirane katastarsko – topografsko – geodetske podloge/karte, a propisane Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova ("NN" 106/98 i 163/04) i to:

- topografsku kartu u mjerilu 1:100.000, za eventualne izmjene i dopune Prostornog plana županije

- topografsku kartu u mjerilu 1:100.000 i/ili 1:25.000, ili osnovnu državnu kartu u mjerilu 1:5.000 i/ili 1:10.000, za izradu Prostornog plana područja posebnih obilježja, ovisno o vrsti obilježja i površini obuhvata,
- topografsku kartu u mjerilu 1:25.000, te katastarske planove u mjerilu 1:5.000 (za definiranje građevinskih područja naselja) za izradu prostornih planova uređenja općine ili grada,
- osnovnu državnu kartu u mjerilu 1:5.000 i/ili 1:10.000, za izradu Generalnog urbanističkog plana,
- osnovnu državnu kartu u mjerilu 1:5.000 ili topografsko-katastarski plan u mjerilu 1:1.000 ili 1:2.000, za izradu urbanističkih planova uređenja
- topografsko-katastarski plan ili katastarski plan u mjerilu 1:1.000 ili 1:500, za detaljne planove uređenja.

Pribavljene podloge i druga dokumentacija trebat će i nadalje u budućem programskom razdoblju periodički ažurirati, te dopunjavati sukladno propisima.

U cilju uspostavljanja informacijskog sustava nastavlja se digitalizacija katastarskih podloga sukladno potrebama i prioritetima.

2.4. Sadržaj i način donošenja prostornih planova

Sadržaj prostornih planova je utvrđen Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN br. 106/98, 163/04; u daljnjem tekstu Pravilnik), a način donošenja ZPU i Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (NN br. 101/98; u daljnjem tekstu Uredba).

2.4.1. Izmjene i dopune važećih dokumenata prostornog uređenja

Izmjene i dopune Prostornog plana Požeško-slavonske županije

Izmjene i dopune Prostornog plana Požeško-slavonske županije su u nadležnosti Zavoda za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije, koji će utvrditi sadržaj, a način donošenja je propisan.

Izmjene i dopune prostornih planova (bivših) općina

Izmjene i dopune prostornih planova (bivših) općina Požege i Pakraca su u nadležnosti Požeško-slavonske županije te će sadržaj definirati Zavod za prostorno uređenje, a način donošenja je propisan.

Izmjene i dopune GUP-ova

Programom mjera je utvrđen okvirni sadržaj važećih GUP-ova :

Sadržaj:

- A) Tekstualni dio
 - I. OBRAZLOŽENJE IZMJENA I DOPUNA
 - 1. Razlozi za izmjenu
 - 2. Obrazloženje izmjena
 - 3. Izmjene tekstualnog dijela
 - II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE
- B) Grafički dio
 - IZMJENE I DOPUNE KARTOGRAFSKIH PRIKAZA

Način donošenja:

Nacrt prijedloga, nakon provedene/ih prethodne/ih rasprave/a, dostavlja se općinskom/gradskom poglavarstvu koji na temelju nacrta prijedloga i izvješća o prethodnoj raspravi utvrđuje prijedlog prostornog plana za javnu raspravu. Javna rasprava uz javni uvid i javno izlaganje traje 15 dana. Tijekom tog vremena se prikupljaju prijedlozi i primjedbe koje nositelj izrade zajedno sa stručnim izrađivačem i priprema izvješće o javnoj raspravi. Prijedlog GUP-ova i izvješće o javnoj raspravi razmatra Poglavarstvo i utvrđuje Konačni prijedlog prostornog plana.

Izmjene i dopune GUP-ova donosi općinsko ili gradsko vijeće po prethodno pribavljenoj suglasnosti Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i Ureda državne uprave u Županiji.

2.4.2. Izrada i donošenje novih dokumenata prostornog uređenja

Prostorni plan područja posebnih obilježja Parka prirode "Papuk"

Sukladno ZPU i Pravilniku, ovim Programom mjera je utvrđen okvirni sadržaj PPPPO Parka prirode "Papuk" koji je moguće korigirati, obzirom da će se tijekom izrade dopunjavati sadržajima, podacima, smjernicama i mjerama uređenja i zaštite prostora ovisno utvrđenim ciljevima prostornog uređenja i posebnim obilježjima područja.

Sadržaj:

A) Tekstualni dio

I. OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja Parka prirode Papuk

1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru

1.1.1.1. Teritorijalni obuhvat

1.1.1.2. Površina

1.1.1.3. Stanovništvo

1.1.1.4. Naselja i naseljenost

1.1.1.5. prirodne značajke prostora

1.1.1.6. Osnovne kategorije korištenja prostora

1.1.1.7. Zaštićene prirodne vrijednosti i kulturna dobra

1.1.1.8. Posljedice ratnih okolnosti

1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke

1.1.2.1. Prirodni potencijal područja i korištenja resursa

1.1.2.2. Infrastrukturni sustavi

1.1.2.3. Stanje okoliša

1.1.2.4. Zbrinjavanje otpada

1.1.3. Obveze iz Strategije i Programa PURH i ocjena postojeće planske dokumentacije

1.1.3.1. Obveze iz Strategije i Programa PURH

1.1.3.2. Ocjena postojeće prostorno planske dokumentacije

1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja u odnosu na demografske i gospodarske podatke, te prostorne pokazatelje

1.1.4.1. Demografski aspekt

1.1.4.2. Gospodarski aspekt

1.1.4.3. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja u odnosu na prostorne pokazatelje

1.1.4.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja u odnosu na zaštitu prirode i okoliša

1.1.4.5. Sukobi u prostoru (korisnika prostora i uvjeta zaštite prirode)

1.1.5. Obveze iz međunarodnih konvencija i strategija

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Razvoj naselja, društvene, prometne i ostale infrastrukture

2.1.2. Razvoj naselja i demografske promjene

2.1.3. Razvoj društvene infrastrukture

2.1.4. Razvoj prometne i ostale infrastrukture

2.1.4.1. Prometni sustav

2.1.4.2. Energetski sustav

2.1.4.3. Vodnogospodarski sustav (korištenje voda, zaštita od štetnog djelovanja voda i zaštita voda)

2.1.4.4. Zbrinjavanje otpada

2.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

2.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

2.4. Odabir prostorne i gospodarske strukture

2.5. Zaštita krajobraznih vrijednosti

2.6. Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti, te kulturno-povijesnih cjelina

2.6.1. Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti

2.6.2. Zaštita kulturno-povijesnih cjelina

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Prikaz prostornih struktura Parka prirode Papuk u odnosu na stanje i razvojna opredjeljenja Države

3.2. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina

3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja, poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine)

3.2.2. Naselja i ostale izgrađene strukture

3.3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

3.3.1. Gospodarske djelatnosti

3.3.2. Društvene djelatnosti

3.4. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

3.4.1. Iskaz površina za posebno vrijedna i/ili osjetljiva područja i prostorne cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne vrijednosti i kulturno-povijesne cjeline)

3.4.2. Uvjeti gradnje

3.4.3. Zaštita prirodnih vrijednosti

3.4.4. Zaštita kuturnih dobara

3.4.5. Mjere zaštite prostora

3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava

3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav

3.5.2. Energetski sustav

3.5.3. Vodnogospodarski sustav

3.6. Postupanje s otpadom

3.7. Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš

II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE

B) Grafički dio

Kartografski prikazi i grafički prilozi na kojima se prikazuju stanje i planirani zahvati u prostoru

Način donošenja:

PPPPPO Parka prirode Papuk donosi Hrvatski sabor (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju "NN 100/04") po prethodno provedenoj zakonskoj proceduri.

Prostorni planovi uređenja općina i gradova (PPUO/G)

PPUO/G za JLS na području Požeško-slavonske županije će se izraditi i donijeti prema istom sadržaju i načinu, osim onih koji mogu donijeti prostorni plan uređenja općine sa smanjenim sadržajem prema Odluci o općinama koje mogu donijeti prostorni plan uređenja općine sa smanjenim sadržajem (NN 163/04).

Sadržaj: (prema važećem Pravilniku)

A) Tekstualni dio

I. OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti područja općine ili grada u odnosu na prostor i sustave županije i Dražave.

- 1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru
- 1.1.2. Prostorno razvojne i resursne značajke
- 1.1.3. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova
- 1.1.4. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja

- 2.1.1. Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava
- 2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora
- 2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

2.2. Ciljevi prostornog razvoja gradskog ili općinskog značaja

- 2.2.1. Demografski razvoj
- 2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture
- 2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture
- 2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

2.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području grada ili općine

- 2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora
- 2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, izgrađenost, iskorištenost i gustoću izgrađenosti, obilježja naselja, vrijednosti i posebnosti krajobraza, prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina
- 2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Prikaz prostornog razvoja na području općine ili grada u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Županije

3.2. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje površina

- 3.2.1. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (naselja i izgrađene strukture van naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale)
- 3.3. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti**
- 3.4. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora**
- 3.4.1. Iskaz površina za posebno vrijedna ili osjetljiva područja i/ili osjetljiva područja i prostorne cjeline (prirodni resursi, krajobraz, prirodne vrijednosti i kulturno- povijesne cjeline)
- 3.5. Razvoj infrastrukturnih sustava**
- 3.5.1. Prometni infrastrukturni sustav (ceste, željeznice, zračne, morske i riječne luke, javne telekomunikacije, produktovodi)
- 3.5.2. Energetski sustav
- 3.5.3. Vodnogospodarski sustav (vodnogospodarski sustav (vodoopskrba, odvodnja, uređenje vodotoka i voda, melioracijska odvodnja)
- 3.6. Postupanje s otpadom**
- 3.7. Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš**

II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE

- 1. Uvjeti za određivanje namjena površina na području općine ili grada**
- 2. Uvjeti za uređenje prostora**
 - 2.1. Građevine od važnosti za Državu i Županiju
 - 2.2. Građevinska područja naselja
 - 2.3. Izgrađene strukture van naselja
- 3. Uvjeti smještaja gospodarskih djelatnosti**
- 4. Uvjeti smještaja društvenih djelatnosti**
- 5. Uvjeti utvrđivanja koridora ili trasa i površina prometnih i drugih infrastrukturnih sustava**
- 6. Mjere zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno- povijesnih cjelina**
- 7. Postupanje s otpadom**
- 8. Mjere sprječavanja nepovoljna utjecaja na okoliš**
- 9. Mjere provedbe plana**
 - 9.1. Obveza izrade prostornih planova
 - 9.2. Primjena posebnih razvojnih i drugih mjera
 - 9.3. Rekonstrukcija građevina čija je namjena protivna planiranoj namjeni

C) Grafički dio

- 1. KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA
- 2. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI
- 3. UVJETI ZA KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITU PROSTORA
- 4. GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA

Način donošenja: (prema važećoj Uredbi)

Nacrt prijedloga, nakon provedene/ih prethodne/ih rasprave/a, dostavlja se općinskom/gradskom poglavarstvu koji na temelju nacrta prijedloga i izvješća o prethodnoj raspravi utvrđuje prijedlog prostornog plana za javnu raspravu. Javna rasprava uz javni uvid i javno izlaganje traje 30 dana. Tijekom tog vremena se prikupljaju prijedlozi i primjedbe koje obrađuje nositelj izrade zajedno sa stručnim izrađivačem i priprema izvješće o javnoj raspravi. Prijedlog PPUO/G-ova i izvješća o javnoj raspravi razmatra Poglavarstvo i utvrđuje Konačni prijedlog prostornog plana.

PPUO/G–ove donosi općinsko ili gradsko vijeće po prethodno pribavljenim, sukladno zakonskim odrednicama, obveznim suglasnostima Ministarstva i Ureda državne uprave u Županiji nadležnog za poslove prostornog uređenja o njegovoj usklađenosti sa prostornim planom PPSŽ.

Prostorni planovi uređenja općina sa smanjenim sadržajem

Sukladno Odluci o općinama koje mogu donijeti prostorni plan uređenja općine sa smanjenim sadržajem (NN 163/04) PPUO sa smanjenim sadržajem u Požeško-slavonskoj županiji mogu donijeti slijedeće općine: Brestovac, Čaglin, Jakšić, Kaptol i Kutjevo, ako nemaju razvojnih potreba niti većih problema (gospodarskih, demografskih i sl.).

Poželjno bi bilo da skraćene verzije PPUO izrađuje Zavod za prostorno uređenje koji bi trebao, obzirom na kadar i podatke kojima raspolaže, dati najkvalitetniju verziju takovog Plana.

Sadržaj tih planova propisan je Pravilnikom o dopunama Pravilnika o sadržaju, mjerilima kartografskih prikaza, obveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN 163/04).

A) Tekstualni dio

I OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru.

1.2. Planski pokazatelji i obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova.

1.3. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske, gospodarske i prostorne pokazatelje s obrazloženjem pristupanja izradi prostornog plana uređenja općine sa smanjenim sadržajem.

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA OPĆINE I UREĐENJA NASELJA

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Organizacija prostora, osnovna namjena i korištenje površina.

3.1.1. Utvrđivanje građevinskih područja.

3.1.2. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu površina (građevinska područja naselja i izgrađenih struktura izvan naselja; poljoprivredne, šumske, vodne te površine posebne namjene i ostale površine).

3.2. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti.

3.3. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora.

3.4. Razvoj infrastrukturnih sustava (promet, telekomunikacije, energetika, vodoopskrba, odvodnja, uređenje vodotoka i voda, melioracijska odvodnja).

3.5. Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš i zbrinjavanje otpada.

II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE

1. Osiguravanje prostora za građevine od važnosti za Državu i Županiju

2. Građevinska područja naselja i izdvojena građevinska područja – uvjeti gradnje.

3. **Područja izvan građevinskih područja - uvjeti gradnje.**
4. **Uvjeti utvrđivanja koridora ili trasa i površina prometnih i drugih infrastrukturnih sustava**
5. **Mjere zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih cjelina**
6. **Mjere sprječavanja nepovoljnog utjecaja na okoliš i zbrinjavanje otpada.**
7. **Obveze izrade detaljnijih prostornih planova.**
8. **Smjernice i mjerila za neophodnu rekonstrukciju građevina u skladu s člankom 44. Zakona o prostornom uređenju.**

B) Grafički dio

1. KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA – izvod iz prostornog plana Županije u mjerilu 1:100.000
2. INFRASTRUKTURNI SUSTAVI - izvod iz prostornog plana Županije u mjerilu 1:100.000
3. UVJETI ZA KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITU PROSTORA - izvod iz prostornog plana Županije u mjerilu 1:100.000
4. GRAĐEVINSKA PODRUČJA NASELJA i izdvojena građevinska područja s granicom obuhvata izrade detaljnijih planova u mjerilu 1:5.000.

Način donošenja: (prema važećoj Uredbi)

Nacrt prijedloga, nakon provedene/ih prethodne/ih rasprave/a, dostavlja se općinskom/gradskom poglavarstvu koji na temelju nacrta prijedloga i izvješća o prethodnoj raspravi utvrđuje prijedlog prostornog plana za javnu raspravu. Javna rasprava uz javni uvid i javno izlaganje traje 30 dana. Tijekom tog vremena se prikupljaju prijedlozi i primjedbe koje obrađuje nositelj izrade zajedno sa stručnim izrađivačem i priprema izvješće o javnoj raspravi. Prijedlog PPUO sa smanjenim sadržajem i izvješća o javnoj raspravi razmatra Poglavarstvo i utvrđuje Konačni prijedlog prostornog plana.

PPUO sa smanjenim sadržajem donosi općinsko ili gradsko vijeće po prethodno pribavljenim, sukladno zakonskim odrednicama, obveznim suglasnostima Ministarstva i Ureda državne uprave u Županiji nadležnog za poslove prostornog uređenja o njegovoj usklađenosti sa prostornim planom PPSŠ.

Generalni urbanistički plan (GUP) Požege

Sadržaj: (prema važećem Pravilniku)

A) Tekstualni dio

I. OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

- 1.1. **Položaj, značaj i posebnosti područja grada u odnosu na prostor i sustave Županije i Države.**
 - 1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru
 - 1.1.1. Prostorno razvojne i resursne značajke
 - 1.1.2. Obveze iz dokumenata prostornog uređenja šireg područja i ocjena postojećih prostornih planova

- 1.1.3. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja

- 2.1.1. Značaj posebnih funkcija grada
- 2.1.2. Odabir prostorne i gospodarske strukture
- 2.1.3. Infrastrukturna opremljenost
- 2.1.4. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

2.2. Ciljevi prostornog uređenja grada

- 2.2.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, obilježja izgrađene strukture, vrijednosti i posebnosti krajobraza, prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina
- 2.2.2. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Temeljna organizacija prostora naselja (grada) u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu grada

3.2. Organizacija, korištenje, namjena, uređenje i zaštita površina

- 3.2.1. Prikaz gospodarskih djelatnosti
- 3.2.2. Prikaz mreža društvenih djelatnosti
- 3.2.3. Prikaz prometne i telekomunikacijske mreže
- 3.2.4. Prikaz komunalne infrastrukturne mreže
- 3.2.5. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite površina i građevina
- 3.2.6. Područja primjene posebnih mjera uređenja i zaštite
- 3.2.7. Način i uvjeti gradnje

3.2. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenja površina

3.3. Sprječavanje nepovoljnog utjecaja na okoliš

III. ODREDBE ZA PROVOĐENJE

1. Uvjeti za određivanje i razgraničavanje površina javnih drugih namjena
2. Uvjeti uređenja prostora za građevine od važnosti za Državu, županiju i Grad Zagreb
3. Uvjeti smještaja građevina gospodarskih djelatnosti
4. Uvjeti smještaja građevina društvenih djelatnosti
5. Uvjeti i način gradnje stambenih građevina
6. Uvjeti utvrđivanja trasa i površina prometne, telekomunikacijske i komunalne infrastrukture
7. Uvjeti uređenja posebno vrijednih i/ili osjetljivih područja i cjelina
8. Mjere očuvanja i zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih cjelina
9. Postupanje s otpadom (obrada, skladištenje i odlaganje)
10. Mjere sprječavanja nepovoljnog utjecaja na okoliš
11. Mjere provedbe plana
 - 11.1. Obveza izrade detaljnih planova uređenja
 - 11.2. Mjere uređenja i zaštite zemljišta
 - 11.3. Rekonstrukcija građevina čija je namjena protivna planiranoj namjeni

B) Grafički dio

1. KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA
2. MREŽA GOSPODARSKIH I DRUŠTVENIH DJELATNOSTI
3. PROMETNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURNA MREŽA
4. UVJETI ZA KORIŠTENJE, UREĐENJE I ZAŠTITU PROSTORA

Način donošenja: (prema važećoj Uredbi)

Nacrt prijedloga, nakon provedene/ih prethodne/ih rasprave/a, dostavlja se Gradskom poglavarstvu koji na temelju nacрта prijedloga Plana i izvješća o prethodnoj raspravi utvrđuje prijedlog Prostornog plana za javnu raspravu. Javna rasprava uz javni uvid i javno izlaganje traje 30 dana. Tijekom tog vremena se prikupljaju prijedlozi i primjedbe koje obrađuje nositelj izrade zajedno sa stručnim izrađivačem Plana i priprema Izvješće o javnoj raspravi. Prijedlog GUP-a Grada Požege i Izvješća o javnoj raspravi razmatra Poglavarstvo i utvrđuje Konačni prijedlog Plana.

GUP Grada Požege donosi Gradsko vijeće po prethodno pribavljenim, sukladno zakonskim odrednicama, obveznim suglasnostima Ministarstava i Ureda državne uprave u Županiji nadležnog za poslove prostornog uređenja o njegovoj usklađenosti sa prostornim planom PPPSŽ.

Urbanistički plan uređenja (UPU)

Svi navedeni UPU će se izraditi i donijeti prema istom sadržaju i načinu.

Sadržaj: (prema važećem Pravilniku)

A) Tekstualni dio

I. OBRAZLOŽENJE

1. POLAZIŠTA

1.1. Položaj, značaj i posebnosti naselja odnosno dijela naselja u prostoru općine ili grada

- 1.1.1. Osnovni podaci o stanju u prostoru
- 1.1.2. Prostorno razvojne značajke
- 1.1.3. Infrastrukturalna opremljenost
- 1.1.4. Zaštićene prirodne, kulturno-povijesne cjeline i ambijentalne vrijednosti i posebnosti
- 1.1.5. Obveze iz planova šireg područja (obuhvata, broj stanovnika i stanova, gustoća stanovanja i izgrađenosti)
- 1.1.6. Ocjena mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

2. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog uređenja općinskog ili gradskog značaja

- 2.1.1. Demografski razvoj
- 2.1.2. Odabir prostorne i gospodarske strukture
- 2.1.3. Prometna i komunalna infrastruktura
- 2.1.4. Očuvanje prostornih posebnosti naselja odnosno dijela naselja

2.2. Ciljevi prostornog uređenja naselja odnosno dijela naselja

- 2.2.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora u odnosu na postojeći i planirani broj stanovnika, gustoću stanovanja, obilježja izgrađene strukture, vrijednosti i posebnosti krajobraza, prirodnih i kulturno-povijesnih i ambijentalnih cjelina
- 2.2.2. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

3. PLAN PROSTORNOG UREĐENJA

3.1. Program gradnje i uređenja prostora

3.2. Osnovna namjena prostora

3.3. Iskaz prostornih pokazatelja za namjenu, način korištenja i uređenja površina

3.4. Prometna i ulična mreža

3.5. Komunalna infrastrukturna mreža

3.6. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite površina

3.6.1. Uvjeti i način gradnje

3.6.2. Mjere zaštite prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno- povijesnih i ambijentalnih cjelina

3.7. Sprječavanje nepovoljna utjecaja na okoliš

II. ODREDBE ZA PROVOĐENJE

1. Uvjeti za određivanje i razgraničavanja površina javnih i drugih namjena

2. Uvjeti smještaja građevina gospodarskih djelatnosti

3. Uvjeti smještaja građevina društvenih djelatnosti

4. Uvjeti i način gradnje stambenih građevina

5. Uvjeti uređenja odnosno gradnje, rekonstrukcije i opremanja prometne, telekomunikacijske i komunalne mreže s pripadajućim objektima i površinama

5.1. Uvjeti gradnje prometne mreže

5.1.1. Javna parkirališta i garaže

5.1.2. Trgovi i druge veće pješačke površine

5.2. Uvjeti gradnje telekomunikacijske mreže

5.3. Uvjeti gradnje komunalne infrastrukture

6. Uvjeti uređenja javnih zelenih površina

7. Mjere zaštite prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina i građevina i ambijentalnih vrijednosti

8. Postupanje s otpadom

9. Mjere sprječavanja nepovoljna utjecaja na okoliš

10. Mjere provedbe plana

10.1. Obveza izrade detaljnih planova uređenja

10.2. Rekonstrukcija građevina čija je namjena protivna planiranoj namjeni

B) Grafički dio

1. KORIŠTENJE I NAMJENA POVRŠINA

2. PROMETNA, ULIČNA I KOMUNALNA INFRASTRUKTURNA MREŽA

3. UVJETI ZA KORIŠTENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE POVRŠINA

4. NAČIN I UVJETI GRADNJE

Način donošenja: (prema važećoj Uredbi)

Nacrt Prijedloga Plana, nakon provedene/ih prethodne/ih rasprave/a, dostavlja se općinskom ili gradskom poglavarstvu koji na temelju Nacrta prijedloga Plana i Izvješća o prethodnoj raspravi utvrđuje prijedlog Prostornog plana za javnu raspravu. Javna rasprava uz javni uvid i javno izlaganje traje 30 dana. Tijekom tog vremena se prikupljaju prijedlozi i primjedbe koje obrađuje nositelj izrade zajedno sa stručnim izrađivačem Plana i priprema Izvješće o javnoj raspravi. Prijedlog Plana i Izvješća o javnoj raspravi razmatra Poglavarstvo i utvrđuje Konačni prijedlog Plana.

Urbanističke planove uređenja donosi općinsko ili gradsko vijeće po prethodno pribavljenim, sukladno zakonskim odrednicama, obveznim suglasnostima Ministarstava i Ureda državne uprave u Županiji nadležnog za poslove prostornog uređenja o njegovoj usklađenosti sa prostornim planom PPPSŽ.

2.5. Procjena dinamike izrade prostorne dokumentacije

Navedeni opseg izrade prostorno-planske dokumentacije iziskuje znatna sredstva iz proračuna Županije, općina, gradova, što u znatnoj mjeri uvjetuje dinamiku izrade.

No, općine i gradovi su, prema čl. 37. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prostornom uređenju (NN 100/04), dužni donijeti PPUO/G najkasnije do 31. prosinca 2005.

3. Program donošenja ostalih dokumenata i studija vezanih uz prostorno uređenje i zaštitu okoliša

Za kvalitetniju izradu dokumenata prostornog uređenja na području Županije, neophodno je planirati izradu i donošenje sljedećih dokumenata i studija vezanih uz prostorno uređenje i zaštitu okoliša:

3.1. Obveze izrade dokumenata i studija utvrđenih u PPPSŽ

Prostorni plan Požeško-slavonske županije je izrađen za plansko razdoblje za sljedećih 15-ak godina, pa su sukladno tome i obveze koje su propisane u Odredbama za provođenje zamišljene kao kontinuirani višegodišnji proces. Utvrđeno je da se trebaju izraditi elaborati i studije koje bi, sukladno zakonskim odrednicama, bile podloge za izradu što kvalitetnije prostornoplanske dokumentacije. Usprkos tome što se njihova izrada vjerojatno neće realizirati u sljedećem četverogodišnjem razdoblju potrebno ih je istaknuti i poduzimati potrebne aktivnosti kako bi njihova izrada započela čim prije.

Osnove gospodarenja mineralnim sirovinama na temelju Studije potencijalnosti mineralnih sirovina Požeško-slavonske županije

Prostornim planom Požeško-slavonske županije uvjetovana je izrada stručne podloge/geološko-rudarske studije, koja mora sadržavati: potencijalnosti mineralnih sirovina županije po vrstama (sukladno zakonu o rudarstvu), prijedlog Osnove gospodarenja mineralnim sirovinama županije i projekt sanacije/uređenja prenamjene svakog napuštenog eksploatacijskog polja.

Na području Županije eksploatira se tehnički građevinski kamen, opekarska glina, kvarcni pijesak, geotermalne vode i dr., pa bi Osnova gospodarenja prvenstveno obrađivala ove mineralne sirovine.

Krajobrazna osnova Požeško-slavonske županije

Izradi Krajobrazne osnove Požeško-slavonske županije (u daljnjem tekstu: Krajobrazna osnova) moguće je pristupiti tek nakon izrade Krajobrazne osnove RH, koja se uspostavlja

temeljem Strategije prostornog uređenja RH kao prostorno planska podloga integralne zaštite prirodnih i kulturno povijesnih vrijednosti prostora i identiteta krajolika.

Programska usmjerenja za izradu Krajobrazne osnove dana su Strategijom RH: „Krajobrazna osnova treba uspostaviti i održavati na svim razinama (državnoj, županijskoj i gradskoj/općinskoj), pri nadležnim službama prostornog uređenja, uz multidisciplinarnu suradnju službi zaštite prirode i graditeljske baštine, zaštite okoliša te nositelja relevantnih znanstvenih i stručnih projekata. Krajobrazna osnova objedinjava odgovarajuće podatke o prirodnim, ekološkim, kulturnim, povijesnim, estetskim, rekreacijskim i gospodarskim vrijednostima prostora i trajno se dopunjava sukladno novim znanstvenim i stručnim spoznajama. Takva podloga omogućava određivanje područja zajedničkih obilježja i njihovo sintezno vrednovanje koje pruža uvid u pogodnost, osjetljivost ili ugroženost određenih cjelina/krajolika s obzirom na moguće namjene i zahvate u prostoru te oblikovanje preporuka, smjernica i diferencirane režime uređenja i korištenja prostora. Krajobrazna osnova koristit će se pri izradi dokumenata prostornog uređenja (države, županije, gradova/općina) kao i za prethodne informacije za izrade studija podobnosti smještaja i/ili utjecaja na okoliš, za značajnije objekte ili veće graditeljske zahvate u prostoru.“

Do donošenja Krajobrazne osnove, pri izradi dokumenata prostornog uređenja potrebno je uvažavati smjernice za očuvanje krajobraznih raznolikosti područja, očuvanje seoskih krajolika i prostornog identiteta gradova, određene Programom prostornog uređenja RH ("NN", br. 55/99.)

Studija o procjeni utjecaja na okoliš

Procjena utjecaja na okoliš provodi se obvezno, osim za zahvate utvrđene posebnim propisom (Popis zahvata koji čini sastavni dio Pravilnika o procjeni utjecaja na okoliš), i za sve kamenolome na području Požeško-slavonske županije bez obzira na eksploatacijske količine, a sukladno PPŽ.

U slučaju da se na relativno malom prostoru planira više istovrsnih zahvata (niz) čije su pojedinačne veličine tj. kapacitet ispod, no ukupni iznad granica propisanih navedenim Popisom zahvata, za iste je obvezna provedba postupka procjene utjecaja na okoliš, a **prema odredbama Zakona o zaštiti okoliša i gore navedenog Pravilnika.**

3.2. Obveze izrade ostalih dokumenata i studija vezanih uz prostorno uređenje i zaštitu okoliša

Slijede dokumenti i studije koje se planiraju donijeti na Skupštini Požeško-slavonske županije u sljedećem razdoblju, a čiji će se rezultati koristiti za izradu dokumenata prostornog uređenja:

Program zaštite okoliša za područje Požeško-slavonske županije

Člankom 19. stavak 1. i 2. Zakona o zaštiti okoliša ("NN", br. 82/94 i 128/99) propisano je da Skupština Županije donosi Program zaštite okoliša za područje Požeško-slavonske županije. Programom za zaštitu okoliša, sukladno navedenom Zakonu, utvrđuju se mjere zaštite okoliša u skladu s regionalnim ili lokalnim posebnostima i obilježjima, a u skladu s polazištima Strategije zaštite okoliša. Osobito se utvrđuje:

- stanje onečišćenja okoliša po sastavnim dijelovima i prostornim cjelinama,
- mjere za predviđanje, sprečavanje i ograničavanje onečišćavanja okoliša,
- subjekti koji su dužni provoditi mjere i ovlaštenja u svezi s provođenjem mjera zaštite okoliša,
- smjernice i mjere za očuvanje i unapređenje zaštite okoliša,
- način provođenje interventnih mjera u izvanrednim slučajevima onečišćavanja okoliša,
- rokovi za poduzimanje pojedinih mjera,
- izvori financiranja za provođenje pojedinih mjera i procjena visine potrebnih sredstava.

Prilikom izrade i donošenja programa zaštite okoliša za područje županije, gradova i općina obvezna je njihova međusobna suradnja.

Program zaštite okoliša Županije treba biti usuglašen sa Strategijom zaštite okoliša koju donosi Hrvatski sabor (Nacionalna strategija zaštite okoliša, NN 46/02).

Program zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti na području Požeško-slavonske županije

Sukladno provedbenim odrednicama Strategije i akcijskog plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske ("NN", br. 81/99.) radi zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti i provedbe Nacionalne strategije na lokalnoj razini, Županijska skupština će donijeti provedbeni program. Utvrđivanjem mjera i aktivnosti osigurati će se odgovarajuća zaštita i briga za dijelove biološke i krajobrazne raznolikosti koji su od važnosti za područje Županije.

Agroekološko - pedološka osnova Požeško-slavonske županije

U proteklim godinama u više navrata dostavljena je ponuda Požeško-slavonskoj županiji od strane Agronomskog fakulteta iz Zagreba za izradu višenamjensko vrednovanje tala. Izradi se nije pristupilo iz financijskih razloga iako je ista neophodna posebno kod racionalnog gospodarenja na mješovitim i/ili specijalističkim ratarskim, stočarskim, povrćarskim, voćarskim i vinogradarskim gospodarstvima. Agroekološka valorizacija i bonitiranje zemljišta, te njegova zaštita u smislu određivanja prostornih kategorija zaštite tala od nenamjenskog korištenja je temeljna osnova za izradu budućih prostornih planova.

Revizija Vodoprivredne osnove sliva rijeke Orljave

Vodoprivrednu osnovu sliva rijeke Orljave izradila je Vodoprivredna radna organizacija Zagreb, OOUR Projekt (danas JVP «Hrvatska vodoprivreda» - Organizacijska jedinica Zagreb - Projektno geodetski odjel) u periodu od 1988. – 1990.g. Obzirom da se tijekom 15-tak godina od njenog donošenja dogodila mnoga odstupanja potrebno je istu revidirati i uskladiti sa stvarniom stanjem.

Navodnjavanje u području Požeško-slavonske županije

U cilju planske i stručne provedbe navodnjavanja u području Županije potrebno je prioritetno izraditi elaborat Navodnjavanje u Požeško-slavonskoj županiji kao izvadak iz Vodoprivredne osnove sliva rijeke Orljave i rijeka Ilove i Pakre te Prostornog plana Požeško-slavonske županije s potrebnom prilagodbom na postojeće stanje na terenu i iskazanom namjerom potencijalnih korisnika sustava navodnjavanja.

Studija odvodnje

Sukladno osnovnim koncepcijama rješavanja odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda definiranih PPSŽ potrebno je pristupiti izradi studije odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda za područje Županije, koja bi između ostalog trebala sadržavati procjenu ugroženosti, mjere zaštite voda, etapnost i dinamiku gradnje građevina odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda po naseljima...

4. Mjere i smjernice za provođenje politike uređenja prostora i dokumenata prostornog uređenja

Specifični temeljni prostorni problemi na području Požeško-slavonske županije obrađeni su i istaknuti u Izviješću o stanju u prostoru. Većina tih problema može se riješiti poštivanjem određenih važećih zakona i propisa RH. Međutim u odnosu na pojedine prostorne probleme smatra se potrebnim istaknuti sljedeće mjere, smjernice, uvjete i aktivnosti koje će doprinijeti ostvarivanju ciljeva unapređenja stanja u prostoru.

4.1. Mjere i smjernice za unapređenje prostornog uređenja

Prioritetne mjere i smjernice za poboljšanje stanja u prostoru moguće je svesti na sljedeće:

- neizostavno poštivanje obveza i mjera iz Strategije i Programa prostornog uređenja RH te PPSŽ kao i propisa iz područja zaštite okoliša i prostornog uređenja;

- jedinice lokalne samouprave (u daljnjem tekstu JLS) kojima je isteklo četverogodišnje (dvogodišnje) Izvješće o stanju u prostoru i Program mjera, u obvezni su sukladno Zakonu, hitno izraditi i donijeti nova Izvješća i Programe mjera te ih dostaviti Zavodu za prostorno uređenje,
- JLS, koje to još nisu učinile, dužne su hitno započeti s pripremama za izradu PPUO/G,
- za Grad Požegu, temeljem Zakona, a sukladno PPPSŽ obveza je donošenje generalnog urbanističkog plana,
- za izradu prostornih planova (PPUO/G, GUP,...) potrebno je ishoditi sljedeće:
 - na temelju Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN br. 69/99) konzervatorske smjernice ili konzervatorsku podlogu od nadležnog Konzervatorskog odjela
 - na temelju Zakona o zaštiti prirode (NN br. 162/2003) uvjete zaštite prirode od Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu prirode
 - na temelju Zakona o obrani (NN 33/02 i 58/02) i Pravilnika o zaštitnim i sigurnosnim zonama vojnih objekata (NN br. 175/03) očitovanje Ministarstva obrane, Uprave za materijalne resurse, službe za nekretnine, graditeljstvo i zaštitu okoliša.
- za sjedišta JLS - gradove: Pakrac, Lipik i Pleternicu te naselja Kutjevo i Veliku, sukladno PPPSŽ obveza je izrade UPU-a,
- JLS, obzirom na prava i obveze u gospodarenju svojim prostorom, moraju donijeti i provesti mjere za provođenje politike prostornog uređenja, odnosno sanacije bespravne gradnje i zaštite prostora,
- unatoč nepostojanju regulative koja bi na lokalnoj razini omogućila provedbu dokumenata prostornog uređenja (urbana komasacija i sl.) pri planiranju ne koristiti imovinsko-pravne odnos kao najznačajniji argument, već predložena rješenja temeljiti na argumentiranim pokazateljima, razvojnim projektima i sl.; navedeno se prvenstveno odnosi na proširenje građevinskih područja.

4.2. Mjere i smjernice za sanaciju bespravne gradnje

Zaustavljanje i sprječavanje daljnje bespravne gradnje među najznačajnijim je ciljevima Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva koje priprema i Zakon o sanaciji bespravne gradnje kojim bi se detaljnije regulirali uvjeti i postupci za saniranje ili uklanjanje bespravno izgrađenih građevina, uz suradnju JLS.

Osnovne smjernice za sanaciju i uklanjanje bespravne gradnje su sljedeće:

- nemogućnost usklađivanja građevine s dokumentima prostornog uređenja, nemogućnost ishoda lokacijske i građevne dozvole iz drugih razloga (npr. imovinsko-pravni odnosi), ruševnost građevina i opasnost koju ona izaziva te lociranje građevine na području posebnih obilježja (zaštićena povijesna ili prirodna cjelina, vodno dobro i sl.) ili u infrastrukturnim koridorima;
- potrebno je poticati građane da što prije, ukoliko je to moguće, usklade pravni status svojih bespravnih gradnji sa zakonskom regulativom;
- smanjivanje pojave novog nezakonitog građenja radom građevinske inspekcije na početku bespravne izgradnje i to ravnomjerno na području Županije;
- osigurati tehničko sigurnosne mjere za provedbu inspekcijskih rješenja putem druge osobe za one bespravne gradnje za koje usklađivanje pravnog statusa nije moguće;
- koordinacija aktivnosti tijela uprave i jedinica lokalne samouprave radi zaustavljanja bespravne izgradnje i sanacije postojećeg stanja;

- angažiranje sredstava javnog priopćavanja i educiranje građana i investitora-bespravnih graditelja,
- u izmjenama i dopunama postojećih i izradi novih dokumenata prostornog uređenja voditi računa o granicama građevinskih područja u smislu da se aktiviraju razvojno atraktivne zone i lokacije,
- sve jedinice lokalne samouprave poticati na pripremu dokumenata prostornog uređenja u smislu definiranja građevinskih područja za zahvate u prostoru na razvojno atraktivnim lokacijama;

Prioritetne aktivnosti u sanaciji bespravne gradnje su sljedeće:

- uklanjanje građevina zbog neprihvatljivosti narušavanja vrijednosti prostora i kvalitete života, odnosno narušavanja općeg javnog interesa;
- izrada izmjena i dopuna postojećih i izrada novih dokumenata prostornog uređenja kojima bi se, ali samo u slučajevima gdje je to opravdano i moguće, provelo usklađivanje dokumenata prostornog uređenja s bespravnom gradnjom;

4.3. Mjere i smjernice za zaštitu okoliša

Na području Požeško-slavonske županije osnovni ciljevi zaštite okoliša sukladno Zakonu o zaštiti okoliša ("NN", 82/94 i 128/99.) u ostvarivanju uvjeta za održivi razvoj su sljedeći:

- trajno očuvanje izvornosti, biološke raznolikosti prirodnih zajednica i očuvanje ekološke stabilnosti;
- očuvanje kakvoće žive i nežive prirode i racionalno korištenje prirode i dobara;
- očuvanje i obnavljanje kulturnih i estetskih vrijednosti krajolika.

Kako bi se osigurali osnovni ciljevi zaštite okoliša potrebno je poduzeti sljedeće mjere:

- prilikom planiranja zahvata u prostoru potrebno je predvidjeti sve prethodne mjere zaštite okoliša kako bi se negativan utjecaj na okoliš mogao eliminirati prije izgradnje i puštanja u pogon planiranog zahvata u prostoru,
- prilikom planiranja i izvođenja zahvata u prostoru koji mogu imati negativan utjecaj na okoliš potrebno je koristiti provjerena rješenja, opremu uređaje i tehnološke procese koji smanjuju rizik opasnosti po okoliš,
- zahvat u prostoru koji bi mogao nepovoljno utjecati na okoliš ili zahvat koji već nepovoljno utječe na okoliš, potrebno je zamijeniti zahvatom koji predstavlja bitno manji rizik ili opasnost za okoliš,
- zahvati u prostoru ne smiju smanjivati vrijednosti prirodnih izvora (vode, tla, šuma),
- prirodne izvore treba očuvati na razini kakvoće koja nije štetna za ljude, biljni i životinjski svijet,

Prioritetne aktivnosti u sljedećem razdoblju su:

- **Zaštita voda (odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda)**
 - rješavanje odvodnje otpadnih voda u naseljima gdje do sada nije postojao sistem odvodnje otpadnih voda ili je riješen nedovoljno, te izraditi odvodni sistem za otpadne vode u naseljima s većom koncentracijom stanovništva (gradovi i općinska središta),
 - izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda na svim ispustima u prijemniku,
 - pojačani nadzor nad stanjem kakvoće voda i izvorima onečišćavanja, sprečavanjem, ograničavanjem i zabranjivanjem radnji i ponašanja koja mogu utjecati

na onečišćenje voda i stanje okoliša u cjelini te drugim djelovanjima usmjerenim očuvanju i poboljšanju kakvoće i namjenske uporabljivosti voda.

- nastavak izgradnje planiranih kolektora, precrpnih stanica, sifonskih prijelaza i dr. sve otpadne vode svesti na jedno mjesto na Centralnom uređaju za pročišćavanje otpadnih voda, čijim dovršenjem i odabranom tehnologijom pročišćavanja će se poboljšati zaštita recipijenta rijeke Orljave (II kategorija vodotoka), naročito za vrijeme malih protoka u sušnim periodu, stoga je dovršenje Centralnog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda jedan od prioriternih radova na području Požeštine čime će se postići osobit značaj na zaštiti čovjekove okoline,
- definirati pravce povezivanja lokalnih mreža te evakuaciju prikupljenih otpadnih voda,
- definirano je devet lokacija uređaja za pročišćavanje. Najveći od njih je na rijeci Orljavi istočno od Požege i na njega se priključena naselja zapadno od Požege te naselja sjeverno od Velike. Na sustav Velike priključila bi se okolna naselja od Biškupaca pa do Kaptola. Vetovo bi imalo zaseban uređaj, kao Kutjevo, Kula i Bektež, na uređaj kod Latinovca priključila bi se naselja od Ljeskovice do Ruševa, uređaj kod Kuzmice obrađuje vode Jakšića te naselja istočno od Šumanovca, na uređaj kod Pleternice priključila bi se naselja sjeverno od Pleternice, dok ona južno formiraju zaseban sustav s uređenjem uz Orljavu između Dragovaca i Drenovca.
- Prioriteti po gradovima, općinama i naseljima Županije:
 - u naselju Velika neophodno je što prije završiti izgradnju sustava otpadnih voda zbog neposredne blizine industrijskih postrojenja Kamen-Ingrada samom Parku prirode "Papuk" i ZRC Toplice,
 - na području općine Kutjevo potrebno je nastaviti s izgradnjom kolektora te uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, kao i izgradnju kanalizacijskog sustava u Vetovu kao i izrada projektne dokumentacije i gradnja kanalizacijskog sustava u Grabarju,
 - na području općine Brestovac nužno je izraditi sustav za odvodnju otpadnih voda koje se do sada nekontrolirano ispuštaju i direktno utječu na podzemne vode crpilišta na zapadnom dijelu grada Požege,
 - postojeći kanalizacijski sustav naselja Jakšić zahtjeva sanaciju, a u naseljima Eminovci, Radnovac i Rajsavac zbog nepostojanja vodovodne i kanalizacijske mreže postoji velik problem s pitkom vodom iz bunara, stoga je neophodno što hitnije pristupiti izgradnji istih,
 - za naselje Kaptol potrebno je izraditi projektnu dokumentaciju i nastaviti daljnje aktivnosti,
 - u gradu Pleternici u tijeku je izgradnja I faze glavnog i zapadnog kolektora kao i priprema projektne dokumentacije za industrijski kolektor,
 - za područje grada Pakraca i Lipika potrebno je dovršiti glavni kolektor u Pakracu i sekundarni priključak u industrijskoj zoni u Lipiku,
- **Zaštita od voda** (obrana od poplava, erozije i bujice)
 - kompleksno rješavanje uređenja vodotoka,
 - izgradnja akumulacija i mikroakumulacija,
 - uređivanje vodozračnog režima u tlu izradom sustava za odvođenje (otvoreni kanali, drenaža, objekti) kao i održavanje i rekonstrukcija postojećih sustava,
 - izgradnja zaštitnih nasipa na pojedinim dionicama duž rijeke Orljave, Londže, Veličanke, Pakre i Bijeje,
 - gradnja spojnog kanala Orljava-Vrbova-Londža,
 - gradnja spojnog kanala Stražemanka-Veličanka-Kaptolka,

- izvođenje regulacijskih radova u koritu vodotoka na zaštitu 25 godišnje vode.
- **Otpad**
 - uređenja odlagališta otpada sukladno važećim propisima,
 - uspostava organiziranog odvoza otpada u svim naseljima na području Županije,
 - saniranje divljih odlagališta otpada,
 - pojačanje inspekcijskog nadzora na postupanju s otpadom, a naročito na odlagalištima otpada.
 - pokrenuti projekt izgradnje regionalne deponije.
- **Zaštita zraka**
 - uspostava područne mreže za praćenje kakvoće zraka - provođenje mjerenja emisija štetnih plinova i prašine u atmosferi,
 - postavljanje kvalitetnih filtera na postrojenja industrijskih zagađivača,
 - aktiviranje mjera za praćenje intenziteta zaštite okoline bukom (objekte koji mogu biti izvori prekomjerne buke locirati izvan stambenih zona, regulacijom prometa u stambenim zonama, podizanjem zaštitnog pojasa visokog zelenila, itd.),
 - pojačanje inspekcijskog nadzora nad onečišćivačima.
- **Minirana područja**
 - razminiranje područja zagađenih minsko-eksplozivnim sredstvima,
 - u svrhu praćenja stanja razminiranja na području Županije u Planu rada Skupštine Požeško-slavonske županije za 2005. godinu je i razminiranje i usvajanje informacija o problematici razminiranja na području Županije.

Tablica 1.

Prijedlog prioriteta razminiranja prostora Požeško-slavonske županije za 2005.					
r.b.	grad/općina	područje	MSP za 2005. (m²)	struktura površine	period izvođenja radova
1.	Pakrac	Kalvarija	570.000	kuće i okućnice, infrastruktura, šuma	svibanj – kolovoz
2.	Pakrac	Stara bolnica	20.000	kuće i infrastrukturni objekti	svibanj – kolovoz
3.	Pakrac	Berek	200.000	oranica	svibanj – kolovoz
4.	Pakrac	Berek	20.000	okućnica	svibanj – kolovoz
5.	Pakrac	Kusonje, Dragović, Španovica	620.000	poljoprivredne površine	rujan - prosinac
6.	Pakrac	Južni Čukur	1.210.000	kuće, oranice , šume	rujan - prosinac
7.	Pakrac	Kusonje	80.000	okućnice i poljoprivredne površine	rujan - prosinac
8.	Lipik	Mačkovac	130.000	poljoprivredne površine	svibanj – kolovoz
9.	Lipik	Pakračko polje	350.000	infrastruktura, poljoprivredne površine i šuma	svibanj – kolovoz

10.	Lipik	Laništa	150.000	poljoprivredne površine i šuma	svibanj – kolovoz
11.	Lipik	D. Čaglić	610.000	infrastruktura, poljoprivredne površine i šuma	svibanj – kolovoz
12.	Brestovac	Mijači	300.000	infrastruktura, poljoprivredne površine i šuma	rujan - prosinac
13.	Velika	Kantrovci	115.000	infrastruktura, poljoprivredne površine i šuma	rujan - prosinac
Ukupno			4.375.000		

Izvor podataka: Županija Požeško-slavonska, Upravni odjel za gospodarstvo

4.4. Mjere i smjernice za provođenje demografske politike

Prema popisu stanovništava 2001. godine, stanovništvo Županije karakterizira demografska starost, prirodni pad stanovništva zabilježen je u šest jedinica lokalne samouprave dok je u četiri vidljiv prirodni priraštaj. Županija je suočena s negativnim demografskim procesima i s problemom nedovoljnog demografskog resursa kao osnovnog čimbenika razvoja. Naravno, na demografsku sliku Županije uveliko je utjecao i Domovinski rat.

Za ostvarivanjem općih strateških ciljeva demografskog razvitka na razini Države potrebno je poduzeti određene akcije i donijeti sljedeće mjere:

- za provođenje stimulativne pronatalitetne populacijske politike treba izraditi podloge i provoditi zakone iz obiteljske, socijalne i zdravstvene zaštite,
- stimulirati (kreditno, porezno, stipendiranjem, politikom zapošljavanja itd.) zadržavanje stanovništva i novo naseljavanje za državu strateški važnih i demografski ugroženih područja te s time uskladiti razmještaj gospodarskih sadržaja i novih radnih mjesta,
- odgovarajućim mjerama (poreznim, stambenim, poticajnim i sl.) utjecati na ostanak i povratak u pojedina naselja,
- osigurati potrebne uvjete infrastrukturu, uslužne i društvene djelatnosti, radna mjesta u ratom stradanim područjima i naseljima,
- usmjeriti razvitak infrastrukturnih sustava u depopulacijska područja,
- utvrditi optimalan razmještaj i uskladiti mrežu središnjih funkcija od važnosti za Županiju,
- osigurati prostorne i infrastrukturne uvjete za izgradnju objekata od županijskog značaja,
- poticati urbanizaciju općinskih središta,
- stvarati pozitivno duhovno, kulturno i civilizacijsko ozračje,
- predložiti druge poticajne mjere vezane za populacijsku politiku i popravljjanje demografske slike zemlje,
- treba poticati otkup plodnog neobrađenog zemljišta livada i pašnjaka od sadašnjih vlasnika, koji na njemu ne žive, a nisu zainteresirani ili u mogućnosti da isto privedu kvalitetnijoj namjeni te zajedno sa zemljištem koje je u vlasništvu države dodijeliti, prodati uz povoljnu cijenu ili dati u dugoročni zakup poljodjelskom stanovništvu,

- utvrditi posebne mjere za revitalizaciju gradskih i ruralnih naselja, poticati obiteljski način života putem obiteljskog poduzetništva, farmerskog i rančerskog načina života i rada,

Na razini Države propisane su i sljedeće mjere i akcije koje je potrebno razraditi na razini županija, gradova i općina:

- provoditi poticajnu selektivnu i različito prostorno organiziranu populacijsku politiku što uključuje poreznu, stambenu i socijalnu, agrarnu, razvojnu, kulturnu, obrazovnu i drugu politiku,
- povoljnijom prodajom zakupom i dodjelom poljoprivrednog zemljišta poticati razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na ekološkim principima,
- omogućiti porezne olakšice, povoljnije kredite na duže razdoblje i državnu pomoć, onim poslodavcima koji će osobito u ugroženim demografskim područjima razvijati gospodarske djelatnosti (pretežno poduzetništvo manjeg opsega) koji imaju komparativne prednosti, ali su u novije vrijeme zapuštene (oslanjaju se na lokalne resurse) i koji će pretežito zapošljavati domaće stanovništvo.

Demografske promjene na razini Države očekivale bi se na porastu nataliteta i prirodnog priraštaja, ostvarenjem pozitivnog migracijskog salda, kvalitetnim poboljšanjem starosne strukture stanovništva i njegovim prostornim preraspmješanjem.

Osnovni preduvjet demografskog razvoja Županije njezin je gospodarski razvoj. Kako su demografske promjene po karakteru dugoročne pozitivni učinci gospodarskog razvoja, uz provođenje mjera populacijske politike, očitovali bi se na demografske pokazatelje s vremenskim pomakom.

4.5. Mjere i smjernice za razvoj infrastrukturnog sustava

4.5.1. Prometna opremljenost

Razvoj prometnog sustava mora biti u funkciji gospodarske i demografske obnove Županije promatranog prostora, uz maksimalno uvažavanje elemenata zaštite čovjekovog okoliša.

Sukladno tim interesima ciljevi razvitka prometnog sustava su sljedeći:

- uklapanje u europski prometni sustav, što će omogućiti kvalitetan tranzit roba i putnika,
- bolja prometna povezanost s ostalim područjima Države,
- aktiviranje odnosno gospodarsko oživljavanje do sada pasivnih krajeva,
- poboljšanje prometno-tehničkih elemenata prometnica,
- podizanje nivoa prometne usluge i
- viši standard zaštite okoliša.

Cestovni promet

Cestovna mreža u Županiji po broju kilometara relativno zadovoljava prometnu potražnju, ali kvaliteta tj. tehničko stanje je nezadovoljavajuće. Stoga su, u cilju ostvarivanja razvoja prometnog sustava, uz izgradnju novih prometnica i dijelova trasa županijskog karaktera, neophodne hitne rekonstrukcije postojećih cesta što podrazumijeva:

- redovito i pojačano održavanje (presvlačenje kolnika),
- podizanje razine prometne i tehničke kvalitete (modernizacija),
- rješavanje kritičnih dionica i objekata i dr.

Na taj način bi se osigurao kvalitetan i siguran pristup svim nastanjenim područjima te područjima koja su važna za gospodarski i turistički razvitak Županije.

Prioritetne planske smjernice iz PPŽ-a:

- iz II. skupine prioriteta:
 - srednje slavonski cestovni smjer "Valis aurea" (Nova Gradiška-Požega-Našice) u dužini od cca 80 km. Unutar ovog prometnog pravca nalazi se dio planirane dionice sjeverne obilaznice oko grada Požege na relaciji Brestovac-Požega-Eminovci kao dio planirane dionice I. faze (dvotračne ceste) i planirane primarne ceste koja bi dugoročno povezala Požegu i Pleternicu odnosno autocestu kod Lužana.
 - izgradnja brze primarne prometnice Brestovac-Pleternica i II. faze obilaznice oko grada Požege do Brestovca (puni profil) i I. faza od obilaznice Požege do Pleternice u dužini od cca 25 km s realizacijom do 2010. god.
- iz III. skupine prioriteta:
 - brodsko-miholjački cestovni smjer - dio prolazi kroz područje Županije Slav. Brod-Našice-Donji Miholjac, u dužini cca 96 km te
 - pakračko-okučanski cestovni smjer - Stara Gradiška-Okučani-Pakrac-Veliki Zdenci, u dužini cca 75 km.

Za razvoj cestovne mreže i prioritetne izgradnje pojedinih dijelova cestovne mreže - smatra se da je u III. skupini prioriteta u mreži koja povezuje izolirane dijelove Hrvatske i ostala žarišta razvoja potrebno što hitnije uvrstiti prometni pravac Novska-Pakrac-Pleternica-Đakovo (državne ceste D-47 i D-38) kao unutarnju županijsku i međužupanijsku vezu. Radi se o tzv. srednjem slavonskom cestovnom smjeru.

Pristupiti izgradnji kao i rekonstrukcijama državnih cesta kako slijedi:

- izgradnja spojne ceste Velika-Požega istočno od postojećeg željezničkog prometnog pravca izvan naselja na cesti D-49 u dužini 14,2 km,
- izgradnja sjeverne obilaznice oko grada Pakraca na cesti D-38 u dužini 4,6 km, unutar II. etape u vremenskom razdoblju od 2005. do 2010. godine,
- korekcija postojećeg prometnog pravca na trasi državne ceste D-38 južno od buduće planirane višenamjenske akumulacije Kamensko u dužini od 5,6 km,
- rekonstrukcija državne ceste Slatinski Drenovac-Velika-Požega.

Željeznički promet

Postojeće željezničke prometne pravce zadržati u postojećim koridorima koje je potrebno detaljnije preispitati, a potom po potrebi revitalizirati i dovesti u normalnu funkciju rada, što se najviše odnosi na:

- prugu Pleternica – Našice, koja pokriva dio područja Požeštine, kao strateški koridor željezničkog prometa, što se i pokazalo u Domovinskom ratu. Prilikom izrade potrebnog elaborata/studije, kojim bi se preispitali i definirali prioriteta, osobitu pažnju posvetiti povećanju osovinskog pritiska na pojedinim dionicama (N. Kapela - Velika), korekciji brzina te horizontalnim i vertikalnim krivinama.
- prugu Pleternica - Požega – Velika, koja ima veliki ekonomski i prometni značaj za središte Županije i Požeštine u cijelosti
- prugu Banova Jaruga - Lipik - Pakrac – Daruvar, koja pokriva područje Pakraca i Lipika, a oštećena je (naročito građevinski objekti) tijekom Domovinskog rata. Obzirom da se radi o jednom prometno, gospodarski i turistički važnom pravcu za razvoj područja od posebne državne skrbi, potrebno je što hitnije pristupiti sanaciji navedene željezničke pruge i građevinskih objekata.

Zračni promet

Prilikom izrade PPUO/G utvrditi opravdanost postojećih letjelišta te ih prema tome zadržati ili prenamijeniti.

Telekomunikacije

Razvoj telekomunikacijske mreže na području Županije temeljiti na planskoj rekonstrukciji kao i izgradnji stabilne i mobilne mreže, po najvišim ekološkim kriterijima zaštite sukladno planskim smjernicama i odredbama PPPSŽ. Pri tome primjenjivati najnovije tehnologije TT, kako bi se što prije postigla ravnomjerna pokrivenost teritorija istom. Prema planskim smjernicama:

- nastaviti s planskom zamjenom preostalih zastarjelih komunikacijskih centrala
- nastaviti izgradnju spojnih vodova svjetlovodnim kabelima do svakog mjesnog odbora, a sve mjesne mreže nastaviti graditi podzemno izuzev ruralnog područja gdje se dozvoljava i drugačiji način izgradnje
- komutaciju, spojni put i mjesnu mrežu planirati na način da se dostigne nivo razvijenosti od 50 telefonskih priključaka na sto stanovnika
- investicijsko-tehničkom dokumentacijom obuhvatiti sve izgrađene kapacitete mjesnih mreža i svjetlovodnih kablova koji do danas nisu obuhvaćeni te kapacitete koji će se graditi.
- pri izgradnji stupova GSM mreže, gdje god je moguće, koristiti jedan antenski stup za više korisnika, u skladu s racionalnim korištenjem, sukladno zaštiti okoliša, s naglaskom na sam izgled stupova kako ne bi narušavali vizure okoline u kojoj su smješteni.
- u poštanskom prometu provoditi modernizaciju uvođenjem ubrzane pošte u unutrašnjem i međunarodnom prometu, elektroničke i računalske pošte, videotekst usluga, elektroničke uložnice

4.5.2. Energetski sustavi

Elektroenergetska mreža

Daljnji razvoj elektroenergetske mreže planirati i graditi u skladu s planskim smjernicama i odredbama PPPSŽ. U slučaju neusklađenosti prostorno planske dokumentacije s planovima razvoja HEP-a uz argumentirane razloge potrebno je iste uskladiti.

Plinoopskrba

Plinoopskrbu i plinovode planirati i graditi na temelju razvojnih planova distributera sukladno PPPSŽ. Po potrebi iste međusobno usklađivati.đ

4.5.3. Opskrba pitkom vodom i odvodnja otpadnih voda

Sustavi vodoopskrbe

Razvoj javne vodoopskrbe pitkom vodom temeljiti na uspostavi cjelovitog sustava, sukladno PPPSŽ, koji će distribucijom vode sa sigurnih izvorišta osigurati potrebne količine kvalitetne vode za sadašnje i buduće potrebe. Stoga je neophodno:

- nastaviti aktivnosti na utvrđivanju rezervnih vodnih resursa u cilju iznalaženja novih crpilišta sustava, jer je činjenica da sadašnje stanje opskrbljenosti pitkom vodom nije zadovoljavajuće,
- riješiti vodoopskrbu u ruralnim sredinama bez vodovoda te poboljšanje postojeće vodoopskrbe,
- nastaviti aktivnosti na daljnjem otkrivanju gubitaka vode u vodovodnoj mreži te sanaciji istog,

- utvrditi i održavati zone sanitarne zaštite oko postojećih izvorišta vode za piće tamo gdje za sada nisu utvrđeni.

Vodoopskrba se planira izgradnjom akumulacije Šumetlica i Kamensko. Alternativnim rješenjem "Regionalnog vodoopskrbnog sustava" definirani su glavni pravci povezivanja postojećih, ali i budućih izvorišta i crpilišta s gotovo svim naseljima Požeštine. Daljnji razvoj vodoopskrbe Požeštine planiran je kroz dvije faze od kojih je prva već u realizaciji izgradnjom crpilišta Luke u Požegi, te cjevovodima Požega-Toranj i Požega-Jakšić-Cerovac-Kaptol-Eminovci. Druga faza obuhvaća daljnju izgradnju transportnih cjevovoda, vodospreme, precrpnih stanica, regulacijskih čvorova i dr.

Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Obrađeno u točki 5. Mjere i smjernice za provođenje politike uređenja prostora i dokumenata prostornog uređenja / 5.3. Mjere i smjernice za zaštitu okoliša / Zaštita voda (odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda).

4.6. Mjere i smjernice za razvoj gospodarskih djelatnosti

- prioritetno koristiti postojeće radne zone, a tek nakon iskorištenja raspoloživog postojećeg prostora planirati nove radne zone,
- potencirati sve one industrijske grane koje imaju komparativne prednosti odnosno one za koje postoje prirodni resursi, tržišni kapital, sposobna školovana radna snaga, racionalno korištenje prostora, unapređenje stanja u prostoru i uređena komunalna infrastruktura,
- poticanje izgradnje manjih proizvodnih jedinica stvaranjem odgovarajućih uvjeta kroz: izgradnju odgovarajuće infrastrukture i dovoda energenata, planiranje i omogućavanje formiranja gospodarskih zona i lokacija te određivanje smjernica i uvjeta korištenja građevinskog zemljišta u slučaju izgradnje proizvodnih i sličnih pogona.
- potrebno je imperativno investirati u obnovu i razvitak proizvodnih pogona čiji je razvoj tehnologije vrlo nizak uslijed direktnih i indirektnih ratnih šteta,
- poticati izgradnju ratom razorenih obiteljskih kuća te pripreme radove za poticanu stanogradnju iniciranu od strane Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo,
- uz povijesni razvoj turizma i sve prirodne datosti prostora kakav Županija u segmentu turističke ponude ima, potrebno je definirati pravce i mogućnosti dugoročnog razvoja turizma te razvoja ugostiteljstva,
- na području Županije za potrebe turizma treba izvršiti usmjerenja određenih aktivnosti i to u prvenstveno u obnovu postojećih turističkih sadržaja koji su devastirani tijekom Domovinskog rata, sadržajno ih prema potrebi preoblikovati te obnoviti ostale u koje nije bilo ulaganja,
- na području Županije postoje značajne mogućnosti nadogradnje sadržaja na svim područjima,
- osigurati kvalitetnu prometnu povezanost (cestovnu, zračnu),
- uvezati društvene sadržaje i ponude,

- uspostaviti vinske ceste i osposobiti veći broj vinara da u njima sudjeluju i to za: kutjevačko, požeško, pleterničko, te pakračko-lipičko vinogorje,
- razvijati konkurentnost,
- podizati razine novih specijalističkih znanja na sve zahtjevnijem turističkom tržištu,
- u gospodarskom sustavu i donošenju mjera gospodarske politike poticati poduzetnički ulazak u turističke programe,
- poboljšati kvalitetu razvoja: zdravstvenog, vjerskog, kulturnog, kongresnog, lovnog, ribolovnog, sportsko-rekreacijskog, izletničkog, zimskog, tranzitnog, seoskog i eko turizma te boravak u seoskim domaćinstvima i sudjelovanje u događanjima sela (žetva, berba grožđa, voća, čijala i sl).
- poticati posebne programe organiziranja eko sela sa svim sadržajima koje takvi objekti imaju.

4.7. Mjere i smjernice za zaštitu graditeljske i prirodne baštine

Graditeljska baština

- pristupiti izradi i reviziji Konzervatorskih studija za povijesne, urbane i ruralne cjeline radi uključivanja u programe razvoja, kao podloga za izradu prostorno planske dokumentacije,
- uspostaviti odnos između izvornih oblika kulturnih dobara graditeljske baštine i suvremenog građenja s ciljem prezentacije sačuvanih vrijednosti i njihova korištenja za kulturnu, obrazovnu, znanstvenu ili stambeno turističku namjenu,
- u obnovi i revitalizaciji povijesnih i urbanih cjelina ponajprije treba pristupiti reviziji postojećih konzervatorskih studija, te konzervatorskim metodološkim pristupom utvrditi obnovu izvornih povijesnih oblika, urbanih i graditeljskih vrijednosti,
- za ratom oštećene i razorene ruralne cjeline treba definirati tipologiju tradicijske arhitekture te utvrditi režim i smjernice građenja,
- zaštitu arheoloških lokaliteta treba provoditi u skladu s načelima arheološke struke i Konzervatorske službe, sanacijom, konzervacijom i prezentacijom arheoloških lokaliteta važnih za kulturu i povijesni identitet prostora,
- tamo gdje nije moguća rekonstrukcija i obnova građevina zbog potpune razorenosti, moguća je izgradnja i interpolacija suvremene arhitekture prilagođene ambijentu,
- izraditi prijedlog obnove i revitalizacije starih gradova, dvoraca, kurija i drugih objekata napuštenih i neodgovarajuće korištenih te loše održavanih spomenika kulture,
- osigurati očuvanje nacionalnog identiteta kroz zaštitu kulturnih dobara i obnovu u ratu razorene i oštećene graditeljske baštine,
- nastaviti s realizacijom već započetih projekata na području Županije (Kužni pil, Gradski muzej, Franjevačka crkva Sv. Duh, Katedrala Sv. Terezije Avilske, Crkva Sv. Augustina Velika, Srednjovjekovna utvda Kaptol, urbana jezgra Lipika i Pakraca, Kapela Sv. Ivana Nepomuka Pakrac

Prirodna baština

- osnivanje javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Županije, koja bi se bavila zaštitom, održavanjem i promicanjem zaštićenih dijelova

prirode, a mogla bi obavljati i druge djelatnosti utvrđene aktom o osnivanju i statutom ustanove.

4.8. Smjernica za provedbu u odnosu na programe mjera za unapređenje stanja u prostoru gradova i općina

Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru općina i gradova u Županiji mora biti obuhvaćeno sljedeće:

- potreba uređenja zemljišta, razina uređenja zemljišta, izvori za financiranje njegovog uređenja te rok u kojem je određeno zemljište potrebno urediti za planiranu namjenu. Navedeno je obvezno za građevinska područja gradova i sjedišta općina, za građevinska područja radnih zona (industrija, mala privreda) te zona i objekata za koje je programom mjera grada/općine utvrđena obveza izrade detaljne prostorno planske dokumentacije (detaljni plan uređenja.....),
- financijski okvir za gore navedene mjere mora biti usklađen s donesenim odlukama gradova/općina koje proizlaze iz Zakona o komunalnom gospodarstvu i njegovim izmjenama i dopunama. Zakonom o komunalnom gospodarstvu (NN 36/95, 70/97, 128/99, 57/00, 129/00 i 59/01 – članak 19. Zakona o izmjenama i dopunama Zakonom o komunalnom gospodarstvu NN 59/01), je utvrđeno da se građenje objekata i uređaja komunalne infrastrukture za: javne površine, nerazvrstane ceste, groblja i krematorije te javnu rasvjetu, financira iz komunalnog doprinosa, proračuna jedinice lokalne samouprave, naknade za koncesiju te drugih izvora utvrđenih posebnim zakonom. Sukladno navedenom Zakonu predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave, u skladu s predvidivim sredstvima i izvorima financiranja donosi Program gradnje objekata i uređaja komunalne infrastrukture za četverogodišnje kalendarsko razdoblje koje obvezatno sadrži:
 - opis poslova s procjenom troškova za gradnju pojedinih objekata i uređaja, te za nabavku opreme,
 - iskaz financijskih sredstava potrebnih za ostvarivanje programa s naznakom izvora financiranja po djelatnostima.

Poglavlarstvo jedinice lokalne samouprave dužno je do kraja ožujka svake godine podnijeti predstavničkom tijelu jedinice lokalne samouprave izvješće o izvršenju Programa iz stavka 4. ovoga članka za prethodnu kalendarsku godinu.

- Obveza izrade konzervatorskih elaborata za područja u kojima se programom mjera predviđa izrada detaljne prostorno planske dokumentacije.
- Obveza pokrivanja gradskog/općinskog informativnog sustava o prostornim elementima u sljedećem četverogodišnjem periodu i usvajanja principa da se pri ugovaranju poslova izrade prostorno planske dokumentacije izvršitelja obvezuje na predaju dokumentacije i u digitalnom obliku.
- Obveza izrade evidencije nekretnina (objekata, zemljišta, infrastrukture) u vlasništvu grada/općine u sljedećem četverogodišnjem periodu i vezano na to pristupanje izradi odnosno dovršenju katastra komunalne infrastrukture.
- Obveza izrade ažurne evidencije korisnika komunalnih objekata, odnosno baze podataka za obračun komunalne naknade. Evidencija mora biti izrađena tehnički ispravno (geodetski snimak, arhitektonski snimak – obvezati vlasnike objekata) i pravno ispravno (vlasnici objekata moraju potvrditi, odnosno ovjeriti dokumentaciju temeljem koje se obračunava komunalna naknada, osim ako nije katastarskih ažurirane).

5. Objava

Sukladno članku 11. stavku 6. Zakona o prostornom uređenju koji propisuje obvezu objave programa mjera, ovaj Program mjera za unapređenje stanja u prostoru Požeško-slavonske županije objavljuje se u "Požeško-slavonskom službenom glasniku", a primjenjuje se danom donošenja.

SKUPŠTINA POŽEŠKO-SLAVONSKE ŽUPANIJE

Klasa: 021-02/05-06/3
Urbroj:2177-01-05/1-05-4
Požega, 07. travnja 2005.

PREDSJEDNIK
mr. sc. Vlado Zec, dipl. oec.,v.r.